

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Philip Roth

Nemesis

ROMAN

Çeviren: Deniz Koç



Yapı Kredi
Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

NEMESIS

Philip Roth İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan edebiyatının en üretken ve saygı gören romancılarından. 1997'de yayımladığı *Pastoral Amerika*'yla (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz) Pulitzer Ödülü kazandı. 1998'de Beyaz Saray'da düzenlenen bir törenle Ulusal Sanat Nişanı'nı (National Medal of Arts) aldı. 2002'de ise kurmaca alanında Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'nin en saygın ödülü olan ve daha önce John Dos Passos, William Faulkner ve Saul Bellow gibi yazarlara verilen altın madalyaya layık görüldü. Ulusal Kitap Ödülü (National Book Award) ve Ulusal Eleştirmenler Ödülü'nü (National Book Critics Circle Award) ikişer kez kazanan yazar, PEN/Faulkner Ödülü'nü de (üçüncüsü *Sokaktaki Adam*'la olmak üzere) tam üç kez kazanmıştır. 2005'te *The Plot Against America* adlı tarihi romanıyla Amerikan Tarihçileri Derneği Ödülü'nü alan Roth 2006'da PEN/Nabokov Ödülü'ne, 2007'de ise PEN/Saul Bellow Ödülü'ne layık görülmüştür. Philip Roth, Toplu Eserleri kendisi hayattayken Library of Congress tarafından yayımlanan ilk yazardır ve toplam sekiz cildin sonuncusu 2013 yılında yayımlanacaktır.

Türkçedeki diğer kitapları: *Portnoy'un Feryadı* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Özden Arıkan), *Shylock Operasyonu: Bir İtiraf* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Aysun Babacan), *Aldatma* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Didem Hızkan), *Bir Komünistle Evlendim* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz) ve *Ölen Hayvan*'dır (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Can Kantarcı), *Sokaktaki Adam* (YKY, Çeviren: Kaya Genç), *Öfke* (YKY, Çeviren: Şeyda Öztürk), *Nemesis* (YKY, Çeviren: Deniz Koç).

Deniz Koç 1978 doğumlu. Ankara Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı mezunu. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde Kültürel İncelemeler okudu. Çeşitli yayınevlerinde editör olarak çalıştı, kitap çevirmenliği yapıyor.

*Philip Roth'un
YKY'deki kitapları*

Sokaktaki Adam (2011)
Öfke (2012)
Nemesis (2012)

PHILIP ROTH

Nemesis

Çeviren:
Deniz Koç

Roman



Yapı Kredi Yayınları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 3636
Edebiyat - 1042

Nemesis / Philip Roth
Özgün adı: Nemesis
Çeviren: Deniz Koç

Kitap editörü: Darmin Hadzibegovic
Düzeltili: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı ve Cilt: Ertem Basım İ.t.d. Şti. /Ankara
Tel: (0312) 640 16 23
Sertifika No: 16031

Çeviriye temel alınan baskı: Jonathan Cape, 2010
1. baskı: Ankara, Haziran 2012
ISBN 978-975-08-2290-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2011
Sertifika No: 12334
© 2010, Philip Roth

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

H. L. için

Yararlandığım kaynaklar arasında, George D. Dunn, Jr. ve Kevin McGill'den *The Throws Manual*; Mircea Eliade tarafından hazırlanan *The Encyclopedia of Religion*; Anne Ross Fairbanks'ten *Teaching Springboard Diving*; H. W. Gibson'da *Camp Management ve Recreational Programs for Summer Camps*; Naomi Rogers'tan *Dirt and Disease*; Edmund J. Sass'ten *Polio's Legacy*; Nina Gilden Seavey, Jane S. Smith ve Paul Wagner'dan *A Paralyzing Fear*; Julie Silver ve Daniel Wilson'dan *Polio Voices*; Abigail Van Slyck'tan *A Manufactured Wilderness* sayılabilir. Ernest Thompson Seton'dan, 130-133 numaralı sayfalarda serbestçe kullandığım *The Book of Woodcraft* ile yine Seton'dan, 93-94 numaralı sayfalarda kendisinden alıntı yaptığım *Manual of the Woodcraft Indians* adlı kitaplar özellikle faydalı oldular.

İÇİNDEKİLER

1
Ekvatorial Newark • 11

2
Indian Hill • 90

3
Buluşma • 147

Ekvatorial Newark

O yaz ilk polio vakası Haziran ayının başında, Anma Günü'nün hemen ertesinde, şehrin öteki ucundaki fakir bir İtalyan mahallesinde baş gösterdi. Şehrin güneybatı köşesindeki Yahudi mahallesi Weequahic'te bu vakadan haberimiz olmamıştı, daha sonra Newark'ın bizimki hariç neredeyse bütün mahallelerinde münferit olarak beliren on iki vakayla ilgili de hiçbir şey duymamıştık. Ancak Dört Temmuz öncesi, şimdiden şehirde kırk vaka bildirilmişken, akşam gazetesinin baş sayfasında 'Sağlık İdaresi Ebeveynleri Polioya Karşı Uyarıyor' başlıklı bir makale yayımlandı. Makalede görüşlerine başvurulmuş Sağlık İdaresi amiri Dr. William Kittell, anne babaları çocuklarını yakından izlemeleri ve eğer bir çocukta baş ağrısı, boğaz ağrısı, mide bulantısı, boyun tutulması, eklem ağrısı ve yüksek ateş gibi belirtiler tespit ederlerse derhal bir doktorla irtibata geçmeleri konusunda uyarıyordu. Dr. Kittell, her ne kadar kırk vakanın polio sezonunun ilk günlerinde normalde bildirilenin iki mislinden fazla olduğunu belirtse de 429.000 nüfusa sahip bir şehir için poliomyelit salgını şeklinde tanımlanabilecek bir durumun söz konusu olmadığını açık bir biçimde anlaşılmamasını istiyordu. Bu yaz da her yaz gibi endişeye mahal veren ve uyarınca hijyenik önlemler alınmasını gerektiren bir durum vardı fakat ortada anne babaların, yirmi sekiz yıl önce ABD'nin kuzeydoğusunda baş gösteren ve 6.000'i ölümle sonuçlanan 27.000 vakanın görüldüğü, o ana dek bildirilmiş en büyük salgın olan 1916 polio salgını esnasında ol-

duğu gibi "mazur görülebilecek" bir telaşa kapılması için henüz bir sebep yoktu. O yıl sadece Newark'ta 1.360 vakayla karşılaşıl-mış, bunların 363'ü ölümle sonuçlanmıştı.

1916'ya kıyasla polioya yakalanma olasılığının önemli ölçü-de azaldığı bir zamanda, bir yıl içinde karşılaşılın vakaların sa-yısı ortalamada seyretse dahi, bir çocukta kalıcı hasara yol açıp onları sakat bırakan veya demir akciğer adıyla bilinen, metalden yapılmış silindir şeklindeki bir solunum aygıtı olmaksızın nefes alamaz hale getiren –ya da solunum kaslarını felç ettikten sonra ölümle sonuçlanma ihtimali bulunan– hastalık, muhitimizdeki anne babalarda epey evhama neden olmuş ve yaz aylarında okul tasası olmadan bütün gün ve alacakaranlığın uzun sürdüğü ak-şamlar boyunca sokakta oynama imkânı bulan çocukların huzu-runu kaçırmıştı. Polio nedeniyle ağır hasta düşmenin dehşetli so-nuçları karşısında duyulan endişe, hastalığı tedavi eden herhangi bir ilaç ya da bağışıklık sağlayacak herhangi bir aşının bulunma-yışıyla daha da perçinleniyordu. Polio –ya da hastalığın yalnızca küçükleri etkilediği düşünöldüğü için konulan adıyla çocuk fel-ci– belli bir nedeni olmaksızın herhangi bir kişinin başına gelebi-lirdi. Hastalığın pençesine yakalananlar her ne kadar genellikle on altısını geçmemiş çocuklar olsa da, tıpkı zamanın ABD başkanı gibi, yetişkinler de bu hastalığa ağır bir şekilde tutulabiliyordu.

Polionun en tanınmış kurbanı Franklin Delano Roosevelt, hastalığa otuz dokuz yaşında güçlü kuvvetli bir adamken yaka-lanmış ve akabinde yürürken destek alması gerekmiş, öyleyken bile, dik durabilmek için kalçalarından ayaklarına kadar inen bir kısmı çelik bir kısmı da deriden yapılmış ağır destekler takmak durumunda kalmıştı. Roosevelt'in Beyaz Saray'dayken kurduğu hayır kurumu March of Dimes* yapılan araştırmalar ve hasta-lıktan mustarip ailelere maddi yardım için para topluyordu. Kıs-men, hatta tamamen iyileşme imkânı olsa da, bu ancak genellik-le aylar ya da yıllar süren pahalı hastane terapileri ve rehabili-tasyon ile mümkün olabiliyordu. Yıllık yardım kampanyasında minik Amerikalılar hastalıkla mücadeleye katkıda bulunmak için on sent değerindeki bozuk paralarını okullarında bağışlayıp

* Vakfın adı Türkçede kabaca 'damlaya damlaya göl olur' şeklinde ifade edilebi-lir. (ç. n.)

sinemalarda yer göstericilerin dolaştırdığı kutuların içine atılır; ülkenin dört bir yanındaki dükkân ve işyerlerinin duvarlarında ve okulların koridorlarında, üzerinde 'Sen de Yardım Edebilirsin!' ve 'Polioyla Mücadeleye Katıl!' yazan, tekerlekli sandalyede çocuk resimli posterler türedir. Bacaklarına destek takılı, utangaç bir ifadeyle başparmağını emen güzel bir küçük kız ve yine bacaklarında destek olduğu halde ümitle kahramanca gülümseyen yakışıklı bir miniğin süslediği posterler, hastalığa yakalanma ihtimalini aslında gayet sağlıklı olan çocuklar için çok daha ürkütücü bir gerçek haline getiriyordu.

Deniz seviyesinin altında bulunan Newark'ta yazları rutubetli olurdu, ayrıca şehir kısmen –yine zamanında aynı şekilde önu alınamayan sıtmanın başlıca kaynağı olan– bataklıklarla çevrili olduğundan, içinde soğuk bir duş ya da buzlu sudan başka cehennem sıcakını hafifletecek hiçbir şey olmayan bunalıcı dairelerimizden ne zaman dışarı kaçıp sokakta ya da kapı önündeki şezlonglara yerleşsek, akınlar halinde üstümüze gelen sivrisinekleri ezip yere yapıştırmakla uğraşırdık. Bu, klimaların evlere girişinden önceydi; masanın üzerine yerleştirilen siyah bir vantilatör evin içinde hafif bir esinti yaratarak tıpkı o yaz gibi sıcaklığın pek çok defa bir hafta, hatta on gün boyunca kırka yakın seyrettiği zamanlarda biraz olsun ferahlık veriyordu. Açık havadayken insanlar, sıtma, sarı humma ve kara humma taşıdıkları bilinen ve en başta şehirde "İndir Sinekliği" kampanyasını başlatan Newark Belediye Başkanı Drummond olmak üzere çoğu kişi tarafından polio yaydıklarına inanılan sivrisinek ve kara sinekleri kendilerinden uzak tutmak için citronella mumları yakıyor ve etraflarına kutu kutu Flit böceksavar ilaçlarından sıkıyorlardı. Ezkaza bir kara sinek ya da sivrisinek, açık bir kapıdan içeri uçarak veya sinekliğin tellerinden geçmeyi başararak ailelerden birinin evine girecek olsa, mikrop taşıyan bacaklarıyla uyumakta olan çocukların üstüne konarak onlara polio bulaştıracak korkusuyla sinekliğini ya da Flit kutusunu kapan, böceği yok etmek için peşine düşüyordu. O zamanlarda kimse hastalığın ne yolla bulaştığını bilmediğinden, arka bahçemizdeki çöp tenekelerinin içinde cirit atan bir deri bir kemik sokak kedilerinden açlıktan sinsice evlerin etrafında dolanıp boydan boya kaldırımların üs-

tünü pisleten başıboş sıska köpeklere ve evlerin çatı beşiğinde oturup guruldayarak sundurmaların üstünü tebeşirimsi dışkılarıyla dolduran güvercinlere kadar neredeyse her şeyden şüphe duymak mümkündü. Salgının ilk ayı –Sağlık Bakanlığınca resmen tasdik edilmeden evvel– sağlık müdürlüğü, her ne kadar kimse polioyu yaymakta evcil kedilerden daha fazla rolü olup olmadığını bilmesede sistematik bir şekilde şehrin yüksek sayıdaki sokak kedilerini imha etmeye koyuldu.

İnsanların tek bildiği, hastalığın son derece bulaşıcı olduğu ve sağlıklı bir kişinin enfekte olmuş birinin yakınında bulunmakla dahi hastalığı kapabileceğiydi. Vaka sayısı –ve beraberinde de korkular– durmadan arttığı için, muhitimizdeki çocukların çoğuna anne babaları Irvington yakınlarındaki Olimpik Park içinde bulunan halka açık büyük havuzda yüzmeyi, civardaki “klimalı” sinemalara gitmeyi, şehir merkezine giden otobüse binmeyi ya da Down Neck’teki Wilson Bulvarı’na uzanıp Rupert Stadyumu’nda ikinci ligde oynayan beyzbol takımımız Newark Bears’i izlemeyi yasaklamıştı. Umumi tuvaletleri ve su çeşmelerini kullanmamamız ya da başkasının meşrubat şişesi-ni ağzımıza götürerek bir şey içmememiz, üşütmememiz veya yabancılarla oynamamamız, halk kütüphanesinden kitap ödünç almamamız, ankesörlü telefondan konuşmamamız, sokak satıcısından yiyecek satın almamamız veya ellerimizi su ve sabunla köpürte köpürte yıkamadan hiçbir şey yemememiz konusunda kulağımız bükülmüştü. Yemeden önce bütün meyve ve sebzeleri yıkayacak, hasta gibi görünen ya da polio emaresi olan herhangi bir şeyden şikâyet eden kimselerden uzak duracaktık.

Şehrin sıcağından tamamıyla uzaklaşıp çocukların dağlardaki ya da sayfiyedeki yaz kamplarına gönderilmesi, polio kapmalarına engel olmanın en iyi yolu olarak görülüyordu. Aynı şekilde, yaz aylarını yaklaşık yüz kilometre ötedeki Jersey Shore’da geçirmek de başka bir seçenektir. Gücü yeten aileler, iki kilometre uzunluğunda bir alana yayılan ve kuzey Jersey’de yaşayan Yahudilerin zaten uzun yıllardır çok rağbet ettiği, yazlık evlerden ve bir kumsal şeridiyle ahşap bir iskeleden ibaret Bradley Beach’te mutfak kullanma imkânı da sağlayan pansiyonlarda bir oda kiraliyordu. Anneler ve çocukları hafta boyu sahilde kuvvet verici

taze okyanus havasını içlerine çekiyor, babalar da hafta sonları ve tatillerde onlara katılıyordu. Elbette polio vakalarının sahil kasabalarında olduğu kadar yaz kamplarında da baş gösterdiği bilinen bir gerçektir, fakat Newark'ta bildirilen rakamlarla kıyas kabul etmediğinden genel kanı, mikrop yuvası sokakları ve yaprak kımıldamayan havasıyla şehrin bulaşıcı hastalıkların yayılmasını kolaylaştırdığı, deniz gören ya da dalga sesi duyulan bir yerlere taşınmanın veya doğaya yahut dağlara kaçmanın hastalığın önünü almak için var olan en iyi tedbir olduğu yönündeydi.

Dolayısıyla bu ayrıcalıklara sahip olan şanslı kimseler yaz aylarında şehirden elini eteğini çekerken geride kalan bizler, "aşırı tedbirli olma"nın da olası polio sebeplerinden biri olduğundan şüphelenildiği düşünülecek olursa, yapılmaması gereken ne varsa harfiyen yaptık: Okul bahçesindeki kızgın asfaltın üzerinde bıkıp usanmadan softball maçı oynayıp atış üstüne atış yaptık, kavurucu sıcaklarda sokaklarda koşturduk, yasaklı çeşmeden kana kana su içtik, atış aralarında bir bankın üzerinde üst üste alt alta oturup sahadayken alnımızdaki teri gözümüze girmesin diye sile sile haşadını çıkardığımız eskimiş kirli eldivenleri tuttuk – ortalıkta şaklabanlık edip terli tişört ve kokuşmuş spor ayakkabılarımızla eğlenirken, bu düşüncesizliğimizin içimizden birinin hayat boyu demir akciğere mahkûm olmasına ve bedeninin en dehşet verici korkularının gerçeğe dönüşmesine neden olabileceğini umursamıyorduk.

Okulun bahçesinde çoğu sekiz-dokuz yaşlarında bir düzine kadar kız olurdu yalnızca, genellikle bahçenin uzak ucunda, okula giden trafiğe kapalı dar bir sokakla birleşen oyun alanının ortasında ip atarlardı. İp atlamadıkları zaman sokakta seksek, yakar top ve beş taş oynar ya da gün boyu mutlu mutlu pembe bir plastik topu ayaklarının dibinde sektirirlerdi. Bazen ikili ip oynarlardı, çift ipi karşılıklı olarak ters yönler çevirirlerken öğlanlardan biri ansızın çıkagelip atlamak üzere olan kıza dirsek atarak iplerin arasına girer, bir yandan kızların ip atlarken söylemeyi en sevdikleri şarkıyı tutturarak dalga geçmeye başlayıp bir yandan da bile bile kendini iplerin arasına sıkıştırırdı. "H, benim adım Hipopotam-!" Bunun üzerine kızlar "Yapmasana! Yapmasana!" diye bağırarak okul bahçesinin sorumlusunu ça-

ğırırlardı, sorumlu da bahçede bulunduğu yerden oyunbozanlık eden oğlana (hemen her gün aynı çocuk olurdu) “Yaramazlığı kes, Myron! Kızları rahat bırak, yoksa evinin yolunu boylarsın!” diye seslenirdi. Azar işitildi mi herkes suspus kesilirdi. Çok geçmeden yine ipler havayı keserek hızla dönmeye başlar, her yeni oyuncuyla birlikte yeni bir şarkı söylenirdi:

A, benim adım Agnes
Kocamınki Alphonse,
Çıktık geldik Alabama’dan
Yanımızda getirdik armut!

B, benim adım Bev
Kocamınki Bill,
Çıktık geldik Bermuda’dan
Yanımızda getirdik bamyı!

C, benim adım...

Cıvı cıvı sesleriyle bahçenin en uzak köşesini mesken tutan kızlar, A’dan Z’ye kadar saydıktan sonra yeniden baştan alıyor, her dizinin sonuna aynı harfle başlayan isimler bulmaya çalıştıkları için bazen ortaya mantıksız eşleştirmeler çıkıyordu. Myron Kopferman ve arkadaşları sataşarak oyunlarını bozmadığı sürece heyecanla hoplayıp zıplayan kızlar insanı hayrete düşürecek bir enerji sarf ediyor, bahçe sorumlusu sıcaktan korunmak için gölgeye gitmelerini söylemedikçe, bahar döneminin sona erdiği Haziran ayının ilk cumasından güz döneminin başladığı ve artık ancak okuldan sonra ve teneffüslerde ip atlayabildikleri İşçi Bayramı* ertesindeki ilk salı gününe dek sokaktan ayrılmıyorlardı.

O yıl okul bahçesi sorumlusu, gözleri iyi görmediğinden kalın camlı gözlükler takması gereken ve cepheye gitmeyip de şehirde kalan birkaç genç adamdan biri olan Bucky Cantor’dı. Mr. Cantor, bir önceki öğretim yılında Chancellor Avenue Okulu’nda yeni beden eğitimi öğretmeni olarak işe başlamıştı ve beden derslerinin ardından bahçede uzun vakitler geçirdiğimizden çoğu-

* ABD’de her sene Eylül ayının ilk pazartesi günü kutlanan bir ulusal bayram. (ed. n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

muзу zaten tanıyordu. O yaz yirmi üç yaşında olan Bucky Cantor, Newark'taki farklı ırk ve dinlerden öğrencilerin bir arada okuduğu South Side Lisesi'nden mezun olduktan sonra East Orange'daki Panzer College'ın Beden Eğitimi ve Sağlık Bilgisi bölümüne gitmişti. Boyu yaklaşık 1.70 santimetreydi ve her ne kadar üstün bir sporcu ve dişli bir rakip olsa da, pek iyi görmeyen gözlerinin üzerine bir de boy dezavantajının eklenmesi, üniversitede ne futbol ne beyzbol ne de basketbol oynamasına izin vermiş, üniversitelerarası spor faaliyetlerini cirit atma ve halterle sınırlamıştı. Güçlü kuvvetli vücudunun üzerinde göze çarpan büyük kafası, köşeli ve eğimli yüz hatlarını daha da belirgin hale getiriyordu: Büyük ve çıkık elmacık kemikleri, geniş bir alnı, köşeli bir çenesi ve profilden bakıldığında ona tıpkı madeni paraların üzerindeki kabartmalardaki gibi sert bir görünüm veren kemerli ve uzun, karakterli bir burnu vardı. Dolgun dudakları tıpkı vücudundaki kaslar gibi biçimliydi, teni de yıl boyu bronzluğunu korurdu. Delikanlılık çağından beri saçlarını asker tıraşı kestiriyordu. Bu saç kesiminden ötürü, baktığınız zaman gözünüze ilk çarpan kulakları olurdu; kulaklarının bu kadar dikkat çekmesinin nedeni kepçe olmaları değildi, tam aksine kafasına yapışık gibi duruyorlardı; asıl neden, yandan bakıldığında, çoğu kulağın aksine üst ucun içe doğru kıvrılmayıp yukarı sivrilmesinden dolayı bir iskambil destesindeki maça ası gibi ya da mitolojideki kanatlı ayakların kanatları gibi görünmeleriydi. Dedesinin Bucky adını vermesinden önce, çocukluğunda sokakta oynadığı arkadaşları tarafından kısaca "As" adıyla biliniyordu, bu lakabı takmaları yalnızca sporda boyundan büyük yeteneklere sahip olmasından değil, kulaklarının bu alışılmadık biçiminden de ileri geliyordu.

Eğimli yüz hatları, gözlük camlarının ardındaki duman gri-si –ve tıpkı Asyalılarınkiler gibi uzun ve çekik– gözlerini kafatasındaki çukurlara gömülü olmaları yetmezmişçesine derin bir oyugun içinden bakıyormuş gibi gösteriyordu. Kalemle çizilmiş gibi duran bu kafanın içinden çıkan ses umulmayacak denli tizdi, ama yine de görünümünün verdiği ağırlığı yok etmeye yetmiyordu. Hiç düşünmeden güvenebileceğiniz yavuz bir genç adamın yüzüydü karşınızda duran; çelik gibi, gürbüz ve gözüpek.

Temmuz başında bir öğleden sonra East Side Lisesi'nden yaşları on beşle on sekiz arasında değişen iki araba dolusu delikanlı çıkageldi ve çocukların oynadığı bahçenin baktığı, okulun arkasındaki meskun sokağın başına park etti. East Side, şehirde en fazla polio vakası bildirilen sanayi mahallesinin bulunduğu Ironbound bölgesindeydi. Mr. Cantor arabaların durduğunu fark eder etmez elinden eldiveni çıkarıp sahaya bıraktı –o sırada oynadığımız antrenman maçında üçüncü kaleciydi– ve hızla iki araçtan on yabancının indiği tarafa yöneldi. Parmak uçlarında yükselirken kararlı bir ifadeyle hafifçe yaylanması ve yürürken geniş omuzlarının salınması gibi, adımlarını ayaklarını içe basarak attığı atletik koşusu da şimdiden bahçede oynayan çocuklarca taklit edilmeye başlanmıştı. Bazı çocuklar sahada oyun oynarken de sokaktayken de aynı onun gibi davranıyordu.

“Çocuklar, burada bir şey mi arıyorsunuz?” diye sordu Mr. Cantor.

“Polio bulaştırmaya geldik” dedi İtalyanlardan biri. Arabalar durduktan sonra dayılanarak ilk aşağı inen o olmuştu. Bir anda Mr. Cantor'ın yanında bitip dalaşmak için yer arayan yarıdakçılara dönerek böbürlene böbürlene, “Değil mi?” diye sordu.

“Daha çok belaya bulaşmaya gelmiş gibi bir haliniz var” dedi Mr. Cantor. “İyisi mi fazla oyalanmadan çekip gidin buradan.”

“Yo, yo” diye bastırdı İtalyan, “azıcık polio bulaştırmadan adımımızı atmıyoruz. Bizim mahallede varsa sizde niye olmasın diye düşündük, kalktık buralara kadar geldik.” Konuşurken nasıl bıçkın bir delikanlı olduğunu göstermek için topuklarının üzerinde ileri geri yaylanıyordu. Pantolonunun önündeki iki kemer britine bütün ağırlığını bırakarak kanca gibi astığı başparmaklarının da kibrini belli etmekte gözlerindeki bakıştan geri kalır yanı yoktu.

“Bu okul bahçesinin sorumlusu benim” dedi Mr. Cantor, omzunun üzerinden biz çocukların olduğu tarafı işaret ederek. “Sizden bahçenin etrafından uzaklaşmanızı rica ediyorum. Burada durmanız yasak, ben de kibarca gitmenizi söylüyorum. Anlaştık mı?”

“Polio yaymak ne zamandan beri yasalara aykırı, Bay Bahçe Sorumlusu?”

“Bakın, polionun şakası olmaz. Üstelik kamuya zarar verilmesini yasaklayan bir kanun var. Polisi aramak zorunda kalmak istemiyorum. Kimse gelip zorla sizi çıkarmadan kendi kendinize gitmeye ne dersiniz?”

Bunun üzerine, sürünün Mr. Cantor’dan rahat rahat on beş santim daha uzun olan lideri, bir adım yaklaşarak asfaltın üzerine tükürdü. Bıraktığı kıvamlı, yapışkan balgam, Mr. Cantor’ın lastik pabuçlarının uçlarından yalnızca bir iki santim öteye yayılmıştı.

“Bu da ne demek oluyor?” dedi Mr. Cantor. Sesi hâlâ serinkanlılığını koruyordu; göğsünde sıkı sıkı kavuşturduğu kollarıyla sarsılmazlığın vücuda gelmiş haliydi. Tek bir Ironbound kabadayısı bile ne onun hakkından gelebilir ne de çocuklara bir adım yaklaşabilirdi.

“Ne olduğunu söylemiştim. Polio bulaştırıyoruz. Sizin ahalide de mahrum bırakmayalım istiyoruz.”

“Bana bak, şu ‘ahali’ zırvalarını bırak” diyen Mr. Cantor hışım ile bir adım öne ilerledi; İtalyan’ın yüzüyle arasında yalnızca birkaç santim mesafe kalmıştı. “Şimdi arkana dönüp arkadaşlarını buradan çıkarman için sana on saniye veriyorum.”

İtalyan gülümsedi. Zaten arabadan indiği andan beri gülümsemesi bir an olsun yok olmamıştı. “Yoksa?” diye sordu.

“Söylediğim gibi. Sizi buradan uzaklaştırmak ve bir daha gelmemenizi sağlamak için polis çağıracağım.”

O anda İtalyan bir daha, bu defa Mr. Cantor’ın ayakkabılarının tam yanına tükürdü. Bunun üzerine Mr. Cantor oyunda vuruş yapma sırası gelen ve tıpkı bizim gibi sessizce durarak beden öğretmenlerinin on İtalyan genci sindirmesini izlemekte olan oğlana seslendi: “Jerry, derhal odama git. Polise telefon et. Benim adıma aradığını belirt ve onlara ihtiyacım olduğunu söyle.”

“Polis gelse ne yapacak, kodese mi tıkacak?” diye sordu çetenin elebaşı. “Kıymetli Weequahic kaldırımına tükürdüm diye hapse atacak hali yok ya? Yoksa kaldırım da mı babanın malı, dörtgöz?”

Mr. Cantor hiçbir cevap vermedi ve arkasındaki sahada top

oynamakta olan çocuklar ile hâlâ okul bahçesinin dibindeki sokakta sanki her an sigaralarını yere atıp bellerindeki silaha sarılacakmış gibi görünen iki araba dolusu İtalyan gencinin arasında öylece durmaya devam etti. Fakat Jerry'nin –söylendiği gibi giderek polise telefon ettiği– Mr. Cantor'ın bodrum katındaki odasından dönmesine kalmadan iki araç ve içlerindeki uğursuz tipler yok olmuştu bile. Yalnızca birkaç dakika sonra devriye arabası geldiğinde, Mr. Cantor gençlerle birbirlerine kafa tutarlarken bir yandan ezberine aldığı iki aracın plaka numaralarını polislere verdi. Parmaklıkların arkasındaki çocuklar ancak polisler araçlarına binip de uzaklaştığında İtalyanlarla dalga geçmeye başladılar.

Sonradan anlaşıldığı üzere İtalyan delikanlıların grup halinde durduğu asfaltın üzeri boydan boya balgam olmuştu, yaklaşık beş metre karelik bir alanı kaplayan vıcık vıcık, ıslak, iğrenç pislik gerçekten de hastalığın yayılması için elverişli bir zemin gibi görünüyordu. Mr. Cantor hemen iki çocuğu okulun bodrum katına gönderdi ve iki kova bulup içini sıcak su ve hademe odasından alacakları amonyakla doldurmalarını, sonra asfaltın her bir santimetrekaresi arınana dek bu suyu dökmelerini söyledi. Çocuklar taşıdıkları kovalarla asfalta yapışan yivşik sıvıyı temizlerken Mr. Cantor'ın aklına on yaşındayken dedesinin manav dükkânının arka bölmesinde bir sıçan öldürdükten sonra ortalığı temizlemek zorunda kalışı gelmişti.

“Endişe edecek bir şey yok” diye rahatlatı Mr. Cantor çocukları. “Bir daha gelmeyecekler. Hayat böyle işte” dedi, dedesinin sık sık tekrar ettiği bir sözden alıntı yaparak, “tuhafliklar hiç eksik olmaz.” Sonra yeniden oyuna katıldı ve maç da kaldığı yerden devam etti. Bahçeyi çevreleyen iki katlı bina yüksekliğindeki tel örgünün öteki tarafından olan biteni seyreden oğlanlar, Mr. Cantor'ın İtalyanların karşısında dimdik durmasından son derece etkilenmişti. Kendine güvenen ve kararlı tutumu, halter çalıştığı için çok güçlü olması, her gün bizimle birlikte şevkle top oynamak istemesi – bütün bunlar Mr. Cantor'ı sorumlu olarak işe başladığı günden itibaren bahçeye sürekli gelen öğrencilerin gözdesi yapmaya yetmişti; fakat İtalyanlarla yaşanan bu olayın ardından tam bir kahraman haline geldi, özellikle ağabeyleri sa-

vaşa giden çocukların idolleştirdiği, koruyucu cesur ağabeyleri oldu.

Hafta sonuna doğru, İtalyanların olay çıkardığı gün bahçe-
de oynamakta olan oğlanlardan ikisi birkaç gün top oynamaya
gelmedi. İlk sabah ikisi de yüksek ateş ve boyun tutulmasıyla
uyanmış, daha ikinci günün akşamı olmadan –kollarında ve ba-
caklarında derman kalmadığı ve nefes almakta güçlük çektikleri
anlaşılmınca– ambulansla hastaneye yetiştirilmek zorunda kal-
mışlardı. Hastalananlardan biri, tombul, hantal ve sevimli bir
çocuk olan sekizinci sınıf öğrencisi Herbert Steinmark’tı ve spor-
da yetenekli olmadığından genelde sağ kanatta son vurucu olur-
du. Hasta olan diğer çocuk da yine sekizinci sınıf öğrencisi olan
Alan Michaels’tı, bahçenin en yetenekli birkaç oyuncusundan
biri ve Mr. Cantor’ın en gözde öğrencisiydi. Herbie ve Alan’m-
kiler mahallemizde görülen ilk polio vakalarıydı. Kırk sekiz
saat içinde bunlara on bir vaka daha eklendi ve her ne kadar bu
çocuklar o gün okul bahçesinde bulunmamış olsa da, hastalığı
Weequahic bölgesine İtalyanların taşıdığı ağızdan ağza bütün
mahalleye yayıldı. O güne dek şehirde en fazla polio vakası bil-
dirilen yer onların mahallesiyken bizimkinde hiç görülmemiş
olması, herkesin, İtalyanların tıpkı söyledikleri gibi o öğleden
sonra şehrin öbür ucundan buraya sırf Yahudilere polio bulaştır-
ma amacıyla geldiklerine ve bunu da başardıklarına inanmasına
neden olmuştu.

Bucky Cantor’ın annesi doğumda ölmüştü, dedesiyle anneannesi
onu şehrin en fakir muhitlerinden birinde, Avon Bulvarı’nın aşı-
ğısındaki Barclay Sokağı’nda, on iki ailenin kiracısı olduğu bü-
yük bir evde büyütülmüştü. Gözlerindeki bozukluğu miras aldığı
babası şehir merkezindeki büyük bir mağazada muhasebeciydi
ve altılı ganyana aşırı bir düşkünlüğü vardı. Karısının ölmesinin
ve oğlunun doğumunun hemen ardından kumar borçlarını ka-
patmak adına işvereninden para çaldığı için hüküm giydi – işe
girdiği günden beri ceplerini doldurduğu ortaya çıkmıştı. İki yıl
hapis yattı, salıverilmesinden sonra da bir daha Newark’a adı-
mını atmadı. İsmi Eugene konan oğlu bir babası olacağına, göz-
lerini hayata okuldan sonra ve cumartesileri Avon Bulvarı’ndaki

manavında çalıştığı ayı gibi iri ve çalışkan dedesiyle açtı. Babası ikinci defa evlenip gemi tersanesinde iş tuttuğu Perth Amboy'da kendisi ve yeni eşiyle birlikte yaşamasını sağlamak için avukat tuttuğunda beş yaşındaydı. Dedesi bir avukat bulmak yerine arabasına atladığı gibi soluğu Perth Amboy'da almış ve karşısına çıkıp, söylenene göre, bir daha Eugene'in hayatına burnunu sokacak olursa vaktiyle damadı olduğuna bakmadan boynunu kırmakla tehdit etmişti. Bu olayın ardından Eugene'in babasından haber alan olmadı.

Dükkânda dedesiyle birlikte manav kasalarını indire kaldıra göğüs ve kol kasları gelişmeye, dairelerine giden üç kat merdiveni defalarca koşar adımlarla ine çıkı bacakları sıkışmaya başlamıştı. Dedesinin hayatı boyunca 'üçkâğıtçının teki' diye bahsettiği bir adamın oğlu olmak da dahil, önüne çıkan bütün engellere meydan okumayı da dedesinin gözüpekliliği sayesinde öğrenmişti. Küçük bir çocukken fiziksel açıdan tıpkı dedesi gibi güçlü olmayı ve gözlük takmak zorunda kalmamayı istiyordu. Fakat gözleri o kadar fena durumdaydı ki, geceleri yatmak için gözlüğünü çıkardığında odasındaki tek tük eşyayı bile zar zor ayırt edebiliyordu. Kendi kusurlarını hayatta hiçbir zaman kafasına takmamış olan dedesi, mutsuz torununa -sekiz yaşındayken ilk defa gözlük taktığında- artık gözlerinin herkesinki kadar iyi olduğunu belletmişti. Bundan sonra da bu konuda söylenecek daha fazla söz kalmadı.

Anneannesi sıcak, yufka yürekli, ufak tefek bir kadındı; ebeveyn olarak dedesini makul ve iyi bir biçimde dengeliyordu. Her türlü zorluğa metanetle göğüs germiş olsa da ne zaman yirmi yaşında doğum yaparken ölen kızından söz açılrsa gözleri dolu dolu olurdu. Dükkâna gelen müşterilerce çok sevilirdi; evdeyken elleri bir saniye boş kalmaz, hep bir şeylerle uğraşır, bir kulağı da dinleyiciyi her daim yeni bir badire beklentisiyle yüreği ağzında tutmayı beceren *Hayat Güzel Olabilir* ve sevdiği diğer arkası yarınlarda olurdu. Manavda ucundan tuttuğu gündelik işlerden başını kaldırabildiği birkaç saat de kendini cansiperane bir şekilde Eugene'in iyiliğine adanmıştı; kızamık, kabakulak, suçiçeği geçirdiğinde ona bakar, giysilerinin daima temiz olmasına özen gösterip söküklüklerini diker, ev ödevlerini

yaptırmadan okula göndermez, karnelerini imzalatır, düzenli olarak dışıye gitmesini sağlar (o günlerde fakir ailelerin çocukları için bu istisnai bir şeydi), onun için sağlıklı yemekler pişirip tabağına bol kepçeden koyar, bar mitsva* töreni hazırlıkları için okuldan sonra İbranice kursuna gittiği sinagoga aidatlarının düzenli ödenmesine çalışırdı. Ne ki Eugene bu üç bulaşıcı çocuk hastalığını da sağlığı bozulmadan ve inci gibi, güçlü dişlerle atlatmayı bilmişti, muhtemelen anneannesinin o günlerde çocuk yetiştirirken yapılması iyi olduğu düşünülen her şeyi yerine getirmeye uğraşarak annelik etmesinin de etkisiyle çocuğun yanağından kan damlıyordu. Anneanesiyle dedesi kırk yılda bir kavga ederdi – ikisi de yapacağı işi ve onu en iyi nasıl yapacağını bilir, yerine getirmek için var gücüyle çalışırdı, Eugene de onları örnek alarak büyümüştü.

Dedesi Eugene'in adam gibi adam olması için özel bir çaba harcıyordu ve her fırsatta öz babasından –göz bozukluğunun yanında– miras kalmış olabilecek her türlü zayıflığı ortadan kaldırmak ve ona gerçek bir erkeğin her işi sorumluluk duygusuyla üstlenmesi gerektiğini göstermek için tetikte bekliyordu. Dedesinin hâkimiyetine katlanmak her zaman kolay olmuyordu, ama ne zaman Eugene'in beklentisini karşıladığını görse ettiği övgü dolu sözlerle çocuğun gönlünü almasını da bilirdi. Bir defasında Eugene, henüz on yaşındayken, dükkânın arka tarafındaki loş depoda kocaman gri bir sıçanla burun buruna gelmişti. Açıp boşaltırken dedesine yardımcı olduğu boş sebze meyve kutuları yığınının arasında hareket eden sıçanı gördüğünde dışarıda hava çoktan kararmıştı. İlk anda aklından geçen, tabii ki hemen oradan kaçmaktı. Fakat kaçmak yerine, dedesinin bir müşteriy-le birlikte dükkânın ön tarafında olduğunun bilincinde, usulca köşeye uzandı ve dükkânı ısıtan ocağa kömür atmaya öğrendiği gülle gibi ağır, derin küreği eline aldı.

Ürkek sıçanı bir köşeye sıkıştırana dek nefesini tutup parmağlarında ilerledi. Eugene küreği havaya kaldırdığında sıçan da arka ayakları üzerinde dikilerek korkunç dişlerini gıcırdattı; her an sıçramaya hazırdı. Fakat daha ayakları yerden kesilmeye

* Bar mitsva: Musevilerde, erkek çocukları dini açıdan yükümlü sayılmaya başlandıkları zaman yapılan tören. (ed. n.)

bile fırsat bulamadan Eugene elindeki küreğin tersini indirince sivri kısmı başına isabet etti ve hayvanın kafatası ezilerek parçalandı. Kemik parçaları ve pelteye dönmüş beyinle karışmış kan deponun döşeme tahtalarının aralıklarından sızarken –aniden gelen kusma isteğini tam anlamıyla bastıramadan– hayvanın ölüsünü yerden kürekle kazıdı. Ağırdı, bu kadar ağır çekeceğini hiç tahmin etmezdi; küreğin üzerinde boylu boyunca yatarken, arka ayaklarının üzerinde dururken olduğundan çok daha uzun ve büyük görünüyordu. İşin garibi, hiçbir şey, öylece cansız yatan kuyruk ve hareketsiz duran dört bacak bile, hayvanın iğne inceliğindeki kana bulanmış bıyıkları kadar ölü görünmüyordu. Silahını kafasının üzerine kaldırmış dururken hayvanın bıyıklarını görecektir, beyinde sanki dedesinin sesiyle yankılanan “Öldür!” komutundan başka hiçbir şeyin farkında olacak hali yoktu. Müşterinin, elinde alışveriş torbasıyla dükkândan çıkmasını bekledi, sonra küreği önünde dümdüz tutarak –ve ne kadar cesur olduğunu göstermek için rengini belli etmeyen bir yüz ifadesiyle– ölü sıçanı dedesine göstere göstere dükkânın içinden geçirerek kapıya ilerledi. Köşede, küreği sağa sola sallayarak leşi düşürdükten sonra aletin ucuyla mazgalın demir parmaklıkları arasından ittirerek akan kanalizasyon suyuna bıraktı. Yeniden dükkâna dönüp eline tahta fırçası, sabun, yer bezi ve bir kova dolusu su alarak kusuğunu ve sıçandan artakalanları temizledi, küreği yıkadı.

Dedesi on yaşındaki gözlüklü torununa işte bu zaferin ardından –akla dikbaşlılık ve gözüpekliği, şevk sahibi, sağlam iradeli ve dayanıklı olmayı getirdiğinden– Bucky ismini taktı.

Dedesi Sam Cantor, Amerika’ya 1880’li yıllarda, Galiçya’nın Polonya tarafındaki bir Yahudi köyünden göçmen olarak çocuk yaşında tek başına gelmişti. Korkusuzluğu, Yahudi düşmanı çetelerle tutuştuğu kavgalarda defalarca burnunun kırıldığı Newark’ta nam salmıştı. Gecekondu mahallelerinde geçen çocukluğu boyunca şehirde Yahudilere karşı olağan olan şiddet, önce kendisinin ardından da torununun hayata bakışını biçimlendirmişti. Torununu her zaman kendini bir erkek gibi ve bir Yahudi olarak savunması için yüreklendirmiş, insanın yaşam boyu vereceği mücadelelerin sonunun gelmeyeceğini iyice belle-

mesini tembihleyerek hayat denen bu amansız çekişmede “bedel ödemen gerektiğinde ödeyeceksin” demişti. Dedesinin suratının ortasındaki kırık burun, oğlan için adeta bütün dünya bir araya gelse onu alt edemeyeceğinin kanıtıydı. Yaşlı adam geçirdiği bir kalp krizinden ötürü Temmuz 1944’te hayatta değildi ama bu, Mr. Cantor, arabalarına atlayıp okul bahçesine gelen on İtalyan’ı bir başına mahalleden kovarken dedesinin orada olmadığı anlamına gelmiyordu.

Annesini doğumda kaybetmiş ve babası hapiste olan, onlara dair küçüklüğünden kalan tek bir anısı bile olmayan bir çocuk olarak ona ana babalık edip her açıdan güçlü yetiştirecek daha iyi bir ailenin eline düşmezdi – yaşamöyküsü her ne kadar yokluklarıyla şekillenmiş olsa da anne babasının olmadığı düşüncesinin kendine acı çektirmesine ancak nadiren izin verirdi.

7 Aralık 1941 Pazar günü Japonlar beklenmedik bir anda Pearl Harbor’daki ABD Pasifik Filosu’nu bombalayıp neredeyse bütünüyle yok ettiğinde Mr. Cantor yirmi yaşında bir üniversite üçüncü sınıf öğrencisiydi. Ayın sekizinde, Pazartesi günü, derhal savaşa katılmak için belediye binasının önündeki askerlik şubesine gitti. Ancak gözleri nedeniyle ordu da, donanma da, sahil güvenlik de, deniz piyadeleri de, hiç kimse onu kabul etmedi. 4-F etiketiyle sınıflandırılarak beden eğitimi öğretmenliği tahsilini tamamlamak üzere Panzer Üniversitesi’ne geri gönderildi. Dedesi kısa süre önce ölmüştü ve Mr. Cantor, mantıksız olduğunun farkında olsa da, onu hayal kırıklığına uğrattığı ve sarsılmaz akıl hocasının beklentilerini karşılayamadığı duygusuna kapılmıştı. Asker olup faydalanması mümkün olamayacaksa adaleli vücudu ve atletik becerileri ne işe yarayacaktı? İlk gençliğinden bu yana bütün o ağırlıkları sadece cirit atabilecek güce kavuşmak için kaldırmamıştı; kendini bahriyeli olmaya yetecek kadar kuvvetlendirmişti.

Amerika savaşa girdikten sonra, aralarında Panzer’dan tanıdığı ve 8 Aralık’ta onunla birlikte askerlik şubesinin önünde sıraya giren iki yakın arkadaşı da dahil, gücü kuvveti yerinde olan bütün yaşlıları Japon ve Almanlara karşı savaşmak üzere

kampa girmişken, o hâlâ elini kolunu sallayarak sokaklarda dolaşıyordu. Panzer'a gidip gelirken yanında yaşamaya devam ettiği anneannesi, arkadaşları Dave ve Jake'in temel eğitim almak üzere Fort Dix'e doğru yola onsuz çıktığı gece Eugene'in yatak odasında ağladığını duymuştu, duymuştu çünkü daha önce torununun ağladığına hiç şahit olmamıştı. Sivil kıyafetlerle dolaşmaktan utanç duyuyordu, sinemaya gittiğinde verilen savaş haberlerini izlerken utanç duyuyordu, okul bittikten sonra East Orange'dan eve gitmek üzere Newark otobüsüne bindiğinde yanında oturan kişi akşam gazetesinde günün en önemli haberini okurken utanç duyuyordu: "Bataan Düştü", "Corregidor Düştü", "Wake Adası Düştü". ABD'nin Pasifik'teki güçleri peşpeşe büyük bozgunlara uğrarken, tek başına fark yaratabilecek birinin utancını duyuyordu.

Savaş ve zorunlu askerlik nedeniyle okullarda öyle büyük bir erkek beden eğitimi öğretmeni açığı vardı ki, daha Haziran 1943'te Panzer'dan mezun bile olmadan on yıllık Chancellor Avenue Okulu'nda bir pozisyonu garantilemiş ve yazın okulun bahçe sorumlusu olmak üzere anlaşılmıştı. Asıl amacı, Chancellor'ın hemen yanında açılan Weequahic Lisesi'nin beden eğitimi hocası olup orada koçluk yapmaktı. Mr. Cantor'ın bu iki okulu tercih etmesinin nedeni hem Yahudi öğrencilerin sayıca baskın olması hem de okulların son derece nitelikli eğitim sunuluyor oluşuydu. Çocuklara sporda olduğu kadar derslerinde de başarılı olmayı ve sportmenliğin değerini bilip sahadaki rekabetten ne gibi dersler çıkarabileceklerini öğretmek istiyordu. Dedesinin ona öğrettiklerini öğrencilerine aktarmayı amaç edinmişti; onlara dayanıklı ve kararlı olmayı, bedenlerini formda tutup cesaretle göğüs germeyi, kimsenin asla kendilerini itip kakmasına meydan vermemelerini ve sırf beyinlerini kullanmayı bildikleri için kendilerine Yahudi nanemollalar ve hanım evlatları diye hakaret edilmesine izin vermemelerini öğretecekti.

Herbie Steinmark ve Alan Michaels ambulansla Beth Israel Hastanesi'nin karantina bölümüne kaldırıldıktan sonra okulun bahçesine ulaşan haberler ikisinin de tamamen felç olduğu ve

artık kendi kendilerine nefes alıp veremediklerinden demir akciğere bağlanarak hayatta tutuldukları yönündeydi. O sabah herkes okulun bahçesine gelmemiş olsa da gün boyu sürecektir beş devrelik eleme usulü müsabakalar için dört grup oluşturmaya yetecek kadar çocuk vardı. Mr. Cantor, Herbie ve Alan da eklenildiğinde doksan kişi olan öğrencilerden on beş yirmi kadarının gelmediğini hesapladı – polio korkusundan anne babaları tarafından evde tutulduklarına hükmetmişti. Yahudi ailelerin ne denli koruyucu olduklarını ve evhamlı annelerin nasıl da anaç kaygılara kapıldıklarını bildiğinden, asıl bu kadar çok çocuğun evden çıkıp da gelebilmesine şaşırmıştı. Muhtemelen önceki gün onlarla konuşması faydalı olmuştu.

“Çocuklar” demişti, akşam yemeği için evlere dağılmadan önce hepsini sahada toplayarak, “paniğe kapılmanızı istemiyorum. Polio her yaz katlanmamız gereken bir hastalık. Hayatım boyunca etrafta olan ciddi bir hastalık. Bu hastalıkla baş etmenin en iyi yolu sağlıklı ve güçlü kalmak. Her gün güzelce yıkanmaya, yemeğinizi iyi yemeye, sekiz saat uyumaya ve günde sekiz bardak su içmeye özen gösterin, endişe ve korkuya boyun eğmemeye gayret edin. Hepimiz Herbie ve Alan’ın bir an evvel iyileşmesini istiyoruz. Hepimiz keşke bu olay başlarına gelmeseydi, diyoruz. İkisi de birbirinden harika çocuklar, çoğunuzun yakın arkadaşları. Fakat bütün bunlara rağmen, onlar hastanede iyileşirken, geride kalan bizlerin hayatını yaşamaya devam etmesi gerekiyor. Yani her zaman olduğu gibi okul bahçesine gelerek sporunuzu yapmaya devam etmelisiniz. Eğer herhangi biriniz kendini kötü hissedecek olursa, pek tabii anne babasına haber vererek evde kalacak ve bir doktora görünüp iyi olana kadar sağlığına dikkat edecek. Ancak iyi olduğunuzu hissediyorsanız bütün yaz canınızın istediği gibi koşup oynamanız için hiçbir sebep yok.”

Aynı günün akşamı kendisi ve bahçedeki çocuklar adına ne kadar üzüldüklerini dile getirip hastalanan çocukların durumunu öğrenmek için mutfaktaki telefonda birkaç defa Steinmark ve Michaels ailelerini aramaya çalıştı. Fakat iki evde de telefonu açan olmadı. Bu iyiye işaret değildi. Demek ki gecenin dokuz çeyreğinde aileleri hâlâ hastanedeydi.

Derken telefon çaldı. Marcia'ydı, Pocono Dağları'ndan arıyordu. Hastalanan iki çocuğun haberini almıştı. "Bizimkilerle konuştum. Onlar söylediler. Sen iyi misin?"

"İyiyim" dedi, telefonun kordonunu uzatıp açık duran penceredeki tele yaklaşarak bir nebze daha serin bir yerde durdu. "Öteki çocukların hepsi iyi. Ben de tam nasıl olduklarını sormak için hastanedeki çocukların ailelerine ulaşmaya çalışıyordum."

"Seni özledim" dedi Marcia, "senin için endişeleniyorum."

"Ben de seni özledim; ama endişelenecek hiçbir şey yok."

"Buraya geldiğime pişman oldum." Yazları ikidir şehirden yüz yirmi kilometre uzaklıkta, Pennsylvania'daki Pocono Dağları'nda bulunan, Yahudi oğlan ve kızların gittiği Indian Hill kampındaki rehber öğretmenlerin başındaydı; yılın geri kalan zamanındaysa Chancellor'da birinci sınıf öğretmeni idi – yeni öğretim üyeleri olarak önceki güz tanışmışlardı. "Olanlar kulağa korkunç geliyor."

"Hastalanan iki çocuk ve aileleri için gerçekten korkunç" dedi Mr. Cantor, "ama durum tamamen kontrol altında. Aksini düşünüp de endişelenmemelisin."

"Annem İtalyanların hastalığı yaymak için okul bahçesine geldiği gibi bir şeyden bahsetti."

"İtalyanların hiçbir şey yaydığı yok. Oradaydım. Neler olduğunu biliyorum. Bir grup ukala dümbeleğinden başka bir şey değildi. Sokağın her yerine tükürdüler, biz de yıkayıp temizledik. Polio işte, kimse nasıl yayıldığını bilmiyor. Yaz geldi mi yeniden ortaya çıkıyor, elin kolun bağlı beklemekten başka yapabileceğin pek bir şey yok."

"Seni seviyorum, Bucky. Hiç aklımdan çıkmıyorsun."

Komşular açık pencereden onu duyamasın diye sesini alçaltarak ihtiyatlı bir biçimde "Ben de seni seviyorum" diye yanıtladı. Onun için bunu söylemek zordu, çünkü kendini– kendince makul bir şekilde– Marcia gittiğinde onu fazla özlememek üzere hazırlamıştı. Zor gelmesinin bir nedeni de daha önce başka bir kıza kendini hiç bu kadar açıksözlülükle ifade etmemiş olması ve bu kelimeleri söylerken utanmasıydı.

"Telefonu kapatmam gerek" dedi Marcia. "Arkamda bekleyen biri var. Lütfen kendine iyi bak."

“Bakıyorum. Bakacağım. Ama endişe etme. Sakın korkma. Korkacak hiçbir şey yok.”

Ertesi gün Weequahic'te okulların bulunduğu bölgede on bir yeni polio vakası görüldüğü haberini duymayan kalmamıştı – önceki üç yıl bildirilen vakaların toplamı kadarı henüz Temmuz ayının başında, polio mevsiminin bitmesine daha en az iki ay varken bildirilmişti. On bir yeni vakayla karşı karşıyaydılar ve Mr. Cantor'ın gözde öğrencisi Alan Michaels o gece ölmüştü. Hastalık yetmiş iki saat içinde çocuğu bitirmişti.

Sonraki gün cumartesiydi ve okul bahçesi sadece haftalık kontrol esnasında şehrin bir ucundan diğer ucuna elektrik direklerinden yükselip alçalarak yayılan hava akını sirenlerinin uğultusunun duyulduğu öğlen vaktine kadar önceden ayarlanmış faaliyetler için açık oluyordu. Bahçeyi kapattıktan sonra Barclay Sokağı'na dönüp anneannesine haftalık bakkaliye alışverişinde yardımcı olmak yerine –kendi manav dükkânlarının stoku dedesinin ölümünden sonra üç kuruşa elden çıkarılmıştı– erkeklerin soyunma odasında duş alıp üstüne temiz bir tişört ve pantolon geçirdi, yanında getirdiği kesekâğıdının içinden bir çift boyanıp cilalanmış ayakkabı çıkarıp giydi. Sonra Chancelor Bulvarı boyunca Alan Michaels'ın ailesinin yaşadığı Fabyan Place'e kadar yokuş aşağı yürüdü. Polionun etkisine rağmen mahallede dükkânların sıralandığı anacadde cumartesi alışverişini yapan, kuru temizlemeden giysisini, eczaneden ilacını, elektrikçiden, giyim mağazasından, gözlükçüden, hırdavatçıdan ihtiyaçlarını almaya gelen insanlarla doluydu. Frenchy'nin berber dükkânındaki bütün koltukları saçlarını kestirmek ya da tıraş olmak için bekleyen mahalleliler işgal etmişti; yan taraftaki ayakkabı tamircisinin İtalyan sahibi –Frenchy'yi saymazsak sokağın Yahudi olmayan tek esnafı oydu– karmakarışık tezgâhın üzerine yığılı tamir edilmiş çiftler arasından müşterilerin ayakkabılarını bulmaya gayret ederken İtalyanca yayın yapan radyo istasyonundan yayılan sesler açık duran kapıdan dışarı taşıyordu. Dükkânların güneşlikleri, caddeye bakan vitrin camlarını kızgın güneş ışınlarından korumak için şimdiden yarıya kadar indirilmişti.

Parlak, bulutsuz bir gündü, her geçen saat ısı biraz daha

yükseliyordu. Mr Cantor'ı beden dersinden ve okul bahçesinden tanıyan çocuklar onu Chancellor Bulvarı'nda gördükleri için heyecanlanmıştı – çünkü Mr. Cantor mahallede değil şehrin güney yakasındaki okul bölgesinde yaşıyordu ve onu yalnızca ya beden eğitimi öğretmeni ya da okul bahçesi sorumlusu olarak resmi görevli sıfatıyla görmeye alışkınlardı. "Mr. Cantor!" diye seslendiklerinde el sallayarak gülümsedi ve kimini veli toplantılarından tanıdığı anne babalarına başıyla selam verdi. Öğrencilerden birinin babası onunla konuşmak için durdu. "Elinizi sıkamak istiyorum, genç adam" dedi Mr. Cantor'a. "O serseri İtalyanlara defolmalarını söylediniz. Pis köpekler. On kişiye karşı bir kişiydiniz. Çok cesur bir genç adamsınız." "Teşekkür ederim, efendim." "İsmim Murray Rosenfield. Joey'nin babasıyım." "Teşekkürler, Mr. Rosenfield." Ardından alışveriş yapan bir kadın konuşmak için yolunu kesti. Nazıkçe gülümseyerek "Ben Bayan Lewy. Bernie'nin annesiyim. Oğlum size tapıyor, Mr. Cantor. Fakat benim size sormak istediğim bir şey var. Şehirde olanları biliyorsunuz, sizce çocukların bu sıcakta ortalıkta koşturması doğru bir şey mi? Bernie eve terden sıırılsıklam dönüyor. Bu iyi bir fikir mi? Alan'm başına gelenlere bakın. Böyle bir şeyin üstüne bir aile kendini nasıl toparlayabilir ki? Zaten iki ağabeyi savaşta, bu da üstüne tuz biber ekmiş oldu." "Çocukların kendilerini yormalarına izin vermiyorum, Mrs. Lewy. Gözüm üstlerinde." Mrs. Lewy, "Bernie" dedi, "ne zaman duracağını hiç bilmez. Biri ona mani olmazsa sabaha kadar koşturabilir." "Kendini çok zorlarsa durduracağımdan emin olabilirsiniz. Ona göz kulak olacağım." "Çok teşekkür ederim, sağ olun. Çocuklarımızı size emanet ettiğimiz için hepimizin içi rahat." "Umarım faydam dokunuyordur" diye yanıtladı Mr. Cantor. Bernie'nin annesiyle konuşurken etraflarını küçük bir topluluk sarmıştı, bir başka kadın yaklaşarak dikkatini çekebilmek için koluna uzandı. "Peki Sağlık Müdürlüğü ne güne duruyor?" "Bana mı sordunuz?" dedi Mr. Cantor. "Evet, size soruyorum. Weequahic bölgesinde bir gecede on bir vaka birden ortaya çıkıyor! Çocuklardan biri ölüyor! Sağlık Müdürlüğü'nün çocuklarımızı korumak için ne yaptığını bilmek istiyorum." "Sağlık Müdürlüğü'nde çalışmadığım için bir şey söyleyemiyorum" dedi Mr. Cantor. "Chancellor'ın bah-

çesinden sorumluyum." "Birisi Sağlık Müdürlüğü'nde çalıştığı-
nızı söyledi" diye yüklendi kadın. "Hayır, orada çalışmıyorum.
Keşke size yardımcı olabilseydim ama okul görevlisiyim." "Sağ-
lık Müdürlüğü'nü arıyorsunuz" dedi kadın, "karşınıza meşgul
sesi çıkıyor. Ahizeyi kasten açık bıraktıklarını düşünüyorum."
"Sağlık Müdürlüğü buradaydı" diye lafa karıştı bir başka kadın.
"Görevlileri gördüm. Bizim sokaktaki bir eve karantina işareti
koyuyorlardı." Endişeli bir sesle, "Oturduğum sokakta bir polio
vakası var!" dedi. "Ve Sağlık Müdürlüğü eli kolu bağlı oturu-
yor!" diye öfkeyle araya girdi bir başkası. "Yetkililer bu duruma
bir son vermek için ne yapıyor? Hiçbir şey!" "Elden gelen bir şey-
ler olmalı, ama kimse yapmıyor!" "Çocukların içtiği sütü incele-
meleri gerek – polio pis ineklerden geliyor, pisliklerini sütlerine
de bulaştırıyorlar." "Hayır," dedi başkası, "ineklerle alakası yok,
şişeler tam bir mikrop yuvası. Süt şişelerini doğru düzgün steri-
lize etmiyorlar." "Niye buhar yöntemini kullanmıyorlar?" dedi
bir başka ses. "Dezenfektan kullansalar ya! Her şeyi dezenfek-
te etmeli." "Ben çocukken ne güzel boynumuza naftalin topları
bağlardı, yine aynısı yapılabilir. Adına şeytantesi denen ber-
bat kokulu bir şey vardı içinde, belki şimdi yine işimize yarar."
"Sokaklara kimyevi bir madde döküp öyle kökünü kazısalar
olmaz mı?" "Kimyasalları boşver" dedi başka biri. "En mühi-
mi çocukların ellerini yıkamaları. Ellerini sık sık yıkayacaklar.
Temizlik! Tek çare temizlik!" "Ama önemli olan bir şey daha
var" diye araya girdi Mr. Cantor, "o da hepinizin sakın olması
ve kendine hâkim olup telaşa kapılmaması. Telaşınızı çocukla-
rınıza da bulaştırmayın. Önemli olan hayatlarındaki her şeyi
mümkün olduğunca normal tutmanız ve çocuklarınızla konu-
şurken makul, serinkanlı kalmaya çalışmanız." "Bu durum ge-
çene kadar çocukları evden çıkarmamak daha iyi olmaz mıydı?"
dedi bir başka kadın. "Böylesi bir kriz anında en güvenli yer ev
değil midir? Ben Richie Tulin'in annesiyim. Richie sizin için deli
oluyor, Mr. Cantor. Bütün çocuklar öyle. Fakat Richie, ve tabii
bütün çocuklar, bir süreliğine okulun bahçesini kapatsanız da
evde kalsalar daha güvende olmazlar mı?" "Bahçeyi kapatmak
benim vereceğim bir karar değil, Mrs. Tulin. Okul yöneticileri-
ne kalmış bir şey." "Olanlar için sizi suçladığımı düşünmeyin,"

dedi Mrs. Tulin. "Yo, yo, suçlamadığınızın farkındayım. Siz bir annesiniz ve endişeleniyorsunuz. Hepinizin endişesini anlıyorum." "Yahudi evlatlarımız bizim tek zenginliğimiz." "Bu illet neden bizim güzel Yahudi yavrularımıza dadandı?" "Doktor değilim. Bilim insanı da. Kime neden dadandığı konusunda bir fikrim yok. Kimsenin de olduğunu zannetmiyorum. O yüzden herkes kimin ya da neyin suçlu olduğunu bulmanın peşinde. Neyin sebep olduğunu bulmak istiyorlar ki ortadan kaldırılsınlar." "Peki ya İtalyanlar? Onlar bulaştırmadı mı?" "Hayır, hayır, zannetmiyorum. Geldiklerinde oradaydım. Çocuklara hiç dokunmadılar. Sorumlusu İtalyanlar değil. Bakın, endişenin ve korkunun içinizi kemirmesine izin vermemelisiniz. Asıl önemli olan, çocuklara korku mikrobunu bulaştırmamak. Bugünleri de atlatacağız, inanın. Hepimiz üstüne düşeni yerine getirecek, serinkanlılığımızı koruyacak ve çocukları korumak için elimizden geleni yapacağız, böylece de bunun üstesinden geleceğiz." "Teşekkür ederiz, genç adam. Pırlanta gibisiniz gerçekten." Mr. Cantor, sanki okul bahçesinin yirmi üç yaşındaki sorumlusu değil de çok daha güçlü biriymiş gibi ona yönelmiş dilenen gözlere bakarak, "Şimdi izninizle gitmem gerekiyor" dedi.

Fabyan Place, Irvington sınırında, tren yolu ve kereste deposundan önceki son sokaktı. Chancellor'ı kesen öteki meskun sokaklar gibi bu sokağın da iki yanında, önünde kırmızı tuğlalarla kaplı üstü kapalı bir sahanlık ile çitle çevrili minik bir bahçe bulunan ve küçük garajlarına giren dar beton yollarla birbirinden ayrılan iki buçuk katlı ahşap evler sıralanıyordu. Sahanlıkların önündeki kaldırımında belediyenin gölge yapması için geçen on yıl içinde diktiği fidanlar vardı ve haftalardır süren kavurucu sıcaklar ve tek damla yağmur düşmemesi yüzünden kupkuru görünüyorlardı. Bu tertemiz ve sakin sokakta sıhhsizlik ya da enfeksiyondan iz yoktu. Bütün evlerde amansız sıcağa karşı her kahnın ya panjurları kapatılmış ya da perdeleri çekilmişti. Görünürde kimse yoktu, Mr. Cantor bunun sıcaktan mı yoksa komşuların, Michaels ailesine duydukları saygıdan çocuklarını dışarı salmayışından mı kaynaklandığını merak etti; belki de Michaels ailesinin saldığı korkudan ötürü kimse çıkmamıştı.

Derken Lyons Avenue'nun köşesinden biri belirdi, bir başına yoluna devam ederek parlak lambadan yansıyan yumuşak bir ışığın şimdiden asfaltı aydınlattığı Fabyan Place sokağına devam etti. Uzaktan da olsa, Mr. Cantor bu kişiyi yürüyüşünden tanı-mıştı. Weequahic mahallesindeki bütün kadınlar, bütün erkekler ve bütün çocuklar Horace'ı bilirdi, bunun sebebi, büyük ölçüde, insanların Horace'm karşılarına çıkmasından hazzetmemele-riydi. Onu gördüklerinde küçük çocuklar sokağın öbür tarafına kaçar, yetişkinlerse bakışlarını yere indirirdi. Otuz ya da kırk-larında -kimse yaşını tam olarak bilmiyordu- incecik bir adam olan Horace, mahallenin "moron"uydu; zihinsel gelişimi altı yaş civarlarında durmuş ve bir psikolog görse muhtemelen embesil ya da hatta idiot sınıflandırmasına dahil edecekken mahalleli gençlerce yıllar önceden klinik yöntemlerden bağımsız yollarla adı moron konmuştu. Ayağını sürüye sürüye yürüyor, boynun-dan kaplumbağa gibi ileri uzanan başı her adım atışında gevşek biçimde inip kalkıyordu, bu nedenle yürüyor gibi değil de ileri doğru yalpalyormuş gibi bir görüntüsü vardı. Kırk yılda bir ko-nuşur, onda da ağzının kenarlarında tükürük birikirdi, konuş-madığı zamanlardaysa bazen salyası akardı. İnce yüzü eğri büğ-rüydü, sanki doğum kanalının mengenesinde ezilip çarpılmış gibi bir hali vardı; bir tek, ayaklarını sürüyerek bir evin sahan-lığının ya da garaj girişinin önünden geçerken orada toplanmış çocukların bir kısmına "Patates burun!" diye sataşmaları için ilham veren kocaman ve yüzünün darlığından ötürü acayip ve gülünç bir yumruyu andıran burnu sağlam çıkmayı başarmış gi-biydi. Hangi mevsim olursa olsun giysilerinden ekşi bir koku ya-yılırdı; yüzü kan benleriyle kaplıydı ve üzerindeki ince sıyrıklar her ne kadar Horace'ta bebek zekâsı olsa da sakalının bir erkek gibi çıktığına ve her gün dışarı çıkmadan önce tehlikeli de olsa ya kendi kendine tıraş olduğuna ya da anne veya babasınca tıraş edildiğine delalet ediyordu. Ailesiyle birlikte yaşadığı, köşedeki terzi dükkânının arkasındaki minik apartman dairesinden çıkaklı birkaç dakika geçmiş olmalıydı. İhtiyar anne babası birbirleriyle Yidiş konuşarak anlaşıyor, dükkâna gelen müşterilerle aşırı ak-sanlı bir İngilizceyle konuşuyorlardı ve Horace'tan başka, yetiş-kin olup başka yerde yaşayan iki normal çocukları daha olduğu

rivayet ediliyordu – asıl şaşırtıcı olan, Horace’m iki ağabeyinden birinin doktor diğerininse başarılı bir işadamı olduğunun söylenmesiydi. Horace en küçük çocuktı ve yılın her günü mahallenin sokaklarını arşınlar, ister kış kıyamet kopsun ister cehennem sıcağı olsun oduncu ceketini giyip peluş kulaklıklarının üzerini kapüşonuyla kapatır, ayağında kopçaları açık siyah lastik çizmeler olur; ceketinin kollarına çengelli iğneyle tutturulan ve iri ellerine uygun eldivenler havanın sıcaklığı ne olursa olsun kullanılmaksızın iki yanda sallanıp dururdu. Mahallede zar zor yürüyerek bir başına dönüp durması zaten acayipken üzerindeki kılık onu olduğundan da acayip hale getiriyordu.

Mr. Cantor, Michaels ailesinin sokağın en ucundaki evini buldu, sahanlığın basamaklarını tırmandı ve posta kutularının bulunduğu küçük koridorda durup ikinci katın ziline bastı; olduğu yerden üst kattan gelen zil sesini işitti. Biri yavaş yavaş merdivenlerden indi ve merdiven boşluğunun başındaki buzlu cam kaplı kapıyı açtı. Karşısında duran adam iri yapılı ve tıknazdı, kısa kollu gömleğinin düğmeleri göbeğinin üzerinde zor kavuşmuştu. Gözlerinin altında pütürlü lekeler vardı; Mr. Cantor’ı gördüğünde sanki kederinden ötürü ağzı dili bağlanmış gibiydi, hiçbir şey söylemedi.

“İsmim Bucky Cantor. Chancellor’da beden öğretmeni ve okul bahçesi sorumlusuyum. Alan beden dersine girdiğim öğrencilerdendi. Okulun bahçesinde top oynayan çocuklardan biriydi. Olanları duydum, size başsağlığı dilemek istedim.”

Adamın yanıt vermesi vakit aldı. Sonunda “Alan sizden bahsetmişti” dedi.

“Alan doğuştan sporcuydu. Çok düşünceli bir çocuktı. Duyduğum bu korkunç haberden ötürü şaşkınlık içindeyim. Bir türlü aklım ermiyor. Hepiniz adına ne kadar üzgün olduğumuzu belirtmek için geldim.”

Hol çok sıcaktı, ikisi de su gibi terliyordu.

“Yukarı buyurun” dedi Mr. Michaels. “Size soğuk bir şeyler ikram edelim.”

“Rahatsızlık vermek istemiyorum” diye yanıtladı Mr. Cantor. “Sadece taziyelerimi sunmak ve ne kadar iyi bir oğlunuz olduğunuzu söylemek istedim. Her açıdan olgun bir çocuktı.”

“Buzlu çayımız var. Baldızım yapmıştı. Eşim için doktor çağırarak durumunda kaldık. O zamandan beri yatakta. Fenobarb vermek zorunda kaldılar. Buyrun biraz buzlu çay için.”

“Size sıkıntı vermek istemem.”

“Gelin. Alan bize Mr. Cantor ve adaleleriyle ilgili her şeyi anlattı. Okul bahçesini çok severdi.” Ardından, buruk bir sesle, “Hayatı severdi” dedi.

Mr. Cantor bu iri yapılı, acılı adamın peşinden merdivenleri tırmanarak eve girdi. Güneşlikler indirilmişti, ışıklar yanmıyordu. Kanepenin yanında büfeli bir radyo vardı, bunun karşındaysa iki yumuşak deri koltuk duruyordu. Mr. Michaels mutfığa gidip elinde misafire sunulmak üzere bir bardak buzlu çayla dönerken Mr. Cantor kanepeye oturdu. Mr. Michaels, Mr. Cantor’a yakınına gelip deri koltuklardan birine geçmesi için işaret etti, ardından yüksek sesli, acılı bir iç geçirmeyle kendi de önünde ayak iskemlesi bulunan diğer koltuğa yerleşti. Arkasına yaslanıp bacaklarını iskemleye uzattığında o da tıpkı eşi gibi yatağında ilaçların tesiriyle uyuşmuş ve kıpırdayamaz bir haldeymiş gibi görünüyordu. Yaşadığı şok, yüzündeki bütün ifadeyi alıp götürmüştü. Alacakaranlıkta gözaltlarındaki lekelili cilt, sanki derisinin üzerine mürekkeple iki matem simgesi basılmış gibi kapkara görünüyordu. Eski Yahudi geleneklerine göre sevdiği birinin ölüm haberini alan kişi bir giysisini parçalardı; Mr. Michaels sanki bunun yerine solgun yüzüne iki kara leke damgalatmıştı.

Öteki odalardan duyulmasın diye yumuşak bir sesle “Diğer oğullarımız orduda” dedi, tükenmişçesine tane tane konuşuyordu. “Denizaşırı gönderildiklerinden bu yana kötünün kötüsünü beklemediğim tek bir gün bile geçirmedi. Şimdiye kadar en zorlu çarpışmalardan sağ salim çıkmayı başarmışlarken, minik kardeşleri bir iki sabah önce boyun tutulması ve yüksek ateşle uyanıyor, üç gün sonra da ölüyor. Ağabeylerine bunu nasıl izah edeceğiz? Savaşırılarken bunu onlara nasıl yazacağız? On iki yaşında bir çocuk, hem de isteyebileceğinizin en iyisi, ölüyor. İlk gece öyle sersefil olmuştu ki, sabahleyin belki de en kötü kısmını atlattığını, krizin geçtiğini düşünmüştüm. Meğer yeni başlıyormuş! Ne dayanılmaz bir gündü! Çocukcağız ateşten yanıyordu.

Dereceye baktığınızda gözlerinize inanamıyordunuz: 41 derece! Doktor gelir gelmez ambulans çağırdı, hastaneye gittiğimizde de çocuğu apar topar götürdüler; bu kadar. Oğlumuzu bir daha canlı göremedik. Bir başına öldü. Hoşça kal bile diyemedik. On-
dan bize bütün kalan bir dolap dolusu giysi, ders kitapları, spor malzemeleri ve işte şuradaki balıkları.”

Mr. Cantor, panjurları örtmekle kalmıyıp kalın perdele-
rin de sıkı sıkı çekildiği ve muhtemelen garajın olduğu taraftaki
komşu eve bakan pencerelerin bulunduğu duvara dayalı bü-
yük cam akvaryumu o anda fark etti. Su haznesini yukarıdan
bir neon ışık aydınlatıyordu; suyun içinde sayıları bir düzineyi
geçen rengârenk, minicik balıkları seçebiliyordu; kimi minyatür
çalılıkların arasında gizli minyatür bir mağaranın içinde gözden
kayboluyor, kimi kumları didikleyerek yiyecek arıyor, kimi hava
almak için yüzeye çıkıyor ya da akvaryumun bir köşesinde hava
kabarcıkları salan gümüş rengi silindirin dibinde hiç kıpırda-
madan duruyordu. Mr. Cantor, Alan’ın balıkların yaşam alanını
özene bezene düzenlediğini ve her şeyiyle titizlikle ilgilenerek
bakımını üstlendiğini düşündü.

“Bu sabah” dedi Mr. Michaels, omzunun üzerinden akvar-
yumunu işaret ederek, “balıkları beslemem gerektiğini hatırladım.
Aklıma geldi ve yataktan zıplayarak kalktım.”

“Çok iyi bir çocuktu” dedi Mr Cantor alçak sesle, sözlerini
duyurmak için oturduğu koltukta öne doğru eğilerek.

“Ödevlerini hep yapardı” dedi Mr. Michaels. “Annesine her
zaman yardımcıydı. Tek bir bencilliğini göremezdiniz. Eylül
ayında bar mitsva töreni için hazırlanmaya başlayacaktı. Çok na-
zikti. Çok düzenliydi. Her hafta ağabeylerine V-postayla* mek-
tup gönderir, olan biten her şeyi bir bir anlattığı mektupları ak-
şam yemeklerinde bize de okurdu. Evden uzaktaki oğulları aklı-
na geldikçe hüzünlenen annesini her zaman neşelendirirdi. Onu
her zaman güldürürdü. Daha küçük bir çocukken bile onunla
birlikte gülüp eğlenebilirdiniz. Arkadaşları ne zaman güzel va-
kit geçirmek istese soluğu bizim evde alırdı. Ev Alan’ın arkadaş-

* Zafer postası anlamına gelen V-posta (victory post), II. Dünya Savaşı esnasında
ABD’nin, uzak ülkelerdeki askerlere yazılan mektupları ulaştırdığı mikrofilm
yöntemine verilen isimdir (ç. n.)

larıyla dolup taşardı. Neden Alan polio oldu? Neden hastalanıp ölmek zorundaydı?"

Mr. Cantor parmaklarını soğuk buzlu çay bardağının etrafında kenetlemiş, çaydan bir yudum bile içmemişti; elinde olduğunun dahi farkında değildi.

"Bütün arkadaşları dehşete kapılmış halde" dedi Mr. Michaels. "Alan'dan polio kaptıklarından ve onun gibi hasta olacaklarından korkuyorlar. Anne babaları çıldırmış sanki. Kimse ne yapacağını bilmiyor. Yapacak ne var ki? Bizim ne yapmamız gerekirdi? Beynimi patlatıyorum. Bundan daha temiz bir ev olabilir mi? Evini benim karım kadar temiz tutan başka bir kadın olabilir mi? Çocuğunun iyiliği için daha fazla özenen bir anne olabilir mi? Odasına, kıyafetlerine, kendine Alan'dan daha iyi bakacak bir çocuk olabilir miydi? Yaptığı her şeyi daha ilk defasında doğru yapan bir çocuktu. Her zaman mutluydu. Hep şakalaşırdı. Peki, neden o öldü? Adalet bunun neresinde?"

"Maalesef yok" dedi Mr. Cantor.

"Her zaman sadece en doğrusunu, en doğrusunu, en doğrusunu, en doğrusunu yapıyor ama geldiğiniz bütün yolu geri tepiyorsunuz. Düşünceli bir insan olmaya, makul ve yardımsever biri olmaya gayret ediyorsunuz ama sonra olana bakın. O zaman yaşamın ne anlamı var?"

"Bir anlamı yokmuş gibi görünüyor" diye yanıtladı Mr. Cantor.

"Adaletin terazisi nerede?" diye sordu zavallı adam.

"Bilmiyorum, Mr. Michaels."

"Felaket neden hep onu en az hak eden insanları vurur?"

"Cevabını bilmiyorum" diye karşılık verdi Mr. Cantor.

"Neden onun yerine benim canımı almadı?"

Mr. Cantor'ın bu soruların hiçbirine verecek cevabı yoktu. Tek yapabildiği omuzlarını silkmekti.

"Bir çocuk – felaket gelip bir çocuğu vuruyor. Büyük acımasızlık!" dedi Mr. Michaels, avcuyla koltuğunun kolçağına vurarak. "Ne kadar anlamsız! Gökten korkunç bir hastalık düşüyor ve bir gece içinde birini öldürüyor. Hem de bir çocuğu!"

Mr. Cantor bir anlığına bile olsa bu acılı babanın içine su

serpecek tek bir kelime bilebilmeyi diledi. Ama elinden gelen yalnızca başını sallamaktı.

“Önceki akşam dışarıda oturuyorduk” dedi Mr. Michaels. “Alan da bizimleydi. Zafer bahçesindeki* parselinden gelmişti. Kendini bu araziye adamıştı sanki. Geçen sene Alan’ın yaz boyunca yetiştirdiği sebzelerle karnımızı doyurduk desem yalan olmaz. Birden bir meltem çıktı. Hiç beklenmedik bir biçimde esmeye başlamıştı. Önceki geceydi, hatırlıyor musunuz? Hani saat sekiz civarı hava bir an ferahlamış gibi olmuştu?”

“Evet” dedi Mr. Cantor, ama dinlemiyordu. Odanın öteki ucundaki akvaryumda yüzen tropik balıklara bakıyor ve artık Alan bakamayacağına göre balıkların ya aç kalıp öleceklerini ya birilerine verileceklerini ya da bir süre sonra gözyaşları içinde tuvalete boşaltılıp üstlerine sifonun çekileceğini düşünüyordu.

“Sıcaktan kavrulduğumuz günün ardından bir nimet gibi gelmişti. Biraz esse diye bekleyip duruyorsunuz. Esintinin sizi biraz rahatlatacağını umuyorsunuz. Ama rahatlatmak yerine ne yaptığını düşünüyorum biliyor musunuz?” diye sordu Mr. Michaels. “Bana kalırsa esinti polio virüslerini kaldırıp her yere dağıttı, tıpkı rüzgârda uçuşan yapraklar gibi. Alan dışarıda otururken esintinin getirdiği virüsleri soluyordu bence...” Sözlerine daha fazla devam edemedi; sıkıntıyla, beceriksizce, normalde kimsenin kendisiyle başa çıkamayacağını düşünmekten hoşlanan erkekler nasıl ağlarsa öyle ağlamaya başlamıştı.

Arka odadan bir kadın geldi; Mrs. Michaels’la ilgilenen baldızdı. Sanki içeride huzursuz bir çocuk varmış da nihayet uyutabilmiş gibi ayakkabılarıyla yumuşak adımlar atıyordu.

Yavaşça, “Kiminle konuştuğunu soruyor” dedi.

“Mr. Cantor’la tanıştırayım” dedi Mr. Michaels, gözlerini silerek. “Alan’ın okuldaki öğretmenlerinden biri. Nasıl oldu?”

“Hiç iyi değil” diye yanıtladı kadın alçak sesle. “Hep aynı. ‘Neden benim yavrum, neden benim yavrum’ deyip duruyor.”

“Ben de hemen yanınıza geleceğim.”

Mr. Cantor “Ben artık kalkayım” dedi ve oturduğu koltuk-

* II. Dünya Savaşı sırasında ABD’de yiyecek sıkıntısının önüne geçmek için şehir parklarının belirli bölümlerinde halka sebze-meyve yetiştirebilmeleri için toprak parçaları verilmişti, bunlara zafer bahçesi (victory garden) deniyordu (ç. n.)

tan doğrularak buzlu ayı sehpayaya koydu. "Sadece uğrayıp hat-rınızı sormak istemiştim. Cenaze ne zaman kaldırılacak acaba?"

"Yarın saat onda. Schley Sokağı'ndaki sinagogda. Alan, İb-ranice dersinde hahamın gözbebeğiydi. Zaten çocuk herkesin sevgilisiydi. Haham Slavin olanları duyar duymaz bizzat buraya gelerek sinagogunu teklif etti. Alan'ın onuruna. Yediden yetmiş herkes ona bayılıyordu. Eşi benzeri zor bulunur bir çocuktuk o."

Baldız, Mr. Cantor'a "Ne ğretmeniydiniz?" diye sordu.

"Beden eğitimi."

"Alan sporla ilgili her şeyi severdi" dedi kadın. "Ne kadar da başarılı bir ğrenciydi. Herkesin gözdesiydi."

"Biliyorum" dedi Mr. Cantor. "Ne demek istediğinizi anlıyo-rum. Ne kadar zgün olduğumu anlatamam."

Sahanlığa adımını attığı anda bir kadın birinci kattaki dai-resinden dışarı fırladı ve heyecanla kolunu yakalayarak "Karant-tina işareti nerede?" diye sordu. "Yukarıya durmadan insanlar inip çıkıyor, gir ık, gir ık, neden hâlâ karantina işareti konma-dı? Benim küçük çocuklarım var. Neden ocuklarımı koruyacak bir karantina işareti yok? Siz devriye gezen Sağlık Zabıtası mısı-nız?"

"Sağlık Zabıtası'yla ilgim yok. Okul bahçesinde görevliyim, öğretmenlik yapıyorum."

"O zaman bu işe kim bakıyor?" Korku içinde, ufak tefek, es-mer bir kadındı; sanki çocukları hastalığa yakalanma tehlikesi altında değilmiş de hayatı şimdiden polio yüzünden yıkılmış gibi, yüzü darmadağın olmuştu. Bu haliyle Mr. Michaels'dan pek farklı sayılmazdı.

"Bildiğim kadarıyla sorumlu Sağlık İdaresi" dedi Mr. Can-tor.

"Peki, neredeler?" diye belirtti kadın. "Sorumlular nerede? Sokaktaki insanlar evimizin önünden geçmekten bile imtina ediyorlar – özellikle yolun karşısından yürüyorlar. ocuk çoktan öldü gitti" diye ekledi, artık çaresizlikten bir dediği öbürünü tut-muyordu, "ve ben hâlâ karantina işaretini bekliyorum!" Ardın-dan da feryadı bastı. Mr. Cantor daha önce korku filmleri dışında hiç feryat duymamıştı. ığlıktan farklıydı. Elektrik akımıyla ı-kabilecek bir ses gibiydi. Çok tiz, bildiği hiçbir insan sesine ben-

zemeyecek denli uzun süren bir naraydı; onu gafil avlayan bu tekinsiz ses vücudundaki bütün tüyleri diken diken etmişti.

Henüz öğle yemeği yememişti, Syd'in kafeteryasına gidip sosisli sandviç atıştırmaya karar verdi. Sokağın gölgeli kısmında yürümeye özen gösteriyordu, kaldırımın üzerinden sıcaklığın dalga dalga yükseldiğini görebildiğini düşündüğü karşı tarafta güneşin göz kamaştırıcı ışınlarından kaçabilen hiçbir şey yoktu. Müşteriler ortalıktan kaybolmuştu. Termometrenin akıllara durgunluk verici kırklı derecelere dayandığı o bunaltıcı yaz günlerinden biriydi; eğer okul bahçesi açık olsaydı softbol maçlarını kısa keserek çocukları satranç ve damaya ya da okul binasının gölgesine yerleştirilmiş pinpon masalarına yönlendirirdi. Çocukların çoğu annelerinin sıcaklığa karşı önlem olarak verdiği tuz haplarını içer, sahanın asfalt yüzeyi yumuşayıp artık ısıyı lastik ayakkabılarının içine iletmeye başlasa da, güneş teni karartmak yerine tamamen ağartıp insanı oracıkta küle çevirecek kadar sıcak olduğunu düşündürtse de fark etmez, sıcaklık kaç dereceye yükselirse yükselsin oyunu bırakmak istemezlerdi. Alan'ın babasının keder içinde ağlayışına şahit olduktan sonra, Mr. Cantor yazın geri kalanında sıcaklık otuzlara vurduğunda acaba sportif faaliyetleri durdurmalı mı, diye düşündü. Her ne kadar polionun yayılmasında bir fark yaratıp yaratmayacağı konusunda hiçbir fikri olmasa da bu şekilde en azından bir şey yapıyor olurdu.

Syd'in yeri boş sayılırdı. Birisi kafeteryanın arkasındaki loş kısımda tilt makinesine sövüyordu, tanımadığı iki lise öğrencisi yazın en sevilen şarkılarından "I'll Be Seeing You" çalan müzik kutusunun etrafında aylıklık ediyordu. Ne zaman radyoda çaldığını duysa Marcia'nın kulak kabarttığı bir şarkıydı; savaş zamanı kocaları veya erkek arkadaşlarının geride bıraktığı kadınlar sayesinde bu kadar popüler olmuştu. Indian Hill'e gidişinden bir hafta önce Marcia'nın evinin arka verandasında bu şarkı eşliğinde Marcia'yla dans edişleri gözünde canlandı. "I'll Be Seeing You" eşliğinde, ağır adımlarla sarmaş dolaş dans ederken, Marcia daha gitmeden birbirlerini özlemeye başlamışlardı.

Bucky, olur da sokaktan bir esinti gelir diye tel sineklik takılmış kapıyla Chancellor Avenue'ya açılan servis penceresinin arasındaki yerini alırken, ne masalarda ne de tezgâhtaki taburelerde oturan vardı. Tezgâhın iki yanında da büyük birer vantilatör çalışıyordu fakat pek işe yaradıkları söylenemezdi. İçerisi sıcaktı ve etrafa ağır bir patates kızartması kokusu sinmişti.

Bir sosisli sandviç ve buzlu kök birası alarak tezgâhta tek başına yemeye koyuldu. Pencereden, caddenin karşısında ekvatorial Newark'ın kavurucu sıcağı altında yokuşu ağır ağır tırmanmakta olan Horace görünüyordu, bugünün cumartesi olduğunu ve yaz döneminde cumartesi günleri öğleden sonra okul bahçesinin kapalı olduğunu anlamadığı için muhakkak yine oranın yolunu tutmuştu. ('Yaz', 'okul bahçesi', 'kapalı' ya da 'öğleden sonra'nın ne anlama geldiğini bile bildiği kuşkuluydu; caddenin öbür tarafına geçmeyi akıl edememesi de muhtemelen, 'gölge' kavramını algılamasına yarayan basit bir çıkarsamadan mahrum olduğu, hatta böylesine bir günde köpeklerin dahi yapacağı gibi içgüdüsel olarak sığınacak bir gölge arama ihtiyacı hissetmediği anlamına geliyordu.) Okula gidip de arka bahçede hiç kimseyi bulamayınca ne yapacaktı? Tribünlerde saatlerce oturup birilerinin gelmesini mi bekleyecekti yoksa gün ortasında uyur-gezer gibi görüldüğü şu mahalle gezintilerinden birine mi çıkacaktı? Evet, Alan ölmüştü ve şehirdeki bütün çocukların canına kasteden bir polio salgını tehlikesi söz konusuydu, fakat yine de Mr. Cantor, acımasız güneşin altında sokaklarda bir başına yürüyen, cayır cayır yanmakta olan bir dünyada beyinsiz mahsur kalmış Horace'ın bu halinde insanın tadını tuzunu kaçıran bir şeyler olduğunu düşünmeden edemedi.

Çocuklar top oynarken Horace da bankın ucunda bir başına, atış sırasını bekleyen oyuncuların yanında sessiz sedasız oturur yahut kalkıp sahada amaçsızca dolanır, oyunculardan birinin yanına gidip bir metre kadar mesafede öylece dikilirdi. Hep böyle oluyordu ve herkes de Horace'ı başından atmanın –ve oyuna yeniden konsantre olabilmenin– tek yolunun moronun cansız elini sıkıp "N'aber, Horace?" demek olduğunu biliyordu. Bunun üzerine tatmin olmuş gibi görünen Horace, gidip bir baş-

la oyuncunun başında dikilirdi. Hayattan tek beklentisi buydu: **Elimin sıkılması.** Ele avuca sığmayan enerjik Myron ve Danny **Kopferman** kardeşler haricinde, okul bahçesinde oynayan hiçbir **çocuk** onunla dalga geçip gülmezdi – en azından Mr. Cantor oralardayken. İkisi de güçlü, yapılı çocuklardı, sporda iyiydiler; kardeşlerden Myron hemen celallenen dövüşken bir tipken, Danny daha saman altından su yürüten, ketum bir çocuktü. Özellikle on bir yaşındaki ağabey Myron kabadayılığa çok müsaitti ve sahada oynayan çocuklar arasında anlaşmazlık çıktığında ya da ip atlayan kızlara sataştığı zaman dizginlenmesi gerekirdi. Mr. Cantor yabancı Myron'm kafasına adil oyun kavramını sokmaya çalışmak ve Horace'a musallat olmasını engellemek için zamanının hatırı sayılır bir bölümünü harcardı.

"Bak" derdi Myron, "Horace, bak. Bak ne yapıyorum." Horace, Myron'ın lastik ayakkabısının burnunun tribünün basamağına ritmik bir şekilde yukarı aşağı vurduğunu görünce parmakları seğirir, yüzü kıpkırmızı kesilir ve çok geçmeden sanki bir arı sürüsüne karşı koyuyormuşçasına kollarını havada sallamaya başlardı. O yaz Mr. Cantor kaç defa Myron Kopferman'a bunu kesmesini ve bir daha yapmamasını söylemişti. "Neyi yapmayayım? Neyi yapmayayım?" diye sorardı Myron, ağzı kulaklarına varana kadar sırtarak yüzüzlüğünü örtmeyi beceremedi. "Sadece ayağımı vuruyorum, Mr. Cantor – ayağımı vurmaya hakkım yok mu?" "Kes şunu, Myron" derdi Mr. Cantor. On yaşındaki Danny'nin bir metal oyuncak tabancası vardı, sahada ikinci kaleci olarak oynarken dahi cebinde duran oyuncak, aynı gerçek bir altıpatlar gibi görünecek şekilde yapılmıştı. Tetik çekildiğinde küçük bir patlama sesi ve duman çıkarıyordu. Öteki çocuklara arkalarından yaklaşip onları elindeki tabancayla tehdit etmek Danny'nin çok hoşuna giderdi. Mr. Cantor bu şamataya sırf öteki çocuklar asla gerçekten korkmadığı için göz yumuyordu. Fakat bir gün Danny oyuncak tabancasını çekip Horace'a doğrulttu ve ellerini havaya kaldırmasını söyledi, Horace söylediği gibi yapmayınca da hınzırlık edip beş el ateş etti. Horace gürültü ve duman yüzünden inleye inleye okul bahçesindeki işkencecisinin elinden her zamanki sarsak geniş adımlarıyla koşarak uzaklaştı.

Mr. Cantor tabancaya el koydu ve odasındaki bir çekmeceye, Danny'nin yaz başında bahçede oynayan küçük çocukları korutmak için kullandığı oyuncak "şerif" kelepçelerinin yanına kaldırdı. Danny Kopferman'ı elinde annesine küçük oğlunun karıştırdığı işleri anlatan bir mektupla ilk gönderişi değildi. Kadının mektubu gördüğünden bile emin değildi.

Yıllardır Syd'in yerinde tezgâhın arkasında çalışan, önlüğü hardal lekeleriyle kaplı Yushy, Mr. Cantor'a "Buralarda hayat yok" dedi.

"Çok sıcak" diye cevapladı Mr. Cantor. "Yaz vakti. Hafta sonu. İnsanlar ya deniz kıyısına gitmiştir ya da evlerindedir."

"Hayır, şu çocuk yüzünden kimsenin geldiği yok."

"Alan Michaels."

"Evet" dedi Yushy. "Burada sosisli sandviç yedi, sonra eve gitti, polio oldu ve öldü, şimdi insanlar buraya adım atmaya korkuyor. Saçmalık. Sosisliden nasıl polio kapacaksın. Binlerce sosisli satıyoruz, kimsenin polio olduğu yok. Sonra bir gün bir çocuk polio oluyor ve herkes 'Syd'in yerindeki sosisli yüzünden, Syd'in yerindeki sosisli yüzünden' diyor. Sosisi suda kaynatıyoruz – kaynamış sosisten polio bulaşır mı?"

"İnsanlar dehşete kapılmış halde" dedi Mr. Cantor. "Canlarının telaşına düştüler, o nedenle her şeyden şüpheleniyorlar."

"O makarnacı piç kuruları getirdi hastalığı buraya" dedi Yushy.

"Zannetmiyorum" dedi Mr. Cantor.

"Onlar taşıdı hastalığı. Tükürüklerini her tarafa bulaştırdılar."

"Ben oradaydım. Tükürüğü amonyakla temizledik."

"Tükürüğü temizledin belki ama polio gitmedi. Polioyu yıkamakla temizleyemezsin. Gözle görebildiğin bir şey değil. Hava ya karışır, ağzını açar nefesinle birlikte içine çekersin, sonra bir de bakmışsın ki polio olmuşsun. Sosisli sandviçle hiçbir ilgisi yok."

Mr. Cantor cevap vermedi; bir yandan müzik kutusunda çalmakta olan tanıdık şarkıyı dinlerken –ve birden içi Marcia'ya özlem dolarken– sandviçini bitirdi.

I'll be seeing you,
In every lovely summer's day,
In every thing that's light and gay,
I'll always think of you that way...*

"Ya Halem'in yerinde dondurma yemiş olsaydı?" dedi Yushy.
"Kimse Halem'in dükkânında dondurma yemeyecek miydi?
Peki Çin lokantasında kızarmış erişte yemiş olsaydı; o zaman da
mı kimse oraya gidip kızarmış erişte yemeyecekti?"

"Muhtemelen" dedi Bay Cantor.

"Peki ya ölen o öteki çocuk?" diye sordu Yushy.

"Hangi öteki çocuk?"

"Bu sabah ölen."

"Hangi çocuk öldü? Yoksa Herbie Steinmark mı?"

"Evet. Burada sosisli sandviç yememişti ama.

"Öldüğüne emin misin? Herbie Steinmark'm öldüğünü kim
söyledi sana?"

"Birisi söyledi. Senden önce gelen birisi. Birkaç kişiden daha
duydum."

Mr. Cantor Yushy'ye hesabı ödedi ve dayanılmaz sıcağa
rağmen -ve sıcaktan korkmadan- Syd'in yerinden fırlayarak
Chancellor'ı geçti, okula geri döndü, bodrum kapısına giden
merdivenleri bir çırpıda inerek kilidi açtı ve odasına koştu. Te-
lefonu eline aldığı gibi Beth Israel Hastanesi'nin numarasını çe-
virdi; telefonun üzerindeki panoya raptiyeyle tutturulmuş acil
durum numaralarının yazılı olduğu kartta hastanenin num-
arası da vardı. Hemen üzerindeki bir başka kartta, adını ilk ola-
rak Panzer'da duyduğu, okul bahçesi hareketinin babası Joseph
Lee'den alıntılanarak yazdığı bir söz vardı ve işe ilk girdiği gün-
den bu yana orada asılı duruyordu. "Yetişkinler için oyun oy-
namak bir dinlence, bir yenilenmeyken çocuklar için gelişmek,
hayat bulmaktır." Arkasına önceki gün postayla ulaşan bir bil-
diri sıkıştırılmıştı. Parklar ve bahçeler müdürü tarafından bütün
okul bahçesi sorumlularına gönderilen bir bildiriydi:

* Yine buluşacağız seninle / Güzel yaz günlerinde / Işıltılı ve neşeli olan her şeyde
/ Seni hep böyle hatırlayacağım... (ç. n.)

Newark'ta yaşıyan çocuklarımızın mevcut polio salgını tehlikesi altında bulunmasından dolayı şu hususlara önem göstermeniz rica olunur. Elinizde yeterli miktarda temizlik malzemesi bulunmuyorsa derhal alınmasını sağlayınız. Lavaboları, klozetleri, zeminleri ve duvarları her gün dezenfektanla silerek her şeyin temiz olduğundan emin olunuz. Binanızdaki bütün tuvaletler gözetiminiz altında fırçayla iyice temizlenmelidir. Mevcut salgın topluluğumuz açısından bir tehdit niteliğini yitirmediği sürece yukarıda belirtilen hususlarla şahsen ve taviz vermeksizin alakadar olmanız rica olunur.

Hastaneye ulaştığında operatöre bir hastayla ilgili bilgi edinmek istediğini söyledi ve Herbert Steinmark'ın durumunu sordu. Hastanın artık hastanede bulunmadığı cevabını aldı. Mr. Cantor "Ama çocuk demir akciğere bağlı" diye karşı çıktı. "Hastamız merhum oldu" dedi operatör.

Merhum mu? Bu kelimenin tostoparлак, yusyuvarлак, güler-yüzlü Herbie'yle ne alakası olabilirdi? Oyun sahasındaki en kabiliyetsiz ve en canayakm çocuk oydu. Sabah ilk iş Mr. Cantor'un ekipmanları sahaya taşınmasına yardım eden çocuklardan biri de hep o olmuştu. Chancellor'da beden eğitimi dersinde kulplu beygir, paralel bar, tırmanma ipi ve halkada çok beceriksizdi, fakat elinden geleni yaptığı ve her zaman iyi huylu bir öğrenci olduğundan Mr. Cantor ona hiçbir zaman B'den düşük not vermemişti. Doğuştan sporcu olan Alan da, vücudunda hiçbir esneklik olmayan kabiliyetsiz Herbie de İtalyanların okul bahçesini basmaya geldiği gün sahada oynuyordu ve şimdi ikisi de daha on ikisindeyken polioya yakalanarak ölmüştü.

Mr. Cantor bodrum katındaki koridordan oğlanların kullandığı tuvaletlere koştu, bu ıstıraba nasıl katlanacağını bilemeden temizlik görevlisinin paspasını, bir kova dolusu suyu, beş litrelik bir dezenfektan bidonunu kaptı ve üzüntünün verdiği güçle fayansla kaplı zeminin her köşesini sildi; çalışırken üstünden ter boşanıyordu. Bitirince soluğu kızlar tuvaletinde aldı ve canla başla, delicesine bir öfkeyle burayı da köşe bucak temizledi.

Sonra da bütün kıyafetleri ve elleri leş gibi dezenfektan kokarak otobüse binip evine gitti.

Ertesi sabah, tıraş olup duş aldıktan ve kahvaltısını yaptıktan sonra en güzel ayakkabılarını cilaladı, üzerine beyaz gömleğini ve takım elbisesini geçirdi, kravatlarından koyu renkli olanı taktı ve Schley Sokağı'na giden otobüse bindi. Sinagog, mahallenin zafer bahçesi haline getirilen ve muhtemelen Alan'ın özene bezene baktığı sebze parselinin de içinde bulunduğu yeşillik fışkıran bir arazinin hemen karşısında, sarı tuğla kaplı, kasvetli, alçak, kutu gibi bir binaydı. Mr. Cantor, sabah güneşinden korunmak için geniş siperlikli hasır şapka takmış birkaç kadının eğilerek bir reklam panosunun yanındaki küçük toprak parçasının üzerinde bitmiş otları ayıkladığını seçebiliyordu. Sinagogun önünde cenaze arabasının da içlerinde olduğu bir dizi araç park halindeydi, arabanın şoförü kaldırımın kenarında durmuş, ön tampo-nu siliyordu. Mr. Cantor arabanın içindeki tabutu görebiliyordu. Alan'ın bu çam ağacından yapılmış soluk renkli sade kutunun içinde sırf yaz mevsiminde kaptığı bir hastalıktan ötürü yatıyor olduğuna inanmak imkânsızdı. O kutudan dışarı çıkmanın yolu yoktu. On iki yaşında olan birinin sonsuza dek on iki yaşında kalacağı bir kutuydu. Her birimiz yaşayacak, günbegün yaşlanacaktık, ama o on iki yaşında kalacaktı. Milyonlarca yıl geçse dahi on iki yaşında olacaktı.

Mr. Cantor pantolonunun cebinde katlı duran kippayı çıkardı, kafasına yerleştirip içeri girdi ve arka taraflarda boş bir kol-tuk buldu. Dua kitabından okunan duaları takip etti ve ezberden okunan bölümlerde cemaate eşlik etti. Törenin ortalarında bir kadının çığlığı duyuldu. "Bayıldı! Yardım edin!" Büyük ihtimalle doktor olan biri kadınlar kısmında bayılan kişiye bakmak için koridoru aşip koşar adımlarla balkona çıkarken, Haham Slavin ayi-ni kısa bir süreliğine durdurdu. Sinagogun içindeki sıcaklık otuz dereceden az değil gibiydi, balkonların bulunduğu bölüm muhtemelen yanıyordu. Birinin bayılması hiç şaşırtıcı değildi. Ayin kısa süre içinde sona ermezse insanlar bir bir düşüp bayılabilirdi. Mr. Cantor bile yegâne takım elbisesinin içinde fenalaştığını hissediyordu; giysi kışın giyilmek üzere yünlü kumaştan dikilmişti.

Yanındaki koltuk boştu. Alan'ın içeri girip oturmasını diliyordu. Alan'ın beyzbol eldiveniyle çıkagelmesini ve oyun sahasında her öğlen tribünde yaptığı gibi yanına oturup beslenme çantasından çıkardığı sandvici yanında yemesini istiyordu.

Anma konuşmasını yıllardır Wanwright ile Chancellor caddelerinin birleştiği köşede eczane işleten ve müşterilerin Doktor diye hitap ettiği, Alan'ın amcası Isadore Michaels yaptı. Güleç bir adama benziyordu, Alan'ın babası gibi tıknaz ve esmer tenliydi ve gözlerinin altında aynı kara pütürlü lekelerden vardı. Bir tek o konuşma yapacaktı, çünkü aile fertlerinden hiç kimse duygularına hâkim olabilecek durumda değildi. Sinagogdan hıçkırık sesleri geliyordu ve seslerin geldiği yer sadece kadınlar kısmı değildi.

"Tanrı bize Alan Avram Michaels'ı on iki yıl bahşetti" dedi amcası Isadore, metanetle gülümseyerek. "Bana ise doğduğu günden itibaren kendi evladım gibi sevdiğim bir yeğen bahşetti. Her gün okul dönüşünde dükkânıma uğrar, tezgâhta oturup çikolatalı malt içeceği ismarlardı. Okula ilk başladığında dünyanın en sıska çocuğuydu, maltları da şişmanlasın diye içiriyorduk. Eğer işim yoksa meşrubat çeşmesine bizzat gider, bardağı kendi ellerimle doldurur, olur da birkaç kilo aldırır diye içine fazladan malt eklerdim. Bir kez âdet haline geldi, senelerce böyle devam etti. Eşsiz yeğenimin okul sonrası ziyaretleri beni nasıl mutlu ederdi!"

Burada, kendini koyvermemek için durması gerekti.

"Alan" diye toparladı, "tropik balıklar söz konusu oldu mu bir numaraydı. Bütün o değişik tropik balıkların bakımını nasıl yapacağınıza dair her şeyi tıpkı bir uzman gibi anlatırdı. Evlerine gidip Alan ile birlikte akvaryumun başına oturmaktan ve onun size balıkları tek tek, nasıl yavruları olduğuna kadar bütün ayrıntılarıyla anlatmasından daha heyecan verici bir şey yoktu. Bir saat otursanız da bildiklerini sayıp dökmeyi hâlâ bitirmemiş olurdu. Alan'ın yanından yüzünüzde bir gülümsemeyle, neşe içinde ayrılırdınız, üstelik yeni bir şeyler öğrenmiş olurdunuz. Nasıl yapıyordu bunu? Bizim gibi koca koca insanlara nasıl bu kadar fazla verecek şeyi vardı? Sırrı neydi acaba? Sırrı, hayatı

her gün doya doya yaşaması, her şeyin içindeki güzelliği görmesi ve okul çıkışı içilen bir malt içeceği, tropik balıklar, üstün başarı gösterdiği sportif faaliyetler, zafer bahçesiyle ilgilenerek savaş çabalarına katkıda bulunması ya da o gün okulda gördüğü dersler de dahil her şeyin tadını çıkarabilmesindeydi. Alan pek çok insana ömrü boyunca nasip olmayacak kadar çok neşeyi on iki yıla sığdırmayı bildi. Ve pek çok insanın hayatı boyunca paylaşamayacağı kadar çok güzelliği başkalarıyla paylaştı. Alan'ın hayatı son buldu..."

Burada bir daha duraklamak zorunda kaldı, yeniden söze başladığında her an gözyaşlarına boğulabilecek birinin titrek sesiyle konuşuyordu.

"Alan'm hayatı son buldu" diye tekrarladı, "ancak yine de, bu kederli halimizle, hayattayken Alan'ın sonsuz bir hayat yaşadığını hatırlamalıyız. Meraklı biri olduğundan, her gününü bitmek tükenmek bilmez bir gün gibi yaşadı. Güler yüzlü biri olduğundan, onun için her gün sonsuzdu. Hayatı boyunca mutlu bir çocuk oldu, elinden ne geldiye hep canı gönülden yaptı. Bu dünyada onunkinden çok daha fena mukadderatlar olduğuna inanıyorum."

Konuşma bittikten sonra Mr. Cantor, Alan'ın ailesine saygılarını sunmak ve amcasına Alan hakkında söyledikleri için teşekkür etmek üzere sinagogun önündeki basamaklarda bekledi. Onu eczanede beyaz gömleğinin içinde birilerinin reçetesinde yazan hapları hazırlarken gören kimin aklına Doktor Michaels'ın böylesine belagati kuvvetli biri olduğu gelirdi; hele töreni üst katta ve aşağı salonun farklı noktalarında dağınık halde takip etmekte olan insanlar sözcüklerinin etkisiyle acılarını gizleyemeden feryat ederek hıçkırıklara boğulurken? Mr. Cantor okul bahçesinden tanıdığı dört çocuğun birlikte dışarı çıktığını gördü: Spector'ların oğlu, Sobelsohn'ların oğlu, Taback'ların oğlu ve Finkelstein'ların oğlu. Üzerlerinden dökülen takım elbiseler, beyaz gömlekler, kravatlar ve kösele ayakkabılar giymişlerdi, yüzlerinden ter akıyordu. O gün karşılarında buldukları en büyük zorluğun ölümle ilk defa yüz yüze gelmiş olmaktan ziyade bu sıcakta kolalanmış yakalarının etrafından boğazlarını sıkı kravatlar olması pek uzak bir ihtimal gibi

görünmüyordu. Yine de hava koşullarına aldırmaksızın en iyi kıyafetlerini kuşanıp sinagoga kadar gelmişlerdi; Mr. Cantor yanlarına gidip hepsinin omzuna tek tek dokunarak onları rahatlatmak için sırtlarını sıvazladı. "Alan geldiğiniz için memnun olurdu" dedi usulca. "Buraya gelmekle büyük bir incelik ettiniz."

Bu sırada biri onun sırtına dokundu. "Kiminle gidiyorsunuz?"

"Efendim?"

"Şu taraftan—" Mr. Cantor'la konuşan kişi cenaze arabasının yakınındaki bir aracı işaret etti. "Beckerman'larla gidebilirsiniz." Kaldırımın yanında park halinde duran bir Plymouth'a doğru yönlendirildi.

Mezarlığa gitmeyi hesaba katmamıştı. Sinagogdaki törenden sonra anneannesine ev işlerinde yardımcı olmayı düşünüyordu. Ne ki kendisi için açılan kapıdan arabaya bindi ve arka koltukta mendilini pudrası terden yol yol akmış yüzünün önünde sallayarak kendini ferahlatmaya çalışan, siyah peçeli bir şapka takmış bir kadının yanına oturdu. Şoför koltuğunda koyu renk takım elbise giymiş bodur bir adam vardı; tıpkı dedesi gibi, belki de aynı nedenden, yani Yahudi düşmanları yüzünden, burnu kırıktı. Şoförün yanında koyu renk saçlı, on beş on altı yaşlarında sade bir genç kız oturuyordu, tanıştırılırken Alan'ın kuzeni Meryl olduğunu söylediler. Yaşlı Beckerman çifti, Alan'ın teyzesi ve eniştesiydi. Mr. Cantor kendini Alan'ın öğretmenlerinden biri olarak tanıttı.

Cenaze alayının cenaze arabasının ardında yerini almasını beklerken sıcaktan kavrulan arabanın içinde bir on dakika kadar oturmak zorunda kaldılar. Mr. Cantor, Isadore Michaels'ın anma konuşmasında Alan'ın hayatının yaşarken ona nasıl sonsuz görüldüğüyle ilgili söylediklerini hatırlamaya çalıştı, fakat Alan'ın bir et parçası gibi tabutunun içinde pişmekte olduğu düşüncesi sürekli araya giriyordu.

Schley Sokağı'ndan sonra, sola dönerek yavaş yavaş yukarı tırmanmaya başladıkları Chancellor Bulvarı'na devam ettiler, Alan'ın amcasının eczanesinin yanından geçerek en tepede konuşlanmış ilkokul ve liseye doğru ilerlediler. Sokaklarda

hemen hiç trafik yoktu – Tabatchnick’in Pazar sabahı isli balık ihtiyacını karşılayan dükkânı, Pazar gazetelerini satan köşebaşı şekerleri ve Pazar kahvaltısı için kahveli kek ile simit satan fırın dışında çoğu dükkân kapalıydı. Hayatta olduğu on iki yıl boyunca Alan bu sokaktan binlerce kez geçmişti; okul-la oyun sahası arasında mekik dokumuş, annesine bir şeyler almak için çıkmış, Halem’in yerinde arkadaşlarıyla buluşmuş, balık avlamak ya da buz pateni yapmak veya kanoya binmek için Weequahic Parkı’na giderken kim bilir kaç kez bu tepeden inip çıkmıştı. Bu, Chancellor Bulvarı’ndan son inişi olacaktı; o tabutun içinde, cenaze alayının başını çekerek. Arabanın içi fırın gibiyse, diye düşündü Mr. Cantor, kim bilir o tabutun içi nasıldır.

Arabadaki kimseden, tepenin zirvesine ulaşmadan hemen önce, Syd’in sosisli sandviç dükkânının önünden geçinceye kadar çıt çıkmamıştı.

“Şu pislik yuvasında yemeseydi olmaz mıydı?” dedi Mrs. Beckerman. “Eve gidip de buzdolabından bir şey almayı bekleyemedi mi? Buranın okulun tam karşısında iş yapmasına nasıl izin veriyorlar? Hem de yaz zamanı.”

“Edith” dedi Mr. Beckerman, “sakin ol.”

“Anne” dedi Alan’ın kuzeni Meryl, “bütün çocuklar orada yiyor. Herkesin buluşma yeri orası.”

“Mezbelelikten başka bir şey değil” dedi Mr. Beckerman. “Polio mevsimi, Alan gibi zeki bir çocuğun böyle bir yere gitmesi, hem de bu sıcakta–”

“Yeter, Edith. Evet sıcak. Hepimiz farkındayız sıcak olduğunun.”

“Okuluna geldik” dedi Mrs. Beckerman tepenin zirvesine ulaştıklarında; Mr. Cantor’ın da öğretmenlik yaptığı cephesi açık renk taşlarla kaplı ilkokul binasının önünden geçiyorlardı. “Okulu Alan kadar seven bir başka çocuk daha var mıdır? İlk günden itibaren severek gitmişti.”

Belki bu gözlem ona hitaben dile getirilmişti, ne de olsa okulun bir temsilcisiydi. Mr. Cantor, “Üstün bir öğrenciydi” dedi.

“İşte lise de göründü. Weequahic Lisesi’nde onur öğrencisi

olması işten değildi. Şimdiden Latince dersi alma planları yapıyordu. Latince! Ona bir takma isim vermiştim. Pırlanta diydum Alan'a."

Mr. Cantor Alan'ın evde gördüğü babası, sinagogdaki amcası ve şimdi de arabada tanıştığı teyzesini düşünerek "Pırlanta gibi bir çocuktan gerçekten" dedi; üçü de çocuk için aynı nedenle methiyeler düzüyordu: Alan her şeyin en iyisine layıktı. Bu olağanüstü çocuğu kaybettikleri için mezara girene dek hayıflanarak matem tutmaya devam edeceklerdi.

"Üniversitede" diye söze devam etti Mrs. Beckerman, "fen fakültesine girmek istiyordu. Bilim adamı olup hastalıkları iyileştirecekti. Louis Pasteur'le ilgili bir kitap okumuştun ve Louis Pasteur'ün mikropun görünmez olduğunu nasıl keşfettiğine dair her şeyi biliyordu. O da bir Louis Pasteur olacaktı" dedi, asla gerçekleşmeyecek bir geleceği anlatarak. "Ama onun yerine ne oldu? Gidip o mikrop *kaynayan* pislik yuvasında yemek yedi" diyerek sözlerini bağladı.

"Edith, yeter artık" dedi Mr. Beckerman. "Nasıl hasta olduğunu, nereden kaptığını bilmiyoruz. Polio bütün şehre yayılmış durumda. Salgın hastalık bu. Her yerde var. Alan da bu hastalığa yakalandı ve öldü. Tek bildiğimiz bu. Bundan başka söylediğin hiçbir şey seni bir yere götürmez. Yaşasaydı gelecekte onu nelerin beklediğini bilemeyiz."

"Bilebiliriz!" diye öfkeyle karşı çıktı Mrs. Beckerman. "O çocuk istediği her şey olabiliirdi!"

"Peki, haklısın. Tartışmak istemiyorum. Mezarlığa gidip onu usulünce gömelim. Onun için yapabileceğimiz her şey artık bundan ibaret."

"Ya diğer iki oğlan" dedi Mrs. Beckerman. "Tanrı esirgesin, onların başına bir şey gelmese bari."

"Buraya kadar dayandılar, bundan sonrasını da atlatırlar" dedi Mr. Beckerman. "Yakında savaş sona eriyor, Larry ve Lenny de sağ salım eve dönecekler."

"Ve minik kardeşlerini bir daha göremeyecekler. Alan onlar dönse de geri gelmeyecek" dedi Mrs. Beckerman. "Onu geri getirmenin hiçbir yolu yok."

"Edith" dedi Mr. Beckerman, "bunu zaten biliyoruz. Edith,

konusuyorsun ama herkesin bildiğinin dışında bir şey söylemiyorsun."

"Bırak konuşsun, baba" dedi Meryl.

"Ama ne faydası var?" diye sordu babası. "Aynı şeyleri tekrar tekrar söyleyip duruyor."

"Faydası var" dedi genç kız. "Anneme iyi geliyor."

"Sağ ol, canım" dedi Mrs. Beckerman.

Arabanın bütün camları sonuna kadar indirilmişti ama Mr. Cantor sanki takım elbisesiyle değil de bir battaniyeye sarılı halde oturuyormuş gibi hissediyordu. Cenaze alayı parka gelerek Elizabeth Avenue'ya doğru sağa kıvrılmış, Hillside bölgesine girip demiryolunun üstündeki üst geçitten geçerek Elizabeth'e katılmıştı. Mr. Cantor bir an evvel mezarlığa varmayı umuyordu. Alan o tabutun içinde biraz daha pişecek olursa tabutun bir şekilde tutuşacağını ve sanki içinde bir el bombası patlatılmış gibi infilak ederek çocuktan geriye kalanların cenaze arabasına ve sokağa saçılacağını düşündü.

Polio neden sadece yaz mevsiminde ortaya çıkıyordu? Mezarlıkta, kippasının örttüğü kısım hariç güneşin altında dikilirken, polionun güneşten kaynaklanmasının mümkün olup olmadığını düşündü. Gün ortasında tepesine olanca şiddetiyle geçen güneş, sanki insanı kötürüm bırakıp öldürmek için gereğinden çok daha fazla güce sahipmiş, hatta asıl sebebin sosisli sandviçin içindeki mikroskobik bir yaratıktansa güneş olduğunu düşünmek çok daha makulmuş gibi geldi.

Alan'ın tabutu için bir mezar kazılmıştı. Mr. Cantor'm hayatında gördüğü ikinci açık mezardı bu; ilki bundan üç yıl evvel, savaş başlamadan hemen önce ölen dedesininkiydi. Anne-annesiyile yakından ilgilenmesi ve yığılıp kalmasını diye cenaze işlemleri süresince yanından ayırmaması gerekmişti. Bu olayın ardından hayatı anneannesine bakmaktan ibaret hale gelmişti. Her gece onunla birlikte evde kalıyordu; nihayet onu haftada bir defa sinemaya gidip dondurma yemek için dışarı çıkarmayı başardığında, geçen bu süre zarfında kendisinin kaybettiği şeylere durup kafa yoracak zamanı bulması için aradan bayağı bir zaman geçmesi gerekmişti. Fakat Alan'ın tabutu, mezara doğru

atılan Mrs. Michaels'ın "Hayır! Benim bebeğim ölmedi!" feryatları eşliğinde toprağa indirilirken ölüm bir kez daha kendini Mr. Cantor'a kippa takılı kafasını aman vermeden döven güneşten aşağı kalmayacak biçimde gösterdi.

Tanrı'nın kadiri mutlaklığını öven ve çocuklar da dahil her şeyin ölüm tarafından yok edilmesine müsaade eden bu aynı Tanrı'yı hesapsızca, bıkip usanmadan göklere çıkaran matem duasını okuyan hahama herkes eşlik etti. Alan Michaels'ın ölümü ve hep bir ağızdan Tanrı'yı yücelten Kadiş duasının okunuşu arasında Alan'ın ailesinin onlara verdiği bu dayanılmaz acı yüzünden Tanrı'dan nefret edip ikrah getirmesi için yirmi dört saat kadar bir vakti olmuştu – tabii Alan'm ölümüne böyle bir tepki vermek akıllarının ucundan geçmezdi, özellikle de Tanrı'nın gazabını üzerlerine çekerek O'nu Larry ve Lenny Michaels'ı ellerinden alıp Alan'ın peşinden yollamaya teşvik etmekten korkarken.

Ancak Michaels ailesinin aklına gelmeyen şey Mr. Cantor'da yer etmişti. Aslında, eceliyle ölecek yaşa geldiğinde dedesini aldığı için kendisi de Tanrı'ya düşman olmaya yeltenmemiştir. Fakat Alan'ı daha on iki yaşındayken polio hastalığıyla öldürmek ne oluyordu? Hem zaten neden polio diye bir hastalık vardı? Böyle delicesine bir zulüm karşısında, haleluyalar şöyle dursun, bağışlama nasıl mümkün olabilirdi? Yas tutmak üzere bir araya gelmiş bu insanlar güneş hazretlerinin birer mümini, ezeli bir güneş tanrısının çocukları olduklarını ilan etseler ve kendilerini yarım-küremizin kadim barbar medeniyetlerinde gördüğümüz türden bir şevkle, ölen çocuğun mezarı başında güneş dansı ayinine kaptırsalar Mr. Cantor'ın gözünde daha az küçük düşerlerdi – hatta böylesini yeğlerdi; sırf O'nu memnun ediyor diye işlediği gaddarca suçlar yüzünden ulu bir varlığa boyun eğmektense Yüce Güneş Baba'nın dimdik ışınlarını kutsayıp aman vermesini dilemek yeğdi. Evet, Tanrı'nın iyi olduğuna dair resmi yalanı yutmaktan ve hunhar bir çocuk katilinin huzurunda yaltaklanmaktansa, varoluşumuzu en başından beri devam ettirmemizi sağlayan bu eşsiz hayat kaynağına tapınmak, göğün mavi gövdesi içinde bir başına duran bu altın gözle olan gündelik somut karşılaşmalarımızı ve onun Dünya'yı yakıp kül edebilecek kudretini dua okuyarak

şereflendirmek çok daha iyiydi. İnsanın her gün içinde yaşadığı bu cehenneme dair tefekkürü bir yana, kendi haysiyeti, kendi insanियeti ve kendi kıymeti için daha iyiydi.

...Y'hei ş'mei raboh m'vorakh l'olam ul'mei ol'mayhoh
Muzaffer Adı ilelebet ve ebediyen övülsün

Yis'borakh v'yiş'tabaç v'yis'po'ar v'yis'romam v'yis'nasei
Övülsün, takdis edilsin, methedilsin, şereflendirilsin,
yüceltilsin

v'yis'hadar v'yis'aleh v'yis'halal ş'mei d'kud'soh
Kutsal Olanın Adı kudretli olsun, ululansın, övgü dolsun

B'rikh hu...
Mübarektir O.

Dua esnasında, yas tutanlar, çocuğun mezarı başında dört defa "Omein" dediler.

Ancak cenaze alayı gelişigüzel mezar taşlarını arkalarında bırakarak McClellan Caddesi'ne açılan kapıların arasından dışarı çıktığı zaman aklına birdenbire annesinin gömülü olduğu ve şimdi dedesinin yattığı, ileride anneannesi ile kendi mezarının da olacağı Grove Street'teki Yahudi mezarlığına çocukken yaptığı ziyaretler geldi. Çocukluğunda dedesiyle anneannesi onu her yıl Mayıs ayında annesinin doğum gününü anmak için mezarına götürse de ilk ziyaret ettiği günden beri annesinin oraya defnedilmiş olduğuna inanası gelmiyordu. Mezarlıkta gözü yaşlı dedesi ve anneannesinin yanında dikilirken ölmüş olduğuna inanırmış gibi yaparak sanki bir oyuna katılıyormuş gibi hissedirdi hep; hepsinden önce de bir zamanlar bir annesi olmasının uyduruk bir hikâye olduğunu en çok mezarlıktayken hissedirdi. Yine de, senede bir yaptığı bu ziyaretin ondan istenen en acayip şey olduğunu bilmesine rağmen, hiçbir zaman ricalarını kırmamıştı. Eğer anılarında hiç yer tutmayan bir anneye hayırlı bir evlat olmanın bir parçası da buysa, beyhude bir iş olduğunu bile bile yapmayı kabul etmişti.

Mezarın başında ne zaman bu duruma ilişkin düşüncelerini toparlamaya çalışsa, anneannesinin ona anlattığı, annesi ve balıklarla ilgili hikâyeyi anımsıyordu. Anneannesinin anlattığı bütün o Doris okuldayken şöyle akıllıydı, ev işlerinde böyle yardımcı olurdu, çocukken tıpkı onun gibi manavda kasanın yanına oturup satışları makineye işlemeyi nasıl da severdi türünden feyiz verici klasik hikâyeler arasından aklında yer eden bir tek buydu. O unutulmaz olay, annesinin ölümünden ve onu doğurmasından çok önce, bir ilkbahar akşamı gerçekleşmişti. Hamursuz bayramına hazırlanırken anneannesini iki sazan balığını havuzdan canlı canlı seçmek üzere balıkçının olduğu Avon Avenue'ye yürür, bir kovanın içinde eve getirdiği balıkları ailece banyo yaptıkları teneke leğende canlı muhafaza ederdi. Leğeni suyla doldurur ve kafalarını, kuyruklarını uçurup pullarını ayıklayacağı, sonra da *gefилte** yemeği yapacağı zamana dek balıkları leğende bırakırdı. Mr. Cantor'ın annesi beş yaşındayken, bir gün anaokulundan gelip basamakları zar zor tırmandıktan sonra teneke leğenin içinde yüzen balıkları bulmuş ve üzerindeki giysileri çarçabuk çıkararak oynamak için suya girmişti. Ona okul sonrası atıştırma için şeyler hazırlamak için dükkândan eve çıkan anneannesini onu balıkların yanında bulmuştu. Çocuğu yaptığından dolayı cezalandırmasından korktukları için bunu asla dedesine anlatmamışlardı. Anneannesini bu balık hikâyesini Mr. Cantor'a anlattığında dahi -o sıralar kendisi de anaokulundaydı- el üstünde tuttuğu kızının ölümünden sonraki ilk birkaç yıl onu kaybetmenin sebep olduğu elemle ancak kızı hakkınca tek kelime etmeyerek baş edebilen dedesini üzmemek için hikâyeyi bir sır olarak saklaması tembihlenmişti.

Annesinin mezarı başında bu hikâyeyi hatırlamak Mr. Cantor'a biraz tuhaf gelmiş olabilirdi, fakat düşünceği anmaya değer başka ne vardı ki?

Ertesi haftanın sonuna doğru Weequahic, şehirdeki bütün okul bölgeleri arasında o yaz en yüksek sayıda polio vakası bildiren

* *Gefilte fisch*, balık suyu içinde pişirilen bir tür balık köftesi yemeğidir. Avrupalı Yahudilerce yokluk zamanında icat edilen tarif, daha sonra bütün dünyada cemaatin özel günlerde yaptığı bir yemek haline gelmiştir (ç. n.)

yer oldu. Özellikle okulun bahçesi konum itibarıyla yeni vakalarla kuşatılmıştı. Oyun sahasının karşısındaki Hobson Street'te on yaşındaki Lillian Sussman adlı bir kız hastalığa yakalanmıştı; yine okulun karşısındaki Bayview Avenue'da hastalanan Barbara Friedman adında altı yaşında bir kız çocuğu vardı; üstelik ikisi de okulun bahçesine düzenli olarak gelip ip atlayan kızlardan değildi; gerçi polio paniği başladığından bu yana kızların yarısından azı gelir olmuştu. Oyun sahasının aşağısında, Vassar Avenue'da oturan Danny ve Myron Kopferman kardeşler de polioya yakalananlar arasındaydı. Mr. Cantor Kopfermanların haberini duyduğunun akşamı evlerine telefon etti. Karşısına Mrs. Kopferman çıktı. Kendini tanıtarak arama nedenini açıkladı.

"Sen!" diye bağırdı Mrs. Kopferman. "Bir de cüret edip arıyor musun?"

"Affedersiniz" dedi Mr. Cantor. "Anlayamadım."

"Neyi anlayamıyorsun? Yaz vakti bu sıcakta çocukları ortalıkta koşturmamayı akıl etmen gerektiğini mi anlamıyorsun? Sebilden su içmelerine engel olman gerektiğini mi? Kan ter içinde kalmasınlar diye dikkat etmen gerektiğini mi? Tanrı'nın sana bahsettiği gözleri kullanıp da polio mevsiminde çocukların üstünden ayırmaman gerektiğini bilmiyor musun? Yo! Bir dakika olsun umrunda oldu mu acaba!"

"Mrs. Kopferman, sizi temin ederim ki çocukların üstünden gözlerimi ayırmıyorum."

"O halde neden iki çocuğum da felçli? İki oğlum birden! Hayatta başka neyim var! Açıkla bunu bana! Çocukları hayvan gibi ortalıkta koşturuyorsun, sonra gel düşün polioyu nasıl kaptılar diye! Senin yüzünden! Senin gibi umursamaz, sorumsuz bir aptal yüzünden!" Telefonu kapadı.

Mr. Cantor, Kopfermanları, anneannesini aşağıda komşularla birlikte sokakta oturmaya gönderip akşam yemeğinin buluşıklarını yıkadıktan sonra mutfaktan aramıştı. Gündüzün harareti hâlâ devam ediyordu ve içeride boğucu bir sıcak vardı. Yemekten önce duş alıp temiz kıyafetler giymiş olmasına rağmen telefonu kapadığında ter içinde kalmıştı. Dedesiyle oturup konuşabilmeyi öyle isterdi ki. Mrs. Kopferman'ın isterik olduğunun farkındaydı; kederden gözünün bir şey görmez olduğunu, acısını

ondan çıkardığını da biliyordu; yine de söylediği gibi suçlu olmadığını dedesinin ağzından duyabilmeyi isterdi. İlk defa yüzüne karşı çirkin suçlamalarda bulunulmuş ve ölçüsüz bir nefretle karşı karşıya gelmişti, okul bahçesine gelen on tehditkâr İtalyan'ı idare etmekten çok daha güven sarsıcı bir durumdu.

Saat yediydi ve yürüyüşe çıkmadan evvel komşuların yanma uğramak üzere dışarıdaki ahşap merdivenin aşınmış basamaklarından aşağı üç kat inerken hava hâlâ aydınlıktı. Sivrisinekleri uzak tutmak için sitronella mumu yakan anneannesi komşularla birlikte binanın önünde oturuyordu. Plaj şezlonglarına kurulmuş, polio hakkında sohbet ediyorlardı. Anneannesi gibi yaşlı olanlar 1916 yılında şehirde baş gösteren salgını yaşamıştı ve aradan bu kadar yıl geçmiş olmasına rağmen bilimin hâlâ hastalığa bir çare bulamamış ya da engel olmak için bir fakir öne sürememiş olmasına yanıyorlardı. Weequahic'e bakın, diyorlardı, temizlikte ve hijyende şehrin diğer mahallelerinden geri kalır neyi var, yine de en kötü darbeyi burası aldı. Biri, gecekondularından polio mikrobu taşırlar korkusuyla siyah temizlikçi kadınların mahalleye gelmesinin engellendiği yolunda bir söylenti duyduğunu söyledi. Bir başkası hastalığın para yoluyla, kâğıt para ve bozuklukların elden ele dolaşmasıyla yayıldığını tahmin ettiğini paylaştı. Önemli olan, kâğıt para ya da bozuk parayla temas ettikten sonra mutlaka ellerinizi yıkamanız, diyordu. Başka biri, peki ya posta, dedi, posta yoluyla yayılıyor olamaz mı? Biri hemen, ne yapacaksınız yani, diye cevabı yapıştırdı, posta dağıtımını durduracak mısınız? İşte o zaman şehrin işi biterdi.

Altı ya da yedi hafta öncesi olsa savaş haberleriyle ilgili sohbet ediyor olurlardı.

Bir telefon sesi duydu ve kendi dairelerinden geldiğini fark etti; Marcia kamp yerinden arıyor olmalıydı. Geçen yıl her okul günü birbirlerini okul saatlerinde en az bir ya da iki defa koridorda görmüş ve hafta sonlarını birlikte geçirmişlerdi, tanıştıklarından bu yana ilk defa bu kadar uzun bir süre birbirlerinden ayrı düşünüyorlardı. Marcia'yı ve ona her zaman nazik davranan, en başından beri onu hoş karşılayan Steinberg ailesini özliyordu. Babası doktordu, annesiye vaktiyle lisede İngilizce öğretmenliği yapmıştı. Marcia'nın Maple Avenue İlkokulu altıncı

sınıfta okuyan ikiz kız kardeşleriyle birlikte, Dr. Steinberg'in Elizabeth Avenue'daki muayenehanesinden bir blok yukarıdaki Goldsmith Avenue'da büyük, konforlu bir evde yaşıyorlardı. Mrs. Kopferman, Mr. Cantor'ı ihmalkârlığı nedeniyle çocukların zarar gördüğünü söyleyerek suçladığında, gidip Dr. Steinberg'le salgın hakkında konuşup hastalıkla ilgili etraflıca bilgi edinmeyi düşünmüştü. Dr. Steinberg eğitilmiş bir adamdı (bu açıdan, hayatı boyunca tek bir kitabın kapağını açmamış dedesine hiç benzemiyordu) ve konuştuğu zaman Mr. Cantor'da daima ne söylediğini bilen bir kişi olduğuna dair güven uyandırıyorlardı. Dr. Steinberg'i dedesinin yerine koyduğu yoktu –kendi babası yerine koymayaysa hiç niyeti yoktu– ama şu an en takdir ettiği ve en güvendiği erkek oydu. İlk buluşmalarında Marcia'ya ailesini sorduğunda, babasını anlatırken yalnızca hastalarına karşı harika olmakla kalmayıp evdeki herkesi mutlu etme ve küçük kardeşlerinin tartışmalarını hakça tatlıya bağlama yeteneğine de sahip olduğunu söylemişti. İnsanların dilinden onun kadar iyi anlayanını tanımamıştı. "Annem, babam için 'ailemizin duygusal sıcaklığını ölçen şaşmaz termometre' der. Babamdan daha insaniyetli bir doktor bilmiyorum" diye anlatmıştı.

Telefona yetişmek için merdivenlerden yukarı seğirten Mr. Cantor "Sensin!" dedi. "Burası cehennem gibi. Saat yedi oldu ama hava hâlâ gün ortası gibi sıcak. Termometreler takılmış kalmış sanki. Sen nasılsın?"

"Sana bir şey söyleyeceğim. Harika haberlerim var" dedi Marcia. "Irv Schlanger zorunlu askerlik hizmetine çağrıldı. Kamptan ayrılıyor. Yerine birini arıyorlar. Acilen mevsimin geri kalanında su sporlarından sorumlu olacak bir elemana ihtiyaç var. Mr. Blomback'e senden söz ettim, itimatnamelerini sundum; seni işe almak istiyor, görmesine bile gerek kalmadı."

Indian Hill kampının sahibi ve yöneticisi olan Mr. Blomback, Steinberg'lerin eski bir aile dostuydu. Kamp işine girmeden evvel gençken Newark'taki bir lisede müdür muavini olarak görev yapmış, Mrs. Steinberg öğretmenliğe başladığında onun yöneticisi olmuştu.

"Marcia" dedi Mr. Cantor, "benim bir işim var."

"Ama bu sayede salgından uzak kalabilirsin. Senin için çok

endişeleniyorum, Bucky. Sıcaktan kavrulan o şehirde bütün gün çocuklarla birlikteyim. Çocuklarla bu kadar yakın temas içinde olman yetmezmiş gibi bir de salgının göbeğindesin. Hele o sıcak hava, günbegün kavuran sıcaklık.”

“Okul bahçesinde doksan kadar çocukla ilgileniyorum ve bu kadar çocuğun arasında şimdiye kadar sadece dört polio vakasıyla karşılaştık. “

“Evet, ikisi ölümle sonuçlandı.”

“Yine de okul bahçesinde salgın olduğunu söyleyemeyiz, Marcia.”

“Bütün Weequahic’ten söz ediyorum zaten. Şehrin en ağır darbe alan bölgesi orası. Üstelik en berbat ay olan Ağustos’a daha var. O gün gelmeden belki de Weequahic’te on misli vaka görülecek. Bucky, lütfen işini bırak. Indian Hill’e gelip su sporları sorumlusu olabilirsin. Çocuklar harika, çalışanlar harika, Mr. Blomback müthiş biri; burayı seveceğinden eminim. Burada su sporları sorumlusu olarak yıllarca görev yapabilirsin. Her yaz beraber gelir çalışırız. Çift olarak birlikte olabiliriz, sen de güvende olursun.”

“Ben burada güvendedeyim, Marcia.”

“Hayır, *değilsin*.”

“İşimi bırakamam. Daha ilk yılım. Çocukları nasıl terk edip giderim? Bırakamam. Bana her zamankinden çok ihtiyaçları var. Asıl buradaki işime devam etmem gerekiyor.”

“Tatlım, sen kendini işine adanmış iyi bir öğretmensin, ama bu senin bir okul bahçesinin yaz programı için vazgeçilmez olduğun anlamına gelmiyor ki. *Benim* sana her zamankinden daha fazla ihtiyacım var. Seni çok seviyorum, çok özledim. Başına bir şey gelecek diye ödüm kopuyor. Kendini tehlikeye atarak geleceğimiz için ne gibi bir faydan dokunabilir?”

“Baban sürekli hasta insanlarla ilgileniyor. Her zaman tehlikeye altında. Onun için de bu kadar endişeleniyor musun?”

“Bu yaz mı? Evet. Tanrıya şükür kız kardeşlerim benimle kampta. Evet, babam için, annem için, sevdiğim herkes için endişeleniyorum.”

“Peki babanın polio yüzünden eşyalarını toplayıp hastalarını terk edeceğini düşünebiliyor musun?”

“Babam bir doktor. Doktor olmayı kendi tercih etti. Hasta insanlarla ilgilenmek onun işi. Senin işin bu değil. Senin işin iyi insanlarla, sağlıklı, etrafta koşturabilen, oyunlar oynayıp eğlenen çocuklarla ilgilenmek. Senden müthiş bir su sporları sorumlusu olur. Buradaki herkesin seni seveceğinden eminim. Mükemmel yüzüyorsun, mükemmel dalıyorsun, mükemmel bir öğretmen-sin. Ah Bucky, hayatta yalnız bir defa karşına çıkacak türden bir fırsat bu. Üstelik” diye devam etti sesini alçaltarak, “burada iki-miz baş başa olabiliriz. Gölün ortasında bir ada var. Gece ışıklar söndükten sonra kanoyla adaya gidebiliriz. Ne anneannen ne benim anne babam ne de her şeye burnunu sokan kız kardeşlerim yüzünden endişelenmemize gerek kalır. Nihayet, nihayet ikimiz baş başa, yalnız kalabiliriz.”

Marcia’nın üstündeki bütün giysileri çıkarabileceğini, onu çıplak görebileceğini düşündü. Üstlerinde giysileri olmadan karanlık bir adada baş başa kalabilirlerdi. Etraflarında kafalarına takacak birileri olmaksızın, onu hiç acele etmeden, iştahla okşayabilirdi. Kopferman ailesinden de kurtulmuş olurdu. İsterik bir vaziyette onu çocuklarına polio bulaştırdığı için suçlayan Mrs. Kopfermanlarla muhatap olmasına da gerek kalmazdı. Tanrı’dan nefret etmesine de, çünkü duygularını allak bullak edip tuhaf hissetmesine neden oluyordu. İkisine ait olan bu adada, katlanması her geçen gün daha zor olan her şeyden çok uzakta olabilirdi.

“Anneannemi bırakamam” dedi Mr. Cantor. “Meyve sebze-yi nasıl üç kat yukarı taşıyacak? Ne zaman ağır bir şeyler çıkar-sa göğsüne ağrılar saplanıyor. Yanında olmam şart. Çamaşırları yıkamam, alışverişi yapmam, bakımıyla ilgilenmem gerekiyor.”

“Einnemanlar yazın geri kalanında onunla ilgilenebilir. Pazar alışverişini yaparlar. Birkaç parça çamaşırını yıkarlar. Seve seve yardımcı olurlar. Anneannen halihazırda çocuklarına bakıcılık yapıyor. Ona bayılıyorlar.”

“Einnemanlar harika komşular ama bu onların değil, benim işim. Newark’tan ayrılamam.”

“Mr. Blomback’e ne diyeyim?”

“Teşekkür ettiğimi, ama Newark’tan ayrılamayacağımı söyle, böyle bir zamanda yapamam.”

“Ona hiçbir şey söylemeyeceğim” dedi Marcia. “Bekleyeceğim. Düşünmen için sana bir gün veriyorum. Yarın gece yine arayacağım. Bucky, kesinlikle işinden kaytarıyormuşsun gibi düşünmemelisin. Böyle bir zamanda Newark’tan ayrılıp başka bir yere gitmenin korkaklık olarak görülecek bir yanı yok. Seni tanıyorum. Ne düşündüğünü biliyorum. Ama zaten bu durumda bile çok cesursun, tatlım. Nelere göğüs gerdiğini düşündükçe dizlerimin bağı çözülüyor. Indian Hill’e gelersen, en az o kadar vicdani bir başka iş yapıyor olacaksın, emin ol. Ve kendine karşı yükümlü olduğun bir başka görevi yerine getiriyor olacak, mutlu olacaksın. Bucky, bunun tehlike karşısında basiretli davranmaktan başka hiçbir anlamı yok – sağduyu dedikleri bu işte!”

“Fikrimi değiştirmeyeceğim. Seninle birlikte olmak istiyorum, her gün burnumda tütüyorsun, ama burayı şimdi terk edemem.”

“Ama kendi iyiliğini de düşünmen gerek. Sen bu gece bunu bir düşün, tatlım, lütfen, lütfen iyi düşün.”

Anneanesi dışarıda Einnemanlar ve Fisherlarla oturuyordu. Fisher ailesi, kırklarının son demlerindeki, elektrik işleriyle uğraşan bir adam ve karısı, Kaliforniya’dan Pasifik’e gönderilmeyi bekleyen on sekiz yaşındaki bahriyeli oğulları ve Mr. Cantor’ın babasının zimmetine para geçirmiş olduğu mağazada tezgâhtar olarak çalışan genç bir kıزدan oluşuyordu; her sabah işe giderken karşılaştıklarında bu kaçınılmaz gerçek aklına geliyordu. Genç bir evli çift olan Einnemanların ise küçük bir oğulları vardı ve Cantor’ların alt katında oturuyorlardı. Bebek de evin önünde onlarla birlikteydi, arabasının içinde uyuyordu. Mr. Cantor’ın anneanesi çocuğun doğduğu günden bu yana bakımında yardımcı oluyordu.

Hâlâ polio hakkında konuşmaya devam ediyorlardı, şimdi bundan önce dehşet salan başka hastalıklardan söz açılmıştı. Anneanesi aşı geliştirilmeden önce boğmaca hastalığına yakalananların kollarına pazıbent takmaları gereken zamanı ve şehirde en korkulan hastalığın difteri olduğunu hatırlıyordu. İlk çiçek aşılardan birinin vuruluşu hatırlıyaydı. Aşının yapıldığı yer ciddi iltihap kapmış, bunun sonucunda pazısında kocaman, şekilsiz, yuvarlak bir yara izi oluşmuştu. Kısa kollu ev kıyafeti-

nin pazı kısmını sıyırarak yara izini herkese göstermek için kolunu uzattı.

Bir süre sonra, Mr. Cantor onlara yürüyüşe çıkacağını söyledi ve önce Avon Avenue'daki dükkâna yollanarak bir külah dondurma aldı. Dönen pervanelerden birinin altındaki bir tabureye geçti, dondurmasını yemek -ve düşünmek- için oturdu. Üzerine düşen görev her neyse yerine getirmeden içi rahat etmezdi, şimdi de okul bahçesinde tehlike altında bulunan öğrencilerine göz kulak olmasını gerektiren bir durum söz konusuydu. Ve bunu sırf çocuklar için değil, hırçın yaradılışlı ve karşısına çıkan bütün kısıtlamalara rağmen her zorluğa göğüs germeyi bilmiş sebatkâr manava saygısından dolayı yapması gerektiğini hissediyordu. Marcia tamamen yanılıyordu; mesleğinin gerektirdiği sorumluluklardan kaçınmak, onunla bir arada olmak için Pcono Dağları'na kaçmaktan daha az alçakça değildi.

Uzaklardan bir siren sesi işitti. Siren sesleri artık gece gündüz duyulur olmuştu. Hava saldırısına karşı değildi bu sirenler; onlar sadece haftada bir defa, cumartesi günleri öğleyin çalışıyordu ve şehrin her şeye hazırlıklı olduğunu ilan ederek teselli sağladıkları ölçüde korku salmıyorlardı. Duyulan sirenler, polio kurbanlarını alıp hastaneye yetiştiren ambulanslardan geliyordu; "Çekilin yoldan - bir insanın hayatı tehlikede" diye avaz bağırıyorlardı. Son günlerde muhtelif şehir hastanelerinde demir akciğer sıkıntısı yaşandığından, ihtiyaç sahibi hastalar, yeni suni solunum aygıtı sevkıyatı Newark'a ulaşana kadar Belleville, Kearny ve Elizabeth'e gönderiliyordu. Ambülansın öğrencilerinden birini daha almak için Weequahic mahallesine yollanmadığını ummaktan başka bir şey gelmiyordu elinden.

Eğer salgın daha kötü bir hal alırsa, çocukların yakın temas halinde olmalarını engellemek için şehirdeki bütün okul bahçelerinin kapatılabileceğine dair bazı söylentiler duymaya başlamıştı. Normalde bu Sağlık İdaresi'nin vereceği bir karardı, fakat belediye başkanı Newark'taki çocukların yaz tatilini gereksiz yere altüst etmeye karşı olduğundan nihai kararı kendi verecekti. Şehirde yaşayan ebeveynleri sakinleştirmek için elinden geleni yapıyordu ve gazeteye bakılırsa semt semt gezerek endişeli yurttaşlara belediyenin kamusal ve özel mülkün kirden arındırılıp çöplerin

düzenli olarak toplanmasını nasıl sağladığını ayrıntılarıyla anlatmıştı. Çöp kovalarının kapağını sıkı sıkı kapatmalarını, kapı-penceredeki telleri onarıp pislik içinde üreyen ve açık kapılardan ya da tel gerilmemiş pencerelerden içeri hastalık taşıyan sinekleri ezip öldürerek "İndir Sinekliği" kampanyasına katılmalarını hatırlatmıştı. Çöp toplama işi sıklaştırılarak günaşırı yapılacak, sineklerle mücadele kampanyasına katılımı teşvik içinse, bütün sokakların çöpten arındırıldığını teftiş etmek üzere mahallelere gönderilen "sağlık müfettişleri"nce bedava sineklik dağıtılacaktı. Belediye başkanı, ebeveynleri her şeyin denetim altında ve genel olarak güvenli olduğuna inandırma çabası içinde bir noktayı da vurgulamadan geçmemişti: "Okul bahçeleri açık kalacak. Şehrimizin çocukları yaz mevsiminde buralara ihtiyaç duyuyor. Hem Newark Prudential Hayat Sigortası Şirketi hem de New York Metropolitan Hayat Sigortası Şirketi hastalığı yenmek için elimizdeki en temel silahın temiz hava ve güneş ışığı olduğunu belirtiyor. Çocuklarınızı okul bahçelerine gönderin, temiz hava ve güneş ışığı sayesinde bütün mikroplar kırılacaktır." Konuşmasının devamında, dinleyicilerine "Ama hepsinden önce, evlerinizin bahçesini ve bodrum katlarını temiz tutun, telaşa kapılmayın, yakında hep birlikte bu illetin yayılmasında bir düşüş olduğunu göreceğiz. Ayrıca sinekliklerinizi acımadan indirin. Sineklerin başının altından çıkan musibet için ne söylenece azdır" demişti.

Mr. Cantor, Avon'dan, üzerine boğucu bir kokuyla sarmalanmış boğucu bir sıcaklığın çöktüğü Belmont'a doğru devam etti. Rüzgârın güneyden, Rahway ve Linden rafinerilerinin oradan estiği günlerde havada kekre bir yanık kokusu olurdu fakat bu gece esinti kuzeydendi ve havada Hackensack Nehri'nin birkaç kilometre yukarısındaki Secaucus domuz çiftliklerinden yayılan tiksindirici, kesif bir koku vardı. Mr. Cantor daha berbat kokan bir sokak daha bilmiyordu. Newark'ta tek bir damla dahi temiz hava kalmadığını düşündürten bir sıcak dalgası esnasında bazen öylesine tiksindirici bir dışkı kokusu çörekleniyordu ki, şiddetli bir esinti midenizi kaldırıp kapalı bir mekâna kaçmanıza neden oluyordu. İnsanlar şimdiden polio vakalarının bir anda artmasından şehrin -adı "Hudson Bölgesi'nin Domuz Başkenti"-ne çıkan- Secaucus'a yakın bir konumda olmasını ve rüzgârın estiği

yönde bulunanlar için ne habîs, ne tehlikeli, ne kokuşmuş bir içe-riği olduğunu yalnız Tanrı'nın bildiği toksik bir bileşen olan mi-yasmayla sarılıp sarmalanmış olmasını sorumlu tutuyordu. Eğer haklılarsa, yaşam kaynağını solumak Newark'ta tehlikeli bir fa-liyete dönüşmüştü – derin bir nefes almak insanı öldürebilirdi.

Yine de, gecenin hiçbir çekicilik arz etmeyen bütün bu nite-liklerine karşın ortalık gıcırdayan külüstür bisikletleriyle Avon Avenue'daki tramvay raylarının arasındaki engebeli döşeme taş-larının üzerinden aşağı olanca hızlarıyla inerken avazları çıktı-ğı kadar "Geronimo!" diye bağırان oğlan çocuklarıyla doluydu. Etrafta hoplayıp zıplayan ve şekerleme dükkânlarının önünde birbirlerini yakalamaya çalışan oğlanlar vardı. Apartman giriş-lerindeki merdivenlerde oturup sigara içen ve kendi aralarında sohbet eden oğlanlar vardı. Sokak lambalarının aydınlattığı so-kağın ortasında durmuş miskin miskin elden ele top gezdiren oğlanlar vardı. Köşede boş bir arazinin bitişiğindeki metruk bir binanın yan duvarına bir çember yerleştirilmişti ve sokağın kar-şısında kimsesizlerin sendeleyerek girip çıktığı alkollü içki satan dükkândan yansıyan ışığın altında birkaç çocuk faul atışı çalı-şıyordu. Birkaç oğlandan birinin tepesine tüneyip arkadaşlarını eğlendirmek için şarkı söylediği bir posta kutusunun bulundu-ğu bir başka köşeden geçti. Yangın çıkışlarının önüne yerleşmiş, uzatma kablolarıyla evlerinin içinden sokağa taşıdıkları radyo-larını dinleyen ve binaların arasındaki loş geçitlerde toplanmış oturan aileler vardı. Yürüyüşünde apartman sakinlerinin yarun-dan geçerken, kadınların mahalledeki bir kuru temizlemecinin müşterilerine hediye ettiği karton yelpazelerle serinlediğini ve fabrikadan eve dönmüş işçilerin kolsuz fanilalarıyla oturup soh-bet ettiklerini gördü; sohbetlerin arasında kulağına tekrar tekrar çalman tek bir kelime vardı, o da tabii ki "polio" ydu. Yalnızca çocuklar kafalarını başka bir düşünceyle meşgul etmeyi becere-biliyor gibiydi. Yalnızca çocuklar (çocuklar!) sanki, en azından Weequahic kısmının dışında, yaz mevsimi hâlâ tasasız bir mace-raymış gibi davranıyordu.

Ne mahalledeki sokaklarda ne de marketteki dondurma tezgâhının arkasında birlikte büyüdüğü, top oynadığı ve okula gittiği oğlanlardan birine rastladı. Kendi gibi 4-F olarak sınıflan-

dırılmış –kalp üfürümü olan, düztaban ya da onun gibi gözleri bozuk olup da savaş araçları üreten imalathanelerde çalışan– birkaç genç dışında herkes şimdiye dek askere alınmıştı.

Mr. Cantor Belmont’a geldiğinde, birkaç şekerlemeci dükkânının ışıklarının hâlâ yandığı ve sokak boyunca vakit öldüren çocukların birbirlerine seslendiklerini duyabildiği Hawthorne Avenue’ya devam ederek trafikten uzaklaştı. Buradan Bergen Sokağı’na ve Weequahic bölgesinin sınırında, daha zengin kesimin yaşadığı Weequahic Parkı’na tepeden bakan yan sokaklara yollandı. Sonunda Goldsmith Avenue’ya vardı. Ancak o zaman, buraya adımını attığı anda farkına vardı ki, bu sıcak yaz gecesinde şehrin yarısını sadece yürümüş olmak için arşınlamamıştı, adımları onu Marcia’nın evine doğru özellikle götürmüştü. Niyeti belki sadece karşı sıradaki öteki briket kaplı heybetli evlerin arasında durup Marcia’yı düşünmek ve arkasını dönüp geldiği yere dönmektir. Fakat blokun etrafında bir çember çizdikten sonra kendini Steinberg’lerin kapısından yalnızca birkaç adım ötede buldu ve kararını vererek bahçedeki taşlık yoldan geçip zili çaldı. Tel sineklikle kaplı verandanın bir köşesinde, Marcia’yla sinemadan döndükleri zaman annesi üst kattan seslenerek nazikçe Bucky’nin gitme vaktinin gelmiş olabileceğini söyleyene dek oturdukları ve öpüşüp koklaştıkları ön bahçeye bakan sallanan koltuk duruyordu.

Kapıyı Dr. Steinberg açtı. Şimdi neden başıboş bir biçimde bu berbat kokan havayı soluyarak Barclay Sokağı’ndaki apartmanlardan uzaklara yürüdüğünü anlıyordu. “Bucky, evladım” dedi Dr. Steinberg, kollarını açıp gülümseyerek. “Ne hoş bir sürpriz. İçeri gel, içeri gel.” “Dondurma almak için çıkmıştım, buraya kadar yürüdüm” diye açıklamada bulundu Mr. Cantor. “Kız arkadaşını özlüyorsun” dedi Dr. Steinberg, gülerek. “Ben de özlüyorum onu. Üç kızım da burnumda tütüyor.”

Evin içinden, arka taraftaki tel sineklik kaplı verandaya geçtiler. Burası Mrs. Steinberg’ün bahçesine bakıyordu. Doktor, Mrs. Steinberg’ün deniz kıyısındaki yazlık evlerinde kaldığını, kendisinin de hafta sonları yanına gideceğini söyledi. Bucky’ye soğuk bir içecek alır mı acaba, diye sordu. Buzdolabında taze limonata vardı. Bir bardak getirebilirdi.

Steinberg'lerin evi, dedesi ve anneannesinin bir apartmanın üçüncü katındaki üç odalı dairesinde büyüyen Mr. Cantor'm çocukken yaşamayı hayal ettiği türden bir evdi: Tek bir aileye göre inşa edilmiş, tam ortasından merdiven yükselen, geniş bir antresi ve koridorları olan, bir sürü yatak odasının ve birden fazla banyonun bulunduğu, tel sineklikle çerçevelenmiş iki verandası olan, bütün odaları duvardan duvara uzun tüylü halıyla kaplanmış ve pencerelerinde ucuzcu Woolworth mağazasının karartma perdeleri yerine ahşap jaluzileri olan büyük bir ev. Ayrıca, evin arkasında bir çiçek bahçesi vardı. Anneannesinin çocukken götürdüğü Weequahic Parkı'ndaki meşhur gül bahçesi hariç daha önce hiç bütün çiçekleri açmış bir çiçek bahçesi görmemişti. Weequahic Parkı'ndaki, bakımı parklar ve bahçeler müdürlüğünce yapılan umumi bir bahçeydi; bildiği bütün bahçeler umumiydi. Newark'taki bir evin arkasında tomurcuklanan bir çiçek bahçesi olduğunu görmek onda hayret uyandırmıştı. Beton ile kaplı kendi arka bahçelerinin zemini çatlamış, boylu boyunca yarıklar oluşmuştu. Yıldan yıla, mahalleli çocukların yarıkların kenarlarından kanırtarak kopardıkları ve zulüm etmek için sokak kedilerine ya da eğlence olsun diye geçen araçlara veya hışımla birbirlerine fırlattıkları parçalar eksilmişti. Apartmandaki kızlar, oğlanlar pasyans oynamak için gelip de onları yerlerinden edene kadar burada seksek oynarlardı; binanın artık hurdaya dönmüş çöp tenekeleri üst üste alt alta yığılıydı; tepede, dairelerin arka pencerelerindeki makaralardan geçirilerek çaprazlama gerilmiş çamaşır ipleri salkım saçak uzanarak viran haldeki avlunun karşı tarafında kıymık kıymık ayrılmış bir telefon direğine bağlanıyordu. Küçük bir çocukken, anneanesi o haftanın çamaşırını asmak için ne zaman pencereden dışarı sarksa, kendisi de mandalları uzatmak için yanında dururdu. Bazen rüyasında anneannesinin bir çarşafı asmaya uğraşırken denizliğin üzerinden çok ilerilere sarktığını ve üçüncü kat penceresinden aşağı düştüğünü görerek bu kâbustan çılgık çılgıya uyanırdı. Anneanesiyle dedesi, annesinin doğum yaparken öldüğünü anlatabilmek için uygun üslup ve zamana karar vermeden evvel, annesinin ölümünü gözünde aynen bu şekilde canlandırıyordu. Gerçeği kavrayacak ve bununla baş edecek yaşa gelene dek onun için arka bahçenin

anlamı buydu – bir ölüm mekânı, onu seven kadınlar için küçük, dikdörtgen bir mezar.

Fakat artık Mrs. Steinberg'ün bahçesini düşünmek bile ona zevk veriyor ve aklına Steinberg Ailesi'yle ilgili en çok değer verdiği şeyleri ve onların yaşam biçimlerini getiriyordu; iyi niyetli anneannesiyse dedesinin ona sunamadığı ama daima için için açlık duyduğu her şeyi. Müsriflikten o kadar nasibini almamıştı ki, bir evde birden fazla banyo olmasını lüks yaşamın doruk noktası sayıyordu. Kendisi geleneksel bir ailede büyümemiş olmasına rağmen hep güçlü bir aile mefhumuna sahip olmuştu, bu nedenle, bazen evde Marcia'yla yalnız kaldıklarında –ki bu, bıcır bıcır kız kardeşleri yüzünden kırk yılda bir başlarına gelen bir durumdu– evli olduklarını farz ediyor ve evin, bahçenin, aile düzeninin ve bir sürü banyonun onların olduğunu hayal ediyordu. Marcia'ların evinde nasıl da huzurluydu – yine de buraya adımını atmış olmak bile ona bir mucize gibi geliyordu.

Dr. Steinberg elinde limonatayla verandaya geri geldi. Akşam gazetesini okuyup piposunu içmekte olduğu sandalyenin yanında yanan lamba dışında veranda karanlıktı. Puposunu alarak içine bir kibrit çaktı, tekrar tekrar nefes çekip pofurdatarak yeniden yanıncaya dek uğraştı. Dr. Steinberg'ün içtiği tütünün tatlı kokusu Secaucus'un tüm şehri kaplayan pis kokusunu biraz olsun katlanılır hale getirmişti.

Dr. Steinberg ince yapılı, çevikti, boyu fazla uzun değildi. Gür bıyıkları vardı ve Mr. Cantor'ınki kadar olmasa da, kalın camlı gözlük takıyordu. Burnu en dikkat çekici özelliği idi: Üst kısmı pala gibi kıvrık, elmas gibi keskin uçlu, köprüden aşağısı yassıydı – kısacası, sanki masaldan fırlamış gibi duran bir burundu; hacimli, gaga gibi kıvrık, haşmetli; yüzyıllar boyu hayal edilebilecek her türlü zorlukla karşı karşıya gelmiş olmalarına rağmen Yahudilerin üretmekten asla vazgeçmediği bir burun. Burnun orantısızlığı en çok, sık sık yaptığı üzere, güldüğü zaman dikkat çekiyordu. Daima dost canlısı bir insandı; elinde birisinin dosyasıyla bekleme odasına adım attığı anda bütün hastalarının yüzünü aydınlatan o sevilesi aile hekimlerinden biriydi. Ne zaman stetoskopuyla yanlarına gelse, hastaları kendileriyle o ilgilendiği için son derece mutlu olurdu. Marcia, insanların gözünde

kendiliğinden ve yapmacıksız bir ağırlığa sahip olan babasının hastalarından şaka yollu ama samimi bir tavırla “efendilerim” diye söz etmesini seviyordu.

“Marcia öğrencilerinden birkaçını kaybettiğini söyledi. Bunu duyduğuma çok üzüldüm, Bucky. Polioya yakalananların ölmesi o kadar sık rastlanır bir durum değildir.”

“Şimdiye dek dört çocuk polio oldu, ikisi öldü. İki oğlan. İlkokulda okuyorlardı. İkisi de on iki yaşındaydı.”

“Büyük bir sorumluluk altındasın” dedi Dr. Steinberg, “çocukların hepsiyle ilgileniyorsun, hem de böyle bir zamanda. Yirmi beş yıldır doktorluk yapıyorum ve bir hastamı kaybettiğimde, eceli geldiği için bile olsa, hâlâ uzun süre etkisinden kurtulamam. Bu salgın senin omuzlarına çok büyük bir ağırlık bindiriyor olmalı.”

“Asıl sorun, çocukların oynamasına izin vererek doğru şeyi yapıp yapmadığımı bilememem.”

“Sana yaptığının yanlış olduğunu söyleyen oldu mu?”

“Evet, polioya yakalanan çocuklardan ikisinin annesi söyledi. Kadının isterik durumda olduğunu biliyorum. Bu beklenmedik felakete bir tepki olarak böyle yaptığının farkındayım, yine de bunu bilmek içimi rahatlatmaya yetmiyor.”

“Doktorlar da aynı durumla karşılaşiyor. Haklısın, büyük acı içinde olan insanlar isteriye tutulur, hastalığın adaletsizliği karşısında böyle sert tepkiler verirler. Ancak top oynamakla çocuklara polio bulaşmaz. Bir virüsle bulaşır. Polio hakkındaki bilgimiz sınırlı olabilir, ama bundan eminiz. Her yerde çocuklar yaz boyu dışarılarda koşturup oynar, bir salgın esnasında bile hastalık sadece çok küçük bir yüzdeye bulaşır. Bunların da çok küçük bir yüzdesi hastalığı ağır geçirir. Ağır geçirenlerinse çok küçük bir yüzdesi ölür – ölüm sebebi de solunum felcidir, fakat buna da nispeten nadir rastlanır. Baş ağrıyan her çocuk felç geçirecek diye bir kural yok. Tehlikeyi abartmayıp hayatın normal akışını bozmamamız bu nedenle önemli. Kendini suçlu hissetmen için hiçbir neden yok. Bazen bu doğal bir tepkidir, ama senin durumunda suçlu hissetmeni haklı çıkaracak bir şey yok.” Piposunun sapını manalı manalı ona doğrultarak genç adamı “Haklı olduğumuzu gösteren hiçbir şey olmasa dahi bazen ken-

dimizi çok acımasızca yargılayabiliyoruz. Yersiz bir sorumluluk duygusu insanı yiyip bitirebilir” diyerek uyardı.

“Dr. Steinberg, durumun daha da kötüleşeceğini düşünüyor musunuz?”

“Salgınlar genellikle hızını birdenbire yitirme eğilimindedir. Şu an olup biten çok şey var. Şimdi bunun geçici olup olmadığını görmek için beklerken yakından takip etmemiz gerek. Genellikle vakaların büyük çoğunluğu beş yaşından küçük çocuklardır. 1916’da böyleydi. Yeni salgınla karşımıza çıkan tablo, en azından Newark’ta, bundan daha farklı. Ancak hastalığın bu şehirde önü alınmaksızın sonsuza dek varlığını koruyacağı anlamına gelmiyor. Yine de söyleyebildiğim kadarıyla halen paniğe kapılmayı gerektirecek bir sebep mevcut değil.”

Mr. Cantor’ın içi haftalardır Dr. Steinberg’ün görüşlerini dinlediği anki kadar rahat etmemişti. Newark’ın hiçbir yerinde, kendi ailesinin dairesi –ve hatta Chancellor Avenue Okulu’nda beden eğitimi dersi verdiği spor salonu dahil– Steinberg’lerin evinin arka bahçesindeki tel sineklikle çerçevelenmiş veranda-da, minderli hasır koltuğuna kurulmuş, emektar piposunu tüt-türmekte olan Dr. Steinberg’le birlikteyken hissettiği hoşnutluğu duyumsamıyordu.

“Salgın neden en çok Weequahic mahallesini etkiledi?” diye sordu Mr. Cantor. “Bunun nedeni ne olabilir?”

“Bilmiyorum” dedi Dr. Steinberg. “Kimse bilmiyor. Polio hâlâ gizemli bir hastalık. Bu defa yavaş yavaş geldi. İlk başta ağırlıklı olarak Ironbound’da görülüyordu, sonra şehre yayıldı, sonra birden Weequahic’te yuvalanarak ölümcül bir tehlike haline geldi.”

Mr. Cantor, Dr. Steinberg’e arabalarına binip Ironbound’dan gelen ve okul bahçesinin girişindeki kaldırımını tükürüğe boğan East Side Liseli İtalyanlarla yaşanan olayı anlattı.

“Doğru olanı yapmışsın” dedi ona Dr. Steinberg. “Her yeri su ve amonyakla temizlemekle en iyi şeyi yapmışsın.”

“Ama polio virüslerini öldürmüş müyümdür, tabii eğer var idiyse?”

“Polio virüsünü neyin öldürdüğünü bilmiyoruz” dedi Dr. Steinberg. “Polioyu kimin ya da neyin taşıdığını bilmiyoruz,

vücuda ne şekilde girdiği konusunda da hâlâ sürüp giden tartışmalar var. Ama önemli olan sağlığa elverişsiz bir ortamı temizleyip sorumluluğu üzerine alarak çocuklara güven vermek. Onlara her şeyin kontrolün altında olduğunu gösterdin, soğukkanlılığını yitirmedin, ihtiyaç duydukları şey de bu. Bucky, şu an olanların etkisiyle sarsılmış haldesin, ama güçlü insanlar da sarsılır. Yaşça senden daha büyük ve hastalık konusunda daha tecrübeli olanlarımızın çoğunun da bu olaydan ötürü sarsıldığını anlamak lazım. Bir doktor olarak her şeye seyirci kalıp bu dehşet verici hastalığın yayılmasını önleyememek hepimiz için acı verici. En çok çocukları esir alan ve bazısının hayatına mal olan felç edici bir hastalık söz konusu; hangi yetişkin olsa kabbullenmekte zorlanır. Sen vicdanlı bir insansın, vicdan da seni kendi sorumluluk alanının ötesindeki şeyler nedeniyle kendini suçlamaya sevk etmediği sürece değerli bir nitelik."

Aklımdan, "Tanrı'nın vicdanı var mı?" diye sormak geçti. O'nun sorumluluğu nerede? Hiç sınır tanımaz mı? Fakat bunun yerine, "Okul bahçesinin kapatılması gerekir mi?" dedi.

"Sorumlusu sensin. Sence kapatılmalı mı?" diye sordu Dr. Steinberg.

"Ne düşüneceğimi bilmiyorum."

"Okul bahçesine gelemezlerse çocuklar ne yapacaklar? Evde mi duracaklar? Hayır, başka bir yerde, sokaklarda, boş arazilerde ya da parka gidip top oynayacaklar. Onları okul bahçesinden uzak tutmakla bir araya gelmelerini engelleyemezsin. Evde kalmazlar; köşedeki şekercide takılıp tilt makinesini yumruklar, eğlence olsun diye birbirlerini itip kakarlar. Ne kadar tembihlersen tembihle, yine de birbirlerinin şişesinden gazoz içerler. Kimi yerinde durmayı bilemeyip sıkıntıdan başını belaya sokar. Melek değil ki bunlar, çocuklardan bahsediyoruz. Bucky, işleri olduğundan daha kötüye götürecek hiçbir şey yapmıyorsun. Tam tersine, iyileşmesine katkıda bulunuyorsun. Faydalı bir şey yapıyorsun. Cemaatimizin esenliği için hizmet ediyorsun. Mahallede yaşamın her zamanki gibi devam etmesi büyük önem taşıyor; yoksa sadece polioya yakalananlar ve aileleri değil, Weequahic'in kendisi bir kurban haline gelir. Oyun sahasında sevdikleri oyunları oynama imkânı bulan çocuklara göz kulak

olarak paniğin herkese yayılmasını engellemeye yardımın dokunuyor. Bu durumun çaresi çocukları senin gözetiminin uzağında olacakları yerlere göndermek değil. Bunun çaresi onları eve kapayıp içlerini korkuyla doldurmak değil. Yahudi çocukların korkutulmasına karşıyım. Yahudilerin korkutulmasına karşıyım, nokta. Avrupa böyleydi, Yahudiler bu nedenle orayı terk ettiler. Burası Amerika. Ne kadar az korkarsak o kadar iyi. Korku bizi insanlıktan çıkarır. Korku bizi küçük düşürür. Korkunun boy vermesini engellemek – işte bu hem senin işin hem de benim.”

Uzaklardan, hastanenin bulunduğu batı yönüne doğru ilerleyen siren sesleri geliyordu. Bahçede sadece kulak tırmalayıcı cırcırböcekleri, titreşen ışıklarıyla ateşböcekleri ve Mrs. Steinberg deniz kıyısında olduğundan büyük ihtimalle Dr. Steinberg’ün akşam yemeğinden sonra suladığı ve verandanın etrafındaki telin dış kısmında taçyaprakları öbek öbek seçilen envai çeşit kokulu çiçek vardı. Mr. Cantor’ın oturduğu hasır sedirin önündeki hasır sehpanın cam yüzeyinde bir meyve kâsesi duruyordu. Dr. Steinberg uzanıp bir meyve aldı ve Mr. Cantor’a da ikram etti.

Mr. Cantor, Dr. Steinberg’ün kâsedan aldığı gibi kocaman ve güzel, leziz bir şeftaliye dişlerini geçirdi ve bu her açıdan makul olan adam ile onun etrafına yaydığı huzurun verdiği güvenlik hissi eşliğinde, tatlı meyvenin her lokmasının tadını çıkararak şeftaliyi mideye indirdi. Ardından, bu an için tamamen hazırlıksız olmasına rağmen kendini tutamayarak meyvenin çekirdeğini kültablasına koydu, öne doğru kaykıldı ve dizlerinin arasına soktuğu yapış yapış ellerini birbirine bastırarak, “Efendim, Marcia’ya nişanlanma teklif etmek için müsaadenizi istiyorum” dedi.

Dr. Steinberg bir kahkaha patlattı ve piposunu sanki bir kupa gibi havaya kaldırarak ayaklandı ve sevinçle birkaç dans adımı attı. “Müsaade senin!” dedi. “Hiçbir şey beni bundan daha fazla heyecanlandıramazdı. Mrs. Steinberg de aynı şekilde heyecanlanacak. Onu hemen arıyorum. Haberi ona kendi ağzıyla verirsin. Ah, Bucky, koltuklarım kabardı! Tabii ki rızamızı al. Marcia kendine senden daha iyi bir eş bulamazdı. Ne kadar şanslı bir aileyiz!”

Dr. Steinberg’ün kendi ailesini şanslı olarak nitelemesinden

afallayan Mr. Cantor, heyecandan kızardığını hissetti ve o da ayağa fırlayarak Dr. Steinberg'in elini içtenlikle sıktı. O ana dek nişandan yeni yıla kadar kimseye söz etmeyi düşünmüyordu, parasal açıdan elinin biraz daha rahat olacağı zamanı bekliyordu. Hâlâ anneannesine gazlı ocak almak için para biriktirmekle meşguldü, mutfakta yemek pişirdiği kömür sobasını değiştirmesine yetecek parayı Aralık ayından evvel denkleştireceğini tahmin ediyordu, tabii daha önce bir nişan yüzüğü almak zorunda kalmazsa. Ne ki, Marcia'nın müşfik babasından aldığı rahatlık, o muhteşem şeftalileri arka verandada birlikte tadını çıkararak yiyişleriyle de bir araya gelince, Mr. Cantor'ı hemen oracıkta ve o anda izin istemeye teşvik etmişti. Buna vesile olan, Dr. Steinberg'in başka hiç kimsenin cevaplayamayacağı soruları salt mevcudiyetiyle bile yanıtlayabileceğini düşünmesiydi: Burada neler oluyor ve bu durumdan nasıl kurtulabiliriz? Onu harekete geçmeye iten başka bir şey daha vardı: Ambülans sirenlerinin gecenin karanlığında Newark'ı baştan başa kaplayan sesi.

Ertesi sabah, o ana kadarki en kötü haberlerin ulaştığı sabah oldu. Üç oğlan daha polioya yakalanmıştı: Leo Feinswog, Paul Lippman ve ben, Arnie Mesnikoff. Okul bahçesindeki vakaların sayısı bir gecede dörtten yediye fırlamıştı. Mr. Cantor ve Dr. Steinberg'ün önceki gece duyduğu sirenler muhtemelen çocukları hastaneye yetiştiren ambülanlara aitti. Mr. Cantor, üç yeni vaka olduğu haberini gün boyu top oynamak üzere sabah ellerinde oyun eldivenleriyle gelen çocuklardan almıştı. Sıradan bir hafta içi günü olsa, okul bahçesinin iki ucundaki iki ayrı sahada iki oyun başlatırdı, fakat bu sabah elinde dört takım oluşturmaya yetecek çocuk yoktu. Hastalığa yakalanmış olanların dışında, görünüşe bakılırsa yaklaşık altmış kadar çocuk, evhama kapılan ebeveynlerce oynamaya gönderilmemişti. Mr. Cantor, kalanları okul binasının arka duvarına dayanan tahta tribünün olduğu kısımda bir araya toplayarak bir konuşma yaptı.

"Çocuklar, sizi burada gördüğüm için memnunum. Bugün yine kavurucu bir gün olacak; şimdiden anlaşılıyor. Fakat bu sahaya çıkıp oynamayacağımız anlamına gelmiyor. Sadece, hiçbirinizin kendini gereğinden fazla zorlamaması için birtakım

önlemler alacağız. Beş yarıyı tamamladığımız her sefer burada, tribünün üzerindeki gölgelik alanda on beş dakikalık molalar vereceğiz. Mola esnasında etrafta koşturmak yok. Bu uyarım herkes için. Güneş ışınlarının en dik geldiği öğle vaktinden saat ikiye kadar softbol oynamayacağız. Top sahaları boş kalacak. Mola esnasında ister dama oynayın, ister satranç, ister pinpon, ya da tribünde oturup sohbet edin veya istediğiniz bir dergi ya da kitabı getirip okuyun... Hangisi hoşunuza giderse. Yeni programımız bu. Yaz mevsiminin tadını elimizden geldiğince çıkaracağız, fakat böyle günlerde fazla aşırıya kaçmamaya dikkat edeceğiz. Bu acımasız sıcakta hiçbiriniz güneş çarpması nedeniyle yatağa düşmeyecek." "Polio" diyecekken son anda "güneş çarpması"yla değiştirmişti.

Karşı çıkan olmadı. Kimse bir yorumda bulunmadı. Vakur bir edayla dinlediler ve başlarını sallayarak anlaştıklarını belli ettiler. Salgının baş göstermesinden bu yana ilk defa çocukların korktuğunu seziyordu. Hepsi de önceki gün hastalığa yakalananlardan biri ya da öbürünü göz aşinalığı denemeyecek kadar yakından tanıyordu ve daha önceleri tehdidin doğasını tam olarak kavrayamamış olduklarından, kendilerinin de polioya yakalanma riski altında olduğunu yeni yeni fark ediyorlardı.

Mr. Cantor onar kişilik iki takım oluşturarak ilk maçı başlattı. On çocuk açıkta kalmıştı, beşini bir takıma beşini öbür takıma bölerek onlara yedek olduklarını ve ilk on beş dakikalık aradan sonra oynayacaklarını söyledi. Bütün gün bu şekilde oynanacaktı.

"Anlaştık mı?" dedi, şevkle ellerini çırparak. "Bugün de öbür günler gibi sıradan bir yaz günü, haydi şimdi gidip oynayın."

Mr. Cantor güne, oyuna katılmak yerine, maça dahil olmak için sıralarını bekleyen ve her zamankinin aksine sözünü fazla dinliyormuş gibi görünen on çocukla beraber oturarak başlama kararı verdi. Kızların genelde toplandığı yolun üzerinden geçtiği orta sahanın gerilerinde yaz başlarında hafta içi her gün düzenli olarak on-on iki kızın bir araya gelmeye başladığını fark etmişti, bugün ise sadece üçü oradaydı. Görünüşe bakılırsa, bahçedeki öteki çocuklarla temas etmelerine engel olmak istediklerinden ancak üç kız çocuğunun ailesi evlerinin bulunduğu civarı

terk etmelerine izin vermişti. Gelmeyenler, Mr. Cantor'ın şehir-
den güvende olabilecekleri bir uzaklıkta yaşayan akrabalarının
yanına gönderildiklerini ya da Jersey kıyısının hijyenik okyanus
havasını içlerine çeksinler ve bağışıklık kazansınlar diye tehli-
keden uzaklaştırıldıklarını duyduğu mahalleli çocuklardan biri
olmuşlardı belki de.

Şimdi iki kız ipi çeviriyor, biri de atlıyordu - cılız bacakla-
rının üzerinde yaylanarak atlayanın peşinden ipe gireceği anı
kollayan başka biri yoktu. İp atlayan kızın tiz sesi o sabah, nor-
malde gırgır geçip espriler patlatan ve bütün gün çene çalmak-
ta hiç zorlanmazken şimdi konuşacak laf bulamayan oğlanların
bulunduğu tribünden bile duyuluyordu.

K, benim adım Kay
Kocamınki Karl,
Çıktık geldik Kansas'tan
Yanımızda getirdik kanguru!

Sonunda sessizliği Mr. Cantor bozdu. Çocuklara "Aranızda
arkadaşı hastalanan var mı?" diye sordu.

Ne başlarını salladılar ne de kısık sesle evet dediler.

"Zor geliyor, biliyorum. Çok zor. Bir an önce iyileşip okul
bahçesine geri gelmelerini ummaktan başka çaremiz yok."

"Sonsuza dek demir akciğere bağlı kalabilirsin" dedi Bobby
Finkelstein. Aralarında sesi soluğu en az çıkanlardan, utangaç
bir oğlandı. Mr. Cantor'ın Alan Michaels'ın cenaze töreninden
sonra sinagogun basamaklarında gördüğü takım elbiseli çocuk-
lardan biri oydu.

"Olabilir" dedi Mr. Cantor. "Tabii solunum yolların felce uğ-
rarsa, ama bu çok nadir rastlanır bir durum. İyileşme ihtimalin
çok yüksek. Ciddi bir hastalık olduğu kesin, büyük zarar vere-
bilir, ama tedavisi var. Bazen kısmen tedavi edilebiliyor, ancak
çoğu kez tamamen sağlığına kavuşuyorsun. Vakaların çoğu gö-
rece daha hafiftir." Dr. Steinberg'den aldığı bilgilere dayanarak,
kendinden emin konuşuyordu.

"Ölebilirsin" dedi Bobby, geçmişte birkaç defa daha yaptığı
gibi konunun burada kapanmasına izin vermeyerek. Genellik-

le konuşma işini dışadönük çocuklara bırakmaktan hoşnut gibi görünse de, arkadaşlarının başına gelenler, olan biten hakkında kendini tutamayıp konuşmasına neden olmuştu. "Alan ve Herbie öldü."

Mr. Cantor "Ölebilirsin" diyerek kabul etti, "ama bu çok düşük bir ihtimal."

"Alan ve Herbie için düşük değildi" diye cevap verdi Bobby.

"Cemaatimizin ve şehrin genelini düşünecek olursak, düşük."

"Ama bunun Alan ve Herbie'ye bir faydası yok" diye diretti Bobby, sesi titreyerek.

"Haklısın, Bobby. Haklısın. Faydası yok. Başlarına gelen korkunç bir şey. Bütün çocuklar için öyle."

Tribünden bir başkasının, Kenny Blumenfeld'in sesi duyuldu, fakat içinde bulunduğu vaziyet yüzünden ne dediği anlaşılmıyordu. Uzun boylu, güçlü bir çocuktur, zekiydi ve düşüncelerini açıkça ifade etme kabiliyetine sahipti. Daha on dördünde Weequahic Lisesi'nde ikinci sınıfa gidiyordu. Öteki çocukların çoğunun aksine kazanma ve kaybetme meselelerinde duygularını bir kenara bırakıp olgun davranmayı becerirdi. Alan ile birlikte oyun sahasının liderlerindendi; oluşturulan takımlara kaptan olarak hep o seçilirdi, en uzun kolları ve bacakları olan, topu en uzağa vuran oydu. Ve içlerinde en olgun, en iri yapılı ve yaşça en büyük olan, fiziken olduğu gibi duygusal olarak da sarsılmaz bildikleri aynı Kenny, yüzünden aşağı yaşlar boşanırken yumruk yaptığı elleriyle uyluklarını dövüyordu.

Mr. Cantor Kenny'nin olduğu yere giderek yanına oturdu.

Gözyaşlarının arasından, boğuk bir sesle konuşan Kenny, "Bütün arkadaşlarım polio oluyor!" dedi "Bütün arkadaşlarım ya sakat kalacak ya da ölecek!"

Mr. Cantor cevaben elini Kenny'nin omzuna koydu, ama bir şey söylemedi. İki takımın kendini oyuna iyiden iyiye kattığı sahaya baktı, kenarda olup bitenden bihaberlerdi. Dr. Steinberg'ün tehlikeyi abartmaması için uyardığını hatırlasa da, Kenny'nin haklı olduğunu düşünmeden edemedi. Hepsi haklıydı. Sahada olanlar da tribündekiler de. İp atlayan kızlar da. Hepsi de çocuktur ve polio çocukların peşine düşmüştü; hızla bula-

şacak, hepsini yok edecekti. Her sabah geldiğimde çocuklardan birkaçı daha eksilmiş olacak. Okul bahçesini kapatmadıkları sürece onu durdurabilecek hiçbir şey yoktu. Burayı kapatmak bile işe yaramayacaktı – polio eninde sonunda geriye kalan bütün çocukları ele geçirecekti. Mahalle ölüme mahkûmdu. Çocukların biri bile salimen kurtulamayacaktı, tabii sağ kalan olursa.

Ve sonra, birdenbire, önceki gece Steinberg’lerin arka verandasında yediği şeftali aklına düştü. Meyvenin suyunun elinden aşağı aktığını neredeyse hissedebiliyordu; o anda ilk defa kendisi için korku duydu. Şaşırtıcı olan, korkusuna bu kadar uzun zaman set çekebilmiş olmasıydı.

Kenny Blumenfeld polionun pençesine düşmüş arkadaşları için ağlarken, birdenbire çocukların ortasında işten –tehlikenin soluğunu sürekli ensesinde hissettiği bu yerden– kaçıp uzaklaşmak istedi. Tıpkı Marcia’nın yapmasını istediği gibi.

Bunun yerine Kenny’nin ağlaması geçene kadar sessizce yanında oturdu. Sonra ona “Hemen geliyorum, biraz oynayacağım” dedi. Tribünlerden aşağı inerek sahaya yürüdü, üçüncü kalede duran Barry Mittelman’a “Artık güneşin altında durma, gölgeye git, biraz su iç” dedi ve Barry’nin eldivenini alarak üçüncü kaleye kendi geçti, yumruğunu eldivenin iç kısmına sertçe vurarak atışı beklemeye koyuldu.

Gün sona ermeden, Mr. Cantor sahada bütün pozisyonlarda oynayarak iki takımdaki çocuklara da sıcaktan pişmemeleri için birer devre boyunca gölgede oturma fırsatı verdi. Polionun yayılmasını engellemek için başka ne yapabileceğini bilmiyordu. Dış sahada oynarken eldivenini kepinin ucunda siper etmesi gerekiyordu, aksi takdirde güneş gözlerini kör edecekti. Saat dörtteki güneş, on ikide insanın tepesini delen güneşten daha az acımasız değildi. Hemen ilerisindeki okul yolunda güneşin altında pişmiş olmalarına rağmen canla başla ip atlamaya devam ederek kalp atışının ritmine ayak uyduran kızların sesinin hâlâ duyulduğunu fark ederek şaşırdı.

S, benim adım Sally
Kocamınki Sam...

Saat beş sularında, çocuklar günün son oyununun son devresindeyken, saha oyuncularını sırlıklamış ıslanmış polo tişörtlerini çıkarıp yan taraftaki asfaltın üzerine atmış, vurucu kutusunda kiler de aynı şekilde oyuna tişörtlü devam ederken, Mr. Cantor orta sahanın ilerisinden bir bağırta geldiğini duydu. Ses Kenny Blumenfeld'e aitti, bu kadar insanın arasında Horace'ı bulmuş, ona öfke kusuyordu. Mr. Cantor öğleden sonra daha erken saatlerde Horace'ı bankın bir ucunda otururken görmüş fakat sonra gözden kaybetmişti ve bir daha gördüğünü de hatırlamıyordu. Muhtemelen mahallede gezintiye çıkmış ve oyun sahasına az önce dönmüştü, her zamanki gibi hevesle sahaya girerek sessizce ve hiç hareket etmeksizin arkasında dikilmek için de iki takımın en cüsselisi olan Kenny'yi seçmişti. Günün ilk saatlerinde ondan hiç beklenmediği şekilde hastalığın pençesine yakalanan arkadaşları için azap çekerek hıçkırıklara boğulan Kenny, şimdi de yine ondan hiç beklenmedik şekilde Horace'a bağınıyor ve eldivenini tehditkâr bir edayla ona doğru sallıyordu. Kenny yalnızca içlerindeki en cüsseli değil, tişörtü üstünde değilken açıkça belli olduğu üzere, en güçlü oğlandı da. Horace ise, her yaz üzerinde olan yarım kollu battal tişörtü, beli lastikli, pamuklu kumaştan bol pantolonu, modası çoktan geçmiş kahverengi-beyaz delikli ayakkabıları ve yetersiz beslenme nedeniyle zafiyet geçiriyormuş gibi görünen haliyle onun karşısında tam bir tezat teşkil ediyordu. Göğsü içeri çökmüştü, çırpı bacaklıydı ve kukla gibi iki yanından sarkan bir deri bir kemik kolları dizinizin üzerinde dal parçası gibi kolayca kırıp çat diye ikiye ayırabilecekmişsiniz gibi görünüyordu. Kenny gibi bir çocuğun yumruğu şöyle dursun, adamakıllı korkuttunuz mu zaten ruhunu teslim edecekmiş gibi duruyordu.

Mr. Cantor bir anda oturduğu banktan fırladı ve olanca hızıyla koşmaya başladı; dış sahadaki ve tribünde oturan çocuklar da peşine takıldı. Bahçedeki üç kız, muhtemelen yazın başlangıcından bu yana ilk defa ip atlamayı bırakmıştı.

"Alın şunu başımdan!" Ötekiler için adeta bir olgunluk timsali olan ve Mr. Cantor'ın şu ana dek kendine hâkim olmayı beceremediği için uyarmaya asla gerek duymadığı Kenny, şimdi avazı çıktığıınca bağırıyordu. "Alın şunu başımdan, yoksa elimde kalacak!"

"Bu da ne? Neler oluyor?" diye sordu Mr. Cantor. Başını öne eğen ve gözlerinden yaşlar boşanan Horace, genzinin gerilerinden radyo dalgasını andırır tiz bir ses yayarak inliyordu; içinde bulunduğu sıkıntı verici vaziyetin etkisiyle çıkan ince, titrek bir sesteki bu.

"Koklayın şunu!" diye bağırdı Kenny. "Her tarafı bok içinde! Çekin şunu gözümün önünden! Polioyu taşıyan kişi o!"

"Sakinleş, Ken" dedi Mr. Cantor, dizginlerini koparan oğlanı zaptetmeye çalışarak. İki takımın oyuncularını da etraflarında toplanmıştı, oğlanlardan birkaçı Horace'a saldıran Kenny'yi kollarından yakalamak için ileri atıldı, Kenny geri dönerek onları yumruk yağmuruna tutmaya başlayınca hepsi geri kaçıldı.

"Sakinleşmeyeceğim!" diye bağırdı Kenny. "Horace altına etmiş! Elleri pislik içinde! Hiçbir zaman yıkanmaz, temizlik nedir bilmez, bir de gelmiş elini tutup sıkmamızı istiyor. İşte polioyu böyle bulaştırıyor! İnsanları sakat eden o! İnsanları öldüren o! Defol buradan! Git! Defol!" Ardından, sanki kuduz bir köpeği kovalamaya çalışmış gibi eldivenini yine havada hiddetle salladı.

Bu sırada, Kenny'nin savurmakta olduğu kollarından kendini korumayı başaran Mr. Cantor, zıvanadan çıkan çocuk ile bütün öfkesini üzerine yağdırdığı dehşete kapılmış vaziyetteki yaratığın arasına girmeyi başardı.

Mr. Cantor "Eve gitmen gerekiyor, Horace" dedi usulca. "Eve, ailenin yanına git. Akşam yemeği vakti geldi. Yemek zamanı."

Horace gerçekten de kokuyordu, hem de berbat kokuyordu. Mr. Cantor söylediklerini bir kez daha tekrar etse de, Horace ağlayıp inlemeye devam ediyor, hiçbir şey söylemiyordu.

"Hadi, Horace" dedi Mr. Cantor ve ona elini uzattı. Horace, başını kaldırıp ona bakmadan elini gevşekçe tuttu ve Mr. Cantor, Horace'ın elini önceki gece Marcia'yla nişanlanmak için iznini istedikten sonra Dr. Steinberg'ün elini sıkacağı gibi içtenlikle sıkı.

"N'aber, Horace?" diye fısıldadı Mr. Cantor, Horace'ın elini aşağı yukarı sallayarak. "N'aber, evlat?" Her zamankinden daha fazla vakit olsa da, tıpkı eskiden sahada başıboş halde dolaşıp oyunculardan birinin arkasında dikildiğinde olduğu gibi el sı-

kışma numarası işe yaradı ve kendine gelen Horace eve ya da muhtemelen kendisinin bile bilmediği bir yere gitmek üzere okul bahçesinin kapısına yöneldi. Kenny'nin gözü dönmüş halde söylediklerini duyan çocuklar, Horace'ın yalpalayarak bir başına hararet duvarının içine ilerleyişini uzaktan seyrederken, kızlar "Peşimizde! Moron bizi takip ediyor!" diye acı acı bağrışarak iplerini toplayıp Chancellor Avenue'daki öğlen trafiğine doğru olabildiğince hızlı koşturarak bu ayaklı musibetten kaçmaya başladılar.

Öbür çocuklar bahçeden ayrılırken, Kenny'yi sakinleştirmek isteyen Mr. Cantor ondan biraz daha kalmasını ve spor malzemelerini bodrumdaki depoya kaldırmasına yardımcı olmasını istedi. Ardından, Kenny'ye tepenin aşağısında, Hansbury Avenue'daki evine kadar eşlik etti. Yürürlerken onunla sakin sakin konuştu.

"Herkesin üzerinde baskı var, Ken. Mahallede polionun sıkıntısını duyan tek kişi sen değilsin" dedi. "Bir yandan polio, bir yandan bu kavurucu sıcaklar... kimsenin sabredecek gücü kalmadı artık."

"Ama hastalığı Horace bulaştırıyor, Mr. Cantor. Bundan eminim. Böyle zıvanadan çıkmamam gerekirdi, onun gerizekâlı olduğunun farkındayım, ama Horace temiz değil, hastalığı o yayıyor. Bütün gün yürüyerek ayak basmadık yer bırakmıyor, her şeyin üstüne salyasını akıtıyor, herkesin elini sıkıyor ve virüsü her yere yayıyor."

"Her şeyden önce, Ken, hastalığın nasıl bulaştığını bilmiyoruz."

"Hayır, *biliyoruz*. Kirle, pislikle, dışkıyla" dedi Kenny, öfkesi yeniden kabarak. "Horace da kirli, pis ve boklu, hastalığı o yayıyor. Bunu biliyorum."

Evinin önündeki kaldırıma geldiklerinde Mr. Cantor, Kenny'yi omuzlarından sıkıca tuttu fakat Kenny omuzlarını tiksintiyle silkip ellerinden kurtuldu ve "Bana dokunmayın! Az önce ona dokunmuştunuz!" diye bağırdı.

"Eve gir" dedi Mr. Cantor, hâlâ dinginliğini koruyordu fakat bir adım geriledi. "Soğuk bir duş al. Soğuk bir şeyler iç. Kızgınlığını dindir. Yarın okul bahçesinde görüşürüz."

“Fakat sırf bu kadar biçare durumda olduğu için polioyu yayan kişiye gözlerinizi kapatmaktan başka bir şey yapmıyorsunuz. Ancak Horace yalnızca biçare değil, tehlikeli biri! Anlamıyor musunuz, Mr. Cantor? Kızını nasıl sileceğini bilmiyor, sonra da pisliğini herkese bulaştırıyor!”

O akşam anneannesi yemeğini koyarken onu seyreden Mr. Cantor kendini eğer annesi bir elli yıl daha yaşayacak kadar şanslı olsaydı acaba böyle mi görünürdü diye düşünürken buldu: Çelimsiz, kambur, kırılğan kemikli, saçları onyıllar önce koyu rengini yitiren ve giderek seyrelip sonunda beyaz bir tüy yumağına dönen, derisi dirseklerinin üzerinde kat kat olmuş, çenesinin altından tombul gıdısı sarkan, sabahları eklem ağrısı çeken, akşamlarıysa bilekleri şişip zonklayan, ellerindeki yarısaydam ince deri yaşlılık lekeleriyle kaplanmış ve katarakttan ötürü gözlerinin önüne bir perde inerek görüşü soluklaşmış bir kadın mı olurdu acaba? Şekli şemali bozulmuş boynunun üzerindeki yüzü iç içe geçmiş kırışıklardan örülü bir ağ ile sarılıydı; çizgiler öyle kılcaldı ki, bir ihtiyarlık illeti olmaktan çok onu yeryüzündeki bütün anneanneler kadar yaşlı göstermeye çalışan usta bir gravür ya da dokuma zanaatkârının elinden çıkmışa benziyorlardı.

Büyüme çağındayken annesiyle anneannesinin arasında büyük bir benzerlik vardı. Mr. Cantor fotoğraflara bakarken dikkatini çekmişti. Tabii bundan daha önce kendisinin annesini, özellikle de anneannesiyle dedesinin yatak odasındaki şifonyerin üzerinde duran çerçeveli stüdyo fotoğrafında görüldüğü halini ne çok andırdığını fark etmişti. Fotoğraf, annesi on sekiz yaşındayken, lise mezuniyeti için çekilmişti ve Bucky'nin küçük bir öğrenciyken sınıfındaki öteki çocukların büyükanne ve büyükbabalarıyla yaşayan torunlar değil de, zamanla “gerçek aile” olarak belleyeceği şekilde anne babalarıyla yaşayan oğullar olduğunu keşfetmeye başladığı sıralarda sayfalarını karıştırdığı 1919 South Side okul yıllığında da vardı. Bu dünyada durduğu noktanın ne kadar belirsiz olduğunu en iyi, zaman zaman öğretmenlerinde de fark ettiği için çok iyi bildiği ve nefret ettiği o acıyan bakış yetişkinlerce lütfedildiği zaman anlıyordu. Bu bakış, hemen birkaç sokak ilerideki Clinton Avenue üzerinde bulunan,

etrafı siyah demir parmaklıkla çevrili, camları buzlu pencere-
lerinin önüne demir kafes çekilmiş ve tepesine beyaz Yahudi
yıldızı kondurulmuş, ağır ahşap kapısının üst sövesine hayatın-
da okuduğu en umutsuz kelimeler olan YAHUDİ YETİMHANESİ
hakkedilmiş kırmızı tuğla kaplı dört katlı kasvetli bina ile kendi-
si arasında bir tek annesinin ihtiyarlamakta olan anne babasının
müdahalesinin durduğunu fazlasıyla açığa çıkarıyordu.

Yatak odasındaki şifonyerin üzerinde duran fotoğraf her ne
kadar anneannesinin söylemesine göre annesine hayat veren se-
vecen ruhu mükemmelen yakalamış olsa da, en sevdiği fotoğ-
rafı o değildi, çünkü elbisesinin üzerine giymiş olduğu siyah
mezuniyet cüppesi her bakışında sanki uğursuz bir alametmiş,
kefenin bir habercisiymiş gibi onu hüzünlendiriyordu. Yine de,
anneanesiyle dedesi köşedeki dükkânlarında çalışırken evde
yalnız kaldığında, zaman zaman yatak odalarına dalar, sanki
resmi muhafaza eden cam orada değilmiş de annesinin etten ke-
mikten yüzünün hatlarını belliyormuş gibi parmağının ucunu
camın üzerinde gezdirirdi. Bunun, fotoğraflardan başka hiçbir
yerde görmediği, adını söyleyen sesini hiç duymadığı, vereceği
ana sıcaklığının tadına hiç varamadığı, ona hiç bakıp besleme-
miş, yatağa yatırmamış, ödevlerini yapmasına yardımcı olma-
mış, onu ailede üniversite eğitimi alacak ilk kişi olsun diye ça-
balayarak büyütecek bir annenin hep peşinde olduğu varlığını
değil de yokluğunu hissettirmesine rağmen böyle yapıyordu.
Fakat açıkyüreklilikle, çocukken yeterince el üstünde tutulmadı-
ğını söyleyebilir miydi? Sevgi dolu bir anneannenin içten şefkati
neden anne şefkatinden daha az doyurucuydu? Öyle olmaması
gerekirken için için öyle olduğunu hissediyor ve zihninin bir kö-
şesinde böyle bir düşünce barındırdığı için gizliden gizliye suç-
luluk duyuyordu.

Bunca zamanın ardından, Mr. Cantor'm aklıma birden
Tanrı'nın Weequahic mahallesini polionun kırıp geçirmesine
göz yummakla kalmayıp yirmi üç yıl önce kendisinin şu anki
yaşından daha genç olan annesinin, kadın liseden mezun olalı
daha iki yıl olmuşken doğumda ölmesine de izin verdiği geldi.
Annesinin ölümünü daha önce hiç bu açıdan düşünmemişti.
Daha önce, anneanesiyle dedesi ona sevgiyle baktığı için anne-

sini doğumda kaybetmiş olmasının kaderi olduğuna inanır, anneannesiyle dedesi tarafından büyütülmenin annesinin ölümünün doğal bir sonucu olduğuna inanırdı. Babasının kumarbaz ve hırsız olması da yine aynı şekilde kaderin bir cilvesiydi, aksi zaten mümkün olamazdı. Fakat artık çocuk değildi ve olanların başka türlü gerçekleşmemesinin sebebinin Tanrı olduğunu anlamaya muktedirdi. Tanrı olmasaydı, Tanrı'nın *doğası* olmasaydı, her şey başka türlü *olabilirdi*.

Böylesi bir düşünceyi, aynı dedesi gibi kafasını yormaya pek hevesli olmayan anneannesiyle paylaşamazdı, Dr. Steinberg'le konuşma isteği de duymamıştı. Düşünen bir kişi olmasına rağmen, Dr. Steinberg de itaatkâr bir Yahudi'ydi ve polio salgınının Mr. Cantor'da uyandırdığı anlayış ağırına gidebilirdi. Steinberglerin hiçbirini, özellikle de dini bayramları bir huşu kaynağı olarak gören ve bütün bayramları bir dua etme zamanı olarak kabul edip görev duygusuyla ailesiyle birlikte üç gün boyunca sinagogdaki ayinlere katılan Marcia'yı gücendirmeyi hayatta istemezdi. Her ne kadar tıpkı –Steinberglerin tam aksine, görevi din diye benimsemiş– dedesi gibi vecibelerini ancak şöyle böyle yerine getiriyor olsa da, müşterek dinleri dahil Steinberglerin kıymet verdiği her şeye saygı göstermek istiyordu. Ve öfkesinin iflah olmaz Kopferman kardeşler de dahil polioya kurban verdiği çocuklardan kaynaklandığını anladığı ana dek saygıda kusur etmemekte sorun yaşamamıştı. Öfkesi İtalyanlara ya da sineklere, postaya, süte, paraya, pis koku yayan Secaucus'a, acımasız sıcağa, Horace'a veya insanların, ne kadar olasılık dışı olsa da, korku ve kafa karışıklığı içinde salgının kaynağı olarak gördükleri herhangi bir şeye, hatta polio virüsüne bile değildi; her şeyin kaynağına, yaradana – virüsü meydana getiren Tanrı'ya yönelikti.

"Kendini çok yormuyorsun, değil mi Eugene?" Akşam yemeği bitmişti, anneannesi masada oturmuş, buzdolabından aldığı bir bardak suyu yudumlarken Mr. Cantor masayı topluyordu. "Okul bahçesine koşturuyorsun, oradan çıkıp çocukların ailelerini ziyarete koşturuyorsun, Pazar günü koştura koştura cenazeye gidiyorsun sonra akşam yine koşturarak eve gelip bana yardım

ediyorsun" dedi, "belki bu sıcakta koşuşturmana bir ara verip trene atlayarak hafta sonunu sahilde geçirebileceğin bir yer bulman en iyisi. Her şeyden uzaklaşıp rahat bir nefes al. Sıcaktan uzaklaş. Okul bahçesinden uzaklaş. Git biraz yüz. Kendini çok daha iyi hissedeceksin."

"Güzel düşünmüşsün, anneanne. Fena fikir değil."

"Einnemanlar benimle ilgilenir, merak etme. Sen de pazar gecesi eve dinlenmiş dönersin. Bu polio seni yiyip bitiriyor. Kimseye hayrı dokunur tarafı yok bu işin."

Yemek yerlerken anneannesine bahçede üç yeni vaka daha olduğunu ve daha sonra, hastaneden eve döndüklerinde ailelerine telefon açacağını anlatmıştı.

Bu sırada, sirenler yeniden duyulmaya başlamıştı. İşin tuhafı, bu defa sesler evin çok yakınından geliyordu. Bildiği kadarıyla, Springfield, Clinton ve Belmont bulvarlarının oluşturduğu üçgenin içinde kalan yerleşim alanının tümünde üç ya da dört vakadan fazlasıyla karşılaşılmamıştı. Şehirdeki bütün mahalleler arasında vaka sayısı en az olan yer burasıydı. Üçgenin anneannesiyile birlikte yaşadığı güney ucunda kiralar Weequahic'te-kinin yarısıydı ve şu ana dek limanda tersane işçiliği yapan otuz yaşında bir adanın dışında tek bir polio vakasıyla karşılaşılmamıştı. Beş ilkokulun bulunduğu Weequahic mahallesindeyse sadece Temmuz ayının ilk haftalarında yüz kırkı aşkın vaka söz konusuydu ve hastalananların hepsi on dört yaşın altındaydı.

Evet, sahil, tabii ki. Okul bahçesindeki öğrencilerinden bir bölümü yazın geri kalanını geçirmek için anneleriyle birlikte çoktan sahile kaçmıştı. Bradley'deki plajın yakınlarında, bir pappe bodrum katında yatak kiralayabileceği bir pansiyon biliyordu. Yüksek iskeleden kendini tuzlu sulara bırakıp bütün gün dalış yapabilir, geceyse plajı boydan boya aşan tahta kaldırım-dan yürüyerek Asbury Park'taki çarşıdan alacağı bir tabak tepelme istiridye kızartması ve kök birasının tadını okyanusa bakan banklardan birinde oturup kıyıda kırılan dalgaları seyrederken çıkarabilirdi. Atlantik'in üzerinde giderek koyulaşan geceden başka Newark'taki polio salgınından daha uzak, ona daha fazla hayat verecek ne olabilirdi? Savaş başladığından bu yana civar sularda Alman denizaltısı bulunması ve karanlık çöktükten son-

ra suya iniş yapan Alman sabotajcılarının kıyıya çıkması tehlikesinin sona erdiği düşünülen ilk yazdı. Sahil güvenlik hâlâ plajlarda devriye geziyor ve kıyı boyunca makineli tüfek yuvalarını muhafaza ediyor olsa da karartma kaldırılmıştı ve Jersey Shore yine ıslıl ıslıldı. Bu durum, hem Almanların hem de Japonların ağır darbeler almış olduğunun ve başladığından yaklaşık üç yıl sonra Amerika'nın savaşının sona ermekte olduğunun bir göstergesiydi. Bu da, üniversitede en yakın arkadaşları olan Koca Jake Garonzik ve Dave Jacobs'ın eve sağ salım döneceği anlamına geliyordu; tabii eğer Avrupa'da süregiden çarpışmaya birkaç ay daha dayanabilirlerse. Aklma Marcia'nın o çok sevdiği şarkı geldi: "Yine buluşacağız seninle, o eski bildik yerlerde." Jake ve Dave'le yine o eski bildik yerlerde buluşacaklarını düşündükçe içi içine sığmıyordu!

Onlarla birlikte olmamanın utancını asla yenememişti, fakat bu konuda elinden bir şey gelmiyordu. İkisi de aynı hava indirme birliğine gönderilmişti, uçaklardan atlayarak muharebeye katılıyorlardı - bu tam Mr. Cantor'ın yapmak isteyeceği şeydi, bu iş için *yaratılmıştı*. Altı hafta kadar önce, D-Day'in* şafağında Normandiya yarımadasında Alman saflarının gerisine inen dev paraşüt birliğinin içinde onlar da vardı. Mr. Cantor aileleriyle sürekli temas halinde olduğundan, akın esnasında pek çok zayıat olduğu halde ikisinin de sağ kurtulduğu haberini almıştı. Gazetelerde Müttefiklerin ilerleyişini gösteren haritalardan takip ettiği kadarıyla, Haziran sonlarında Cherbourg'u ele geçirmek için yapılan kanlı çarpışmada muhtemelen onlar da vardı. Mr. Cantor, her gece okumaları bittikten sonra anneannesinin Einne-manlardan aldığı *Newark News* gazetesinde ABD'nin Fransa'daki harekâtıyla ilgili bulabildiği bütün haberleri hatmederdi. Bundan sonra baş sayfada yer alan karantina işaretinin tam altındaki "Günlük Polio Bülteni" kutusunun içinde yazanları okurdu. "Newark Sağlık İdaresi, New Jersey" diyordu işaret: "Yaklaşmayın. Bu evde bir polio vakasıyla karşılaşmıştır. Tecrit ve karantina kurallarını ya da sağlık idaresinin yönetmeliğini ihlal eden; bu belgeyi izin almaksızın taammüden kaldıran, tahrif eden ya da alıkoyanlar 50 \$ ödemekle mükelleftir." Yerel radyo istasyo-

* Amerika'nın Normandiya'ya çıkarma yaptığı güne verilen ad (ç. n.)

nunda da her gün yayınlanan polio bülteni, Newark sakinlerini şehirde baş gösteren yeni polio vakalarının sayısı ve konumu hakkında bilgilendiriyordu. Yaz boyunca insanların bu bülten-den işittiği ya da okuduğu hiçbir şey bekledikleri gibi değildi; salgının artık sona ermek üzere olduğu haberini almayı ümit ederken, yeni vaka sayısının günden güne arttığını görüyorlardı. Rakamların insanlar üzerindeki etkisi de, kuşkusuz, cesaret kırıcı, korkutucu ve yıpratıcı oluyordu. Bunun sebebi, bu rakamların radyoda işitmeye ya da gazetede okumaya alışkın olduğumuz türden alelade numaralardan ibaret olmamasıydı, bir evin yerini bulmaya, bir insanın yaşını tespit etmeye ya da bir çift ayakkabının fiyatını belirlemeye yaramıyorlardı. Dehşet verici bir hastalığın ilerleyişinin çetelesini tutan rakamlar söz konusuydu ve Newark'ın on altı bölgesinde, gerçek savaşın ölü, yaralı ve kayıp sayısı eşdeğer bir etki yaratıyordu. Çünkü bu da gerçek bir savaştı; insanları topluca katledişi, tahrip edici etkisi, insanları telef edip büyük bir yıkıma uğratmasıyla ancak bir savaşın yaratacağı tahribata karşı; Newark'ın çocuklarına karşı ilan edilmiş bir savaş karşısında verilen bir mücadeleydi.

Evet, sahilde birkaç gün kafa dinlemek ona kesinlikle iyi gelecekti. Aslında daha yaz başında bunu yapmayı planlamıştı; Marcia da gittiğine göre hafta sonları yüzerek günlerin yorgunluğunu üzerinden atabilir, gece olunca tahta kaldırımından Asbury'ye kadar yürüyüp denize karşı en sevdiği yemeği yiyebilirdi. Yatak kiraladığı bodrum katı rutubetli olurdu, herkesin kullandığı duşlardan genelde sıcak su akmazdı ve çarşafarla havluların üzeri kumla dolu olurdu, fakat cirit atmadan sonra en sevdiği spor dalıştı. İki gün boyunca suda dalış yapmak, onu bir süreliğine hastalığın pençesindeki çocukları düşünmekten alıkoyabilir, sinirleri boşalan Kenny Blumenfeld'in yarattığı gerginliği bir nebze olsun yatıştırabilir ve Tanrı'ya karşı içinde biriken kötü düşünceleri ortadan kaldırabilirdi.

Derken, anneannesi dışarıda komşularla otururken, tam ortalığı toparlamayı bitirip fanilasıyla masaya geçerek bir bardak daha buzlu su içmeye hazırlandığı sırada, Marcia aradı. Dr. Steinberg'le, Mr. Cantor Marcia'yla konuşana dek kendisi ya da

Mrs. Steinberg'ün nişan konusunu ona açmayacakları konusundaki anlaşmışlardı, o nedenle önceki akşam evlerinin arka verandasında geçen konuşmadan habersiz arıyordu. Onu çok sevdiğini ve çok özlediğini söylemek ve kampın oyun sporları sorumlusu Irv Schlanger'in görevini devralma konusunda bir karara varıp varmadığını sormak istemişti.

"Mr. Blomback'e ne diyeyim?" diye sordu.

"Evet dediğimi söyle" diye cevap verdi Mr. Cantor. İşi kabul ettiğini söyleyerek kendisini uğrattığı şaşkınlık, kızıyla nişanlanmak için Dr. Steinberg'den izin isteyişinde olduğundan daha az değildi. "Geleceğimi söyle" dedi.

Yine de anneannesinin bu konudaki fikrini almayı ve hafta sonu deniz kıyısına giderek işinin başına dinç geçmek için kuvvet tazelemeyi istiyordu. Eğer Jake ve Dave, D-Day'de Nazilerce işgal altında olan Fransa'ya paraşütle indirme yapabiliyor ve Almanların en çetin mukavemetine karşı mücadele ederek Müttefiklerin elinde bulunan kıyı mevzilerinin zaptedilmesini sağlayıp Cherbourg'a kadar ilerleyebiliyorlarsa, kendisinin de bir polio salgınının ortasında Chancellor Avenue Okulu bahçesinin sorumlusu olarak tehlikelere göğüs gerebileceğine şüphe yoktu.

"Ah, Bucky" diye bir çığlık attı Marcia, "bu müthiş bir haber! Seni tanıdığım için, hayır diyeceğinden öyle korkuyordum ki. Ah, ama geliyorsun, Indian Hill'e geliyorsun!"

"Önce O'Gara'yı arayıp ona söylemem gerekiyor, yerime birini bulması gerek. Müdüriyette okul bahçelerinden sorumlu olan kişi, O'Gara. Bu iş birkaç gün alabilir."

"Ah, mümkün olduğunca hızlı halletmeye bak!"

"Mr. Blomback'le kendim konuşsam iyi olur. Maaşla ilgili. Ödemem gereken bir kira var, anneannemi de düşünmem lazımdır."

"Maaşın sorun olacağını hiç zannetmiyorum."

"Bir de seninle nişan konusunu konuşmamız gerek" dedi Mr. Cantor.

"Ne? Neyi konuşmamız gerek?"

"Nişanlanıyoruz, Marcia. İşi kabul etmemin nedeni bu. Önceki gece evinizde babandan nişanlanmak için müsaade istedim. Kampa geliyorum ve nişanlanıyoruz."

“Nişanlanıyor muyuz?” dedi Marcia, gülerek. “Önce kıza sorulması âdetten değil midir, kız benim kadar uysal olsa bile?”

“Öyle midir? Daha önce hiç sormadım da. Nişanlım olur musun?”

“Tabii ki! Aman tanrım, Bucky, öyle mutluyum ki!”

“Ben de” dedi, “müthiş mutluyum” ve bir anlığına, bu mutluluk nedeniyle, okul bahçesindeki öğrencilerine ihanet ettiği neredeyse aklından uçup gidecekti, neredeyse Weequahic’in masum çocuklarına ölümcül zulümler eden Tanrı’ya olan öfkesini unutacaktı. Marcia’yla nişanlarını konuşurken, neredeyse olan biteni görmezden gelip normal zamanlarda yaşanan normal bir hayatın güvenliği, öngörülebilirliği ve gönül rahatlığına sarılıverecekti. Fakat telefonu kapattığında, idealleriyle yüz yüze geldi. Dedesinin ona aşıladığı, dürüstlük ve güçlü olmakla ilgili ideallerini, Jake ve Dave ile paylaştıkları cesaret ve fedakârlıkla ilgili ideallerini, küçük bir çocukken üçkâğıtçı bir babanın oğlu olarak kendini dolandırıcılıktan uzak tutmaya yönelik ideallerini karşısında bulmuştu. Bir erkek olarak doğru bellediği idealleri ondan durumu derhal tersine çevirerek, yapmaya başladığı işte yazın geri kalanında da çalışmaya devam etmesini talep ediyordu.

Bunu nasıl yapabilmmişti?

* * *

Sabahleyin spor malzemelerini depodan yukarı taşıdı ve oynamak için gelmiş sayısı yirmiyi geçmeyen çocuklardan iki takım oluşturarak softbol maçını başlattı. Ardından, hafta sonunda işi bırakacağını ve Pocono Dağları’ndaki bir yaz kampının su sporları sorumluluğunu devralacağını haber vermek üzere O’Gara’yı aramak için bodrum katındaki odasına gitti. O sabah oyun sahasına gelmeden önce radyoda şehirde yirmi dokuz yeni polio vakasının baş gösterdiğini ve bunların on altısının Weequahic’te olduğunu dinlemişti.

“Bu sabah arayan ikinci kişisin” dedi O’Gara. “Peshine Avenue’daki okulun bahçesinden sorumlu olan Yahudi genci de işi bırakıyor.” Şehirdeki okulların bahçelerini yıllardır idare eden ve Birinci Dünya Savaşı zamanı Central High futbol takımında

sergilediği hüner halen hayatının zirvesini teşkil eden O'Gara, insanın hep zıddına giden, göbekli ve bezgin bir ihtiyardı. Kaba-lığı her zaman yıpratıcı değildi, fakat yine de Mr. Cantor'm huzurunu kaçırıyor ve sanki dalavere çeviriyormuş gibi hissettirip kararını haklı göstermek için çocuk gibi meramını anlatacak kelimeler aramak durumunda bırakıyordu. O'Gara'nın kaba tavrı dedesininkini andırıyordu, belki de Üçüncü Bölge'nin müsama-hasız sokaklarında edinilmiş olduğundandı. Fakat asıl kişiliğine böylesine ters bir şeyi yaparken düşünmek isteyeceği son kişi dedesiydi. Marcia'yı, Steinbergleri ve geleceği düşünmek isterken, hükmünü hafiften bir İrlandalı şivesiyle bildiren dedesini buluyordu karşısında.

"Kampta yerine geçeceğim kişiyi askere çağırılmışlar" diye cevapladı Mr. Cantor. "Cuma günü buradaki görevimden ayrılıp kampa gitmem gerekiyor."

"Üniversiteyi bitireli daha bir yıl olmuşken seni dolgun ma-aşı olan bir işe yerleştiriyorum, aldığım karşılığa bak. Arkam-dan böyle iş çevirmekle güvenimi kazandığını düşünmüyorsun umarım. İş Temmuz ayında bu şekilde yarı yolda bırakmanın beni daha sonra seni yeniden işe almaya sevketmeyeceğinin far-kındasıdır herhalde, Cancer."

"Cantor" diye düzeltti Mr. Cantor; ne zaman konuşsalar is-mini hatırlatmak durumunda kalıyordu.

"Kaç kişinin orduya katılıp uzaklara gittiği umrumda de-ğil" dedi O'Gara. "Her şeyin ortasında insanların beni yarı yolda bırakması hoşuma gitmiyor." Ardından ekledi, "Özellikle de or-duya katılmayan insanların."

"İşi bıraktığım için ben de üzülüyorum, Mr. O'Gara. Ve," diye devam etti, sesi beklediğinden daha ince çıkıyordu, "ordu-ya katılmadığım için de çok üzgünüm - tahmin edemeyeceğiniz kadar üzgünüm." Bu söylediklerinin üzerine bir de, "Gitmem gerekiyor. Başka seçeneğim yok" diye ekledi.

"Ne?" diye patladı O'Gara. "Seçeneği yokmuş! Tabii ki seçe-neğin var. Şu an zaten bir seçim yapıyorsun. Tası tarağı toplayıp poli odan kaçırıyorsun. Önce bir işe talip oluyorsun, sonra polio baş gösteriyor, sen de işe de verdiğin sözlere de boşver gitsin deyip arkana bile bakmadan kaçırıyorsun. Bu yaptığına kaçmak

denir, başka bir şey değil, Cancer. Senin gibi dünya şampiyonu bir kas yığınının hiç beklemezdim. Sen fırsatçının tekisin, Cancer. Daha çok şey söyledim ama bu kadarıyla kalsın." Ardından, sanki bu kelime bir insanı yaftalamaya yetecek bütün aşağılayıcı hisleri temsil ediyormuş gibi tiksintiyle tekrar etti: "Fırsatçı!"

"Nişanlım kampta" diye cevapladı Mr. Cantor hiç de ikna edici olmayan zayıf bir ses tonuyla.

"Chancellor'daki işi kabul ettiğinde de kampta bir nişanlın vardı."

"Hayır, hayır, yoktu" diye atıldı, sanki O'Gara için bir şey fark edermiş gibi. "Daha bu hafta nişanlandık."

"Pekâlâ, her şeye bir cevabın var. Peshine'deki genç gibi. Siz Yahudi gençler her şeyin cevabını biliyorsunuz. Yok, aptal değilsiniz – *fakat O'Gara da aptal değil, Cancer*. Tamam, olur, yerine birini bulurum, tabii şehirde yerini alacak kimse kalmışsa. Sana da sevgilinle beraber tıfıllar kampında *marshmallow* kızartmada iyi eğlenceler."

Düşündüğünden daha az aşağılayıcı olmamıştı, ama işte yapmıştı ve her şey bitmiş gitmişti. Şimdi geriye bir tek okul bahçesindeki son üç günü polioya yakalanmadan atlatmak kalıyordu.

Indian Hill

Pocono Dağları'na daha önce hiç gitmemiştii, New Jersey ve Pennsylvania eyaletlerinin kırsal kuzey bölgelerine de. Tepe-lerin, ormanların ve uçsuz bucaksız tarlaların arasından kıvrılan trenin içinde yol almak, alt tarafı komşu eyalete gidiyor-muş gibi değil de çok büyük bir keşif gezisine çıkıyormuş gibi hissetmesine neden olmuştu. Ona bütünüyle yabancı bir man-zaranın yanından kayıp geçmenin destansı bir mahiyeti; onu kıyıya götüren Jersey hattı da dahil, daha evvel trene bindiği nadir zamanlarda içinde olan, yeni ve bilinmeyen bir geleceğin önüne serilmek üzere olduğu izlenimini veren bir hissiyat var-dı. İneceği Stroudsburg istasyonundan yalnızca on beş dakika önce, nehrin sıradağları ihtişamla yarararak aktığı, New Jersey ile Pennsylvania'yı ayıran Delaware Dağ Geçidi'ni görmenin etkisi seyahatin sebep olduğu duygusal yoğunluğu artırmak ve tah-rip edici hiçbir şeyin böylesine devasa bir doğal engeli aşp onu yakalayamayacağından -kuşkusuz ki sebepsiz yere- emin ol-masını sağlamak olmuştu.

Dedesinin öldüğü üç yıl öncesinden bu yana ilk defa anne-annesini hafta sonundan uzun süreliğine bir başkasına emanet ediyordu; ilk defa bir iki gecelikten uzun bir süre şehirdışında olacaktı. Ve haftalardır ilk defa polioyla ilgili düşünceler başına üşüşmüyordu. Ölen iki çocuk için hâlâ yas tutuyor, kötürüm bırakan bu hastalığın pençesinde boğuşan öteki çocuklar için hâlâ içi eziliyordu, fakat kendisinin bu vahim durumun zorunluluk-

ları nedeniyle güçten düştüğünü ya da başka birinin, görevini ondan daha şevkle yerine getirmiş olabileceğini düşünmüyordu. Bütün enerjisiyle ve elinden geleni ardına koymadan, yıkıcı etkileri olan güç bir durumla cansiperane bir şekilde yüzleşmişti – ta ki bu güç durumdan uzaklaşıp salgının etkisiyle endişeye gark olmuş, dur durak bilmeksizin hasta taşıyan ambülanların sirenlerinin yankılandığı sıcak şehirden kaçana dek.

Stroudsburg istasyonunda onu, Indian Hill kampının kü-lüstür steysin aracıyla gelen utangaç tavırlı, iriyarı, bebek yüzlü kel şoförü Carl bekliyordu. Carl kasabaya erzak temin etmek ve Bucky'nin trenini karşılamak için gelmişti. Carl'ın elini sıkarken, Bucky'nin zihninde ağır basan tek bir düşünce vardı: Bu adam polio taşımıyor. Havanın serin olduğu da dikkatinden kaçmamıştı. Güneş altında bile, hava serindi!

Silindir biçimindeki spor çantasını aracın bagajına yerleştirip alt katları dükkân, üst katları büro olan iki-üç katlı tuğla binaların sıralandığı güzel bir anacaddeyi geçtikten sonra kuzeye dönüp zikzaklar yaparak tepelere yükselen yolu ağır ağır tırmanmaya koyuldular. Çiftliklerin yanından geçerken tarlalarda atlar ve inekler gördü, arada gözüne traktörünün üzerinde çiftçiler çarptı. Ambarlar, ağıllar, alçak dikenli teller ve köylülerin ahşap kazıkların üzerine yerleştirdiği posta kutuları vardı ama polioidan eser yoktu. Uzun bir tırmanışın ardından tepeye vardıklarında, üzerine INDIAN HILL KAMPI kelimeleri dağlanmış ve yazının hemen altında, bir ateş çemberinin ortasında kızılderili çadırı resmi bulunan ahşap tabelanın (aynı amblem arabanın yan kısmında da vardı) yanından keskin bir dönüş yaptılar ve asfalt yoldan çıkıp dar bir toprak yoldan devam ettiler. Ormanın içinden engebeli toprak yol üzerinde hopyaya zıplaya birkaç kilometre ilerledikten sonra –Carl, çukurlarla kaplı dolambaçlı yolun özellikle bu halde bırakıldığını, çünkü kampla ilgisi olmayan kötü niyetli insanları caydırarak Indian Hill'e gelmelerine engel olmak istediklerini anlattı– oval biçiminde bir yeşil alana ulaştılar; kampın girişi burasıydı. Jake ve Dave ile sezonun üst üste iki maç yapılacak ilk pazar günü Newark Bears'ı izlemek için Ruppert Stadium'a girdiklerinde hissettiğine benzer bir etkisi olmuştu. Stadyumun loş koridorlarından geçip de koltuk-

ların olduğu kısma açılan ışı ışı platforma adım attıktan sonra, şehrin en çirkin bölgelerinden birinin içinde gizli, biçilmiş çimlerle kaplı devasa bir mekân bulmuşlardı karşılarında. Ama orası kapalı bir beyzbol sahasıydı, burasıysa engin bir açık alan. Görüş açısı sınırsızdı ve sığınak olarak Bears'in kendi sahasından bile daha güzeldi.

Oval alanın ortasına dikili bir direğin tepesinde Amerikan bayrağı dalgalanıyordu, hemen altında üzerinde kampın amblemi olan bir bayrak vardı. Yakınlarda bir kızılderili çadırı göze çarpıyordu. Üç beş metre yükseklikteki çadırı ayakta tutan uzun dikmelerin ucu tepedeki delikten dışarı uzanıyordu. Gri çadır bezinin üst kısmı iki sıra zikzak şeklinde şimşegi andıran bir desenle, dibe yakın kısmıysa muhtemelen sıradağları temsil eden dalgalı bir çizgiyle süslenmişti. Çadırın iki yanında da artık lime lime olmaya yüz tutmuş birer totem direği vardı.

Yeşil ovalin ardında görünen bayırın aşağısındaki metalik pırıltı, göz alabildiğine uzanan bir göldü. Kıyı boyunca tahta bir kaldırım uzanıyor, birbirinden yaklaşık on beşer metre mesafedeki üç ince uzun tahta iskele gölün yirmi otuz metre içlerine uzanıyordu. İskelelerden ikisinin ucunda dalış platformları vardı. Burası çocukların suya girdikleri yer, yani onun sorumluluğunu üstleneceği kısım olmalıydı. Marcia gölü doğal kaynakların beslediğini söylemişti. Bu kelimeler kulağına dünyevi bir mucizenin adı gibi gelmişti: Doğal kaynaklar – “Burada polio yok” demenin bir başka yoluydu sanki. Beyaz kısa kollu bir gömleğin üzerine kravatını takmıştı, arabadan inerken güneşin hâlâ kuvvetli olduğunu kollarında ve yüzünde duyumsayabilse de, burada hava Stroudsburg'dakinden bile serindi. Çantasının askısını başının üzerinden geçirip omzuna çapraz asarken yeniden başlayacak olmanın coşkusuyla doldu, taze bir başlangıcın verdiği mest edici sarhoşluğun etkisinde, “Yaşıyorum! Yaşıyorum!” hissiyle içi içine sığmıyordu.

Bir patikayı takip ederek Mr. Blomback'in ofisi olan göl manzaralı bir kütük eve ulaştı. Carl, Bucky'nin sırtında yüklenmiş yürümemesinde ısrar ederek, çantasını kampta yaşı en büyük olan on beş yaşındaki oğlanlar ve rehber öğretmenleriyle birlikte kalacağı Komançi adlı kulübeye götürmüştü. Kızların ve er-

keklerin kaldığı bütün kulübelere bir Kızılderili kabilesinin adı verilmişti.

Kapı sinekliğine vurdu ve ince, uzun boylu, uzun boyunlu, kocaman bir Âdem elması ve güneşten bronzlaşmış kafasının üzerinde tel tel gri saçları olan kampın sahibi tarafından içtenlikle karşılandı. Ellili yaşlarının sonunda olmalıydı, fakat hâki sortu ve polo yakalı kamp tişörtü içinde gayet dinç ve zinde görünüyordu. Bucky, Mr. Blomback'ın 1926'da genç bir adamken dul kaldığını ve Newark'ın West Side High Lisesi müdürüyken parlak bir gelecek vaat eden eğitim kariyerine son verip iki küçük oğluna tam bir doğa insanı olarak geçirdiği yaz ayları boyunca tanıyıp sevdiği yerli kabilelerin irfanını öğretebileceği bir mekânı olması için bu kampı eşinin ailesinin parasıyla satın aldığını Marcia'dan öğrenmişti. Oğulları artık büyümüş ve orduya katılmıştı; kampın işletmesi, çalışanların yönetimi ve New Jersey ile Pennsylvania'daki Yahudi aileleri ziyaret ederek kamp sezonu için yeni çocuklar bulma işi Mr. Blomback'ın tüm yılını alıyordu. Dışı gibi içi de işlem görmemiş kütüklerle kaplı basit ve gösterişsiz ofisinde, Mr. Blomback'ın masasının arkasındaki duvarı çivilere asılı beş gösterişli Kızılderili başlığı süslüyordu; öteki duvarlarsa, kitaplarla dolu birkaç rafın bulunduğu kısım hariç, boydan boya kampa gelen çocukların grup fotoğraflarıyla kaplanmıştı. Mr. Blomback, kitapların hepsinin Kızılderililerin hayatı ve öğretileriyle ilgili olduğunu söyledi.

"Bu kutsal kitabımız" diyerek Bucky'ye *Orman Kitabı* adında kalın bir cilt uzattı. "İlham kaynağım bu kitaptı. Bir de bu." Öbüründen daha ince bir başka kitap daha verdi: *Orman Kızılderililerinin El Kitabı*. Bucky itaatkâr bir şekilde *Orman Kızılderililerinin El Kitabı*'nın sayfalarını başparmağıyla çevirirken, hayatında hiç görmediği mantar, kuş, yaprak ve çeşit çeşit ağacın dolmakalemlle yapılmış çizimleri gözüne çarptı. Bölümlerden birinin başlığı "Her Erkek Çocuğun Tanınması Gereken Kırk Kuş"tu ve yetişkin bir adam olmasına rağmen birkaç tanesi dışında hiçbirini bilmediği gerçeğini teslim etmesi gerekmişti.

"Bu iki kitap, bütün kamp sahiplerinin esin kaynağı olmuştur" dedi Mr. Blomback ona. "Kampçılık alanında tek başına Kızılderili hareketini başlatan kişi Ernest Thompson Seton'dır. Et-

kileyici, müthiş bir öğretmendi. Seton 'İnsanlık, eğitimin başlıca amacıdır' der. 'Yalnızca tek bir yere açılan kapılardan geçiyoruz, o da insanlık.' İkisi de olmazsa olmaz diyeceğim türden kitaplar. Daima yiğitçe bir insan idealini üstün tutarlar. Kızılderili'yi doğal yaşamın ve ormanın peygamberi olarak görür, faydalı olacağına inandıkları her konuda onun yöntemlerini benimserler. Kızılderililerin uygulamasını örnek alarak cesareti ölçen kabul sınavları yapılmasını önerirler. Her türlü gücün temelinde iradenin bulunduğunu söylerler. Ama Seton, 'Hepsinden önemlisi, yiğitlik' der."

Bucky, Seton'ı daha önce hiç duymamış olsa da bunların mühim meseleler olduğunda hemfikir olarak başını salladı.

"Her yıl 14 Ağustos'ta bir Kızılderili Gösterisi eşliğinde Seton'ın doğum gününü kutlarız. Yirminci yüzyıl kampçılığını ülkemizin en muazzam başarılarından biri haline getiren, Ernest Thompson Seton'dır."

Bucky bir kez daha başını salladı. "Bu kitapları ben de okumak isterim" dedi Mr. Blomback'e geri verirken. "Özellikle erkek çocukların eğitimi açısından çok önemli oldukları anlaşıyor."

"Indian Hill'de, erkeklerin olduğu kadar kızların da eğitiminde kullanılıyorlar. Ben de okumanı isterim. Yerleşir yerleşmez gelip benim kitaplarımı ödünç alabilirsin. Henüz yüzyılın başındayken, Teddy Roosevelt'in önderliğinde ulusça doğayla iç içe bir yaşamla tanıştığımız günlerde basılmış emsalsiz kitaplardır. Tam zamanında imdadımıza yetiştin, genç adam. Doktor Steinberg ve ailesini doğduğum günden beri tanırım. Eğer Steinbergler sana kefil olduysa bu benim için yeter de artar. Sana kampı gezdirmesi için rehber öğretmenlerimizden birini ayarlayacağım. Fakat göl kıyısına seni bizzat kendim götürüp etrafı göstermek ve herkesle tanıştırmak istiyorum. Herkes dörtgözle gelmeni bekliyordu. Su sporları konusunda iki hedefimiz var: Biri, gençlerimize su sporları alanında beceri kazandırmak, öbürü de gençlerimize suda nasıl güvenli olunacağını öğretmek."

"Bu iki ilkeyi Panzer'da öğrenmiştim, Mr. Blomback. Chancellor Avenue School'daki beden eğitimi derslerimde de güvenlik her zaman önceliğimdir."

"Anne babaları çocuklarını yaz ayları boyunca bize emanet

ediyor" dedi Mr. Blomback. "İşimiz onları yüzüstü bırakmak. On sekiz yıl önce bu kampı satın aldığım günden bu yana burada tek bir su kazası yaşanmadı. Bir defa bile."

"Güvenliği her şeyden üstün tutacağım konusunda bana güvenebilirsiniz, efendim."

"Tek bir kaza bile istemiyorum" diye tekrar etti Mr. Blomback katı bir dille. "Su sporları sorumluluğu, kampımızda en büyük mesuliyet gerektiren görevlerden biridir. Belki de en önemlisi. Dikkatsizlik sonucu suda meydana gelecek bir kaza kampın kapılarını sonsuza dek kapatmasına neden olabilir. Tabii, kamptaki her çocuğun su sporlarında eşleştiği bir akranı var. Suyu birlikte girip birlikte çıkmaları şart. Yüzme antrenmanlarından önce ve sonra, ayrıca yüzüş esnasında aralıklı olarak eşlerin kontrol edilmesi gerekiyor. Bir başına yüzmek çocuklar için ölümcül sonuçlar doğurabilir."

"Kendimi sorumlu bir kişi addederim, efendim. Kamptaki bütün çocukların güvenliği konusunda bana güvenebilirsiniz. Çocukları eşleştirme sisteminin ne kadar hayati olduğunu bildiğimden emin olabilirsiniz."

"Pekâlâ. Öğle yemeği servisi devam ediyor" dedi Mr. Blomback. "Bugün peynirli makarna var. Akşam yemeğinde biftek yiyeceğiz. Tayınlama olsun ya da olmasın, cuma akşamları Indian Hill'da biftek yenir. Yemekhanenin bulunduğu kulübeye gidelim de sana yiyecek bir şeyler ayarlayalım. Ama önce kamp tişörtünü vereyim. Şimdilik kravatını çıkarıp gömleğinin üzerine giy de, öğle yemeğine öyle gidelim. Irv Schlanger neversim takımlarını, battaniyelerini ve havlularını bıraktı, onları kullanabilirsin. Çamaşırlar pazartesi günleri toplanır."

Ön tarafında yazan kamp isminin hemen altındaki ateş çemberinin ortasında Kızılderili çadırı resmi bulunan tişört, Mr. Blomback'ın giydiğinin aynısıydı.

Kerestelerden inşa edilmiş, iki yanı açık, kameriye biçimindeki yemekhane, Mr. Blomback'ın göl kenarındaki ofisinden tahta bir kaldırımla sadece birkaç adım uzaklıktaydı. İçerisi kampçılarla hıncahınç doluydu; girişin sol tarafındaki yuvarlak masalarda kızlar rehber öğretmenleriyle, sağ tarafındaki masalarda erkekler rehber öğretmenleriyle oturuyordu. Dışarı

da, kötücül olmaktan çok şefkatli ve sevecen görünen, besleyip büyüten bir Güneş Baba, bereketli Toprak Ana'nın iyiliksever aydınlık tanrısı olduğunu düşündürten bir güneşin ılıklığı, gölün göz kamaştırıcı pırıltısı, Temmuz ayında iyice dallanıp budaklanan ve haklarında kuşlar hakkında bildiğinden fazlasını bilmediği gür yeşillikler vardı. Geniş yemekhanenin içindeyse bağrışıp çağrıışan çocukların sesi yankılanıyordu; bu curcuna ona çocuklarla birlikte olmayı ne kadar sevdiğini ve işini neden severek yaptığını bir kez daha hatırlatmıştı. Zor geçen haftalar boyunca hiçbir koruma sağlayamadığı dehşet verici bir tehdide karşı dikkat kesilmek bunun nasıl bir zevk olduğunu neredeyse unutmamasına neden olmuştu. Buradakiler zalim ve görünmez bir düşman tehlikesiyle yüz yüze gelmemiş, mutlu, enerji dolu çocuklardı – ihtiyatlı bir yetişkinin gözetiminde başlarına gelebilecek her türlü aksilikten korunabilirlerdi. Dehşeti ve ölümü eli kolu bağlı seyretmek yerine, yanaklarından sağlık fışkıran tasassız çocukların ortasında olduğu için şükreliyordu. Buradaki işi, gücü dahilinde yerine getirebileceği bir görevdi.

Mr. Blomback, yemeğini bitirdiğinde yeniden görüşeceklerini söyleyerek Bucky'yi öğle yemeğinde yalnız bırakmıştı. Yemekhanede henüz kimsenin onun kim olduğundan haberi ya da onu umursadığı yoktu. Çocuklar da, rehber öğretmenleri de bir arada olmanın tadını çıkararak yemeklerini yiyordu; aynı kulübede kalan arkadaşlar sohbet edip gülüyor, kimi masalarda şarkılar söyleniyordu, sanki kahvaltıdan bu yana birkaç saattir değil de yıllardır bu şekilde birlikte eğleniyormuş gibilerdi. Gözleri, gelmiş olduğunu muhtemelen tahmin etmeyen Marcia'yı arıyordu. Önceki gece telefonda konuşurlarken, Bucky kulübesine yerleşip göl kıyısına inmeden öğle yemeğinin çoktan bitmiş olacağını ve ancak akşam yemeği zamanı yemekhaneye geleceğini düşünmüşlerdi.

Marcia'nın masasını tespit ettiğinde o kadar heyecanlandı ki, ayağa sıçrayıp ismini haykırmamak için kendini zor tuttu. İşin aslı, okul bahçesindeki son üç gün boyunca onu bir daha asla göremeyeceğini düşünmüştü. Indian Hill'deki işi kabul ettiği andan itibaren polioya yakalanacağına ve her şeyin biteceğine kesin gözüyle bakıyordu. Ama şimdi, kapkara gözleri ve

yaz mevsimi için kestiği bukle bukle, simsiyah gür saçlarıyla Marcia karşısındaydı. (Doğada simsiyah olan çok az şey vardır, Marcia'nın saçları da bunlardan biriydi.) Önceki güz döneminde yeni öğretmenleri tanıtmak için düzenlenen öğretmenler toplantısında tanıştıkları zaman saçları ihtişamla omuzlarına dökülüyordu. Tanıştıkları öğleden sonra onu öyle etkilemişti ki, yüz yüze geldiklerinde doğrudan gözlerinin içine bakabilmesi ya da onu uzaktan seyretmekten kendini alıkoyabilmesi için bir süre geçmesi gerekmişti. Marcia'yı daha sonra sessizce peşinden takip eden öğrencilerini koridorlardan geçirerek kendinden emin adımlarla konferans salonuna götürürken görmüştü ve ona bir kez daha âşık olmuştu. Çocukların ona Miss Steinberg deyişi aklını başından almıştı.

Marcia'nın ten rengi kapkaraydı ve üzerindeki aynı polo yakalı beyaz kamp tişörtü, esmerliğinin güzelliğini ve özellikle irisleri Bucky'yi sadece koyu rengiyle değil hiç kimsede görülmedik denli yuvarlaklığıyla da büyüleyen, ortaları kahverengimsi siyah, iki rüya hedefi olduğunu düşündüğü gözlerini ortaya çıkarmıştı. Her ne kadar rehber öğretmenden çok kampa gelen çocuklardan birine benziyor olsa da, daha önce gözüne hiç bu kadar güzel görünmemişti. Dış görünümü ve duruşuyla, henüz yirmi iki yaşındayken tecrübeli bir profesyonel izlenimi veren o şık giyimli birinci sınıf öğretmeniyle neredeyse hiç ilgisi yoktu. Çocuksu minik burnunun ucunda bir parça merhem olduğunu fark etti ve güneş yanığı yüzünden mi yoksa zehirli sarmaşık yüzünden mi sürdüğünü merak etti. Ardından aklına dünyanın en iç açıcı düşüncesi geldi: Buralarda endişelenmeyi gerektiren tek şey *buydu*, çocukları zehirli sarmaşığa dikkat etmeleri için uyarman yetiyordu!

Yemekhanedeki curcunanın ortasında Marcia'nın dikkatini çekmenin hiçbir yolu yoktu. Birkaç defa kolunu havaya kaldırdı, ama elini sallasa da Marcia onu görmedi. Sonra Marcia'nın kız kardeşleri Sheila ve Phyllis'i gördü; Marcia'dan birkaç masa ötede yan yana oturuyorlardı. On bir yaşma gelmişlerdi ve kıvrır kıvrır kızıl saçları, çilleri, çöp gibi bacakları ve şimdiden babalarınınkini andıran burunlarıyla neredeyse boyuna yetiştikleri ablalarına benzer hiçbir tarafları yoktu. Onlara doğru el salladı,

fakat masalarındaki kızlarla sohbetে daldıklarından onu fark etmediler. Sheila ve Phyllis, onlarla tanıştığı günden itibaren neşeleri, zekâları, tuttuklarını koparmaları ve hatta giderek çirkinleşmeleriyle bile sevgisini kazanmışlardı. İkisiyle de hayat boyu bir arada olacağım, diye düşünüyor ve bu ihtimal ona müthiş bir zevk veriyordu. Hepimiz aynı ailenin üyeleri olacağız. Sonra bir anda sırf yaz tatillerini Newark'ta geçirdikleri için ölen Herbie ve Alan'ı düşünürken buldu kendini. Öte yanda Sheila ve Phyllis gibi onların akranı sayılabilecek çocuklar, yazlarını Indian Hill'de geçirdikleri için gelişip serpiliyordu. Bir de Jake ve Dave vardı, kendisi gülüp oynayan çocuklarla beraber bu neşeli yaz kampı curcunasının ortasında keyfine bakarken, onlar Fransa'da bir yerlerde Almanlarla çarpışıyordu. Yaşantıların birbirinden nasıl ayrıldığını ve her birimizin şartların gerektirdiği zorunluluklar karşısında ne kadar güçsüz olduğunu düşündü. Tanrı'nın buradaki dahli neredeydi peki? Neden bir insanı elinde tüfekte Nazilerin işgali altındaki Avrupa'ya gönderirken öbürünü Indian Hill kampının yemekhanesinde bir tabak peynirli makarnanın karşısına yerleştiriyordu? Neden yaz mevsiminde Weequahic'te oturan bir çocuğu polio salgını yaşanan Newark'ta bırakırken öbürünü Pocono Dağları'ndaki bu görkemli sığınağa koyuyordu? Bütün sorunlarını daha önce hep ihtimam ve çalışkanlıkla çözmüş biri için, neden böyle olduğu konusunda anlaşılmaz gelen çok şey vardı.

"Bucky!" İkizler orada olduğunu fark etmiş, şamatayı bastırarak ona sesleniyor, masalarından kalkmış kollarını sallıyorlardı. "Bucky! Gelmişsin! Yihhuu!"

Bucky de onlara el salladı; ikizler heyecan içinde ablalarının oturduğu tarafı işaret ettiler. Kardeşleri Marcia'ya "Bucky burada!" diye bağırırken, Bucky gülümseyerek ağzını "Gördüm, gördüm" der gibi oynattı.

Marcia ayağa kalkarak etrafına bakınca o da kalktı. Kız nihayet onu görmüştü, iki eliyle ona bir öpücük gönderdi. Kurtulmuştu. Polio onu alt edememişti.

Öğleden sonrayı henüz askere alınma çağına gelmemiş on yedisindeki liseli gençlerden oluşan rehber öğretmenlerin kamp-

taki çocuklara yüzme dersi verip egzersiz yaptırışını izleyerek geçirdi. Panzer'da aldığı Yüzme ve Dalış Öğretmenliği dersinde görmediği değişik bir şey yoktu. Çalışmak için mükemmel bir ortamda güzel yürütülen bir programı devralmış görünüyordu; göl kıyısında en küçük bir nokta bile bakımsız görünmüyordu, iskele, platform ve atlama tahtalarının hepsi son derece bakımlıydı, suyun berraklığı göz kamaştırıyordu. Sık ağaçlarla kaplı ormanlık tepeler kıyı boyunca dimdik yükseliyordu. Kampçılardan yatakhaneleri gölün yakın tarafında bulunan alçak tepeleri dolduruyordu; kızların kulübeleri yemekhanenin bir kanadının ucundan, erkeklerinkilerse öbür kanadın ucundan başlıyordu. Yüz metre kadar ötede, gövdelerinin beyazlığı seçilen yana yatmış ağaçlarla kaplı minik bir ada vardı. Marcia'nın beraber gidebileceklerini ve kimse tarafından rahatsız edilmeyeceklerini söylediği ada bu olmalıydı.

Marcia, Mr. Blomback'ın ofisinde çalışan sekretere onun için bir not bırakmayı başarmıştı: "Müstakbel kocamı burada görünce gözlerime inanamadım. Saat 21:30'da çıkabilirim. Yemekhanenin önünde buluşalım. Çocukların dediği gibi, 'Has-tayım sana.' M."

Son yüzme dersi bitip de çocuklar cuma gecesi yemeği ve ardından film gösterimi için hazırlanmak üzere kulübelere çekildiklerinde, Bucky bir süre daha göl kıyısında kalarak yeni işindeki ilk saatlerinin bu kadar güzel geçmiş olmasının ve bu tasasız, harikulade, zinde çocuklarla bir arada olmaktan duyduğu memnuniyetin tadını çıkardı. Suya girerek rehber öğretmenlerle tanışmış ve nasıl çalıştıklarını gözlemlemiş, çocuklara kulaç atma ve nefes tekniklerinde yardımcı olmuştu, o nedenle iskeleye çıkıp atlayış yapma fırsatı bulamamıştı. Fakat bütün öğleden sonra aklının bir köşesinde hep bu vardı, sanki asıl ilk atlayışını yaptığı zaman burada olacaktı.

Dar tahta iskeleden yürüyerek yüksek sıçrama tahtasına doğru gitti, gözlüğünü çıkarıp merdivenin dibine koydu. Sonra, yarı kör bir halde tahtaya tırmandı. İleri baktığında tahtanın ucuna kadar yolunu seçebiliyordu, ama ondan ötesi belirsizdi. Tepeler, orman, beyaz ada, hatta göl bile yok olmuştu. Gölün üzerindeki tahtada bir başına duruyor ve neredeyse hiçbir şey

görmüyordu. Hava da vücudu da ılıktı ve tek duyabildiği, tenis toplarına vurulunca çıkan tok ses ve uzakta çubuğa at nalı geçirme oyunu oynayan birkaç çocuğun olduğu yerden zaman zaman gelen, metalin metale çarptığında çıkardığı madeni sesi. Nefes aldığında, New Jersey'deki Seacus'un yaydığı berbat kokudan iz yoktu. Ciğerlerini Pocono Dağları'nın zararsız temiz havasıyla doldurdu, ileri doğru üç defa sekip havalandı ve kör uçuşu boyunca vücudunun her santimini denetleyerek, başının önüne ahenkle uzattığı kolları suya girmeden ancak bir an önce görebildiği gölün soğuk arılığının derinliklerine basit bir kırlan-gış atlayışı yaptı.

Saat beş kırk beşte aynı kulübede kalacağı çocuklarla birlikte yemekhanenin girişine yaklaşırken, rehber öğretmenleriyle içeriye girmekte olan kızların bulunduğu kalabalıktan ayrılan iki kampçı adını haykırmaya başladı. Seslenenler Marcia'nın kardeşleriydi, ikizler birbirine öyle benziyorlardı ki yakından bile birbirlerinden ayırmakta zorlanıyordu. "Sheila! Phyllis!" diye bağırdı kızlar kollarına atılırken. "İkiniz de müthiş görünüyorsunuz" dedi. "Kapkara olmuşsunuz. Boyunuz da uzamış. Şuna bakın, neredeyse boyuma yetişmişsiniz." Etrafında pervane gibi dönen kızlar "Senden daha uzunuz!" diye şamata ettiler. "Öyle demeyin" dedi Bucky gülerek, "şimdiden boyumu geçtiyseniz hapı yuttuk!" "Dalış gösterisi yapacak mısınız?" dedi biri. "Şu ana dek isteyen olmadı" diye cevap verdi. "Biz istiyoruz! Kamptaki herkes için bir dalış gösterisi yap! Şu havada yaptığın burgulu ve tersine şeylerin hepsini göster."

Kızlar, Bucky'nin atlayışlarını birkaç ay önce Anna Günü'nün kutlandığı hafta sonu deniz kıyısındaki yazlık evlerine davet edildiği ve hep birlikte Steinberglerin üye olduğu sahildeki bir yüzme kulübüne gittiklerinde görmüşlerdi. Bucky hayatında ilk defa Marcia'nın evinde yatılı konuk olacaktı ve kendisi gibi birinin Steinbergler gibi eğitilmiş insanlarla ne konuşabileceğini düşünerek heyecanlanmayı bıraktığında, annesi ve babasının çok hoş ve canayakm insanlar olduğunu fark etmişti. Yüzme havuzunun alçak sıçrama tahtası üzerinde ikizlere nasıl denge kuracakları ve atlayacaklarıyla ilgili temel bilgile-

ri anlatırken aldığı keyif aklınageldi. İlk başta pek cesaretleri yoktu ama öğleden sonra bitmeden ikisine de sıçrama tahtasının üzerinden balıklama atlamayı öğretmişti. O gün bugündür Bucky ikizlerin gözünde bir idole dönüşmüştü; her fırsatta onu Marcia'nın yanından ayırmayı başarırlardı. Aynı şekilde Bucky de, Dr. Steinberg'ün "ikiz pırlantalarım" diye söz ettiği kızlara bayılıyordu.

"İkinizi de çok özledim" dedi ikizlere. "Yazın sonuna kadar burada mısınız?" diye sordular. "Aynen öyle." "Mr. Schlanger orduya katıldığı için mi?" "Evet." "Marcia da öyle söylemişti, ama ilk başta rüya görüyor zannettik." "Burada olduğuma göre, sanırım ben de rüya görüyorum" diye cevapladı ve "daha sonra görüşürüz" dedi. İkizler, kamp arkadaşlarına çalım satarak yüzlerini ona doğru uzatıp dudaklarından öpüyormuş numarası yaptılar. Yemekhanenin girişine koştururken de, en az önceki kadar caka yaparak "Seni seviyoruz Bucky!" diye bağırdılar.

Yemekte Komançi kulübesinin rehber öğretmeni Donald Kaplow'un yanına oturdu. On yedi yaşındaki genç, atletizme meraklıydı ve lisede disk atıyordu. Bucky ona kendisinin de cirit attığını söylediğinde, Donald malzemelerini yanında getirdiğini ve ne zaman fırsat bulsa, Ağustos aylarında Kızılderili Gösterisi'nin yapıldığı, kızlar kampının arka tarafındaki yeşil düzlükte atış antrenmanı yaptığını söyledi. Bucky'ye ara sıra onu seyretmeye gelip biraz tüyo verip veremeyeceğini sordu. Bucky, "Tabii, tabii" dedi.

"Öğleyin sizi gördüm" dedi Donald. "Kulübemizin verandasından göl görünüyor. Suyu atlayışınızı seyrettim. Profesyonel dalışçı mısınız?"

"Başlangıç seviyesindeki dalışları yapabiliyorum ama hayır, profesyonel değilim."

"Ben bir türlü derine dalmayı beceremiyorum. Hep komik hatalar yapıyorum."

"Belki yardımcı olabilirim" dedi Bucky.

"Olur musunuz?"

"Zaman olursa, tabii ki."

"Harika olur. Teşekkür ederim."

"Birer birer dalışların üstünden geçeriz. Muhtemelen bazı

şeyleri yanlış yapıyorsun, düzelttiğimizde sorun kalmayacağını tahmin ediyorum.”

“Zamanınızı çalıyor olmaz mıyım?”

“Hayır. Zamanım olduğunda, tabii eğer olursa, senindir.”

“Çok sağolun, Mr. Cantor.”

Marcia’yı görme umuduyla kızların yemek yediği tarafa bakınırken ikizlerden biriyle göz göze gelince, kız elini ona doğru çılgin gibi salladı. Bucky de gülümsedi ve el sallayarak ona karşılık verirken, bir gün bile dolmadan polioyla ilgili düşünceleri kafasından nasıl attığını fark etti – sadece birkaç dakika önce Donald’ı Alan Michaels’a benzettiğinde aklıma gelmişti. Donald, Alan’dan beş yaş büyük ve boyu 180 santinden uzun olsa da ikisi de geniş omuzlu, ince gövdeli ve güçlü, uzun bacakları olan güzel çocuklardı ve bir eğitmenin gözetiminde spor alanında kendilerini geliştirmeye isteklilerdi. Alan ve Donald gibi çocuklar sanki onun kendini büyük bir özveriyle öğretmeye adanmış ve nerede olursa olsun onlara ihtiyaç duydukları güveni aşılabileceğini anında seziyor ve onu akıl hocası belleyip hemen yörüngesine giriveriyorlardı. Eğer Alan yaşasaydı, büyüdüğünde muhtemelen Donald Kaplow gibi bir delikanlı olacaktı. Eğer Alan yaşıyor olsaydı, Herbie Steinmark yaşıyor olsaydı, muhtemelen ne Bucky burada bulunacaktı ne de şehirde o akıl almaz felaketler vuku buluyor olacaktı.

Bucky ve Marcia kanoyla gölü geçtiler – daha önce hiç kanoya binmemişti ama Marcia ona küreklerin nasıl çekildiğini gösterdi, Bucky de onu seyrederek birkaç deneme sonrasında nasıl yapıldığını kaptı. Ağır ağır karanlığın içine ilerlediler, iskeleden bakıldığında görüldüğünden çok daha uzak olduğunu fark ettiği ince uzun adaya geldiklerinde dolaşıp öteki tarafa geçtiler ve kanoyu kıyıya çekip bir ağaç topluluğunun altına gizlediler. Yemekhanenin önünde el ele tutuşarak kızların kullandığı iskeleye gidip sessizce askıdan bir kano kaldırdıktan sonra neredeyse tek kelime etmemişlerdi.

Ne ay, ne yıldız, ne de geldikleri kıyının yamacındaki birkaç kulübedekinin dışında bir ışık vardı. Akşam yemeğinde biftek vardı –Donald Kaplow delikanlılara özgü o doymak bilmez

iştahla dilim dilim kanlı kırmızı bifteği mideye indirmişti- ve yaşça büyük olan çocukların kullandığı oyun salonunda şu an bir film gösterimi yapılıyordu, dolayısıyla filmin belli belirsiz bir müziği dışında kamptan ses gelmiyordu. Yanı başlarında hep bir ağızdan cırıldayan bir kurbağa orkestrası vardı, uzaklarda birkaç dakikada bir uzun uzun gök gürlüyordu. İçlerine işleyen gökgürültüsü, ne ağaçlık adada hâki şortları ve polo yakalı kamp tişörtleriyle baş başa kalmalarının önemini hafifletmiş ne de dar ve kısa giysilerinin tahrik edici etkisini azaltmıştı. Kolları ve bacakları çıplak, ağaçların ortasında çer çöpten arındırılmış küçük bir toprak parçasının üzerinde duruyorlardı. Birbirlerine öyle yakındı ki, Bucky karanlığa rağmen Marcia'yı açıkça görebiliyordu. Marcia birkaç gece önce tek başına kanoyla adaya gidip önceki sonbahardan kalma yaprak yığınıni elleriyle temizleyerek burayı randevuları için hazırlamıştı.

Adada etrafları, Bucky'nin iskeleden gördüğü gibi gövdeleri bütünüyle beyaz olmayıp kabuklarının üzerinde sanki kamçılanmışlar gibi yol yol kara kesikler oluşmuş sık ağaç öbekleriyle kaplıydı. Çoğunun gövdesi eğik ya da kırık, kimi neredeyse iki büklüm büyümüş, kimi yarısına kadar lime lime ayrılmış, kimi havanın ya da bir hastalığın yıkıcı etkisiyle kökünden kırılmıştı. Halen sağlam olan ağaçların öylesine zarif bir inceliği vardı ki, ellerini hangi birinin gövdesine dolasa, tıpkı oyunbazlıkla Marcia'nın bir bacağını on parmağını etrafında halka gibi kavuşturarak kavrayışı gibi hiç zorlanmasına gerek kalmadan parmaklarını birleştirebilirdi. Sağlıklı ağaçların üst dalları ve aşağı sarkan ince dalları bulundukları yerin üzerini kapayarak tırtıklı yapraklardan ve yere meyleden kırılğan narin dallardan örülü kafesten bir kubbe meydana getiriyordu. Steinberglerin ön verandasında, tahrik olduklarını, büyük bir haz duyduklarını ve doruğa ulaştıklarını açık eden sesleri bastırmaya gayret ederek sarmaş dolaş öpüşürlerken ancak hayallerinde görebilecekleri bir biçimde baş başa kalmalarını sağlayacak mükemmel bir sığınaktı bu.

"Bu ağaçların adı ne?" dedi Bucky, elini uzatıp birine dokunarak. Bir anda nedensizce utangaçlaşmıştı, tıpkı okuldaki ilk öğretmenler toplantısında tanıştıklarılarında olduğu gibi üzerine bir donukluk gelmiş, yüzüne gülünç derecede yapay ifade

yerleşmişti. O toplantıda Marcia el sıkışmak için minik elini uzatarak onu şaşırtmış, o da o kadar afallamıştı ki önüne uzatılan bu elle ne yapacağını bilememişti. Kızın minyon vücudu aklını başından almış, ona nasıl hitap edeceğini düşünemez hale getirmişti. Dedesi tarafından karşısına çıkan hiçbir şeyi gücünün ötesinde düşünmemesi gerektiğine inandırılarak yetiştirilmiş biri için, ağırlığı muhtemelen kırk beş kilo bile olmayan bir kıza merhaba diyememek, korkunç bir mahcubiyete neden olmuştu.

"Huş" diye cevapladı Marcia. "Beyaz huş ağacı; gümüş de deniyor."

"Kabuklarının bazı yerleri soyuluyor." Ağacın ince, gümüş rengi kabuğundan kolayca bir şerit soyup karanlığın içinde Marcia'ya gösterdi, sanki doğa yürüyüşüne çıkmış iki çocukmuşlar gibi.

"Kızılderililer huş ağacının kabuğundan kano yaparmış" dedi Marcia.

"Tabii ki" dedi. "Huş kabuğu kano. Bir ağaç ismi olduğunu hiç düşünmemiştim."

Suyun üzerinden süzülerek adaya ulaşan film seslerini, uzaklarda gümbürdeyen göğün homurtusunu ve civardaki kurbağaların vıraklamasını dinlerken aralarında sessizlik vardı. Gölün öte kıyısında dubaya ya da iskeleye çarpan bir şeyin tokurtusu duyuldu. Mr. Blomback'ın bir başka kanoyla peşlerinden gelebileceği aklına geldiğinde, Bucky'nin kalp atışları hızlandı.

"Burada neden hiç kuş yok?" diye sordu nihayet.

"Var. Kuşlar gece ötmez."

"Ötmez mi, öter mi?"

"Of, Bucky" diye fısıldadı Marcia yalvarırcasına, "bütün gece böyle mi devam edeceğiz gerçekten? Giysilerimi çıkar, lütfen. Soy beni şimdi."

Haftalarca süren ayrılıklarının ardından Bucky'nin Marcia'dan bunu duymaya ihtiyacı vardı. Gerçekten de, zeki kız arkadaşının ona okul bahçesinin, atletizm sahasının ve spor salonunun ötesindeki hayatla ilgili her şeyi tek tek anlatmalarına ihtiyaç duyuyordu. Kız arkadaşının bütün ailesinin, Bucky'ye şimdiye dek dedesi dahil hiç kimsenin öğretmediği bir şeyi, yetişkin bir erkek olarak nasıl yaşanacağını anlatmalarına ihtiyacı vardı.

Hemen Marcia'nın şortunun kemerini açıp düğmelerini çözdü ve şortu bacaklarından aşağı kaydırarak yere indirdi. Marcia kollarını tıpkı bir çocuk gibi kaldırmıştı, ilk olarak taşıdığı feneri elinden aldı ve polo tişörtünü nazikçe üstünden çıkardı. Marcia ellerini arkasında kavuşturmuş sütyeninin kopçasını çıkarırken, o da yere diz çöküp, hep bu anı beklediği için bir parça utanarak, kızın külodunu çıkardı.

"Çoraplarım" dedi Marcia; spor ayakkabılarını çoktan bir kenara atmıştı. Bucky çoraplarını çıkarıp spor ayakkabılarının içine sıkıştırdı. Tertemiz beyaz çoraplarına da, üzerindeki öbür giysilere de, kampın çamaşırhanesinde kullanılan deterjanın kokusu sinmişti.

Kıyafetleri üzerinde değilken, Marcia ufak tefek ve incecikti. Biçimli, hafifçe kaslı bacakları, ince kolları ve kırılğan bilekleri vardı, göğsünün yukarısında baş vermiş küçük memelerinin sertleşmemiş uçları yumuşak ve renksizdi. İncecik, zarif bedeni bir çocuğunki kadar korunmasız görünüyordu. Cinsel deneyimi fazla olan biri gibi görünmüyordu, bundaki gerçek payı da az değildi. Sonbahar bitiminde bir hafta sonu, Marcia dışında ailesindeki herkes Anma Günü'ne gittiğinde, Marcia'nın Goldsmith Avenue'ya bakan, stor perdeleri indirilmiş odasında Bucky Marcia'nın bekâretini almış, kendininkini de kaybetmişti. Sevişmelerinin ardından Marcia ona, sanki kendisi ondan daha az deneyime sahipmiş gibi, "Bucky, bana seksi öğret" diye fısıldamıştı. Yatakta -*Marcia'nın yatağı* diye düşünmüştü Bucky, çocukluğundan beri her gece uyuduğu, sütunları oymalı, çiçek desenli ve etekleri fırfırlı sayvanı olan yatak bu- saatlerce birlikte uzanırlarken, Marcia, boş evin içinde sanki başkaları da varmış gibi yumuşak bir sesle sır verircesine, muhteşem bir ailesi olması yetmezmiş gibi bir de Bucky gibi birine âşık olduğu için kendini inanılmaz şanslı saydığını söylemişti. Bucky de o gün ona çocukluğuyla ilgili daha önce hiç anlatmadıklarını anlattı; kendini hayatında tanıdığı hiçbir kızla, hatta *hiç kimseyle* olmadığı kadar rahat ifade ederek onu mutlu eden ve üzen şeyleri her zaman yaptığı gibi içinde tutmak yerine paylaştı. "Babam bir hırsızdı" diye itiraf ederken en ufak bir utanç duymadan konuşabildiğini fark etti. "Para çaldığı için hapse girdi. Eski bir hükümlü. Onu

hayatımda hiç görmedim. Nerede yaşadığını bilmiyorum, ölü mü, sağ mı, ondan bile haberim yok. Beni o büyütseydi, kim bilir, belki ben de onun gibi bir hırsız olup çıkacaktım. Bir başıma kalsaydım, anneannem ve dedem olmasaydı, bizimki gibi bir mahallede" diye anlattı, "beş para etmez biri olmam işten değildi."

Hava kararıp akşam çökene dek yatakta yüz yüze uzanıp hikâyelerini birbirlerine anlattılar, ta ki her şeyi anlatıp kendi gözlerinden gördükleri kadarıyla birbirlerine tamamen açılana kadar. Ve sonra, sanki onu yeterince büyülememiş gibi, Bucky'nin kulağına yeni öğrendiği bir şeyi fısıldamıştı Marcia. "Konuşmanın tek yolu bu, değil mi?"

"Sen" diye fısıldadı Marcia, Bucky onu soyduktan sonra. "Şimdi sıra sende."

Bucky alelacele giysilerini çıkardı ve üzerinde durdukları toprak parçasının kenarına, Marcia'nınkilerin yanına yerleştirdi.

"Sana bir bakayım. Tanrı'ya şükürler olsun" dedi Marcia ve gözyaşlarına boğuldu. Bucky, Marcia'yı hemen kollarına aldı ama bu kâr etmedi. Kendini tutamadan hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.

"Ne oldu?" diye sordu Bucky. "Neyin var?"

"Öleceğini düşünmüştüm!" diye bağırdı. "Felç geçireceğini, sonra da öleceğini düşünmüştüm! Korkudan gözüme uyku girmedi. Ne zaman fırsat bulsam tek başıma buraya gelip sağlığını kaybetmemen için Tanrı'ya dua ediyordum. Hayatımda hiç kimse için bu kadar dua etmemiştim. 'Lütfen Bucky'yi koru!' Şimdi mutluluktan ağlıyorum, sevgilim! O kadar mutluyum ki! Yanımdasın! Hastalık sana bulaşmadı! Ah, Bucky, sıkı sarıl bana, hiç bırakmamacasına sarıl! Güvendesin!"

Giyinip kampa dönmeye hazır olduklarında, Bucky kendini tutamadı ve Marcia'nın söylediklerini içinin ne kadar rahatladığı ve endişelerini geride bıraktığına yormak yerine, kendisinin reddettiği bir tanrıya dua edilişle ilgili söylememesi gereken bir şey söyledi. Bu önemli günü böylesine kışkırtıcı sözlerle bitirmek için hiçbir neden olmadığının farkındaydı, özellikle de Marcia'yı daha önce hiç bu şekilde konuşurken duymadığı ve muhtemelen

bir daha da hiçbir zaman duymayacağı için. İçinde bulundukları an için fazlasıyla ağır bir konuydu, üstelik, artık burada olduğuna göre, gayet yersizdi. Yine de kendini tutamamıştı. Newark'ta o kadar çok şey yaşamıştı ki duygularını bastırması kolay değildi – üstelik Newark'ı ve salgını terk edeli ancak on iki saat geçmişti.

"Tanrı'nın dualarına cevap verdiğini düşünüyor musun gerçekten?" diye sordu.

"Nasıl bilebilirim ki? Ama buradasın, değil mi? Sağlığın da yerinde gördüğüm kadarıyla."

"Bu söylediklerin hiçbir şeyi kanıtlamıyor" dedi Bucky. "Tanrı neden Alan Michaels'ın ailesinin dualarına karşılık vermedi? Onlar da dua etmiştir. Herbie Steinmark'ın anne babası da etmiştir. Onlar da iyi insanlar. Dini bütün Yahudiler. Neden Tanrı onların durumuna da müdahale etmedi? Neden çocuklarının hayatını bağışlamadı?"

"Gerçekten bilmiyorum" diye cevapladı Marcia çaresizlik içinde.

"Ben de bilmiyorum. Her şeyden önce, Tanrı'nın polioyu neden yarattığını bilmiyorum. Neyi göstermeye çalışıyordu acaba? Yeryüzünde kötürüm insanlara ihtiyacımız olduğunu mu?"

"Polioyu Tanrı yaratmadı" dedi Marcia.

"Aksini mi düşünüyorsun?"

"Evet" diye kestirdi Marcia sertçe, "Aksini düşünüyorum."

"Ama her şeyi yaratan Tanrı değil mi?"

"Aynı şey değil."

"Neden değil?"

"Neden benimle tartışıyorsun ki Bucky? Ne için tartışıyorsun? Tek söylediğim, senin adına korktuğum için Tanrı'ya dua ettiğimdi. Ve nihayet yanımdasın, çok mutluyum. Sense bundan tartışacak bir şey çıkarmayı başardın. Birbirimizi haftalardır görmemişken, neden benimle kavga etmek istiyorsun?"

"Kavga etmek istemiyorum" dedi Bucky.

"O zaman etme" diye karşılık verdi Marcia, kızgınlıktan çok afallamış bir ifadeyle.

Bütün bu süre boyunca devamlı gök gürlüyor, yakınlarında şimşekler çakıyordu.

“Gitmemiz gerek” dedi. “Fırtına henüz yaklaşmamışken geri dönmemiz gerek.”

“Ama nasıl olur da bir Yahudi binlerce Yahudinin yaşadığı bir mahallenin üzerine böyle bir belayı musallat eden bir tanrıya dua edebilir?”

“Bilmiyorum! Tam olarak nereye varmak istiyorsun?”

Birden ona anlatmaya korktu – eğer kendisinin anladığı şeyi anlaması için bastırmaya devam ederse Marcia’yı ve onunla birlikte ailesini kaybetmekten korktu. Daha önce hiçbir konuda tartışmamış ya da çatışmamışlardı. Sevgi dolu Marcia’sında daha önce en ufak bir zıtlasma hissetmemişti –aynı şekilde Marcia da onda– ve bu nedenle, tam her şeyi mahvetmesine ramak kala, Bucky kendini dizginledi.

El birliğiyle kanoyu göl kıyısına çektiler ve birkaç saniye içinde, ağızlarını bıçak açmadan kampa doğru küreklerini çekmeye koyularak sağanak bastırmadan önce karaya ulaştılar.

Komançi kulübesine giren Bucky ayakucu dolaplarının arasındaki dar koridordan geçerken Donald Kaplow ve diğer çocukların hepsi uykudaydı. Olabildiğince sessiz hareket ederek pijamalarını giydi, giysilerini katlayıp kaldırdı ve gündüz yatağa serdiği, daha önceden Irv Schlanger’e ait olan temiz nevresimlerin içine girdi. Marcia’yla ayrılışları pek hoş olmamıştı. Karaya çıktıklarında alelacele öpüşmüş ve ilk tartışmalarının kökünde Tanrı’dan başka bir şeyin yatıyor olmasından korkarak ikisi de kulübelere doğru aksi yöne koşturmuştu.

Bucky yatağında uyanık halde uzanmış Fransa’da, kendisinin dışında bırakıldığı bir savaşta çarpışan Dave ve Jake’i düşünürken, yağmur kulübenin çatısını dövmeye başladı. Askere çağrılıp savaşa giden Irv Schlanger’i düşündü; şu an yatmakta olduğu yatakta daha bir gün önce o uyumuştı. Sanki kendisi dışında herkes savaşa gitmiş gibi geliyor, bu his yakasını bırakmıyordu. Savaştan uzak kalmak ya da kan dökmekten kurtulmak gibi bir başkasına lütuf gibi görünebilecek her şey, onun içinin acımasına neden oluyordu. Dedesi tarafından korkusuz bir savaşçı olmak üzere yetiştirilmişti; sonuna kadar sorumluluklarının arkasında durması, doğru olanı savunmaya zihnen ve

bedenen hazır olması gerektiğini düşünmesi öğretilmişti; fakat dünyanın her yerinde iyiler ile kötüler arasında süregiden bu yüzyılın en büyük mücadelesi karşısında en küçük bir katkıda bulunmak bile elinden gelmiyordu.

Fakat ona *zaten* bir savaş verilmişti; sorumlusu olduğu okul bahçesinde devam eden bir başka savaş vardı. Ne ki, Marcia ve Indian Hill'in güvenliği uğruna birliklerini terk etmişti. Avrupa ya da Pasifik'te savaşmıyorsa en azından Newark'tan ayrılmayıp tehlike altındaki çocuklarının yanı başında onların polio korkularıyla savaşabilirdi. Fakat bunun yerine tehlikeden uzak bu sığınağa gelmiş; daracık bir toprak yolun ucunda dünyadan gizlenmiş, sık ağaçlardan oluşan bir ormanın kamufle ettiği ıssız bir dağın tepesindeki bir yaz kampını tercih ederek Newark'ı terk etmişti - hem de ne yapmak için? Çocuklarla oynamak için. Bir de bu yüzden mutluydu! Kendini ne kadar mutlu hissederse, bu mutluluk o kadar küçültücüydü.

Kulübenin çatısını delen, çimle kaplı oyun sahalarını ve aşınmış patikaları vıcık vıcık, devasa bir çamurlu su birikintisine dönüştüren şiddetli yağmura, sıradağların arasında gümbürdeyen gökgürültüsüne ve kollar halinde kampın dört bir yanında çakan şimşeklere rağmen, iki sıra ranzada uyumakta olan çocuklardan hiçbiri uykusundan uyanmamıştı. Bu kütükten çatılmış gösterişsiz, sıcak kulübe, rengârenk okul flamaları, süslü kano kürekleri, daracık ranzaların ayakucundaki üstü çıkartmalarla dolu dolaplar, spor ayakkabıları ve alt sırasında dizili sandaletler, mışıl mışıl uyuyan dinç ve sağlıklı çocuklarla birlikte savaştan da, *kendi* savaşından da, mümkün olabilecek en uzak yermiş gibi görünüyordu. Müstakbel baldızlarının masum sevgisi ve müstakbel eşinin tutkulu aşkı buradaydı; Donald Kaplow gibi bir genç şimdiden ondan akıl hocalığı almaya talip olmuştu; su sporlarından sorumlu olduğu muhteşem bir göl kenarı ve yeni şeyler öğretip teşvik edebileceği onlarca enerjik çocuk, günün sonunda huzur ve sükûnet içinde suya atlayabileceği yüksek bir sıçrama tahtası vardı. Newark'ı birbirine katan katile karşı mümkün olabilecek en güvenli sığınağın koruması altındaydı. Dave ve Jake'in, Chancellor'ın bahçesindeki çocukların, Newark'taki hiç kimsenin sahip ol-

madığı her şey burada mevcuttu. Tek bir şey hariç: Temiz bir vicdan.

Geri dönmeliydi. Yarın Stroudsburg'dan bir trene binecek, Newark'a gider gitmez de O'Gara'yı arayıp pazartesi günü okul bahçesindeki işinin başına dönmek istediğini söyleyecekti. Askere alımlar nedeniyle rekreasyon bölümü sıkıntıda olduğundan işi geri almasında bir sorun olmayacaktı. Sonuçta okul bahçesinden sadece bir buçuk gün uzak kalmıştı; kimse de bir buçuk günlüğüne Pocono Dağları'na gitmiş olmasını ihmalkârlığına ya da oradan kaçmış olmasına veremezdi.

Fakat Marcia onun Newark'a geri dönmesini bir darbe olarak kabul etmez miydi? Sanki onu cezalandırıyormuş gibi düşünebilirdi, özellikle de adada geçirdikleri akşam böylesine tatsız sona ermişken. Eğer yarın toparlanıp oradan ayrılırsa, bu davranışı planlarını nasıl etkilerdi? Zaten, bir saatlik boş zamanı olur olmaz, anneannesine ocak almak için para biriktirdiği hesaptan çektiği elli dolarıyla şehre inip kuyumcudan Marcia için bir nişan yüzüğü almaya niyetleniyordu. Ama bunları düşünecek halde değildi – ne Marcia'nın yüzüğü, ne Marcia'nın gidişini yanlış anlaması, ne Mr. Blomback'ı yüzüstü bırakacağı, ne de Donald Kaplow'u ya da Steinberg kardeşleri hayal kırıklığına uğratacağı için endişeleniyordu. Çok büyük bir hata yapmıştı. Aceleci davranarak korkuya boyun eğmiş ve tek yapması gereken olduğu yerde kalıp işini yapmakken, korkunun etkisi altında hem öğrencilerine hem de kendine ihanet etmişti. Marcia'nın duyduğu sevgiden ötürü onu Newark'tan kurtarma çabası, kendine akılsızca zarar vermesine yol açmıştı. Buradaki çocuklar o olmasa da başlarının çaresine bakardı. Savaş alanında değillerdi. Ona ihtiyaç *duyulmayan* tek yer Indian Hill'di.

Dışarıda, tam da daha şiddetli yağması mümkün değilmiş gibi görünürken, yağmurun sesi ürkütücü bir kreşendoya ulaştı, kulübenin eğimli çatısından ve suyu artık kaldırmayan oluklardan aşağı sel suları gibi dökülerek kapalı pencerelerin üzerinden şeritler halinde katman katman akınaya başladı. Ya Newark'ta da böyle yağsaydı, ya orada da günler boyu hiç durmamacasına yağsaydı ve milyonlarca, milyarlarca su damlası şehirdeki evleri, sokakları, caddeleri dövseydi; o zaman şehir poliodan arınır

myıdı? Ama gerçeklik payı olmayan, imkânsız şeyler üzerine kafa yormanın ne gereği vardı? Eve dönmesi şarttı! İlk sabah trenini yakalamak için hemen ayağa kalkıp öteberisini çantasına doldurarak hazırlanmak geliyordu içinden. Ama çocukları uyandırmak ya da telaş içinde kaçıyormuş gibi görünmek istemiyordu. Asıl enine boyuna düşünmeden buraya gelişi telaşın etkisiyle olmuştu. Şimdiyse, her ne kadar tehlikeleri Fransa'da Müttefiklerin zeminini genişletebilmek için çarpışan Dave ve Jake'i tehdit edenlerle kıyaslanamayacak düzeyde olsa da, gerçekliği inkâr edilemeyecek zorlu bir durum karşısında cesaretini toplamış halde buradan ayrılacaktı.

Tanrı'ya gelince; Indian Hill gibi bir cennet parçasında O'nu hoş hislerle aklımdan geçirmek kolaydı. Fakat 1944 yılının yaz mevsiminde Newark'ta –ya da Avrupa veya Pasifik'te– hiç de öyle olmuyordu.

Sabah olmadan fırtınaların koptuğu o yağmurlu dünya yok olmuş, göz kamaştıracak denli parlak bir güneş çıkmıştı, hava insanın içinin yaşam enerjisiyle dolup taşmasına neden oluyordu, çocukların yeni bir güne başlarkenki korkudan azade heyecanı Bucky için öylesine ilham vericiydi ki, duvarları bir düzine okula ait flamayla süslenmiş bu kulübenin içinde bir daha uyanmamayı gözünde canlandıramıyordu. Marcia'yı böyle apar topar terk edip geleceklerini tehlikeye atacak olması da düşünmek istemeyeceği kadar korkunçtu. Kulübenin verandasından, ilk gününün sonunda derinliklerine daldığı gölün çarşaf gibi dümdüz parlaklığı ve uzakta kanolarıyla gidip huş ağacı yapraklarından bir sayvanın altında seviştikleri ada görünüyordu – daha bir gün geçmişken kendini bunlardan mahrum bırakması imkânsızdı. Rüzgârın savurmasıyla verandayı ve kapıdaki sinekliği aşip kulübeden içeri giren yağmur damlaları nedeniyle sıırılsıklam olan zemin tahtalarının görünümü bile bu düşüncesini destekliyordu – şiddetli bir sağanağın geride bıraktığı bu alelade iz dahi ona kalma fikrinin doğru olduğunu söylüyordu. Güçlü fırtınanın bütün bulutları süpürerek ortaya çıkardığı pürüzsüz bir gökyüzünün altında, başının üstünde uçuşup ötüşen kuşlar varken ve beraberinde bu neşe dolu çocuklarla aksini nasıl yapabiliirdi

ki? Doktor değildi. Hemşire değildi. Koşullarını değiştirmek için elinden hiçbir şeyin gelmeyeceği bir trajediye geri dönemezdi.

Tanrı'yı unut, dedi kendine. Senin ne zamandan beri Tanrı'yla işin var ki? Ardından, kendi işinin gerektirdiği role bürünerek, her türlü atık maddeden arı taze dağ havasını ciğerlerine doldurarak çocuklarla birlikte kahvaltıya yollandı. Hep birlikte tepenin çimlerle kaplı yamacından aşağı inerlerken yağmuru emen topraktan hayatında ilk defa duyduğu yoğun bir rutubetli çimen kokusu yükseliyordu; sanki hayata uyum içinde olduğunun bir kanıtıydı bu. Doğduğundan beri bir apartman dairesinde anneannesi ve dedesiyle yaşamış, daha önce hiç bir dağda ılık ve serin havanın birbirine karıştığı Temmuz sabahını teninde hissetmemiş, bunun insanın içinde uyandırabileceği duygusal doymuşluğu tatmamıştı. İş gününü böyle uçsuz bucaksız bir alanda geçirmenin insana büyük sevinç veren bir yanı vardı; herkesten uzak, ıssız bir adanın karanlığında Marcia'nın giysilerini çıkarmanın çok cezbedici, aniden patlayan gökgürültüsü ve şimşeklerin altında uyumanın ve gözlerini güneşin insanların ilk defa canlılık belirtisi gösterdiği sabahı aydınlatır gibi parıldadığı bir sabaha açmanın heyecandan ürperten bir yanı vardı. Buradayım ve mutluyum, diye düşündü - gerçekten de öyleydi; ayağının altındaki ıslak ve yumuşak çimlerin üzerinde her adım atışında çıkan vıcırdama sesi bile keyif veriyordu. Her şey burada! Huzur! Aşk! Sağlık! Güzellik! Çocuklar! İş! Kalmaktan başka ne yapabilirdi? Evet, gördüğü, kokladığı, işittiği her şey, gelecekteki o hayal meyal seçilen mutluluğa işaret eden bir belirtiydi.

Günün ilerleyen saatlerinde alışılmadık bir olay yaşandı, kamptakilerden birinin söylediğine bakılırsa burada daha önce böyle bir şey hiç meydana gelmemişti. Dev bir kelebek sürüsü Indian Hill'in üzerini kapladı ve öğle ortasında yaklaşık bir saat boyunca oyun sahalarının üzerinde başıbozuk biçimde bir o tarafa bir bu tarafa yükselip alçalarak uçuşan, tenis ağlarının şeridi üzerine kalın bir tabaka halinde tünemiş ya da kamp alanının kenarlarında öbek öbek büyüyen ipekotlarının üzerine konan kelebekler görüldü. Onları buraya gece kopan şiddetli fırtına mı taşımıştı? Güneye göç ederken yollarını mı kaybetmişlerdi? Ama

yazın bu erken zamanında neden göç etsinlerdi ki? Kimse, doğa konularında uzman olan rehber öğretmen bile cevabı bilmiyordu. Sanki gittikleri yer her neresiyse uçuşa yeniden geçmek için yönlerini belirlemeden önce dağın tepesindeki kampın her bir yaprağını, her bir çalısını, her bir ağacını, her bir asma çubuğunu, eğreltiotunu, yabani otunu ve taç yaprağını incelemek üzere toplu halde buraya akın etmişlerdi.

İskelede sıcak güneşin altında durmuş suyun içindeki güneş ışığı vuran kıpır kıpır yüzleri seyrederken, kelebeklerden biri Bucky'nin üzerine konarak çıplak omzunu emmeye başladı. Mucizevi! Terinin içindeki mineralleri içine çekiyordu! Harikulade! Bucky hiç hareket etmeden durdu ve gözücuyla kelebeği havalanıp aniden uzaklaşıncaya dek izledi. Daha sonra kulübedeki çocuklara bu olayı anlatırken kelebeğin, üzeri minik beyaz beneklerle kaplı siyah kenarları olan ve turuncu ve siyah desenli, damarlı kanatlarıyla sanki Kızılderililerce yapıp boyanmış gibi görüldüğünü söyledi – fakat bu muhteşem kelebeğin kendi etinin üzerinde beslenmesinin onu hayrete düşürdüğünden ve bu nedenle, kelebek uçup gittiğinde için için bunun güzel günlerin kapıda olduğuna dair bir alamet olduğuna inanmak için kendine izin verdiğinden söz etmedi.

Indian Hill'deki kimse kampın üzerini örten ve havada parıldayan bir bulut meydana getiren kelebeklerden korkmuyordu. Aksine, herkes etrafta uçuşan bu sessiz, neşeli güruha zevk içinde gülümseyerek bakıyor, kampçılar da rehber öğretmenler de etraflarının bu sayısız, rengârenk kanatların ağırlıksız kırıl-ganlığıyla sarıldığını hissederek aynı şekilde heyecan duyuyorlardı. Bazı kampçılar kulübelerinden eliş dersinde yaptıkları kelebek ağlarını savurarak fırlamış, en küçükleriyse ileri uzattıkları elleriyle onları yakalamaya heves ederek yükselip dalış yapan kelebeklerin ardından deli gibi koşturmuşlardı. Herkes mutluydu, çünkü herkes kelebeklerin ısırmadığını ya da hastalık yaymadığını biliyordu, tek yaptıkları tohumlu bitkilerin çoğalmasını sağlayan polenleri taşımaktı. Bundan daha faydalı ne olabilirdi?

Evet, Newark'taki okul bahçesi geride kalmıştı. Indian Hill'den ayrılmayacaktı. Newark'a geri dönerse polionun avı ola-

caktı; buradaysa kelebeklere yem oluyordu. Daha önceden hiç bilmediği, üzüntü verici bir zaaf olan kararsızlık, artık ne yapılması gerektiğine ilişkin inancını sarsamazdı.

* * *

Yazın bu döneminde, oğlanlar kampında yüzme öğrenmeye yeni başlayanlar köpük çıkarma faslını geçmiş, suda yüzüstü durma çalışmaları yapıyor ve en azından köpekleme yüzebiliyordu; çoğu daha da ilerleterek temel seviyede sırtüstü ve serbest yüzüş öğrenmeye başlamıştı ve yüzmeye yeni başlayanların birkaçı şimdiden derin suya atlıyor ve gölün beş metre kadar uzaktaki sığ kıyısına kadar yüzüyordu. Ekibinde beş rehber öğretmen vardı ve hepsi de her ne kadar her yaştan erkek çocukla başa çıkmakta ve onun gözetimi altında yüzme programını yürütmekte gayet başarılı gibi görünse de Bucky kendini daha ilk günden rehberlerin kendi aralarında "bataklar" adını taktığı, kendine güvenemeyen, en yavaş ilerlemeyi kaydeden ve sanki doğal olarak suyun yüzeyinde kalma özelliğine sahip değilmiş gibi görünen minikleri çalıştırırken buldu. İskele boyunca görevli rehberlerden birinin gençlere dalış dersi verdiği, suyun derin kısmındaki sıçrama tahtasına gidiyor veya kelebek yüzmede kendilerini geliştirmek için durmadan alıştırmaya yapan çocuklarla zaman geçiriyordu; fakat sürekli olarak miniklerin olduğu bölüme giderek onlarla birlikte suya girmek durumunda kalıyor ve bacaklarını nasıl çırpacaklarını, nasıl makaslama ve kurbağalama yüzeceklerini göstererek onları eliyle destekleyip birkaç rahatlatıcı söz söyleyerek yanlarında olduğunu ve ağızlarına su girdi diye boğulmak şöyle dursun genizlerinin tıkanma tehlikesinin bile bulunmadığından emin olmalarını sağlamaya çalışıyordu. Bucky, göl kıyısında geçirdiği gün sona ererken, Panzer'a başladığı zamanki düşüncelerinin aynısını aklından geçiriyordu: İster yüzme olsun, ister boks, ister beyzbol, küçük bir oğlana bir sporu temel kurallarıyla öğretmekten, ona her şeyin yoluna gireceğine dair güven aşılıp içini rahatlatarak yeni bir deneyimin verdiği korkuyu aşmasını sağlamaktan daha tatmin edici bir iş olamazdı.

Benzersiz g z llikte bir gündü ve önünde böyle daha nice gün vardı. Ak am yemeğinden önce yemekhanenin basamaklarında onu beklemekte olan ve göründüğü an " p c k! Öpücük!" nidaları gönderen ikizlerin dudaklarından sulu bir karşılama gösterisiyle içeri girmiş, yemekten sonrası için Donald Kaplow'a dalı  çalışması yaptırmak için söz vermişti. Ardından, saat dokuz buçukta, müstakbel karısıyla birlikte karanlık adaya gideceklerdi. Marcia, Mr. Blomback'ın ofisine zarf içinde başka bir mesaj daha bırakmıştı. "Bir daha. Bulu alım. M." Hafta içi Marcia'nın nişan yüzüğünü almak üzere onu Stroudsburg'a götürmesi için Carl'la anla mı tı bile.

Ak am yemeğinden yaklaşık yarım saat sonra, kul besindeki çocuklar bayrak direğinin oradaki sahada softbol antrenmanı yaparlarken, Bucky'nin, Donald'ın sıçrama tahtasından atlayı larına bakması için birlikte iskeleye gittiler. Donald  ne atlayı la ba ladı, sonra bir geriye atlayı , ardından da bir yunus atlayı ı yaptı.

"Güzel!" dedi Bucky. "Atlayı larının nesini beğenmiyorsun, anlamadım."

Donald iltifatı için gülümsedi, ama yine de "Adımlarımı doğru atıyor muyum? Gerektiğ  gibi yükselebiliyor muyum?" diye sordu.

"Kesinlikle" dedi Bucky. "Ne istediğini biliyorsun ve tam istediğın gibi yapıyorsun. Yunus atlayı ın kusursuz.  nce bedeninin üst kısmı bükülüyor, bacaklar hareketsiz. Sonra ba ın ve kolların sabit pozisyon alırken bedeninin alt kısmı arkadan geliyor. Bütün ayrıntılarıyla tam olması gerektiğ  gibi. Geriye salto atabiliyor musun? Bir de ona bakalım. Sıçrama tahtasına dikkat et ama."

Donald doğ ştan dalı cıydı ve Bucky'nin geriye salto atlayı ında görmeyi bekleyeceğ  hatalardan tek birini bile yapmadı. Atlayı tan sonra suyun yüzeyine çıkıp saçlarını gözünün önünden çekerken, Bucky ona seslenerek "Burgun gayet ba arılydı. Dizlerini göğsüne çekerek aldığın pozisyon, tam olması gerektiğ  gibi ve düzgündü. Zamanlama, denge - her  eyiyle harika bir atlayı tı" dedi.

Donald iskeleye tırmanarak sudan  ıktı, Bucky'nin ona fir-

lattığı havluyla kurulandı. "Burası senin için çok mu soğuk? Üşüdün mü?" diye sordu Bucky.

"Hayır, hiç üşümedim" dedi Donald.

Güneş hâlâ parılıyordu, geniş gökyüzü hâlâ maviydi fakat sıcaklık akşam yemeğinden bu yana neredeyse on iki derece düşmüştü. Daha yalnızca birkaç gün önce oyun sahasındaki çocuklarla birlikte, şehri kasıp kavuran ölümcül salgın hastalığı yayan ve insanları korkudan çılgına çeviren sıcaktan bunaldıklarına inanası gelmiyordu. Bu dağın tepesinde aklma gelebilecek her şeyin eskisinden daha iyi bir hale dönüştüğünü görmek şaşkınlık vericiydi. Keşke Newark'ta da sıcaklık böyle düşseydi ve Temmuz ve Ağustos boyunca hiç değişmeden kalsaydı!

"Titriyorsun" dedi Bucky. "Yarın tekrar aynı saatte buluşalım. Ne dersin?"

Donald "Bir kere de öne salto yapsam? Önce sıçrama tahtasının ucundan yapacağım" dedi ve kollarını öne kaldırıp dirseklerini kastı, dizlerini hafifçe kırarak pozisyon aldı. "En iyi atlayışım bu değil" dedi.

"Konsantre ol" dedi Bucky. "Yüksel, kollarını kaldır ve dizlerini topla."

Donald hazırlandı ve ileri atılarak yükseldi, dizlerini göğsüne çekerek toparlandı ve ilk önce ayakları degecek biçimde göle dimdik, klasik bir giriş yaptı.

"Berbat ettim, değil mi?" diye sordu su yüzüne çıkınca. Bucky'yi rahatça görebilmek için elini siper edip gözlerini batıdan gelen güneşten ve onun suya vuran parıltısından koruması gerekmişti.

"Hayır" dedi Bucky. "Bir anlığına ellerin bacaklarınla teması kaybetti, ama bu o kadar önemli değil."

"Önemli değil mi? Bir daha atlayayım" dedi Donald; göğsü merdivene değiyordu. "Bu defa düzgün yapayım."

"Pekâlâ, As" dedi Bucky gülerek. Donald'a, dedesi müdahale ederek temelli değiştirmeden evvel çocukken sokakta kendisine sivri kulaklarından dolayı takılan isimle seslenmişti. "Son bir öne salto, sonra içeri giriyoruz."

Bu defa tahtanın gerisinden başlayarak önceki gibi düzgün adımlarla ilerledi, havaya yükseldi ve dalışını mükemmel bir bi-

çimde tamamladı. Toplandığında elleri kaval kemiklerinden dizlerinin kenarına ve ardından açılıp düzleşirken de kalçalarının yanına kusursuz bir şekilde yerleşmişti.

"Mükemmel!" diye seslendi Bucky, Donald suyun yüzeyine çıktığında. "Yükselişin mükemmeldi, mükemmel bir burgu yaptın. Başlangıcından sonuna kadar güzel ve etkileyici bir atlayıştı. Yaptığını söylediğin o hatalar nerede peki? Hiç hata yapmıyorsun."

Donald yeniden iskeleye tırmanırken heyecanla "Mr. Cantor" dedi, "size yarım saltomu ve geriye yunus atlayışımı da göstereyim, ondan sonra gidelim. Bütün atlayışları tamamlamış olurum. Hiç üşümüyorum, gerçekten."

"Ama ben üşüyorum" dedi Bucky gülerek, "üstelik ıslak değilim ve üzerimde gömleğim var."

"İşte" diye cevap verdi Donald, "on yedi ile yirmi dört yaş arasındaki fark da bu."

"Yirmi üç" dedi Bucky yine gülerek, halinden olabildiğince hoşnuttu; Donald ve azmi onu memnun etmişti, Marcia ile ikizlerin sadece birkaç adım mesafede olduklarını bilmek gönül ferahlığı veriyordu. Sanki şimdiden bir aile olmuşlardı. Sanki Donald, ondan yalnızca altı yaş küçük olmasına rağmen, Marcia ile onun oğlu ve her ne kadar tutarsız da olsa, ikizlerin yeğeniydi. "Bak" dedi, "sıcaklık her geçen dakika biraz daha düşüyor. Gelip pratik yapmak için önümüzde daha koca bir yaz var." Ardından eşofmanının üstünü giymesi için Donald'a attı ve ne olur ne olmaz diye düşünerek havluyu beline sarmasını istedi.

Kulübeye giden bayırı ağır ağır çıkarlarken, Donald "On sekizime bastığımda hava kuvvetlerine katılmak istiyorum" dedi. "En iyi arkadaşım geçen sene katıldı. Sürekli yazışıyoruz. Eğitimlerinin nasıl olduğunu anlattı. Çok zormuş. Ama savaş sona ermeden ben de katılmak istiyorum. Japonlara karşı uçmak istiyorum. Pearl Harbor'dan beri içimde bu istek var. Savaş başladığında on dört yaşındaydım, neler olup bittiğini anlayacak ve bir şeyler yapmak isteyecek kadar büyüktüm. Japonlar teslim olduğunda ben de orada olmak istiyorum. Unutulmaz bir gün olacak."

"Umarım fırsatın olur" dedi Bucky.

“Sizin savaşa katılmanıza engel olan neydi, Mr. Cantor?”

“İyi göremeyişim. Şunun yüzünden.” Tırnağıyla camına vurarak gözlüğünü işaret etti. “En yakın dostlarım Fransa’da çarpıyor. D-Day’de paraşütle Normandiya’ya atladılar. Keşke onlarla birlikte olabilseydim.”

“Pasifik’teki savaşı takip ediyorum” dedi Donald. “Avrupa’da artık hızlanacak. Almanya için sonun başlangıcı geldi. Ama Pasifik’te hâlâ çarpışacak noktalar var. Geçen ay Marianas’ta iki günde yüz kırk Japon uçağını havaya uçurduk. Böyle bir şeye şahit olduğunuzu bir düşünsenize.”

“İki cephede de savaş henüz bitmedi” dedi Bucky. “Mutlaka yetişirsin.”

Komançi kulübesinin basamaklarını tırmanırken, Donald, “Yarın akşam yemeğinden sonra öbür atlayışlarıma da bakabilir misiniz?” diye sordu.

“Tabii ki.”

“Bana vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederim, Mr. Cantor.”

Kulübenin verandasına gelince, Donald biraz resmi bir tavırla el sıkışmak için uzandı; sevecen görünümüne resmiyet katması biraz şaşırtıcı olmuştu. Sıçrama tahtasının yanında bir defa bir araya gelmek iki eski dost gibi hissetmelerine yetmişti. Yine de, bu güzel yaz gününün bitiminde verandada Donald ile karşılıklı dururlarken, hiç beklemediği bir anda Bucky’nin aklına okul bahçesinde yüzüstü bıraktığı çocuklar düştü. Buradaki her şeyin tadını çıkarmak için elinden geleni yapmaya karar vermesine karşın, mazur görülmesi mümkün olmayan bu davranışını ve artık hiçbir itibarının kalmadığı o yeri aklından tamamen silip atamıyordu.

Donald’dan ayrıldıktan sonra, Marcia’yla buluşma hazırlıklarına başlamadan anneannesini aramak için müdüriyetin arka tarafındaki telefon kulübesine gitti. Muhtemelen Einneman ve Fisherlarla birlikte dışarıda şezlongunda oturuyor olacağından onu evde yakalayamayacaktı. Ancak, düşündüğünün aksine, ertesi gün sıcak havanın yeniden dönmesi beklenirken şehir yirmi dört saatliğine serinlemişti ve böylece pencereleri açıp vantilatörü

çalıştırdığında evden çıkmasına gerek kalmamış, radyoda sevdiği programları dinlemeye fırsat bulmuştu. Onun, Marcia'nın ve ikizlerin hatrını sordu; Bucky, Marcia'yla nişanlanacaklarını söyleyince, "Güleyim mi ağlayayım mı bilmiyorum. Sevgili Eugene'im" dedi.

"Gül" dedi Bucky, gülerek.

"Evet, senin için çok sevindim canım" dedi anneannesi, "ama keşke annen de bu mutlu gününü görseydi. Keşke yaşasaydı da oğlunun nasıl bir adam olduğunu görseydi diyebiliyorum ancak. Deden de yanımızda olsaydı. Evladı için çok heyecanlıydı. Dr. Steinberg'ün kızıyla evleneceğini duysa koltukları kabarırdı."

"Ben de burada olmasını çok isterdim, anneanne. Burada hep onu düşünüyorum" dedi Bucky. "Daha dün sıçrama tahtasına çıktığımda aklıma geldi. YMCA'de* bana yüzme öğretişini düşündüm. Altı yaşında ya vardım ya yoktum. Beni tutup havuza atmıştı, işte o kadar. Sen nasılsın anneanne? Einnemanlar sana iyi bakıyor mu?"

"Tabii ki iyi bakıyorlar. Sen beni hiç merak etme. Einnemanlar çok yardımsever insanlar, hem zaten ben kendime bakabiliyorum. Eugene, sana söylemem gereken bir şey var. Weequahic'te otuz yeni polio vakası görüldü. Sadece geçen gün şehirde yetmiş dokuz kişi hastalandı. On dokuzu öldü. Resmi rakamlar. Chancellor'ın bahçesinde de yeni polio vakaları var. Selma Shankman beni aradı. Hastalananların isimlerini söyledi, ben de not ettim."

"Kimler hastalanmış anneanne?"

"Dur, gözlüğümü alıp geleyim. İsimleri yazdığım kâğıdı da getireyim."

Telefon kulübesinin önünde birkaç rehber öğretmen sıraya girmiş onu bekliyordu, camın arkasından birkaç dakika içinde konuşmasının biteceğini işaret etti. Bu sırada, korkuyla isimleri duyacağı anı bekliyordu. Neden çocuklara zarar veriyor, diye

* Young Men's Christian Association (Genç Hristiyan Erkekler Birliği): Başta yalnızca Hristiyan erkek çocuklara açık olsa da sonraları her dinden kız ve erkek çocuklarını kabul etmeye başlamış, çeşitli spor dallarında eğitim veren ve dünya çapında faaliyet gösteren bir kuruluş. (ed. n.)

düşündü. Neden bir hastalık özellikle çocukları sakat bırakan bir hastalık? Yeri doldurulamaz çocukları kırıp geçirmek niye? Onlar dünyanın en iyi çocukları.

"Eugene?"

"Buradayım."

"İsimleri okuyorum. Hastaneye kaldırılan çocuklar şunlar: Billy Schizer ve Erwin Frankel. Bir çocuk da ölmüş."

"Kim ölmüş?"

"Ronald Graubard adında bir çocuk. Hastalanıp aynı günün akşamı ölmüş. Tanıyor muydun?"

"Tanıyordum anneanne, evet. Hem bahçeden hem de okuldan biliyorum. Hepsini tanıyorum. Ronnie öldü demek. İnana-mıyorum."

"Sana bunları söylemek zorunda kaldığım için çok üzgünüm" dedi anneanesi, "ama çocukların hepsiyle içli dışlı olduğun için bilmek isteyeceğini düşündüm."

"İyi düşünmüşsün. Tabii ki bilmek isterim."

"Şehirde Weequahic'in karantina altına alınmasını isteyen insanlar var. Belediye makamından da karantina kararı alınacağına dair dedikodular geliyor" dedi.

"Bütün Weequahic'i karantinaya almayı mı düşünüyorlar?"

"Evet. Etrafını çevirecekler ki kimse girip çıkmasın. Irvington ve Hillside hattından Hawthorne Avenue ve Elizabeth Avenue'ya kadar kapatmayı düşünüyorlar. Akşam gazetesinde öyle yazıyor. Haritasını bile basmışlar."

"Ama orada on binlerce insan var, işi olan, işe gidip gelen insanlar var. İnsanları bir kalem darbesiyle böyle içeri tıkamazlar, yanlış mı düşünüyorum?"

"Gidişat kötü, Eugene. İnsanlar çok öfkeli. Herkes dehşete kapılmış halde. İnsanlar çocukları için korkuyor. Tanrı'ya şükür ki burada değilsin. Sekiz ve on dört numaralı otobüs hatlarının şoförleri koruyucu maske olmadan Weequahic'e girmeyeceklerini söylüyor. Bazısı bu tarafa gelmeyi hiç düşünmüyor. Postacılar buraya dağıtım yapmaktan kaçınıyor. Mağazalara, marketlere, benzin istasyonlarına mal tedarik eden kamyon şoförleri de gelmek istemiyor. Dışarısı ne kadar bunaltıcı olursa olsun, yabancılar mahalleden pencerelerini sıkı sıkı kapayarak geçiyor. Yahudi

düşmanları burada Yahudiler yaşadığı için polionun yayıldığını söylüyor. Felcin merkezi, Yahudiler yüzünden Weequahic'miş, bu nedenle Yahudilerin tecrit edilmesi gerekiyormuş. Bazısı öyle konuşuyor ki, sanki polio salgınından kurtulmanın en emin yolu bütün Weequahic'i içindeki Yahudilerle birlikte yakmak. İnsanların korkudan söyledikleri çılgınca şeyler yüzünden kim-senin keyfi yok. Korkularından ya da nefretlerinden böyle konu-şuyorlar. Bu şehirde doğmuş olmama rağmen hayatımda ilk defa böyle bir şeye şahit oluyorum. Sanki her yerde her şey çöküyor."

"Evet, kulağa çok kötü geliyor" dedi Bucky, telefona elindeki son bozukluğu atarken.

"Bir de, Eugene – az kalsın unuttuyordum. Okul bahçelerini kapatıyorlar. Yarından itibaren. Sadece Chancellor'inkini değil, bütün şehirdeki bahçeleri kapatacaklarmış."

"Kapatacaklar mı? Ama belediye başkanı açık tutmakta pek kararlıydı."

"Akşam gazetesinde yazıyor. Çocukların bir araya geldiği her yeri kapıyorlar. Yazı burada, önümde duruyor. On altı yaşın-dan küçükler için sinemaya gitmek yasak. Havuzu kapatıyorlar. Bütün şubeleriyle birlikte kütüphane kapanacak. Papazlar pazar okullarını kaldırıyor. Hepsi gazetede yazıyor. Eğer böyle devam ederse okullar zamanında açılmayabilir. Bak sana yazıyı okuya-yım. 'Bu gidişle devlet okullarının–' "

"Okul bahçeleriyle ilgili tam olarak ne diyor?"

"Hiç. Belediye başkanının kapattığı yerler listesi içinde geçi-yor sadece."

Demek ki Newark'ta birkaç gün daha kalsa bırakıp gitmek zorunda kalmayacak, bunun yerine istediği şeyi yapıp istediği yere gitmekte serbest olacaktı. Kalsaydı O'Gara'ya telefon etmesi gerekmeyecek, O'Gara'dan o sözleri işitmeyecekti. Kalsaydı öğ-rencilerini yüzüstü bırakıp gitmeyecek ve hayatı boyunca geri-ye dönüp baktığında bu bağışlanmaz davranışından pişmanlık duymayacaktı.

"Bak, burada, sana manşeti okuyorum" dedi. " 'Şehirdeki Polio Vakaları Bugün En Yüksek Sayıya Ulaştı. Belediye Başkanı Sosyal Tesisleri Kapatıyor.' Makaleyi sana göndereyim mi, can-nım? Yırtıp senin için saklayayım mı?"

“Hayır, hayır. Anneanne, şu an sırada bekleyen rehber öğretmenler var, zaten benim de bozuk param bitti. Kapatmam gerekiyor. Şimdilik hoşça kal.”

Marcia yemekhanenin girişinde onu bekliyordu. Sonra, mevsim normallerinin altındaki serin havadan korunmak için giydikleri kalın eşofman üstleriyle kıyıya indiler, kanolarını buldular ve yükselmekte olan pusun içinden gölü geçtiler. Sessizliği bir tek suya daldırdıkları küreklerin çıkardığı şırıltı bozuyordu. Adanın etrafını dolaşarak arka tarafa yanaştılar ve kanoyu kıyıya çektiler. Marcia yanında battaniye getirmişti. Bucky battaniyeyi silkeleyerek açmasına ve temizledikleri alana yaymasına yaymasına yardım etti.

“Ne oldu?” diye sordu Marcia. “Bir sorun mu var?”

“Anneannemden haber aldım. Newark’ta bir gecede yetmiş dokuz yeni vaka görülmüş. Otuzu Weequahic’te. Oyun sahasından üç kişi hastalığa yakalanmış. İki hastanede, biri ölmüş. Ronnie Graubard. Zeki, pırlanta gibi küçük bir çocuktuk, bir an olsun yerinde duramazdı, fakat şimdi ölü.”

Marcia elini tuttu. “Ne diyeceğimi bilmiyorum, Bucky. Korunç bir şey.”

Bucky battaniyenin üzerine oturdu, Marcia da yanına geçti. “Ben de ne diyeceğimi bilmiyorum” dedi Bucky.

“Artık okul bahçelerini kapatmaları gerekmiyor mu?” diye sordu Marcia.

“Evet. Kapatıyorlar. Bütün bahçeleri kapatma kararı almışlar.”

“Ne zaman?”

“Yarından itibaren. Belediye başkanı kapatma kararı vermiş, anneannem öyle söyledi.”

“Zaten yapabilecekleri en iyi şey bu değil miydi? Çok daha önceden bu kararı vermiş olması gerekirdi.”

“Orada kalmalıydım, Marcia. Bahçe açık olduğu sürece Newark’ı terk etmemeliydim.”

“Ama buraya daha geçen gün geldin.”

“Terk ettim. Söylenecek başka hiçbir şey yok. Gerçekleri değiştirmeye kimsenin gücü yetmez. Bırakıp kaçtım.”

Battaniyenin üzerinde Marcia'yı kendine doğru çekti. "Gel," dedi, "yanıma uzan." Sonra onun vücudunu kendininkine bastırırdı. Hiç konuşmadan birbirlerine sarıldılar. Aklında konuşacağı ya da düşüneceği daha fazla şey yoktu. Çocukların hepsi oradayken o terk etmişti, şimdi ikisi daha hasta olmuş, bir çocuk da ölmüştü.

"Buraya geldiğinden beri bunu mu düşünüyorsun? Bırakıp kaçmışsın gibi mi geliyor?"

"Newark'ta olsaydım Ronnie'nin cenazesine katılırdım. Orada olsaydım, çocukların ailelerini ziyaret ederdim. Ama buradayım."

"Döndüğünde bunları yine yapabilirsin."

"Aynı şey değil."

"Ama eğer kalmış olsaydın bile ne yapabilirdin ki?"

"Asıl mesele *yapmak* değil Marcia, asıl mesele orada olmak! Şu an orada olmam gerekiyor! Ama bunun yerine bir dağın tepesinde, bir gölün ortasındayım!"

Konuşmadan birbirlerine sarıldılar. On beş dakika kadar geçmiş olmalıydı. Bucky çocukların isimlerinden başka hiçbir şey düşünemez haldeydi, yüzleri gözünün önünden gitmiyordu: Billy Schizer. Ronald Graubard. Danny Kopferman. Myron Kopferman. Alan Michaels. Erwin Frankel. Herbie Steinmark. Leo Feinswog. Paul Lippman. Arnie Mesnikoff. Tek düşünebildiği Newark'ta süren savaş ve yüzüstü bırakıp kaçtığı çocuklardı.

Marcia yeniden konuşmadan önce bir on beş dakika daha geçmiş olmalıydı. Kısık bir sesle ona "Yıldızlar nefes kesici. Şehirde hiç böyle görünmüyorlar. Bahse girerim hayatında ilk defa gökyüzünde bu kadar çok yıldız görmüşsündür" dedi.

Bucky hiçbir şey söylemedi.

"Bak" dedi Marcia, "yapraklar kımıldadığında yıldızların ışığı aralarından nasıl beliriyor. Ya güneş?" diye ekledi bir an durakladıktan sonra. "Bu akşam tam batarken güneşe dikkat ettin mi? Kampın o kadar yakınında görünüyordu ki. Elini uzatsan vurabileceğin bir gong gibiydi. Yukarıdaki her şey muazzam" dedi; hâlâ safdillikle konuşarak Bucky'nin kendini işe yaramaz hissetmesine engel olmak istiyordu, "biz ise sonsuzluğun içinde bir zerre gibiyiz."

Evet, diye düşündü Bucky, ama bizden daha minik başka zerreler daha var. Önüne çıkan her şeyi yok eden bir virüs var.

“Dinle” dedi Marcia. “Şşşş. Duydun mu?” Akşamın ilk saatlerinde oyun salonunda bir faaliyet düzenlenmişti ve muhtemelen öbürleri rehber öğretmenlerle birlikte ışıklar söndürülmeden önce hazır olmak için kulübelerine dönmüşken salonu temizlemek için kalan çocuklar gazoz şişelerini toplayıp yerleri süpürürken kendilerine eşlik etsin diye bir plak koymuşlardı. Karanlık gölün sessizliğinin içinden Marcia’nın o yaz en çok sevdiği şarkının melodisi çınıyordu. Bucky’nin Alan’ın ailesine başsağlığı ziyaretine gittiği ve üstüne tezgâhta duran Yushy’dan Herbie’nin de öldüğü haberini aldığı gün Syd’in yerindeki müzik kutusunda çalan parçaydı.

“Yine buluşacağız” diye mırıldandı Marcia, “o eski bildik yerlerde...” Ve burada ayağa kalkıp Bucky’yi de yukarı çekti, moralinin daha fazla bozulmasına izin vermemeye kararlı bir şekilde –ve başka ne yapacağını da bilemeden– onunla dans etmeye başladı.

Yanağını göğsüne dayayarak “Kalbim bunun için çarpar” diye şarkıya devam etti, “Gün boyu...” Uzayan “boyu” kelimesinde sesini dokunaklı bir biçimde yükseltmişti.

Bucky, Marcia’nın isteğine uyarak kollarını ona doladı ve kendilerine ait hale getirdikleri açıklığın ortasında onunla birlikte ağır adımlarla salınmaya başladı; aklına, Marcia Temmuz ayının sonunda Indian Hill’e gitmeden önceki gece Steinberglerin verandasında radyoda çalan müzik eşliğinde tıpkı şimdiki gibi dans edişleri geldi. O gece tasalanmalarını gerektiren tek şey, Marcia’nın yazın orada olmayacak oluşuydu.

“Şuradaki küçük kafede,” diye söylüyordu Marcia, ince sesiyle mırıldanarak, “yolun karşısındaki parkta...”

Marcia’nın anlattığı gibi çetin Pocono kışlarınca dövüle dövüle yumuşak gövdeleri bükülmüş eğik huş ağaçlarından oluşan minik ormanın ortasında, felce uğramamış kollarıyla birbirlerine sarılıp felce uğramamış bacaklarıyla müziğe ayak uyduruyor ve felce uğramamış vücutlarını birbirine yaslarlarken, şarkının sözlerini artık sadece kesik kesik işitebiliyorlardı– “...ışılıtlı ve neşeli olan her şeyde... seni hatırlayacağım... gece çöktüğünde...

buluşacağız” – sonra şarkı sustu. Gölün öteki ucunda biri plajın üzerindeki iğneyi kaldırmış ve pikabı kapatmıştı. Oyun salonundaki ışıklar birer birer sönerken, çocukların birbirine “İyi geceler! İyi geceler!” diye seslenişlerini duyabiliyorlardı. Derken fenerler yandı; Marcia ile birlikte, adadaki balo salonunun dans pistinden kulübelerine giden patikalarda yürüyen –güvende, sağlıklı, korkusuz, zarar görmemiş– çocukların cep fenerlerinin yol boyunca titreşerek ilerleyen ışıklarını görebiliyorlardı.

“Biz birbirimize yeteriz” diye fısıldadı Marcia, Bucky’nin gözlüklerini çıkarıp yüzünü iştahla öperken. “Dünyada ne olursa olsun, aşkımız bize yeter. Bucky, söz veriyorum, beni her zaman yanı başında sana şarkı söylerken ve seni severken bulacaksın. Ne olursa olsun, her zaman yanında olacağım.”

“Doğru söylüyorsun” dedi Marcia’ya, “biz birbirimizi seviyoruz.” Fakat aklından bunun Billy’ye, Erwin’e ya da Ronnie’ye ne faydası var diye geçirmeden edemedi. Çocukların aileleri için bu ne ifade edebilirdi ki? Dünyadan habersiz liseli âşıklar gibi sarılmanın, öpüşmenin, dans etmenin kime ne faydası olabilir-di?

* * *

Herkesin bütün gün doğa yürüyüşü yapıp yüzmekten ve top oynamaktan yorgun düşerek derin bir uykuya daldığı kulübeye döndüğünde, yatağının üzerine Donald’ın bir not bırakmış olduğunu gördü. “Anneanneni ara” yazıyordu. Nasıl? Daha birkaç saat önce konuşmuşlardı. Kapıdan dışarı fırladı, başına bir şey geldiğinden korkup onu yalnız başına bırakarak kampa geldiği için kendini suçlayarak soluğu telefon kulübesinin yanında aldı. Ne zaman merdivenlerden yukarı bir şey taşımak istese göğsüne ağırlar saplanırken nasıl kendi kendine idare edebileceğini düşünmüştü? Onu orada yapayalnız bırakmıştı ve işte başına bir şey gelmişti.

“Anneanne, Eugene ben. Ne oldu? Bir şeyin yok ya?”

“Ben iyiyim. Sana verecek haberlerim vardı. O yüzden kampı aradım. Seni telaşlandırmak istememiştim, ama hemen bilmek isteyeceğini düşündüm. Haberler iyi değil, Eugene. Yoksa

şehirlerarası aramazdım. Söylemeye dilim varmıyor. Mrs. Garonzik birkaç dakika önce Elizabeth'ten aradı. Seninle konuşmak istiyordu."

"Jake" dedi Bucky.

"Evet" dedi anneannesi. "Jake ölmüş."

"Nasıl? Ama nasıl?"

"Fransa'da, muharebede."

"İnanmıyorum buna. Jake çok dayanıklı bir insandı. Kapı gibi bir adamdı. Boyu bir doksandı, yüz kilo geliyordu. Aramızdaki en güçlü sporcu oydu. Ölmüş olamaz!"

"Ne yazık ki doğru, canım. Annesi muharebede öldüğü haberini verdi. Adını şimdi hatırlayamadığım bir kasabada öldürülmüş. Keşke bir yerlere not etseydim. Eileen şimdi ailesinin yanında."

Eileen adını duymak onu bir kez daha yıktı. Jake, Eileen McCurdy'yle lisede tanışmıştı ve Panzer'de okurken Eileen onun kız arkadaşı olmuştu. Jake savaştan döner dönmez evlenecek ve Elizabeth'te bir yuva kuracaklardı.

"Çok yapılı bir gençti, oturmasını kalkmasını da bilen biriydi" diyordu anneannesi. "Jake buraya getirdiğin en nazik delikanlılardan biriydi. İlk defa seninle akşam yemeğine geldiğinde burada, mutfakta oturuşu gözümün önünde canlanıyor. Dave de gelmişti. Jake 'Yahudi yemeği' istemişti. Hiç unutmam, on altı latke* yemişti."

"Yemişti, evet, ben de hatırlıyorum. Hep birlikte çok gülmüştük." Bucky'nin yüzünden aşağı yaşlar boşanıyordu. "Ama Dave yaşıyor, değil mi? Dave Jacobs hayatta."

"Bir şey diyemem, tatlım. Bilmemin imkânı yok. Sanıyorum hayatta. Umuyorum ki öyle. Kulağıma gelen bir şey olmadı. Fakat akşam haberlerine bakılırsa Fransa'da savaş pek iyi gitmiyor-muş. Radyoda ölü sayısının fazla olduğunu söylediler. Almanlarla mücadele çok çetin geçiyormuş. Ölü sayısı da yaralı sayısı da çok diyorlar."

"İki dostumu da kaybetmek istemiyorum" diye cevapladı Bucky bitkin bir sesle. Telefonu kapattıktan sonra kulübeye dönmeyip göl kıyısına indi. Yeni bir soğuk hava akımı bastırı-

* Genellikle Hanuka'da yenen ve patates mücverini andıran bir yemek. (ç. n.)

yor olmasına rağmen iskeleye oturup gözlerini karanlığa çevirdi ve kendi kendine Jake'in kampus gazetesinin spor sayfasında yer alan meşhur lakaplarını tekrar etti: Mangalyürek Jake, Koca Jake, Ayaklı Dağ Jake... Kendi ölümü ne kadar uzak görünüyorsa, Jake'in ölümü de ona o kadar uzak geliyordu, ne ki bu gözyaşlarını durdurmaya yetmemişti.

Gece yarısına doğru mendireğe geri yürüdü, fakat yamacı tırmanıp kulübeye dönmek yerine dönüp yeniden tahta kaldırımından iskeleye gitti. Loş bir ışık gölü aydınlatmaya başlayınca ya dek kaldırımın üzerinde volta atıp durdu ve yine çok sevdiği fakat ölmüş birinin, yani dedesinin her gün tam da böyle bir ışıktaki bardak sıcak çay içişi aklına geldi. Kış aylarında çayının içine bir ölçü de şnaps koyar, içtikten sonra da manav için meyve-sebze temin etmeye Mulberry Sokağı'ndaki pazara giderdi. Okulun olmadığı zamanlar bazen Bucky de ona eşlik ederdi.

Ormandaki kuşlar ötmeye başladığında, hâlâ kulübedekiler uyanmadan geri dönebilmek için kendini toparlamaya çalışıyordu. Indian Hill kampının üzerinde şafak söküyordu. Çok geçmeden kulübelerin içinden mırıltılar halinde küçük çocuk sesleri gelmeye başlayacak, sonra yine mutluluk içinde bağırıp çağıracaktı.

Oğlanların ve kızların kamp yerinde ayrı ayrı, haftada bir defa Kızılderili Gecesi düzenlenirdi. Saat sekizde oğlanların hepsi göl seviyesinden yukarıdaki bir açıklık alanda yakılan kamp ateşinin etrafında bir çember halinde toplandı. Çemberin ortasında, yassı taşlarla çevrelenmiş bir çukur vardı. Kütükler burada yatay olarak istiflenmiş ve kütük evlerde olduğu gibi çapraz yerleştirilmişti, en altta duran iki büyük ve ağır kütüğün üzerinde tepeye doğru daralarak bir metre kadar yükseliyorlardı. Ateş kütüklerinin etrafı, aşınarak ufalanmış ve resimsi bir görünümü olan düzensiz kayalardan örülü bir duvarla çevrelenmişti. Taş duvarın iki-üç metre gerisinde oturaklardan oluşan bir çember başlıyordu. Taş kaidelerin üzerine yarma kütüklerin yerleştirilmesiyle yapılan oturaklar toplamda dört sıra oluşturacak biçimde merkezin etrafında genişleyerek üç kısma ayrılıyordu. Son oturak çemberinin aşağı yukarı altı metre gerisinde orman başlı-

yordu. Mr. Blomback bu yapıya Konsey Çemberi, burada yapılan haftalık toplantılara da Büyük Konsey adını vermişti.

Konsey Çemberi'nin kenarında, kamp girişindeki Kızılderili çadırından daha büyük ve ona göre daha ince ayrıntılarla donatılmış bir Kızılderili çadırı vardı. Tepesi kırmızı, yeşil, sarı, mavi ve siyah şeritlerle süslenmiş, dip kısmından kırmızı-siyah kenar süsü geçen bu çadır, Konsey Çadırı'ydı. Ayrıca, uç kısmı oyularak kartal başı şekli verilmiş ve açık duran geniş kanatları iki yana çıkıntı yapan bir de totem direği vardı. Totemin üzerinde siyah, beyaz ve kırmızı renkler ağır basıyordu; beyaz ve kırmızı aynı zamanda kampın müsabaka renkleri idi. Totem direği yaklaşık beş metre uzunlukta idi ve göldeki bir tekneden bakıldığında bile görülebiliyordu. Kızların kendi Kızılderili Gecesi'ni düzenledikleri gölün batı yönündeki karşı yakada güneş alçalmaya başlamıştı ve Büyük Konsey sona ermeden karanlık çökecekti. Yemekhane mutfağından belli belirsiz akşam yemeği sonrasının tabak çanak şangırtısı geliyordu; gölün arkasındaysa yanık turruncu, parlak pembe ve kan kırmızı bir lav gökyüzünü baştan aşağı katediyor, günün can çekişmekte olduğunu haber veriyordu. Gökkuşağı renkleriyle bezeli, ağır ağır ilerleyen yaz alacakaranlığı Indian Hill'in üzerinden kayıp geçiyordu. Sanki ufuk tanrısınca verilen rengârenk bir armağandı; tabii Kızılderililerde böyle bir tanrı varsa.

Oğlanlar ve her biri bu akşam için bir "savaşçı" belirlemiş olan rehber öğretmenler Büyük Konsey'e büyük ölçüde elişli derslerinde yapılmış kıyafetlerle geldiler. Hepsinin başında boncuklu saç bantları vardı, daha önce sıradan birer tişört olan püsküllü tunikler ve dış taraftaki dikiş yerlerine püskül tutturulmuş pantolonlar giymişlerdi. Ayaklarında mokasenler vardı; kimi elişli dersinde kestiği derilerden mokasen yapmış, kimiye boğazlı spor ayakkabısının bilek kısmının üstünü boncuk ve püsküllerle sarmıştı. Çocuklardan bazıları saç bandının üstüne ormanda bulduğu kuş tüylerini dikmiş, bazıları dirseğinin üç-beş santim yukarısına boncuklu pazıbent dolamıştı. Çoğu, totem direğinin üzerindeki gibi kırmızı, siyah ve beyaz renkte sembollerle süslenmiş kano kürekleri taşıyordu. Bir kısmı okçuluk malzemelerinin durduğu kulübeden aldığı -oksuz- yayları omzu-

na asmıştı; birkaçında dana derisi gerilerek yapılmış temsili bir tamtam ve sapları elışı dersinde yaptıkları boncuklu tutamaklarla süslenmiş bagetler vardı. Birkaçı çakıl taşlarıyla doldurulmuş ve üstü allanıp pullanmış kabartma tozu kutuları getirmişti. En küçükleri yataklarındaki battaniyeleri Kızılderili kıyafeti gibi vücutlarına sarmışlardı, böylece akşam bastırırken ısı düşse de üşümeyeceklerdi.

Bucky'nin Kızılderili kıyafetini elışı öğretmeni ayarlamıştı. Herkes gibi onun yüzü de Kızılderililerin ten rengine benzemesi için kakao tozuyla boyanmıştı ve bir yanağına kömür kullanılarak siyah renkte, diğerine ruj kullanılarak kırmızı renkte "savaş boyası" çaprazlamasına çizilmişti. Donald Kaplow'un yanına geçerek aşağı kısımda Komançilerle birlikte oturdu. Herkes şamata edip eğleniyordu, ta ki deriden davulları taşıyan iki kampçı oturduğu yerden ayağa kalkıp kamp ateşinin yakıldığı kütüklerin etrafını çevreleyen taşların önünde yüz yüze durarak, çingiraklarını çalmaya başlayan öteki çocuklara kutsal bir tören edasıyla eşlik etmeye başlayınca dek. Hiçbirinin ritmi birbirini tutmuyordu.

Ardından herkes dönüp kızılderili çadırının bulunduğu tarafa baktı. Mr. Blomback belinin aşağısına kadar uzanan, ucu kahverengi tüylerle kaplı bir başlıkla oval kapının ağzında belirdi. Tunığı, tozlukları, hatta mokasenleri bile deri püsküller, boncuk şeritleri ve insan saçını andıran ama muhtemelen ucuzluk mağazasından alınmış bir postişten yapılmış uzun saçaklarıyla her şey en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş olarak hazırlanmıştı. Bir elinde üstü tüylerle kaplı bir sopa tutuyordu -Donald, "Büyük Şef Blomback'ın savaş topuzu" diye fısıldadı- öteki elindeyse, üstü yine tüylerle süslenmiş uzun bir tahta çubuk ve ucunda toprak bir hazneden ibaret barış çubuğu vardı.

Mr. Blomback duygusuz bir ifadeyle çadırdan Konsey Çemberi'nin ortasına yürürken bütün kampçılar ayağa kalktı. Davul ve çingirak sesleri durunca kampçılar yerlerine oturdu.

Topuzunu ve barış çubuğunu davulculara veren Mr. Blomback, kollarını teatral bir hareketle göğsünün üzerinde kavuşturarak, çevresini saran oturakların üzerindeki kampçılara baktı. Kakao tozu, yüzüne koyu bir katman halinde sürmüş olsa da

Adem elmasını kapatmaya yetmemişti, bunun haricinde gerçek bir şefe inanılmaz benziyordu. Geçmiş yıllarda savaşçıların karşısına Kızilderili selamıyla –sağ kolunu dümdüz ileri uzatıp elinin ayasını göstererek– çıkar, çocuklar da selamına hep bir ağızdan "Ugh!" diye homurdanarak karşılık verirdi. Ancak aynı selamı "Heil Hitler!" anlamında kullanan Nazilerin dünya sahnesindeki yerini almasıyla bu geleneğin terk edilmesi gerekmişti.

"İlk insansı yabani ayağa dikilip yürümeye başladığında" diye başladı Mr. Blomback, "insan ortaya çıkmış oluyordu! Bu muazzam olay, ilk kamp ateşinin yakılışıyla temsil edilmiş ve kaydedilmiştir."

Donald, Bucky'ye dönerek "Her hafta aynı terane. Küçükler dediklerinin tek kelimesini anlamıyor. Sinagogdan aşağı kalır yanı yok bence."

"Milyonlarca yıldır" diye devam etti Mr. Blomback, "soyumuz bu kutsal ateşte ışığın vesile olduğu ve temsil ettiği sıcaklığı, gereksinim duyduğu korumayı, dostça bir araya geldiği konseyi bulmuştur."

Kampın tepesinde bir uçak motoru uğultusu duyulmaya başlayınca konuşmasına ara verdi. Artık sürekli bu sesi duyuyorlardı. Savaşın başlangıcında yüz kilometre kadar kuzeyde bir hava indirme birliği üssü kurulmuştu, Indian Hill de uçuş rotası üzerindeydi.

"Aile ocağı, yuva ve evle ilgili kadim düşüncelerin sahibi kutsal kişiler" dedi Mr. Blomback, "ışığın parlaklığına önem atfetmiştir ve yuvayla ilişkisi, yuvadaki ateşin cansızlaşmasıyla zayıflayacaktır. Yalnızca kutsal ve kadim odun ateşi ilkel anılara ait hisleri uyandırma ve harekete geçirme gücüne sahiptir. Kamp ateşinde eşiniz olan kişi sevginizi kazanır. Sabah güneşinin, akşam ışığının, yıldızların, aym, fırtınaların, günbatımının, gece karanlığının güzelliğine birlikte şahit olarak huzur içinde kamp yaptığınızda, dünyalarınız birbirinden ne kadar uzak olursa olsun, aranızda sonsuza dek sürecek bir birlik bağı kurulmuş olur."

Kavuşturduğu kollarını açarak etrafında toplananlara uzattı, kampçılar sıradaki sözleri bir ağızdan dillendirdi: "Kamp

ateşi ilkel kardeşliğin odak merkezidir. Büyüsünden gereğince faydalanmayı ihmal etmeyeceğiz.”

Davulcular şimdi tamtam vuruşuna geçmişti, Donald, Bucky’ye “Kızılderili bir tarihçinin sözleri bunlar. Seton adında biri. Mr. Blomback’ın tanrısı odur. Kızılderili ismi bile Seton’la aynı: Kara Kurt. Bunların hiçbirinin saçma olduğunu düşünmüyor.”

Ardından, koca gagalı bir kuşun maskesini takmış biri ön sırada ayağa kalktı ve hazırda yanmakta olan ateşe yaklaştı. Başını eğerek Mr. Blomback’e selam verdi, sonra kampçılara seslendi.

“Meetah Kola nayhoon-po omnicheeyay nee-chopi.”

“Bu bizim şifacımız” diye fısıldadı Donald. “Barry Feinberg.”

Şifacı, “Dinleyin beni, dostlarım” diye devam etti, Kızılderili lisanında söylediği cümleyi tercüme ederek. “Konseyimizi birazdan gerçekleştireceğiz.”

İlk sıradan, elinde birkaç parça tahta parçası taşımakta olan bir oğlan öne çıktı; biri kayık şeklindeydi, öbürü yaklaşık otuz santimetre uzunluğunda, ucu sivriltilmiş bir çubuk, ötekilerse çalı çırpıydı. Elindekileri şifacının yakınında yere bıraktı.

“Şimdi, konsey ateşimizi yakmanın vaktidir” dedi şifacı. “Ateşi ormanın çocuklarının yaktığı gibi yakacağız, beyaz adamın yöntemiyle değil, –Wakonda’nın da ateşini yaktığı şekilde– iki ağacı fırtınayla birbirine sürterek ormanın özündeki kutsal ateşin ortaya çıkmasını sağlayacağız.”

Kampçıların çoğu ayağa kalkarak, yayvan tahta parçası, ucu sivri çubuk ve çalı çırpıyla ateş yakmak üzere diz çöken şifacıyı izlemeye koyuldu.

Donald, Bucky’ye, “Biraz vakit alabilir” diye fısıldadı.

“Böyle ateş yakmak mümkün mü cidden?” diye cevap verdi Bucky fısıldayarak.

“Şef Kara Kurt’un ateş yakması otuz bir saniye alıyor. Kampçılar için biraz daha zor. Bazen vazgeçip beceriksiz beyaz adamın yöntemini uyguluyor ve kibrit çakıyorlar.”

Kampçıların bir kısmı daha iyi görebilmek için oturaklarının üzerinde ayağa kalkmıştı. Birkaç dakika sonra, Mr. Blomback şifacının yanma yanaşarak kısık sesle birkaç ipucu vermeye

koyuldu, konuşurken de el kol hareketleriyle nasıl yapılacağını gösteriyordu.

Kampçılardan bir haykırış yükselmeden evvel birkaç dakikalık bir bekleyiş oldu; önce bir duman çıkmış, ardından çakan kıvılcım üzerine üflenince çabucak alev alan kuru çam iğnelerini ve huş ağacı kabuklarını tutuşturmuştu. Çalı çırpının ateşi kütüklerin dibindeki çıraya sıçrayınca, kampçılar hep bir ağızdan bir nağme tutturdular: "Yan, ateş, ateş, ateş! Büyü, alev, alev, alev! Yüksel, duman, duman, duman!"

Sonra, tamtamların dokunaklı sert-yumuşak-yumuşak-yumuşak ritmiyle dans başladı: Mohawk'lar yılan dansı, Seneca'lar karibu dansı, Oneida'lar köpek dansı, Hopi'ler mısır dansı, Siu'lar çimen dansı yaptı. Danslardan birinde savaşçılar başlarını dik tutarak yükseklere sıçradılar, bir diğerinde her adımda topuklarının üzerinde iki kere sekerek oynadılar, bir başkasında eğri büğrü ağaç dallarını birbirine bağlayarak yaptıkları geyik boynuzlarını önlerinde taşıdılar. Zaman zaman kurt gibi uluyup zaman zaman köpek gibi acı acı havladılar ve sonunda, gökyüzü tamamen kararıp da Konsey Çemberi'ni sadece yanmakta olan ateş aydınlatırken, topuzlar kuşanarak pençe ve boncuklardan yapılmış kolyeler takmış yirmi kampçı, ateşin ışığıyla Mishi-Mokwa, yani Koca Ayı'yı avlamak için harekete geçti. Mishi-Mokwa'yı yatakhane Bucky'nin tam karşısında uyuyan ve kamptaki en iriyarı çocuk olan Jerome Hochberger canlandırıyor. Jerome birinin annesinin eski kürküne bürünmüş, mantoyu yukarı çekip kafasını da örtmüştü.

"Ben korku nedir bilmez Mishi-Mokwa'yım" diye homurdandı Jerome mantonun içinden. "Ben, dağlarda yaşayan boz ayı, bütün Batı düzlüklerinin kralıyım."

Avcıların lideri olan Shelly Schreiber da yine Bucky'nin kulübesindendi. Ardında davullar gümbürdeyip parlayan alevler boyalı yüzünü aydınlatırken, Shelley "Bunlar benim seçilmiş savaşçıları. Mishi-Mokwa'yı avlamaya gidiyoruz. Dağların Koca Ayı'sı, sınırlarımızı tahrip eden boz ayı. Hangi deliğe girmiş olursa olsun onu bulacağız ve işini bitireceğiz."

Bunun üzerine çocuklar "Bitirin! Bitirin! Mishi-Mokwa'nın işini bitirin!" diye haykırmaya başladı.

Avcılar savaş çığlığı atarak arka ayaklarının üzerine kalkmış ayılar gibi dans etmeye başladılar. Sonra göstere göstere yeri koklayarak Koca Ayı'nın izlerini aramaya koyuldular. Koca Ayı'yı bulduklarında, Mishi-Mokwa yüksek sesle homurdanarak ayağa kalktı ve yakınında oturan minik kampçılar korkudan çığlık çığlığa bağırdılar.

"Ey, Mishi-Mokwa" dedi avcıların lideri, "seni bulduk. Eğer ben yüze saymcaya kadar gelmezsen, nasıl bir korkak olduğunu her yerde anlatacağım."

Ayı birden onlara doğru sıçradı ve avcılar, kampçıların sevinç çığlıkları eşliğinde çuval bezi sarılarak topuz haline getirilmiş kamuşlarla dve dve ayıyı bayılttılar. Sonra, krk mantosunun içinde boylu boyunca yerde yatan Mishi-Mokwa'nın etrafında dne dne ve sırayla ayının cansız patisini tutup "Au! Au! Au!" diye bağırarak dans ettiler. Kampçıların sevinç çığlıkları devam ediyordu, katliam ve ölümle kuşatılmış olmaktan müthiş bir zevk alıyorlardı.

Ardından, Kısa Tüy ile Uzun Tüy olarak anılan biri minyon yapılı öbürü uzun boylu iki rehber, minik çocukların yalancık-tan dehşete kapılıp çığlık atmalarına neden olan hikâyeler anlattılar; sonra, tüylerle kaplı başlığını barış çubuğu ve topuzuyla birlikte bir kenara bırakan Mr. Blomback, yirmi dakika boyunca çocuklara bilindik kamp şarkılarını syleterek Kızılderilicilik oynamanın heyecanından sıyrılarak ayaklarının yeniden yere basmasını sağladı. Bunu kısa bir konuşma takip etti: "şimdi de, geçen haftanın önemli savaş haberleri. Indian Hill'in dışında neler olduğuna bakalım. İtalya'da Britanya ordusu Arno Nehri'ni geçerek Floransa'ya girdi. Pasifik'te, Birleşik Devletler taarruz kuvvetleri Guam'ı işgal etti, bunun zerine Tojo..."

"Yuuuh! Tojo'ya yuuh!" Yaşı büyükçe bir grup oğlan yuhalamaya başladı.

Mr. Blomback, "Japonya Başbakanı Tojo'nun elinden Başko-mutanlık sıfatı alındı" diye sözlerine devam etti. "İngiltere'de, Başbakan Churchill..."

"Oley, Churchill!"

"... Almanya'ya karşı sürdürülen savaşın beklendiğinden daha erken sona ereceği tahmininde bulundu. Ve kendi ülkemiz-

de, Illinois eyaletinin Chicago şehrinde, çoğunuzun duymuş olabileceği üzere, Başkan Roosevelt Demokrat Parti Kurultayı'na dördüncü dönem için başkanlığa aday gösterildi."

Burada kampçıların yarısından fazlası ayağa fırlayarak "Yaşasın! Yaşasın Başkan Roosevelt!" diye bağırdı, biri tamtama bütün kuvvetiyle vurarak tempo tutarken bir başkası çığırak salıyordu.

"Ve şimdi" dedi Mr. Blomback, etraf yeniden sessizleşince, "Avrupa'da ve Pasifik'te çarpışan kuvvetlerimizi unutmadığımızı, nasıl benim askerlik görevini yapmakta olan akrabalarım varsa, sizin de olduğunu unutmadığımızı göstermek için kamp ateşini sonlandıracak şarkıdan önce 'Tanrı Amerika'yı Kutsasın'ı söyleyelim ve bu gece denizaşırı ülkelerde olan, ülkemiz için savaşan askerlerimize ithaf edelim."

Ayağa kalkıp "Tanrı Amerika'yı Kutsasın"ı söyledikten sonra, oğlanlar bir yanından püsküller sarkan kollarını kaldırıp birbirlerinin omzuna doladı ve bir sıra kampçı bir yöne ,önündeki ve arkasındaki sıralar öbür yöne salınırken, her Kızılderili Gecesi'nde yaptıkları gibi dostluk marşı "Yeniden Buluşuncaya Dek"i söyleyerek toplantılarını huzur içinde sona erdirdiler. Yaza son Kızılderili Gecesi'nde dostluk marşı söylendiği zaman, yakında evlerine dönecek olan kampçıların çoğu gözyaşlarına boğulurdu.

Bu arada, "Tanrı Amerika'yı Kutsasın" şarkısı ve sevgili üniversite arkadaşının hatırası Bucky'nin gözlerinin dolmasına neden olmuştu. Fransa'da çarpışırken öldüğü haberini aldığından bu yana bir an olsun aklından çıkmıyordu. Tören esnasında ateşin etrafında olup bitenleri takip etmek ve yanı başında ona sürekli izahat verip duran Donald'a kulak vermek için elinden geleni yapmıştı, fakat aslında tek düşünebildiği Jake'in ölümü ve Jake'in hayatı, eğer yaşasa neler başarabileceği idi. Oğlanlar Koca Ayı'yı avlarken, Bucky'nin aklından Jake'in '41 ilkbaharında eyalet üniversiteleri arasındaki karşılaşmalarda gülleyi on yedi metre on altı santim uzağa atarak sadece Panzer College rekorunu kırmakla kalmayıp ABD'deki bütün üniversiteler çapında bir rekora imza atması geçiyordu. *Newark Star-Ledger* gazetesinden bir muhabir bunu nasıl yaptığını sormuştu. Kocaman sırtarak –ve

üstünde tam güllesini atacağı anda donup kalmış bir bronz gülle atıcısı olan kupasını Bucky'ye doğru sallayarak- gazetecinin sorusunu yanıtlamıştı. Tek gözünü kırpıp "Çok kolay" demişti. "Sol omuz yüksek, sağ omuz daha yüksekte, sağ dirsek daha da yüksekte, sağ el ise en yüksekte olacak. Formülü bu. Aynısını yaparsan gülle gerisini halleder." Kolay. Jake için her şey çok kolaydı. Olimpiyatlara katılması işten değildi, eve döner dönmez Eileen'le evlenirlerdi, üniversitede koç olarak hemen iş bulurdu... Bu kadar fazla yeteneği varken önüne ne çıkabilirdi ki?

Kamp ateşinin etrafında
Parlak yıldızlar altında,
Dostluk ile toplandık bu gece.
Ve şu fısıldayan ağaçlar
Güzel anılarımızı kollar.
Gözlerimizi uykuya kapamadan
Ant içelim hep bir ağızdan
Indian Hill'de kurduğumuz dostluk
Kaldığı yerden devam etsin,
Bir daha karşılaşınca.

Veda şarkısını söyledikten sonra, kampçılar ölmekte olan kamp ateşini saran oturaklarından kalkarak eşleriyle birlikte çiftler çiftler rehber öğretmenlerinin peşinden giderken, daha genç olan rehber öğretmenlerden birkaçı ateşi söndürmek için geride kalmıştı. Titreşip ormanın karanlığında kaybolan fener ışıklarının ardından kulübelerine doğru yürürlerken, yoldaki çocuklardan zaman zaman bir savaş çığlığı yükseliyor, hâlâ alev alev yanan ateşin büyüğü altındaki battaniyeye sarınmış minikler neşe içinde "Au! Au! Au!" diye bağırıyorlardı. Birkaçı fenerinin ışığını çenesinin altından vererek suratını buruşturup gözlerini pörtletiyor, Kızılderili Gecesi sona ermeden son bir kez arkadaşlarını korkutmak için canavar taklidi yapıyordu. Yaklaşık bir saat boyunca kulübelere çocukların kahkahaları ve kıkırdamaları yayılmaya devam etti ve herkes uyuduktan sonra bile duman kokusu kampı terk etmedi.

Kampın o zamana dek gördüğü en güzel altı tasasız günü geride kalmıştı. Işıl ışıl Temmuz güneşinin her yeri aydınlığa boğduğu, dağ havasını içlerine çektikleri birbirinden muhteşem altı yaz gününün ardından, gecenin üçünde biri sanki ayak bileklerinden prangalanmış gibi sarsak adımlarla Komançi kulübesinin banyosuna doğru yalpaladı. Bucky'nin yatağı banyo duvarının öteki tarafındaki ranzaların en sonundaydı, uyandığı anda içerideki kişinin kustuğunu işitti. Yatağının altına uzanıp gözlüğünü aldı ve koridorun iki yanına bakarak kim olduğunu anlamaya çalıştı. Donald'ın yatağı boştu. Yatağından kalktı ve dudaklarını banyo kapısına yaklaştırarak kısık sesle, "Benim, Bucky. Yardım ihtiyacın var mı?" dedi.

Donald bitkin halde cevap verdi, "Yediğim bir şeydendir. Şimdi düzelirim." Fakat çok geçmeden yeniden öğürmeye başladı. Bucky, üzerinde pijamalarla, yatağının kenarına oturarak Donald'ın banyodan çıkmasını bekledi.

Yatağı Bucky'ninkinin yanında olan Gary Weisberg de uyandı ve onu otururken görünce dirseğinin üzerinde doğrularak "Ne oldu?" diye fısıldadı.

"Donald. Midesi bozulmuş. Sen uykunu bölme."

Donald nihayet banyodan çıktığında, Bucky bir eliyle dirseğinden tutup kolunu beline dolayarak yatağa dönmesine yardımcı oldu. Üstünü örterek nabzını kontrol etti.

"Normal" diye fısıldadı. "Nasıl hissediyorsun?"

Donald gözleri kapalı yanıt verdi. "Yorgun. İçim üşüyor."

Bucky elini Donald'ın alnına koyduğunda olması gerektiğinden daha sıcak olduğunu fark etti. "Seni revire götürmemi ister misin? Ateşin var, üşüyorsun. Belki hemşireye görünmen en iyisi."

"Düzeleceğim" dedi Donald bitkin bir sesle. "Biraz uykuya ihtiyacım var."

Fakat sabah olduğunda Donald öyle dermansızdı ki, yataktan kalkıp dişlerini fırçalamaya bile takati yoktu. Bucky elini yeniden Donald'm alnına koydu ve "Seni revire götürüyorum" dedi.

"Grip oldum" dedi Donald. "Soğukta daldığım için." Gülümsemeye çalıştı. "Demediniz diyemem."

"Muhtemelen soğuk algınlığıdır. Ama ateşin çok yüksek, o yüzden revire görünmen gerek. Ağrın var mı? Acıyan bir yerin?"

"Başım."

"Şiddetli mi?"

"Biraz."

Kulübedeki çocuklar Donald ve Bucky'yi bırakıp kahvaltıya gitmişti. Donald'a giysilerini giydirerek vakit kaybetmek yerine, kamp girişindeki küçük revire terlikleriyle yürütebilmek için pijamalarının üstüne bornozunu geçirdi. Indian Hill'deki iki hemşireden birinin nöbette olması gerekiyordu.

"Kalkmana yardım edeyim" dedi Bucky.

"Kendim yaparım" dedi Donald. Ama ayağa kalkmak için davrandığında beceremedi ve şaşkınlık içinde yatağına geri düştü. "Bacağım" dedi.

"Hangi bacağın? İkisi de mi?"

"Sağ bacağım. Hissetmiyorum."

"Hastaneye gitmemiz gerek."

"Neden yürüyemiyorum?" Donald'ın sesi birden korkuyla titremeye başlamıştı. "Neden bacağım tutmuyor?"

"Bilmiyorum" dedi Bucky. "Ama doktorlar nedenini bulup seni ayağa kaldırırlar. Burada bekle. Sakin olmaya çalış. Ambülans çağırmaya gidiyorum." Yamaçtan aşağı olabildiğince hızlı Mr. Blomback'ın ofisine koştu. Aklından tek tek Alan, Herbie, Ronnie, Jake geçti - yetmemiş miydi? Şimdi de sıra Donald'da mıydı?

Kampın müdürü yemekhanede kampçılar ve rehber öğretmenlerle birlikte kahvaltı ediyordu. Bucky yemekhaneye girdiğinde adımlarını yavaşlatarak yürümeye başladı ve Mr. Blomback'ın orta masada her zamanki yerinde oturmakta olduğunu gördü. Aşçı krep yaptığı için kampçıların özellikle çok sevdiği sabahlardan biriydi, akça ağaç şurubunun nehir olup tabaklara aktığını burnunuza gelen kokulardan anlayabiliyordunuz. "Mr. Blomback" dedi kısık sesle, "bir saniye dışarı gelebilir misiniz? Acil bir durum var."

Mr. Blomback ayağa kalktı ve ikisi birlikte kapıdan çıkarak Bucky konuşmaya başlamadan önce yemekhaneden birkaç adım uzaklaştılar. "Sanırım Donald Kaplow'da polio var. Şu an ya-

tağında bekliyor. Bir bacağı felç olmuş durumda. Baş ağrıyor. Ateşi var ve bütün gece kusmaktan uyuyamadı. Ambülans çağırmamız lazım."

"Hayır, ambülans herkesi telaşlandırır. Onu hastaneye arabamla kendim götürürüm. Polio olduğundan emin misin?"

"Sağ bacağı felç" diye cevap verdi Bucky. "Üzerine basamıyor. Baş ağrıyor. Parmağını kıpırdatacak takati yok. Size polio gibi gelmiyor mu?"

Mr. Blomback arabasını alıp tepeyi koşar adımlarla tırmanan Bucky'yi izledi ve arabayı kulübenin önüne park etti. Bucky, Donald'ı bir battaniyeye sardı, Mr. Blomback ile birlikte iki yanından kavrayarak yataktan kalkmasına ve göl manzaralı verandaya çıkmasına yardım ettiler. Bucky'nin onu yalnız bıraktığı süre içinde Donald'ın felç olmamış sol bacağı da zayıflamıştı, o nedenle merdivenlerden aşağı arabaya taşınırken ayakları cansız bir halde yerde sürünüyordu.

"Henüz kimseye söyleme" dedi Mr. Blomback, Bucky'ye. "Çocuklar panik yapmasın. Rehber öğretmenlerin de telaşa kapılması gereksiz. Donald'ı hemen hastaneye götürüyorum. Ailesini de oradan ararım."

Bucky arabanın arka koltuğunda gözleri kapalı yatan ve yavaş yavaş nefes almakta zorlanmaya başlayan delikanlıya baktığında, Donald'ın göldeki ikinci gece atlayışlarını ilk geceye göre nasıl kendinden daha emin, çok daha rahat ve dengeli yaptığını hatırladı; o zaman ne kadar sağlık dolu ve zinde olduğu, atlayış serisini tamamladıktan sonra yarım saat daha onunla kalıp bir kırlangıç atlayışı üzerinde çalışmalarını aklına geldi. Donald her atlayışında daha iyisini yapmayı beceriyordu.

Bucky cama hafifçe vurunca Donald gözlerini açtı. Ona, "İyileşeceksin" demesinin ardından Mr. Blomback arabayı sürmeye başladı. Bucky arabanın yanı sıra koşturdu ve Donald'ın sağlığının gözle görülür şekilde kötüleşmiş olmasına ve gözlerindeki dehşet verici ifadeye rağmen, ona "Birkaç gün sonra yine birlikte dalış yapıyor olacağız" diye seslendi. İki hummalı göz Bucky'nin suratında geziniyor, çılgına dönmüş halde kimsenin veremeyeceği bir devayı arıyordu.

Neyse ki kampçılar hâlâ kahvaltılarını bitirmemişlerdi.

Bucky derhal kulübeye koşturarak sarmalayıp beraberinde gönderdiği battaniye olmaksızın Donald'ın yatağını yapabildiği kadar düzgün topladı. Sonra verandaya çıkarak bakışlarını aşağıdaki göle çevirdi; birazdan rehber öğretmenler ve kampçılar gölün kıyısında toplanmaya başlayacaktı. Ve gün gibi aşikâr olan soruyu kendine sordu: Polioyu buraya benden başka kim taşımış olabilir ki?

Kulübedeki çocuklara Donald'ın midesini üşüttüğü için hastaneye götürüldüğü ve iyileşene kadar orada kalacağı söylendi. Gerçekteyse, hastanede omurilik sıvısından alınan örnek Donald Kaplow'un polio olduğunu doğrulamıştı ve haberi Mr. Blomback'ten alan ailesi yaşadıkları Hazleton'dan Stroudsburg'a doğru yola çıkmıştı. Bucky bütün gününü göl kıyısında rehber öğretmenlerle birlikte çalışarak, miniklerle suda vakit geçirerek ve sıçrama tahtasının orada, suya atlamaya bayılan ve bıraksan bütün günü başka hiçbir şey yapmadan geçirecek olan daha büyük çocukların atlayışlarını düzelterek geçirdi. Ardından, iş günü sona erip de kampçılar akşam yemeği için kirli giysilerini değiştirmek üzere kulübelere çekildiğinde, Bucky gözlüğünü çıkarıp yüksek sıçrama tahtasına çıktı, yarım saat boyunca bildiği bütün zor atlayışları yapmaya yoğunlaştı. Bitirip sudan çıktıktan sonra gözlüğünü taktığında, hâlâ olanları zihninden atamamıştı; her şeyin hızla olup bitivermesi ve sebebinin de o olduğu düşüncesi içini kemiriyordu. Chancellor'da, okul bahçesinde baş gösteren polio salgınının müsebbibinin de kendisi olduğunu düşünmek onu mahvediyordu. Ansızın acı bir çığlık işitti. Çığlık, Michaels ailesinin alt katında oturan ve yavrusunun polioya yakalanıp öleceğinden korkan kadının çığlığıydı. Ne ki çığlığı işitmekle kalmamıştı – çığlığın ta kendisiydi.

Gece bir kez daha kanoyla adaya gittiler. Marcia'nın henüz Donald Kaplow'un hastalığından haberi yoktu. Mr. Blomback, Stroudsburg'dan kampa düzenli aralıklarla gelen ve tıpkı kampa çalışan hemşireler gibi genellikle sadece mantar, impetigo, göz nezlesi, sarmaşık zehirlenmesi veya en kötü ihtimalle kırık şikâyetleriyle başvurulmuş kamp doktoru Dr. Huntley'nin eşliğinde ertesi sabah kahvaltıda herkesi durumdan haberdar et-

meysi planlıyordu. Her ne kadar kimi ailelerin çocuklarını derhal kamptan alacağını tahmin etse de, Dr. Huntley'nin korkuyu azaltmada ve telaşın önünü kesmede etkisi olacağını umarak mevsim sona erene dek normal düzeni devam ettirmeyi düşünüyordu. Hastaneden döndüğünde bu fikrini Bucky'yle de paylaşmış ve ondan kimseye hiçbir şey söylememesini ve açıklamayı kendisine bırakmasını istemişti. Donald'ın durumu kötüleşmişti. Çok şiddetli kas ve eklem ağrıları çekiyordu ve muhtemelen nefes alabilmek için demir akciğere ihtiyaç duyacaktı. Anne babası da hastanedeydi, fakat onlar ulaşana kadar Donald'ı karantinaya almışlardı ve bulaşma tehlikesi olduğundan oğullarını görmelerine izin verilmiyordu. Doktorlar Mr. Blomback'e gribe benzeyen semptomların hızla hastalığın en ölümcül belirtilerine evrilişini anlatmıştı.

Bucky adaya çıktıklarında bunların hepsini Marcia'ya da anlattı.

Marcia, duydukları karşısında şaşkınlık içinde kalmıştı. Battaniyenin üzerine oturarak yüzünü ellerinin arasına aldı. Bucky, gerisini anlatmaya bir türlü dili varmadan battaniyenin etrafında bir o tarafa bir bu tarafa yürüyordu. Donald'la ilgili söyledikleri zaten yeterince ağır gelmişti, bir de kendinden bahsetmesine gerek yoktu.

"Babamla konuşmam gerekiyor." Ağzından ilk bu sözcükler döküldü. "Onu aramam gerek."

"Neden önce Mr. Blomback'ın kampa açıklamasını beklemiyorsun?"

"Çoktan herkese haber vermiş olması gerekirdi. Böyle bir şeyi bekletemezsin."

"Sence kampı kapatmalı mı?"

"Ben de babama bunu sormak istiyorum. Korkunç bir şey bu. Peki kulübendeki diğer çocuklar nasıl?"

"Şimdilik iyi görünüyorlar."

"Ya sen?" diye sordu.

"İyi hissediyorum" dedi. "Sana söylemem lazım; birkaç gün önce Donald'la birlikte göl kıyısında iki defa bir araya geldik. Atlayışlarında yardımcı oluyordum. Sağlığı gayet yerindeydi."

"Ne zaman?"

“Bir hafta kadar önce. Akşam yemeğinden sonra. Soğuğa rağmen dalmasına izin verdim. Hata ettim galiba. Çok kötü bir hata.”

“Ah, Bucky, senin suçun değil bu. Sadece çok korkutucu bir şey. Senin için korkuyorum. Kız kardeşlerim için, kamptaki bütün çocuklar için korkuyorum. Kendim için de. Bütün günlerini iç içe geçiren çocuklarla dolu bir kampta münferit vaka diye bir şey olamaz. Kuru bir ormanın ortasında kibrit çakmaktan farkı yok bunun. Burada bir vakaya rastlanması şehirde olmasından yüz kat daha tehlikeli.”

Marcia oturmaya, Bucky volta atmaya devam etti. Ona da hastalık bulaştıracığı korkusuyla yaklaşmaya cesaret edemiyordu; tabii hâlâ bulaştırmadıysa. Tabii henüz kimseye bulaştırmadıysa! Göldeki minikler! İskelede görevli rehber öğretmenler! Yemekhanede her akşam iyi geceler öpücüğü verdiği ikizler! İçi içini yerken, asap bozukluğuyla gözlerini ovuşturmak için gözlüğünü çıkardığında, etraflarını saran huş ağaçları ay ışığı altında biçimsiz silüetlerden oluşan bir kalabalık gibi göründü – aşk adalarına aniden polio kurbanlarının hayaletleri musallat olmuştu.

“Dönmemiz gerek” dedi Marcia. “Babamı aramam lazım.”

“Mr. Blomback’e kimseye anlatmayacağımı söylemiştim.”

“Umrunda değil. Her şeyden önce, kardeşlerimden sorumluyum. Babama olanları anlatmam ve ne yapacağımı sormam gerek. Korkuyorum, Bucky. Çok korkuyorum. Sanki polio bu ormanın içinde çocuklar olduğunu asla fark edemezmiş gibi geliyordu; burada onları bulabilmesine imkân yoktu. Kampta kalıp hiçbir yere kıpırdamazlarsa başlarına bir şey gelmez zannediyordum. Nasıl oldu da çocukları *burada* da bulup yakalarına yapıştı?”

Ona söyleyemedi. Söylenemeyecek denli dehşete kapılmıştı. Her şey öylesine büyüktü ki, kafası konuşup anlatamayacak kadar karışmıştı. Olanların büyüklüğü, *kendisinin* sebep olduğu şeyin büyüklüğü karşısında afallamıştı.

Marcia yerden kalkıp altındaki battaniyeyi katladı, kanoyu suya çektiler ve kampa doğru kürek çekmeye başladılar. Kıyıya ulaştıklarında saat ona yaklaşıyordu. Kulübelerindeki rehber öğ-

retmenler hâlâ uyanıktı, çocukları yatmaya hazırlıyorlardı. Mr. Blomback'ın kulübesinde yanan ışıklar da olmasa, kamp terk edilmiş gibi görünecekti. Ankesörlü telefonun önünde bekleyen kimse yoktu, fakat yarın Donald'la ilgili gerçek ve kamp hayatındaki değişim açıklandığında uzun bir kuyruk oluşacaktı.

Marcia yakınlarda olabilecek kimsenin duymaması için telefon kulübesinin katlanır kapısını kapattı. Bucky kulübenin yanında durarak Marcia'nın verdiği tepkilerden Dr. Steinberg'ün ne söylediğini anlamaya çalışıyordu. Sesi derinden geldiğinden, kulübenin dışında dikilen Bucky'nin tek duyduğu, aklına Newark'ta Dr. Steinberg'le birlikte arka verandada oturarak o leziz şeftaliyi yediği ve üstünden ne kadar az süre geçtiğini düşündüğünde boğazının düğümlemesine neden olan akşamı getiren böcek vızırtısı ve uğultusuydu.

Telefonun ucunda babasının sesini duyduğu an sanki Marcia'nın sıkıntısı azalmıştı, yalnız birkaç dakika geçtikten sonra kulübenin minik oturağına çökerek babasıyla oradan konuşmaya devam etti. Bucky güya öğlen Carl'la Stroudsburg'a gidip ona nişan yüzüğü alacaktı. Nişan unutulup gitmişti. Artık Marcia'nın aklında, tıpkı bütün yaz onunkinde olduğu gibi, sadece polio vardı. Poliodan kaçış yoktu, ve bunun nedeni polionun Pocono Dağları'na kadar peşinden gelmiş olması değil, onun polioyu Pocono Dağları'na getirmiş olmasıydı. Marcia polionun nasıl olup da burada da yakalarına yapıştığını sormuştu. Kampın yeni sakini, erkek arkadaşının bulaştırması sayesinde! Yaz başında Chancellor'da çalışırken polioya yakalanan çocukları düşündü; Kenny Blumenfeld'i oyun sahasında Horace'a saldırmaması için zor tuttuğu öğlen akıma gelince, Kenny'nin polio yaydığı için öldürmek istemesi gereken kişinin moron değil, okul bahçesi sorumlusunun ta kendisi olduğunu düşündü.

Marcia kapısını açıp kulübeden dışarı çıktı. Babası her ne söylediye onu yatıştırmayı bilmişti. Kollarını Bucky'ye dolayarak, "Kardeşlerim için o kadar korktum ki. Sana bir şey olmaya-çağın biliyorum, güçlüsün, sağlıklısın; ama kızlar için çok endişelendim" dedi.

"Baban ne dedi?" diye sordu Bucky, nefesi Marcia'nın yüzüne gelmesin diye başını yana çevirerek.

“Bill Blomback’i arayacağını, ama yapılması gereken her şeyi yaptığını düşündüğünü söyledi. Tek bir polio vakası yüzünden iki yüz elli çocuğun kamptan gönderilmeyeceğini söyledi. Çocuklar her zamanki faaliyetlerine aynen devam etmeliymiş. Ailelerin pek çoğunun telaşa kapılarak çocuklarını alacağını düşünüyor. Ama benim telaşlanmamamı, kızları da telaşa vermememi söyledi. Seni sordu. Senin kaya gibi kuvvetli olduğunu söyledim. Ah Bucky, şimdi biraz rahat nefes alıyorum. Bu hafta sonu annemle birlikte deniz kıyısına gitmek yerine buraya gelecekler. Kızlarla kendileri konuşup güven vermek istiyorlar.”

“Güzel” dedi Bucky ve her ne kadar Marcia’ya sıkı sıkı sarılıyor olsa da, sanki bu vakitten sonra bir şeyi değiştirmiş gibi, yatmak için ayrılırlarken dudaklarından değil de saçlarından öpecek kadar düşünceli davrandı.

* * *

Ertesi sabah, kahvaltı sona ererken, Mr. Blomback her kamp duyurusundan önce yaptığı gibi inek çingırağını çaldı. O ayağa kalkarken kampçılar da şamatayı kestiler. “Günaydın, çocuklar. Bu sabah sizlere önemli bir mesaj ileteceğim” diye monoton bir sesle sözlerine başladı; sesinde telaşa mahal olduğunu belirten hiçbir şey yoktu. “Rehber öğretmenlerimizden birinin sağlığıyla ilgili bir durum söz konusu. Komançi kulübesinden Donald Kaplow. Donald önceki gece kampımızda hastalandı ve dün sabah yüksek ateşle uyandı. Mr. Cantor beni derhal Donald’ın durumundan haberdar etti ve Donald’ın Stroudsburg Hastanesi’ne götürülmesine karar verildi. Hastanede yapılan testler sonucunda Donald’ın polioya yakalandığı ortaya çıktı. Donald’ın anne ve babası hastaneye, oğullarının yanına geldiler. Şu an tedavisi devam ediyor ve hastane çalışanlarının bakımı altında. Kampımızın hekimi Dr. Huntley de bizimle burada, size söyleyeceği bazı şeyler var.”

Rehber öğretmenler de, kampçılar da, kamptaki her şeyin –hayattaki her şeyin– birdenbire değiştiğini öğrendikleri için doğal olarak şaşırmış ve doktorun söyleyeceklerini duyabilmek için kulak kesilmişlerdi. Kurulduğundan bu yana kampın dok-

toru olan Dr. Huntley, soğukkanlı, orta yaşlı bir adamdı. Çerçevesiz gözlükleri, seyrelmiş beyaz saçları ve yuvarlak yüzüyle de perçinlenen mülayim, insana güven veren bir hali vardı. Kamp-taki herkesten farklı olarak takım elbise, beyaz gömlek, kravat ve koyu renk ayakkabılar giymişti.

"Günaydın. Beni henüz tanımayanlar için, ismim Dr. Huntley. İçinizden biri hasta olursa ve olduğunda, rehber öğretmeninizi haberdar edersiniz, o da kampın hemşireleri Miss Rudko ya da Miss Southworth'e görünmenizi sağlar, eğer gerekiyorsa beni görürsünüz. Sizi, önümüzdeki gün ve haftalarda da aynı prosedürü uygulamaya teşvik ediyorum. Herhangi bir hastalık belirtisiyle karşılaştığınızda, her zamanki gibi, gecikmeden rehber öğretmeninize bildirin. Eğer boğazınız ağrıyorsa, boynunuz tutulduysa, mideniz bozulduysa, rehber öğretmeninizi haberdar edin. Başınız ağrıyorsa, ateşiniz olduğunu düşünüyorsanız, rehber öğretmeninizi haberdar edin. Kendinizi pek iyi hissetmiyorsanız, rehber öğretmeninizi haberdar edin. Rehber öğretmeniniz derhal size gereken bakımı yapacak ve benimle temas halinde olacak olan hemşireyi çağırarak. Çünkü yazın kalan haftalarının tadını doya doya çıkarabilmeniz için hepinizin sağlıklı olmasını istiyorum."

Dr. Huntley, sakinleştirmek amacıyla sarfettiği bu sözlerden başka tek kelime etmeden yerine oturdu ve Mr. Blomback y-niden ayağa kalktı. "Kampçılar olarak hepinizin bilmesini istiyorum ki, bu sabah ailelerinizi tek tek arayarak gelişmelerden haberdar edeceğim. Bu arada, kahvaltı sonrasında baş rehberleri odama bekliyorum. Onlar dışındakiler için şimdilik bu kadar. Günlük programımızda herhangi bir değişiklik yok. Her zamanki faaliyetlerimize devam ediyoruz. Güneşe çıkın ve eğlenmenize bakın; dışarıda yine çok güzel bir gün var" dedi.

Marcia, öbür üç baş rehberle birlikte derhal Mr. Blomback'ın odasına koştu, Bucky ise, yemekhanedeyken yapmaya niyetlendiği gibi gölün kıyısına inmek yerine kendini Dr. Huntley'yi bayrak direğinin yanına park ettiği arabasına binip kasabaya doğru yola çıkmadan önce yakalamak için koşarken buldu.

Ardından birilerinin onun ismini haykırdığını duydu. "Bucky! Bekle bir dakika! Bizi bekle!" Marcia'nın ikiz kardeşleri peşinden koşarak onu yakalamaya çalışıyordu. "Dur!"

“Kızlar, Dr. Huntley’le görüşmem gerek.”

“Bucky” dedi içlerinden biri, elini tutarak “ne yapmamız gerekiyor?”

“Mr. Blomback’i duydunuz. Her zaman ne yapıyorsanız aynen devam edeceksiniz.”

“Ama polio-!” Kollarını uzatıp güven bulmak için sarılarak başlarını geniş göğsüne dayamak istediklerinde, Bucky bu paniğe kapılmış birbirinin aynı iki yüze doğru soluyacağı korkusuyla aniden geri kaçıldı.

“Siz polioyu düşünerek endişelenmeyin” dedi. “Endişelenecek hiçbir şey yok. Sheila, Phyllis, benim hemen gitmem gerekiyor; çok önemli.” Ve ikizleri avutmadan, korkudan birbirlerine sokulmuş halde orada bıraktı.

“Ama sana ihtiyacımız var!” diye bağırdı biri ardından. “Marcia Mr. Blomback’in yanında!”

“Öğleden sonra yanınızda olacağım!” diye bağırdı geriye. “Söz veriyorum! Hemen görüşeceğiz!”

Bucky onu yakaladığında, Dr. Huntley tam arabasının kapısını açmış, içeri giriyordu. “Dr. Huntley, sizinle konuşmam gerek. Erkekler kampının su sporları sorumlusuyum. Bucky Cantor.”

“Evet, Bill Blomback sizden söz etmişti.”

“Dr. Huntley, size söylemem gereken bir şey var. Buraya bir hafta önce cuma günü Newark’tan geldim. Orada polio salgını olan Weequahic mahallesindeki bir okulun bahçesinde çalışıyordum. Donald Kaplow ile birlikte iki defa akşam yemeği sonrası göl kıyısında antrenman yaptık. Her gün öğle yemeğinde yan yana oturduk. Yatakhanede iç içeydik. Kızilderili Gecesi’nde yanında oturdum. Ve şimdi bu çocuk polio hastalığına yakalandı. Doktor, virüsü ona ben mi geçirdim? Başkalarına da geçirme ihtimalim var mı? Bu mümkün mü?”

Dr. Huntley, Bucky’nin sözlerini dinlerken, bu son derece dinç görünen genç adamın gergin bir ifadeyle anlattıklarını daha iyi duyabilmek için arabadan dışarı çıkmıştı. “Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” diye sordu Bucky’ye.

“İyi hissediyorum.”

“Şimdi... sağlıklı bir taşıyıcı olma olasılığınız çok düşük. Yine de mümkün, fakat bu çok olağandışı bir anormallik olurdu.

Taşıyıcı evreleri genellikle klinik evrelerle örtüşür. Fakat içinizi rahatlatmak için” diye devam etti doktor, “yüzde yüz emin olmak için, sizi hastaneye götürüp omurilik sıvınızdan örnek almamız gerek. Omurilik sıvısındaki belirli değişimler polionun göstergesidir. İçinizi rahatlatabilmek adına bunu hemen, bu sabah yapalım derim. Hastaneye benimle gelebilirsiniz, daha sonra sizi buraya geri getirmesi için Carl’ı ararız.”

Bucky aceleyle göl kıyısına koşup personele sabah orada olmayacağını bildirdi, yaşça daha büyük rehberlerden birini yerine bakması için görevlendirdi ve ardından Stroudsburg’a gitmek için onu arabada beklemekte olan Dr. Huntley’le buluştu. Testin sonucunda sorumlu kişinin o olmadığı bir ortaya çıksaydı! Suçsuzluğu bir kanıtılsaydı! O zaman, hastanedeki tetkikler bitip de her şeyin yolunda olduğu tescillendiğinde kampa dönüş yolunda Stroudsburg’daki kuyumcuya uğrayıp Marcia’ya nişan yüzüğü alabilirdi. Üstünde gerçek taş olan bir yüzüğe parasının yeteceğini umuyordu.

Aynı günün ilerleyen saatlerinde arabalar gelip kampçıları evlerine götürmeye başladı. Gece geç saatlere kadar ve ertesi gün boyunca da arabaların ardı arkası kesilmedi. Mr. Blomback’in kahvaltıda rehber öğretmenlerden birinin polioya yakalandığını duyurmasının üzerinden kırk sekiz saat geçmeden, iki yüz elli kampçıdan en az yüz tanesi ebeveynleri tarafından götürülmüştü. Ertesi gün, Bucky’nin kulübesinde kalan iki çocuğa daha polio teşhisi kondu –bunlardan biri, Kızılderili Gecesi’nde kürke sarınıp ayı rolünü oynayan iri yapılı Jerome Hochberger’di– ve kamp derhal kapatıldı. Indian Hill’deki kampçılardan dokuzu daha eve vardıktan sonra fenalaşarak polio teşhisiyle hastaneye kaldırıldı; içlerinden biri de Marcia’nın kardeşi Sheila’ydı.

Buluşma

Mr. Cantor'ı bir daha mahallede görmedik. Stroudsberg Hastanesi'nde yapılan omurilik sıvısı tahlilinin sonucu pozitif ve neredeyse kırk sekiz saat daha belirtilerden hiçbirisini göstermemiş olmasına rağmen derhal hiçbir şekilde ziyaretçi kabul edilmeyen bulaşıcı hastalık koğuşuna taşınmıştı. Sonunda da beklenen felaket başladı – baş çatlatan bir ağrı, güçten düşüren bir yorgunluk, şiddetli mide bulantısı, yüksek ateş, dayanılmaz kas ağrıları ve sonraki kırk sekiz saat içinde inen felç. Sonda ve lavmana ihtiyaç duymadan önceki üç haftayı burada geçirdikten sonra onu üst kata aldılar ve ilk başta felçli olan kollarının ve bacaklarının etrafına buharda haşlanmış keçeli kumaşlar sararak tedaviye başladılar. Sıcak keçeli kumaşlarla süresi bir günde dört ila altı saat arasında değişen işkence gibi dört seanstan geçti. Neyse ki solunum kasları bir zarar görmemişti de nefes alabilmesi için demir akciğerin içine sokulmasına gerek kalmamıştı; bu olasılık ona hepsinden daha korkunç geliyordu. Donald Kaplow'un hâlâ aynı hastanede ve demir akciğerin içinde zar zor hayatta tutuluyor olduğunu duymak dehşete kapılmasına ve gözyaşlarına boğulmasına neden olmuştu. Dalıcı Donald'ın, disk atıcı Donald'm, geleceğin deniz uçağı pilotu Donald'm ne akciğerlerinde nefes ne de uzuvlarında derman kalmıştı!

Sonunda, Mr. Cantor ambulansla Philadelphia'da Sister Kenny Institute adında bir rehabilitasyon merkezine nakledildi; yazın bu döneminde salgın burada da Newark'taki kadar kötü

bir hal almıştı ve hastane koşulları öylesine kalabalıktı ki, bir yatak bulduğu için şanslıydı. Burada da keçeli kumaşla sıcak kompres tedavisi devam etti, ayrıca büzülen kol-bacak kasları ve -felcin büktüğü- sırtını "yeniden terbiye etmek" için ısıraplı esneme egzersizleri yaptırıldı. Sonraki on dört ayını Kenny Institute'ta rehabilitasyon görerek geçirdi, yavaş yavaş sağ kolunu tamamen, bacaklarını da kısmen kullanabilir hale geldi, fakat bel omurgasındaki bükülme ancak birkaç yıl sonra spinal füzyon cerrahisi uygulanarak omurgasına kemik grefti ve metal çubukların yerleştirilmesiyle düzeltilecekti. Nekahat döneminde altı ay boyunca vücudu alçıya alınarak sırtüstü yatması gerekmiş, onunla gece gündüz anneannesi ilgilenmişti. Başkan Roosevelt, Nisan 1945'te beklenmedik bir anda öldüğünde ve bütün ülke yasa Büründüğünde, Kenny Institute'taydı. Yenik düşen Almanya Mayıs ayında teslim olduğunda, Ağustos ayında Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombaları atılırken ve birkaç gün sonra Japonya Müttefiklere teslim olmak istediğini bildirdiğinde yine oradaydı. İkinci Dünya Savaşı sona ermişti, dostu Dave Avrupa'daki savaştan sağ salim evine dönüyordu, Amerika zafer sarhoşluğu içindeydi, ve o hâlâ hastanedeydi; vücudu deforme olmuş, sakat bir halde.

Kenny Institute'ta yatalak olmayan bir avuç insandan biri de oydu. Birkaç hafta sonra tekerlekli sandalyeye alındı ve Newark'a bu halde döndü. Gerektiğinde rehabilitasyon merkezine giderek tedavisini görmeye devam etti ve zamanla sağ bacağı kas işlevlerinin tümünü yeniden kazandı. Faturaları binlerce dolarlık astronomik rakamlara ulaşmıştı, ama Sister Kenny Institute ve March of Dimes tarafından karşılanıyordu.

Chancellor'daki beden öğretmenliği ve bahçe sorumlusu görevlerine hiçbir zaman dönmedi, Weequahic'te atletizm koçluğu yapma rüyasını da gerçekleştirmedi. Eğitim alanından tamamen ayrılarak, birkaç talihsiz başlangıcın ardından memuriyet sınavına girdi - önce, engellilik durumundan ötürü başka hiçbir iş bulamadığından Avon Avenue'daki eskiden dedesine ait olan manav dükkânında satıcı olarak işe alınmış, sonra diğer kaba saba çalışanlardan taban tabana farklı olduğu ve müşterilerin zaman zaman ona Topal diye seslendikleri Springfield Avenue'da-

ki benzin istasyonunda çalışmıştı. Hem yüksek puan aldığından hem de üniversite mezunu olduğundan şehir merkezindeki postanede bir masa başı iş buldu ve devletten aldığı maaş sayesinde anneannesini de kendini de geçindirmeyi başardı.

Ona 1971'de rastladım. Mimarlık fakültesinden mezun olalı ve Newark'ın merkez postanesinin hemen çaprazında büromu açalı yıllar olmuştu. Nihayet onu tanıdığım günden önce Broad Street'te belki de yüzlerce defa karşılaşmış olabilirdik.

1944 yazında Chancellor Avenue okulunun bahçesinde oynayan ve polioya yakalanan çocuklardan biri de bendim ve bir yıl boyunca tekerlekli sandalyeye mahkûm olmuşum. Uzun bir rehabilitasyonun ardından koltuk değnekleri ve bugün hâlâ bacaklarıma takılı olan destekler yardımıyla kendi kendime hareket edebilecek hale geldim. On yıl kadar önce, şehirdeki bir mimarlık bürosunda stajyerlik dönemimi tamamladıktan sonra, tıpkı benim gibi çocukken polioya yakalanan bir makine mühendisiyle şirket kurdum. Tekerlekli sandalye erişimine yönelik mimari tadilatlarda uzmanlaşan danışmanlık ve müteahhitlik firmamızın verdiği hizmetler mevcut evlere ek oda inşa etmekten tutun da banyo tutamağı monte etmeye, dolap askılığı alçaltınaya ve elektrik düğmelerinin yerini değiştirmeye varıncaya dek oldukça çeşitli. Tekerlekli sandalye rampaları ve asansörleri tasarlayıp monte ediyoruz, kapıları genişletiyoruz, banyo, yatak odası ve mutfak tadilatı yapıyoruz; kısacası işimiz, ortağım gibi tekerlekli sandalyeye mahkûm olan insanların hayatını kolaylaştırmak. Tekerlekli sandalyede yaşayanların evlerinde pahalıya mal olabilecek yapısal değişiklikler yoluna gitmeleri gerekebilir, fakat beklentileri karşılamak ve fiyatlarımızı makul tutmak için elimizden geleni yapıyoruz. Ortaya çıkardığımız işin kalitesiyle de birlikte, başarımızın ardından büyük ölçüde bu yatıyor. Gerisi konum ve zamanlamadaki şansımızdan, yoğun bir nüfusa sahip olan kuzey New Jersey'de tam da engellilerin bireysel ihtiyaçlarına ciddi bir ilginin gösterilmeye başladığı anda bu türden bir hizmet sunan tek yer olmamızdan kaynaklandı.

Bazen bahtınız açıktır, bazen değildir. Bütün hayat öyküleri şanstın ibarettir ve ana rahmine düştüğümüz andan itibaren

şans –tesadüfler tiranlığı– her şeydir. Mr. Cantor'ın Tanrı adını vererek kınadığı şeyin de şans olduğuna hükmetmişimdir.

Mr. Cantor'ın sol kolu hâlâ cansızdı ve sol eliyle iş görmesi mümkün değildi. Sol baldırındaki kaslar büyük hasar gördüğünden yürüyüşü aksıyordu. Son yıllarda bacağına hem üst hem de alt kısmı çok daha zayıf hale gelmeye başlamış, uzvu neredeyse otuz yıl önceki rehabilitasyonundan bu yana ilk defa çok şiddetli ağrımaya başlamıştı. Bunun sonunda, doktor muayenesinin ve hastanenin braket satan kısmına yapılan birkaç ziyaretin ardından, sol bacağına desteklemek için pantolonunun altından bütün bacağına kaplayan bir braket takması gerekmişti. Ağrıyı pek dindirmese de, bastonla birlikte kullandığında ayağının üzerinde sabit durabilmesine ve denge kurabilmesine katkıda bulunmuştu. Ancak, kötüleşmeye devam ederse –çünkü polio geçirmiş çoğu kişinin ileriki yıllarda post-polio sendromu adı verilen bir rahatsızlıktan mustarip olması çok sık karşılaşılan bir durumdu– çok geçmeden kendini yeniden tekerlekli sandalyede bulacağını söyledi.

1971'de bir bahar günü öğleden sonra işlek Broad Street'te, işyerlerimizin tam orta noktasında birbirimize rastladık. Yüzünü örten bir bıyık bırakmış olsa da o beni değil ben onu tanıdım. Elli yaşındaydı, bir zamanlar siyah olan saçları artık asker tıraşı değildi ve beyaz bir çalı gibi tepesinde yükseliyordu, bıyığı da saçları gibi beyazdı. İçer basarak uzun adımlar attığı o atletik yürüyüşünden eser kalmamıştı. Yüzünün keskin hatları aldığı kilolar nedeniyle yumuşamıştı, artık esmer tenin altındaki yüz sanki tornadan geçirilerek son derece sert bir görünüme kavuşturulmuş gibi durmuyordu; bir genç adamın kendini küstahça ortaya koyan yüzü değildi artık. O asıl yüz artık daha etli bir başka yüzün, insanların genellikle aynada yaşlanmakta olan yüzlerine teslimiyet içinde baktıklarında gördükleri bir kamuflajın içine gömülmüştü. Bir zamanlar sımsıkı kas olan vücudundan eser kalmamış, kasları eriyip gitmiş, sıkılığı gevşemişti. Artık yalnızca tıknazdı.

Karşılaştığımızda otuz dokuz yaşındaydım ve kendim de kısa boylu, şişman bir adamdım, sakallıydım ve küçüklüğümdeki çelimsiz halim gitmişti. Sokaktayken kim olduğunu anladım.

gımda o kadar heyecanlanmışım ki, arkasından bağırdım, "Mr. Cantor! Mr. Cantor! Ben Arnold Mesnikoff. Chancellor okulunun bahçesinden. Alan Michaels en yakın arkadaşım. Okulda hep yan yana otururduk." Alan'ı asla unutmamış olsam da, yeryüzündeki en büyük tehditlerin savaş, atom bombası ve polio olduğu düşünülen o on yıllık zaman diliminde öldüğünden bu yana yıllardır adını ağzıma almamıştım.

Sokaktaki o ilk duygusal karşılaşmamızın ardından, haftada bir defa yakınlardaki bir lokantada öğle yemeği yemeye başladık, hikayesini de bu şekilde dinleme fırsatı buldum. Hikâyesini başından sonuna ve –her yeni hafta daha büyük bir samimiyetle içini dökmeye başladıkça– neredeyse hiçbir şeyi atlamadan tamamen anlattığı ilk kişi bendim. Can kulağıyla dinlemek ve hayatının daha iyi olan bölümüyle ilgili zihnindeki her şeyi kelimelere dökerken onu anlamak için elimden geleni yaptım. Benimle konuşmak onu ne rahatlatıyor ne de sıkıntı veriyor gibiydi. Konuşmak onun için çok geçmeden kontrolünü kaybettiği bir iç dökme idi; yükünü hafifletmek ya da derdine derman olmaktan çok, bir sürgünün yitirdiği ülkesine, felaketi yaşadığı sevgili vatanına acıyla yaptığı ziyarete benziyordu. Okul bahçesindeyken ikimizin özellikle çok yakın olduğu söylenemezdi; yeteneksiz bir sporcu, sessiz, utangaç ve çelimsiz bir çocuktum. Fakat o deşetli yaz mevsiminde Chancellor'ın bahçesinde oynayan çocuklardan biri olmam –ayrıca, sahadaki gözde oyuncusunun en iyi arkadaşı olmam ve tıpkı Alan'la onun gibi polioya yakalanmış olmam da– sözünü esirgmeden her şeyi açık açık anlatmasına neden olmuştu. Mr. Cantor'ın daha önceden yetişkin haliyle hiç tanımadığı dinleyicisi olarak, onun böyle yüreğini dağlarcasma konuşması zaman zaman bende şaşkınlık uyandırıyordu; çocukluğumuzda bana ve arkadaşlarıma nasıl güven aşıladıysa, şimdi kendisi de aynı güveni karşısında onu dinlemekte olan kişiden alıyordu.

Yıllardır içinde tuttuğu şeyleri bir bir anlatırken, genel olarak çok derinlerine işlemiş bir başarısızlık hissi hâkimdi; sadece polio nedeniyle kötürüm olmakla kalmamış, yakasını bırakmayan utançtan ötürü manen de bir o kadar hasar görmüştü. Ülkenin en büyük polio kurbanı örneği olan Franklin D. Roosevelt'in

tam zıddıydı; hastalık Bucky'yi zafere değil, yenilgiye sürüklemişti. Felç ve beraberinde gelen her şey güçlü kuvvetli bir erkek olduğuna ilişkin inancını onulmaz bir biçimde sarsmış, bunun sonucunda kendini hayatın bu yönünden tamamen geri çekmişti. Genellikle Bucky kendini cinsiyetsiz hissediyordu; ulusça acı çekilen ve mücadele verilen, erkek olmanın vatanın yılmaz koruyucusu olmak anlamına geldiği bir dönemde rüştünü ispat etmiş bir erkeğin kendini bu gözle görmesi çok gurur incitici bir durumdu. Ona bir eşim ve iki çocuğum olduğunu söylediğimde, bana, felç olduktan sonra evlenmek şöyle dursun, biriyle çıkmanın bile içinden gelmediği cevabını verdi. Pörsümüş kolunu ve pörsümüş bacağına doktorlardan ya da, hâlâ hayat-tayken, anneannesinden başka kimseye asla gösterememişti. Kenny Institute'tan ayrıldıktan sonra canla başla ona bakan ve kalbinde ciddi bir sorun teşhis edilmiş olmasına rağmen göğüs ağrılarını umursamayıp on dört ay boyunca bir kez olsun aksatmadan her pazar günü öğleden sonra Newark'tan trene binerek Philadelphia'da onu ziyarete gelen de anneannesiydi.

Anneanesi öleli uzun zaman olmuştu, fakat Bucky kendini 1967 Newark ayaklanmalarının* ortasında bulana dek –olaylar esnasında sokağın aşağısındaki bir ev yanarak küle dönmüş, yakınlardaki bir çatıdan birileri etrafa ateş açmıştı– Avon yakınlardaki Barclay Sokağı üzerinde bulunan asansörsüz binada, kirada oturdukları küçük dairede yaşamaya devam etmişti. Oturduğu kata bir zamanlar üçer üçer çıkmayı sevdiği dış merdivenleri tırmanarak ulaşması gerekiyordu; anneannesinin sevgisinin bir zamanlar sınırsız olduğu ve ona karşı asla şefkatini yitirmeyen anaç sesinin en iyi hatırlandığı üçüncü kattaki bu dairede kalmak için hangi mevsim olursa olsun, buzlu ya da kaygan demeden güç bela merdivenleri tırmanmaya devam etmişti. Hayatında geçmişinden sevdiği hiç kimse kalmamış olmasına rağmen, özellikle buna rağmen, anneannesini oturdukları katın merdivenlerini haftada bir sert bir fırçayla ovarken yanında bir kova köpüklü suyla dizlerinin üzerine çökmüş ya da küçük ailelerine kömür sobasının üzerinde yemek pişirirken çok canlı

* 1967 yazında, Newark'ın yoksul kesimini oluşturan Afrika asıllı Amerikalıların başlattığı ve ölümler, yaralanmalar ve yağmalarla sonuçlanan ayaklanma. (ed. n.)

bir biçimde gözlerinin önüne getirebiliyordu – ve bunu, işten her eve dönüşünde merdivenleri çıkarken, istemeden de olsa sık sık yapıyordu. Kadınlara olan duygusal bağlılığı konusunda elinden gelenin en fazlası buydu.

1944 yılının Temmuz ayında Indian Hill Kampı'ndan ayrıldıktan sonra bir daha asla, asla ne Weequahic'e adım atmış, ne de ders verdiği Chancellor Avenue Okulu'nun spor salonunu ya da Chancellor oyun sahasını ziyaret etmişti.

"Neden?" diye sordum.

"Neden gidecektim ki? Ben Chancellor'ın bahçesinin Tifolu Mary'siydim.* Okulun bahçesine polioyu taşıyan kişi bendim. Indian Hill'a polioyu götüren de."

Kendine bu rolü biçmiş olması içime oturmuştu. Hiçbir şey beni bunun şiddetine hazırlayamazdı.

"Öyle mi? Virüsü sizin taşıdığınıza dair kesinlikle hiçbir kanıt yok ama."

"Taşımadığıma dair de hiçbir kanıt yok" dedi, öğle yemeği sohbetlerimizde genellikle yaptığı gibi yüzüme değil de uzaklardaki görünmez bir noktaya ya da tabaklarımızdaki yemeğe bakarak. Benim ya da herhangi birinin sorgularcasına gözlerinin içine bakmasından kaçınıyor gibiydi.

"Ama siz de polio oldunuz" dedim. "Aşının geliştirilmesinden on bir yıl önce polio hastalığına yakalanacak kadar talihsiz olan hepimiz gibi siz de hasta oldunuz. Yirminci yüzyıl tıbbi tarihi başarılarla imzasını bizim açımızdan biraz yavaş attı. Bugün çocukluk çağının yazları tam da olması gerektiği gibi son derece tasasız. Polio tehdidi ortadan tamamen kalkmış durumda. Artık kimse bizim olduğumuz gibi savunmasız değil. Fakat özellikle sizin açınızdan bakacak olursak, polioyu Donald Kaplow'a ulaştırmış olma ihtimaliniz kadar virüsü ondan kapmış olma ihtimaliniz de var."

"Peki ya ikiz Steinberg kardeşlerden Sheila... o nereden kaptı o halde? Bak, şimdi bütün bunları tutup yeniden ortaya çıkarmanın kimseye bir faydası yok" dedi tuhaf bir şekilde, zaten her şeyi yeniden ortaya çıkarıp benimle paylaşmış olduğu halde.

* İrlanda'dan ABD'ye göç eden Mary Mallon, literatüre ilk sağlıklı tifo mikrobu taşıyıcısı olarak geçmiştir (ç. n.)

"Olan oldu" dedi. "Her ne yaptıysam geçmişte kaldı. Elimde olmayanla yaşamasını biliyorum."

"Ama taşıyıcı olmanız mümkün olsa bile masum bir taşıyıcı olacaktınız. Geçen yıllar boyunca yapmadığınız bir şey için kendinizi cezalandırıp hor görerek yaşamadınız herhalde. Bu çok ağır bir ceza."

Bir an sessizlik oldu, gözleri bakışlarını yönelttiği o görünmez –başımın yan tarafında, uzaklarda bir yerde, muhtemelen 1944 yılı olan– noktada dolaştı.

"Gerçeği bilmek istiyorsan" dedi "bunca yıldır hep Marcia Steinberg'le yaşadım. Kendimi pek çok şeyden azat ettim, ama onu aklımdan çıkarıp atmayı hiçbir zaman başaramadım. Bunca yıl geçmiş olmasına rağmen hiçbir şey değişmedi. Hatta bazen sokakta onu gördüğümü zannediyorum."

"Yirmi iki yaşındaki haliyle mi?"

Başını salladı ve "Pazar günleri elbette onu düşünmekten kaçınıyorum, ama aklıma en çok o zaman geliyor. Ne kadar çabalasam nafile" diye açıkladı.

Bazı insanları arkanızı döndüğünüz an unutursunuz; Marcia söz konusu olduğunda Bucky için böyle olmamıştı. Marcia'nın anısı her zaman tazeliğini korumuştı.

Sağlam elini cebine sokup bir mektup çıkardı ve bana uzattı. 2 Temmuz 1944'te Stroudsburg'dan, Eugene Cantor adına 17 Barclay Street adresine gönderilmişti.

"Hadi, aç" dedi. "Bakman için sana getirdim. Kampa gidişinden sadece birkaç gün sonra aldım bu mektubu."

Zarfın içinden çıkardığım küçük soluk yeşil kâğıdın üzerinde mükemmel bir Palmer metodu elyazısıyla şöyle yazıyordu:

Erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim
erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim
erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim
erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim erkeğim

Sayfanın sonuna ve öbür yüzünün yarısına kadar aynı kelime tekrar tekrar, görünmez dümdüz bir çizginin üzerine inci gibi yazılmıştı. Mektup yalnızca isminin baş harfiyle imzalanmıştı,

gövdesinde ve birleşim yerlerindeki kıvrımlarda mütevazı bir gösteriş sergileyen uzun ve biçimli büyük M ile. Yanında da "(tıpkı 'erkeğiM'deki gibi)" yazıyordu.

Yaprağı yeniden zarfının içine yerleştirdim ve ona geri verdim. "Yirmi iki yaşında bir genç kadın ilk aşkına yazmış. Böyle bir mektup aldığınız için sevinmişsinizdir."

"İşten çıkıp eve geldiğimde elime geçti. Akşam yemeği süresince cebimde tuttum. Beraberimde yatağa götürdüm. Elimdeyken uyudum. Derken telefon sesiyle uyandım. Anneannem koridorun karşı tarafındaki odada yatıyordu. Telaşa kapıldım. "Bu saatte kim olabilir?" Telefonu açmak için mutfaka gittim. Oradaki saate göre geceyarısını birkaç dakika geçmişti. Mr. Blomback'ın kulübesinin arka tarafındaki ankesörlü telefonda Marcia arıyordu. Kulübesinde yatarken bir türlü uyuyamamış, kalkıp giyinmiş, karanlıkta dışarı çıkıp beni aramıştı. Mektubu alıp almadığımı bilmek istiyordu. Aldım, dedim. İki yüz on sekiz defadan daha fazla onun erkeği olduğumu, bu sözüme güvenilebileceğini söyledim. Sonsuza dek onun erkeği olduğumu söyledim. Sonra bana, erkeğini şarkı söyleyerek uyutmak istediğini söyledi. Mutfak masasında iç çamaşırlarımla karanlığın içinde oturuyordum ve sıcaktan domuz gibi terliyordum. Yine çok sıcak bir gün olmuştu ve geceyarısı olmasına rağmen hava hâlâ serinlememişti. Yolun karşısındaki dairelerin hiçbirinde ışık yanmıyordu. Koca sokakta uyanık tek bir kişinin bile olduğunu sanmıyorum."

"Size şarkı söyledi mi?"

"Bir ninni söyledi. Daha önce hiç duymamıştım, ama bir ninniydi. Yumuşacık bir sesle söylüyordu. Aynen bu şekilde, kendiliğinden telefonda bana ninni söylemeye başladı. Muhtemelen çocukluğundan hatırladığı bir ninniydi."

"Demek ki onun yumuşak sesine karşı sizin de zaafınız varmış."

"Adeta serseme dönmüştüm. Böylesine yoğun bir mutluluk beni sersemletmişti. Öyle ki, telefona 'Gerçekten bu kadar muhteşem misin?' diye fısıldadım. Böyle bir kızın var olduğuna inanamıyordum. Dünyadaki en şanslı erkek bendim. Hiçbir şey beni durduramazdı. O beni böyle severken herhangi bir şeyin beni durdurmasına imkân var mıydı?"

“Sonra onu kaybettiniz” dedim. “Nasıl oldu bu? Daha hiç anlatmadınız.”

“Hayır, anlatmadım. Marcia’nın beni görmesine izin vermedim. İşte böyle oldu. Neyse, çok konuştum galiba.” Birden açığa vurduğu hassasiyetinden ötürü utanç duyarak rahatsız oldu ve kıpkırmızı kesildi. “Konuyu nasıl buraya getirdim? Mektup. Mektup yüzünden. Daha en başından hiç aramamam gerekirdi.”

Dirseği masaya dayalı duruyordu, kızaran yüzünü sağlam eline doğru eğdi ve parmak uçlarıyla kapalı göz kapaklarını ovuşturdu. Hikâyenin en zor kısmına gelmiştik.

“Marcia’yla ilişkinizi sona erdiren neydi?” diye sordum.

“Karantinadan çıktığım zaman Stroudsburg’daki hastaneye geldiğinde, onu içeri almamalarını söyledim. Kardeşinin hastalığı hafif atlattığını ve kötürüm kalmadığını, üç hafta sonra tamamen iyileştiğini yazan bir not bıraktı. Bu haberi almak içimi rahatlatmıştı ama ailesiyle ilişkilerimi yeniden başlatmak istemedim. Philadelphia’ya nakledildiğimde Marcia beni görmek için ikinci bir teşebbüste bulundu. Bu defa izin verdim. Çok kötü tartıştık. Kavga edecek biri olduğunu hiç düşünmezdim; daha önce hiç kimseye böyle alenen öfkelenmediğini görmemiştim. Bundan sonra asla geri gelmedi. Bir daha hiç görüşmedik. Philadelphia’dayken babası benimle konuşmak istedi ama telefonuna çıkmadım. Springfield Avenue’daki Esso istasyonunda çalışırken bir gün hiç umulmadık bir şekilde benzin almaya geldi. Sırf benzin almaya gelinmeyecek kadar uzak bir istasyondur.”

“Marcia için mi gelmişti? İkinizi barıştırmak için mi?”

“Bilmiyorum. Belki de. Pompaya başka birini gönderdim. Kendimi ondan gizledim. Dr. Steinberg’e yaraşacak biri olmadığımı biliyordum. Kızına ne olduğu hakkında hiçbir fikrim yok. Bilmek de istemiyorum. Kiminle evlendiyse, çocuklarıyla birlikte sağlıklı ve mutlu bir hayat sürsünler. Umalım ki merhametli Tanrıları bıçağını sırtlarına saplamadan evvel onları güzelliklerle kutsamış olsun.”

Bucky Cantor gibi birinden beklenmeyecek denli şaşırtıcı, sert sözlerdi bunlar ve sanki kendi de ağzından çıkanları duyduğu an hayret etmiş gibi göründü.

“Marcia’ya özgürlüğünü borçluydum” dedi sonunda, “ve

ona özgürlüğünü verdim. Benim yüzümden kendini çıkmazda hissetmesini istemedim. Hayatını mahvetmek istemedim. Kötürüm birine âşık olmamıştı, öyle biri başına kalmamalıydı."

"Kararı kendisinin vermesi gerekmez miydi?" diye sordum. "Bazı kadınlar için zarar görmüş erkekler bazen çok çekici olabiliyor. Başımdan geçtiği için biliyorum."

"Bak, Marcia tatlı, saf, iyi yetiştirilmiş bir genç kızdı. Şefkatli ve sorumluluk sahibi ailesi ona ve kız kardeşlerine nazik ve yumuşakbaşlı olmayı öğretmişti" dedi Bucky. "Genç ve yeni bir birinci sınıf öğretmeniydi, çiçeği burnundaydı. İncecik bir kızdı, benden bile kaç santim kısaydı. Benden daha zeki olmasının bile faydası dokunmadı; içine düştüğü bu karmaşadan kendini nasıl kurtaracağına dair en ufak bir fikri bile yoktu. Bu yüzden onun yerine ben yaptım. Yapılması gerekeni ben yerine getirdim."

"Her şeyi uzun boylu düşünmüştünüz" dedim. "Bundan başka bir şey düşünmemişsiniz gibi geliyor kulağa."

Sohbetlerimiz esnasında pek nadir yaptığı gibi gülümsedi, somurtmaktan çok zor ayırt edilebilen, neşeden çok bıkkınlığı ifade eden bir gülümseyişti bu. İçinde en ufak bir neşe kırıntısı yoktu. Bununla birlikte, bir zamanlar yaşamının merkezinde yer tutan enerji ve çalışkanlıktan da eser kalmamıştı. Ve, tabii ki, spora olan tutkusu da tamamıyla yok olmuştu. İşe yaramaz hale gelenler sadece bir kol ve bir bacadan ibaret değildi. Asıl kişiliği, onunla karşılaştığınız anda yüzünüze çarpan bütün o dirimsel amaçlılığı, tıpkı Marcia'yla birlikte Indian Hill'deki gölün ortasındaki adaya gittikleri ilk gece huş ağacının gövdesinden soyduğu ince ağaç kabuğu misali şeritler halinde üzerinden soyulmuştu. Birkaç aydan uzun bir süre boyunca haftada bir gün birlikte öğle yemeği yedik ve bir kez olsun keyfinin yerinde olduğunu görmedim; "Marcia'nın sevdiği 'I'll Be Seeing You' şarkısını da asla unutamadım. Çok acıklı, fazla duygusal ama görünüşe göre yaşadığım süre boyunca hatırlamaya devam edeceğim. Bir gün bir yerlerde kulağıma çalınırsa ne yaparım bilmiyorum" derken bile.

"Hıçkırıklara boğulabilirsiniz."

"Olabilir."

"Hakkınız var" dedim. "Tüm kalbiyle sevdiği birinden vazgeçen kim olsa mahvolurdu."

"Ah, eski dostum" dedi, o ana dek hiç dışavurmadığı kadar duygusal bir ifadeyle, "Onunla sonumuzun böyle olacağı aklımın ucundan geçmezdi. Asla."

"Size sinirlendiğinde... yani sizi görmek için Philadelphia'ya geldiği zaman..."

"Onu bir daha hiç görmedim."

"Söylemişsiniz. Ama ne oldu?"

Anlattığına göre, Marcia, Ekim ayının ortasında harikulate bir cumartesi günü geldiğinde, o tekerlekli sandalyedeymiş. Hava hâlâ dışarı çıkmalarına ve Marcia'nın Sister Kenny Institute'un önündeki çimenlik alanda, yaprakları sararıp dökmeye başlayan ağaçların altındaki banklardan birinde oturmasına izin verecek kadar ılıkmış, fakat yine de henüz ülkenin kuzeydoğusundaki eyaletlerde polio salgınının nihayet hızını kesip yok olmasına imkân tanıyacak denli serinlememiş. Bucky, Marcia'yı görmeyeli ya da ondan haber almayalı neredeyse üç ay olmuş, dolayısıyla Marcia'nın da Bucky'nin nasıl bir kötürüme dönüştüğünü görme fırsatı olmamış. Öncesinde Bucky ile Marcia değil ama Bucky ile Marcia'nın babası arasında bir yazışma olmuş. Dr. Steinberg, Bucky'ye Marcia'nın onu ziyaret etmesine izin vermeye ve aklında ne varsa onun yüzüne karşı söylemeye mecbur olduğunu söylemek için yazmış. "Marcia da, ailemiz de" diye yazmış Dr. Steinberg, "senden daha iyi bir davranış görmeyi hak ediyor." Üzerinde, çalıştığı hastanenin logosu bulunan şahsi mektup kâğıdına itibarlı bir doktor olan bir adamın elyazısıyla yazılarak gönderilen bir mektup karşısında Bucky elbette savunmasızmış ve böylece Marcia'nın ziyareti için gün ve saat belirlenmiş. Marcia oraya gelir gelmez onu son görüşünden bu yana saçının uzayıp kamptaki halinden daha kadınsı görünmesine yol açtığını ve her zamankinden daha güzel olduğunu fark etmesiyle neredeyse anında tartışmaya başlamışlar. Marcia şapkası ve eldivenleriyle aynı ilk âşık olduğu zamanki hanım hanımcık öğretmene dönmüş.

Söyleyebileceği hiçbir şeyin fikrini değiştirmeyeceğini ona açık açık belirtmiş, fakat bir yandan da sağlam elini uzatıp yü-

züne dokunmak için içi gidiyormuş. Bunun yerine, sağlam eliyle cansız kolunu bileğinden yakalayıp Marcia'nın göz seviyesine kaldırmış. "Bak" demiş. "Neye benzediğimi gör."

Marcia, ağzını açıp tek kelime etmemiş ama gözünü de kırpmamış. Bucky, artık ona kocalık, çocuklarına da babalık edebilecek kadar erkek olmadığını, aksini düşünmekle sorumsuzluk ettiğini söylemiş.

"Ben mi sorumsuzluk ediyorum?" diye bağırmış Marcia.

"Asil kahramanı oynamakla. Evet."

"Sen neden bahsediyorsun? Seni seven, seninle evlenip karısı olmak isteyen birinden başka bir şey olmaya çalıştığım yok." Ardından trenle oraya gelirken prova ettiği şüphe götürmeyen sözlerle devam etmiş. "Bucky, durumumuz hiç karmaşık değil, cidden" demiş ona. "Ben karmaşık biri değilim. Hatırlamıyor musun beni? Temmuz ayında kampa gitmeden önceki gece sana ne söylediğimi hatırlamıyor musun? 'Her şeyi mükemmel yapacağız.' Evet, aynen öyle olacak. Hiçbir şey bunu değiştirmedi. Ben mutlu olmak isteyen sıradan bir kızım. Sen beni mutlu ediyorsun. Her zaman mutlu ettin. Şimdi neden etmeyecekmişsin?"

"Çünkü artık hiçbir şey kampa gitmeden önceki gece gibi değil. Çünkü ben artık o âşık olduğun kişi değilim. Eğer öyle olduğumu sanıyorsan kendini kandırıyorsun. Vicdanının sana doğru olduğunu söylediği şeyi yapıyorsun sadece; bunu anlıyorum."

"Hiçbir şey anlamıyorsun! Anlamsız şeyler söylüyorsun! Benimle konuşmayı ve beni görmeyi reddetmekle, seni rahat bırakmamı istemekle asıl asil kahramanı oynamaya çalışan sensin. Ah, Bucky, ne kadar körsün!"

"Marcia, sakat olmayan, gücü kuvveti yerinde, baba olacak birinden beklenen her şeye sahip olan biriyle evlen. Avukat olsun, doktor olsun, istediğin herkesle evlenebilirsin... senin kadar zeki ve senin kadar eğitilmiş biriyle ol. Senin ve ailenin asıl hak ettiği bu. Böyle biriyle olmalısın."

"Böyle konuşarak beni öyle çileden çıkarıyorsun ki! Beni hayatım boyunca hiçbir şey senin şu anda yaptığın gibi çileden çıkarmadı! Senden başka kendini cezalandırarak içini rahatlatan hiç kimse tanımadım!"

"İçimi rahatlatmak için değil bu. Söylediklerimi tamamen çarpıtiyorsun. Sadece olan bitenin nelere yol açacağını görüyorsun, sense görmüyorsun. Görmeye de niyetin yok. Beni dinle: Hiçbir şey yazın başında olduğu gibi değil. Bana bak. Hiçbir şey daha farklı olamaz. Bak."

"Bırak şunu, lütfen. Kolunun halini gördüm ve *umrumda değil*."

"O zaman bacağıma bak" demiş, pijamasının paçalarını kaldırarak.

"Bırak şunu, yalvarırım! Sen vücudunun hasar gördüğünü sanıyorsun, ama asıl hasar gören şey aklın!"

"Kendini benden kurtarmak için bir başka iyi sebep işte. Çoğu kadın bir kötürümün kendi isteğiyle hayatlarından çıkıp gitmesine sevinir."

"Ben o çoğu kadından biri değilim o halde! Sen de kötürümün teki değilsin! Bucky, sen *hep* böyle oldun. Hiçbir şeyi doğru mesafeye koymayı bilemedin – hiçbir zaman! Sorumlu *olmadığın* halde kendini daima sorumlu tutuyorsun. Sorumlu ya korkunç Tanrı'dır ya da korkunç Bucky Cantor'dır. Fakat aslında sorumluluk *ikisine* de ait değil. Tanrı'ya karşı tavrın hem çocukça hem de budalaca."

"Bak, senin Tanrı'ndan ben pek hazzetmiyorum, o yüzden aramızdaki meseleye O'nu da dahil etme. Benim kabullenemeyeceğim kadar gaddar biri. Çocukları öldürmeye çok fazla vakit harcıyor."

"Bu da saçma! Sırf polioya yakalandın diye komik şeyler söylemeye hakkın yok. Tanrı'nın ne olduğuna dair en ufak bir fikrin bile yok! Kimsenin yok, ve olamaz da! Ahmaklık ediyorsun, ama ahmak olmadığını biliyorum. Cahil cahil konuşuyorsun, cahil olmadığını farkındayım. Delirmiş gibi davranıyorsun, ama deli değilsin. Asla deli olmadın. Her zaman makul bir insandın. Makul, mantıklı, güçlü, akıllı. Ama bu halin! Sana olan aşkıma, ailemi elinin tersiyle itiyorsun. Böyle bir saçmalığın parçası olmayı reddediyorum!"

Tam bu noktada Marcia yelkenleri suya indirip elleriyle yüzünü kapamış ve ağlamaya başlamış. Etraflarındaki banklarda ziyaretçilerini ağırlamakta ya da rehabilitasyon merkezinin

önündeki asfalt yolda sandalyeleriyle gezdirilmekte olan hastalar, tekerlekli sandalyedeki bir hastanın yanında oturan ve üzüntüden perişan olduğu her halinden belli olan bu güzel, minyon yapılı, şık giyimli genç kadını fark etmeden edememişler.

Gözyaşlarının arasından "Sana hayret ediyorum" demiş Marcia. "Keşke savaşa gidebilseydin, o zaman... of o zaman ne yapardın bilemiyorum. Asker olurdun ve bunun üstesinden gelirdin – artık her neyse. Polion olsun olmasın, sevdiğim kişinin sen olduğuna inanamıyor musun? İkimiz için de olabilecek en kötü şeyin senin kendini benden uzaklaştırman olduğunu anlayamıyor musun? Seni kaybetmeye dayanmam – bunu kafana sokmanın bir yolu yok mu? Bucky, kendini bir bıraksan, hayat senin için öyle kolay olabilir ki. Birlikte olmaya devam etmemiz gerektiğine seni nasıl ikna edebilirim? Beni kurtarma, Tanrı aşkına. Önceden planladığımız şeyi yap – evlen benimle!"

Ama Marcia ne kadar ağlasa da, ağlaması ona bile ne kadar yürektenmiş gibi gelse de, Bucky ödün vermemeye kararlıymış. "Evlen benimle" diyen Marcia'ya cevabı sadece "Sana bunu yapmayacağım" olmuş. Marcia, "Senin bana bir şey yaptığın yok – kendi kararlarımdan kendim sorumluyum!" demiş. Ancak namuslu bir adam olmak için son şansı gönülden sevdiği erdemli genç kadını ömür boyu eşi olmak üzere hiç düşünmeksizin kötürümün birini seçmekten alıkoymakken, kararından dönmesi mümkün değilmiş. Gururunu bir parça olsun koruyabilmesinin tek yolu, daha önce kendi için istediği her şeyden kendini mahrum bırakmış – eğer aksini yapacak kadar zayıflık gösterseymiş, nihai yenilgiye katlanması gerekecekti. En önemlisi, Marcia eğer Bucky onu reddettiği için şimdiden için için bir rahatlama hissetmiyorsa, eğer hâlâ hakikati kendi gözleriyle göremeyecek kadar kendi masum sevgisinin –ve ahlaki değerlere fazlasıyla düşkün babasının– etkisi altındaysa, bir gün mutlu çocukları ve dört dörtlük kocasıyla kendine ait bir ailesi ve yuvası olduğunda farklı düşünüyor olacaktı. Evet, gün olacak kendisini acımadan geri çevirdiği için Marcia ona minnettar olduğunu anlayacak, hayatından yok olarak ona çok daha iyi bir gelecek sunduğunu teslim edecekti; ve bu gün çok uzak bir gelecekte değildi.

Marcia'yla son buluşmalarının hikâyesini bitirdiğinde ona "Bütün bunlar içinizde nasıl bir burukluk yarattı?" diye sordum.

"Tanrı, annemi doğumda öldürdü. Tanrı, baba diye bana bir hırsız verdi. Tanrı, yirmili yaşlarımın başında bana polio bulaşmasına neden oldu, ben de virüsü bir düzine çocuğa, hatta belki daha da fazlasına bulaştırdım – büyük olasılıkla Marcia'nın kardeşiyle sen de onlardan biriydiniz. Donald Kaplow da. Donald, 1944 yılının Ağustos ayında bir demir ciğerin içinde öldü. Ne kadar buruk olmalıyım? Sen söyle." Marcia'nın Tanrısının da bir gün ona ihanet ederek sırtından bıçaklayacağını duyurduğu anki kadar haşin bir ifadeyle konuşmuştu.

"İster genç olsun ister yaşlı, polioidan sağ kurtulmuş olsa da fiziksel güçsüzlüğünün verdiği acının üstesinden gelmeyi tam anlamıyla başaramamış birinde hata aramak benim yapacağım şey değil" diye cevapladım. "Arazların kalıcı olması elbette geçiştirilecek bir şey değil. Fakat daha fazla bir şeyler olması gerek. Tanrı'dan söz ediyorsunuz. Her fırsatta yediğiniz bu Tanrı'ya hâlâ inanıyor musunuz?"

"Evet. Burayı birinin yaratmış olması gerek."

"Tanrı, büyük canı " dedim. "Fakat eğer canı olan Tanrı'ysa, sizin canı olmanız mümkün değil."

"Peki, tıbbi bir muamma diyelim. *Ben* tıbbi bir muammayım" dedi Bucky beni şaşırtarak. *Teolojik* muamma olduğunu kastediyor olabilir miydi? Bu söyledikleri, Gnostisizm'in kötücül bir Demiurgos'la tamamlanmış sokaktaki adam versiyonu muydu? Tanrı buradaki varlığımıza düşman mıydı? İtiraf etmeli ki, kendi deneyimlerinden seçebileceği kanıtlar göz ardı edilebilecek gibi değildi. Polio ancak bir şeytanın elinden çıkabilirdi. Horace ancak bir şeytanın elinden çıkabilirdi. II. Dünya Savaşı ancak bir şeytanın elinden çıkabilirdi. Bunların hepsini bir araya koyduğunuzda kazanan şeytan oluyordu. Şeytan her şeye kadir. Anladığımı sandığım kadarıyla, Bucky için Tanrı, doğası ve amacını şüphe götürürür kitabi bulgulardan değil, bu gezegende yirminci yüzyılın ortasında geçirdiği hayatı boyunca elde ettiği çürütülmesi imkânsız tarihi kanıtlardan çıkardığı, her şeye kadir bir varlıktı. Onun her şeye kadir Tanrı anlayışına göre, tek bir Tanrı'da Hristiyanlık'taki gibi üç kişi

değil, iki şey vücut buluyordu: Hasta ruhlu bir yaratık ve şeytani bir dâhi.

Kendi ateist bakışıma göre, Tanrı'yı bu gözle görmek başka milyarlarca tanrı olduğuna inanmaktan daha gülünç değildi; Bucky'nin O'na karşı isyan bayrağı açmasının bana absürd gelişinin tek nedeni, böyle bir şeye hiç gerek olmayışydı. Weequahic mahallesindeki ve Indian Hill Kampı'ndaki polio salgınının bir trajedi olduğunu kabullenemiyordu. Trajediye suçluluk hissine dönüştürmesi şarttı. Olanlar için bir zorunluluk bulması gerekiyordu. Bir salgın vardı ve bunun bir nedeni olmalıydı. Nedenini sorgulamalıydı. Neden? Neden? Bütün bunların herhangi bir manadan yoksun, rastlantı eseri, akıl almaz ve trajik olduğunu düşünmek onu tatmin etmiyordu. Bütün bunların hızla çoğalan bir virüsten kaynaklanıyor oluşu onun için yeterli değildi. Usanmadan en derinde yatan sebebi bulmaya çabalıyordu; bu şehit, kafayı nedenlere takmış bu manyak faturayı ya Tanrı'ya ya da kendine kesiyor veya daha da ileri giderek mistik ve esraren-giz bir çıkarımla ikisinin korkunç bir birleşiminden tek bir yok edicinin meydana geldiği sonucuna ulaşıyordu. Hayatı boyunca göğüs germek durumunda olduğu acıları her ne kadar anlayabilecek durumda olsam da, itiraf etmeliyim ki bu yaptığı aptalca böbürlenmekten başka bir şey değildi; irade ya da arzu kaynaklı değil, tuhaf, çocukça bir dini yorumdan kaynaklanan bir böbürlenmeydi. Bütün bunları daha önce de duymuştuk ve artık gına gelmişti; Bucky Cantor gibi gerçekten iyi kalpli biri tarafından söylenmiş olsa da.

"Ya sen, Arnie?" diye sordu bana. "İçinde hiç burukluk yok mu?"

"Ben hastalığa yakalandığımda hâlâ bir çocuktum. On iki yaşındaydım, sizin yarınız kadar. Neredeyse bir sene hastanede kaldım. Koğuştaki en büyük çocuk bendim" dedim, "ve etrafım ailesini istediği için bağırıp ağlayan minik çocuklarla doluydu. Gece gündüz tanıdıkları bir yüz görmek için boşuna bekliyorlardı. Terkedilmiş gibi hisseden bir tek onlar değildi. Korku ve ümitsizlik herkesi sarmıştı. Baston gibi iki bacakla büyümenin yarattığı burukluk da cabası. Yıllarca geceleri yatağında uzanırken bacaklarımla konuştum, onlara 'Kıpırdayın! Kıpırdayın!'

diye fısıldıyordum. Okulda bir yılım kaybolmuştu, geri döndüğümde eski sınıfım ve eski arkadaşlarım yoktu. Lisedeyken de çok zor günler geçirdim. Kızlar bana acıyor, oğlanlar benden uzak duruyordu. Hiçbir şeye karışmadan öylece kenarda durup düşüncelere dalıyordum. Bir kenarda durup hayatı seyretmek sorunlu bir ergenliğe yol açıyor. Herkes gibi yürüyebilmeyi istiyordum. Hiçbir sağlık sorunu olmayan delikanlıların okuldan sonra top oynayışlarını seyrederken 'Benim de koşturmacıya hakkım var!' diye bağırışım geliyordu. Sürekli her şeyin kolayca tam tersi olabileceğini düşünerek kendime eziyet ediyordum. Bir süre okula gitmek istemedim bile - gün boyu akranlarımdan nasıl göründüğünün ve neler yapabildiğinin farkında olmak istemiyordum. Olabilecek en küçük şeyi istiyordum: Herkes gibi olabilmek. Neyi kastettiğimi siz de biliyorsunuz. Asla geçmişteki ben olmayacağım. Hayatımın geri kalanını bu şekilde geçireceğim. Eğlenmek nedir artık bilmeyeceğim."

Bucky başını salladı. Bir zamanlar, Indian Hill'deki yüksek sıçrama tahtasının üzerinde kısa bir süreliğine de olsa kendini dünyanın en mutlu insanı hissetmiş biri olarak -o kötücül yazın kavurucu sıcağında uyuması için ona şefkatli sesiyle şehirlerarası hatta ninni söyleyen Marcia Steinberg'ü dinlemiş biri olarak- neden söz ettiğimi anında anladı.

Daha sonra ona üniversitede ikinci sınıftayken yanından taşındığım oda arkadaşımdan bahsettim. "Rutgers'a girdiğimde" dedim, "birinci sınıfların kaldığı yurttan başka Yahudi polio kurbanını odama verdiler. Nuh o günlerde öğrencileri bu şekilde eşleştiriyordu. Bu çocuk fiziksel olarak benden katbekat daha kötü bir durumdaydı. Bedeni acayip deforme olmuştu. Adı Pomerantz'tı. Parlak bir burslu öğrenciydi, lise birincisiydi, dâhi bir doktor adayıydı ve ben ona katlanamıyordum. Beni çıldırtıyordu. Bir dakika olsun susmuyordu. Polio geçirmeden önceki haline olan arzusunu bir kez olsun bastıramadığımdan kendini yiyip bitiriyordu. Bir gün olsun başına gelen adaletsizliği düşünmeden edemiyordu. Bıktırana kadar bundan bahsedip dururdu. 'İlk başta sakat birinin nasıl bir hayatı olduğunu öğreniyorsun' derdi bana. 'Bu ilk aşama. Bu aşamayı atlattıktan sonra manevi bakımdan çökmek için yapılabilecek sınırlı sayıdaki şeyi ya-

piyorsun. Bu da ikinci aşama. Bundan sonra –bir yandan sonunda öyle olacağını bile bile– kendi cehennemin olmamak için mücadele veriyorsun. Sonra, eğer şanslıysan, beş yüz aşamayı geride bırakarak yetmişli yaşlarını sürdürdüğün bir ara, nihayet içinde bir parça hakikat taşıyarak, her şeye rağmen başardım – hayatın elimden tamamen sökülüp alınmasına izin vermedim, diyeceksin. Ve öleceksin.’ Pomerantz üniversitede müthiş başarılıydı, tıp fakültesine rahatlıkla girmişti, sonra da öldü – fakültedeki ilk yılında kendini öldürdü.”

“Bu fikrin cazibesine bir zamanlar benim de kapılmadığımı söyleyemem” dedi Bucky.

“Ben de” dedim. “Ama yine de kafanı bu konuya Pomerantz kadar takmamıştım. Derken şansım birden döndü ve yüzüme öyle bir güldü ki: Üniversitedeki son senemde eşimle tanıştık. Ve yavaş yavaş polio hayatımdaki tek önemli olay olmaktan çıktı; kaderime sövmeyi bıraktım. Weequahic’te 1944 yazında yaşanan bir toplumsal trajedinin parçası olduğumu ve bunun bütün hayatımı ele geçiren şahsi bir trajediye dönüşmek zorunda olmadığını öğrendim. Eşim on sekiz yıldır bana şefkat dolu, neşe saçan bir yoldaş oldu. Hakkını ödeyemem. Bir de çocukların oldu mu kendi derdini düşünemez hale geliyorsun.”

“Doğru olduğundan eminim. Mutlu bir adama benziyorsun.”

“Şimdi nerede yaşıyorsunuz?” diye sordum.

“Newark’ın kuzeyine taşındım. Branch Brook Park yakınlarında bir yere. Anneannemin evindeki mobilyaların iler tutar yanı kalmamıştı, uğraşmadım. Bir cumartesi sabahı alışverişe çıkıp yepyeni bir yatak, kanep, sandalye, lamba, ihtiyacım olan ne varsa hepsini aldım. Rahat bir evim var.”

“Sosyalleşmek için ne yapıyorsunuz?”

“İnsan içine pek karışan biri değilim, Arnie. Sinemaya giderim. Pazar günleri güzel bir Portekiz yemeği yemek için Ironbound’a inerim. Hava güzelse parkta oturmak hoşuma gider. Televizyon izlerim. Haberleri seyredirim.”

Bütün bunları bir başına yaparken onu gözümde canlandırdım, sevdaya tutulmuş bir delikanlı gibi Marcia Steinberg’ün hasretiyle yanıp tutuşmamak için pazar günleri kendini meşgul edişini ya da hafta içi şehir merkezindeki sokaklardan birinde

yirmi iki yaşındaki haliyle onu gördüğünü zannedişini düşündüm. Daha öncesinde nasıl bir genç adam olduğunu hatırlayınca, bundan çok daha büyük şeyleri alt edecek güçte olması gerekirdi diye düşünüyor insan. Sonra kendimi düşündüm, benim de ailem olmasaydı acaba halim daha mı iyi olurdu? Belki bu kadarı bile olmazdı. Sinema, iş, pazar günleri dışarıda yemek – bunların hepsi gözüme felaket iç karartıcı göründü.

“Spor müsabakalarını izliyor musunuz?”

Sanki bir çocuğa kibritlerle oynayıp oynamadığını sormuşum gibi başını sertçe iki yana salladı.

“Anlıyorum” dedim. “Çocuklarım küçükken avluda onlarla beraber koşmıyordum, sonra büyüyüp bisiklete binmeye başladılar, onlarla birlikte bisiklete binemedim, içime oturdu. İnsan duygularını dizginlemeye çalışıyor ama kolay iş değil.”

“Gazetedeki spor sayfalarına bile bakmam. Görmek istemiyorum.”

“Savaştan döndükten sonra arkadaşınız Dave’i hiç gördünüz mü?”

“Englewood okullarında bir iş buldu. Karısını ve çocuklarını da alıp oraya taşındı. Hayır, hiç görüşmüyoruz.” Sonra sessizliğe büründü. Her ne kadar elinde olmayanla yaşamasını bildiğini iddia ederek metin görünmeye çalışsa da, elinden bu kadar çok şeyin uçup gitmesine biraz olsun alışmamış olduğu ve yirmi yedi yıl sonra, olan ve olmayan her şeyin üzerine hâlâ kafa yorup şimdiye Weequahic Lisesi’nin atletizm programının yöneticisi olabileceği gibi türlü türlü şeyi düşünmemek için elinden geleni yaptığı, bu sessizliğiyle gün gibi ortaya çıkmıştı.

“Çocuklara yardımcı olmak, onları güçlendirmek isterken” dedi nihayet, “onlara geriye dönüşü olmayan bir zarar verdim.” Zarar görmeyi en son hak edecek kişi olan bu adamın suskunluk içinde çile çektiği yıllarına işte bu düşünce şekil vermişti. O an, sanki yeryüzünde utanç dolu yedi bin yıl yaşamış gibi görünüyordu. Sağlam elini kavradım –kasları iş görse de artık o eski zorlu, kuvvetli el değildi, yumuşak bir meyveden farkı kalmamıştı– ve dedim ki, “Zararı veren *polio*ydü. Siz suçlu değildiniz. Hastalığın yayılmasında Horace’ın ne kadar payı varsa sizin de o kadar payınız var. Siz de hepimiz gibi bir kurbandınız sadece.”

“Hayır, Arnie. Bill Blomback’ın bir gece çocuklara Kızılderilileri anlattığını hatırlıyorum, Kızılderililerin şeytani bir varlığa inandıklarından bahsediyordu, görünmez bir okla onları vuruyormuş ve yakalandıkları bazı hastalıklara attığı oklar neden oluyormuş...”

“Yapmayın” diye karşı çıktım. “Daha fazla anlatmayın lütfen. Kamp ateşi başında anlatılan hikâyelerden biri bu, Bucky, çocuklar için. Muhtemelen içinde kötü ruhları kovalayan bir şifacı da vardır. Siz Kızılderililerin şeytani varlığı *değilsiniz*. Ok da siz *değilsiniz*, kahretsin – felci ve ölümü getiren siz *değildiniz*. Fail sizseniz bile –bu konuda ödün vermeyecekseniz eğer– tekrar ediyorum: Kesinlikle suçsuzdunuz.”

Sonra, sanki sırf bunu yapmak için büyük bir arzu duyuyorum diye onu değiştirebilirmişim gibi; sanki öğle yemeği yerken yaptığımız o saatlerce süren sohbetlerin ardından şimdi kendisinin sadece yetersizliklerinden ibaret olmadığını görmesini ve utancından arınmaya başlamasını sağlayabilirmişim gibi; sanki, kimsenin yardımını olmaksızın bizi Yahudilere polio bulaştırma tehdidiyle korkutmaya niyetlenen on bıçkın İtalyan’ı defetmeyi başaran o kimsenin ilişmek istemeyeceği genç okul bahçesi sorumlusundan geriye kalanı hayata döndürmek benim gücüm dahilindeymiş gibi hararetle dedim ki, “Kendinize bu kadar yüklenmeyin. Dünyada zaten yeterince zulüm var. Kendinizi günah keçisi haline getirerek durumu daha da kötüleştirmeyin.”

Ne ki, mahvolmuş iyi bir çocuktan daha zor kurtarılabilecek kimse yoktur. Hayatında meydana gelen o korkunç olayı nasıl yorumladığını anlamama ya da bu olayla kurduğu ilişkiyi değiştirmeme izin vermeyecek kadar uzun bir zamandır kendi algı dünyası içinde –ve ümitsizce sahip olmak istediği hiçbir şey olmaksızın– yaşıyordu. Bucky parlak biri değildi –çocuklara beden eğitimi dersi veren kişinin illa o olması gerekmiyordu– ayrıca katiyen geniş bir insan da değildi. Genel olarak nükteden anlamayan biriydi, düşüncelerini açıkça ifade edebilse de zekâ kıvraklığından yoksundu, hayatında bir kez olsun iğneleyici ya da alaycı bir üslupla konuşmamış, asla bir espri patlatmamış ya da gırgır geçmemiş biriydi; aşırı görev bilincinden mustarip olmasına rağmen kısıtlı bir akli kapasite bahşedilmiş

biriydi ve bu nedenle hayat hikâyesine olabilecek en ağır anlamı, üstelik de zaman içinde giderek yoğunlaşarak talihsizliğini kendine zarar verecek şekilde büyüten bir anlamı atfederek çok yüksek bir bedel ödemişti. Chancellor'ın bahçesinde ve Indian Hill'de yaşanan kaos, onun için doğanın kötücül bir abesliği değil, kendisinin işlediği ve bir zamanlar sahip olduğu her şeye mal olarak hayatını kaydıran bir suçun sonucuydu. Bucky gibi birinin kendini suçlu görmesi anlamsız gelebilir, fakat aslında bu kaçınılmaz bir durumdur. Böyle bir insan suçlu hissetmeye mahkûmdur. Yaptığı hiçbir şey kafasındaki ideale denk düşmez. Sorumluluğunun nerede sona erdiğini asla bilmez. Sınırlarına hiçbir zaman güvenmez, çünkü, aman vermeyen doğal iyiliğiyle altına girdiği sorumluluk duygusu başkalarının acısına katlanmasına izin vermez, suçlu olduğu fikrini bir kenara bırakıp kendinin de sınırları olduğunu asla teslim etmez. Böyle birinin hayatta eriştiği en büyük zafer sevdiği kadını kötürüm bir kocadan esirgemektir, ondan vazgeçmekle kendini en derin arzusundan mahrum bırakmak da kahramanlığının bir parçasıdır.

Gerçi belki okul bahçesindeki zor durumdan kaçmamış olsaydı, belki Chancellor'daki çocukları, belediye okul bahçelerini kapatıp çocukları eve göndermeden yalnız birkaç gün önce yüzüstü bırakmamış olsaydı –ve belki de en yakın arkadaşı savaşta ölmeseydi– yaşanan felaket için kendini bu kadar kolay suçlamayacak, yaşadığı dönem tarafından parça parça edilen o insanlardan biri olmayacaktı. Belki de Newark'tan ayrılmayıp polionun Weequahic'in Yahudi cemaatini tabi tuttuğu sınava daha fazla dayanabilseydi ve başına gelebilecek her şeye katlanmayı göze alarak salgına sonuna dek erkekçe şahit olabilseydi...

Ya da belki nerede olduğu hiçbir şey fark ettirmeyecek, olayları yine kendi bildiği gibi görecekti ve bilebildiği kadarıyla –epidemioloji biliminin bilebildiği kadarıyla– belki de haklı olacaktı. Belki de Bucky yanılmıyordu. Belki de kendinden boş yere şüphe ederek kendini kandırmıyordu. Belki de hikâyesinde abartıya yer yoktu ve yanlış sonuçlara varmamıştı. Belki de görünmez ok gerçekten *oydu*.

Yine de, Bucky yirmi üçüneyken, oğlanlar olarak gözümüzdeki en örnek ve en saygıdeğer büyük oydu. İnançlı, yumuşakbaşlı, nazik, adil, düşünceli, güvenilir, zinde, adaleli genç bir adamdı, hem bir arkadaş hem de bir liderdi. Ve hiçbir zaman gözümüze 44'teki salgın şehri tamamen etkisi altına almadan –ve içimizden hatırı sayılır sayıda kişinin bedeni ve yaşamı esaslı bir değişime uğramadan– önce, Haziran ayının sonuna doğru bir öğleden sonra yolun karşısına geçip bahçenin az aşağısındaki büyük toprak sahaya kadar hep birlikte peşinden gittiğimizde olduğu denli olağanüstü görünmemiştir. Lisenin futbol takımı antrenmanlarını ve egzersizlerini burada yapıyordu ve bize burada nasıl cirit atıldığını gösterecekti. Üzerinde parlak kumaştan dar ve kısa bir koşu şortu ve kolsuz bir üst vardı, kramponlu ayakkabılar giymiştir ve ciriti sağ elinde gevşekçe tutarak çocukların başını çekiyordu.

Geldiğimizde saha boştu, Mr. Cantor bizi Chancellor Avenue tarafındaki saha çizgisinin üstünde toplayarak hepimizin aşağı yukarı bir kilo gelen ve yaklaşık iki buçuk metre uzunluğundaki ince bir metal sırk olan ciriti incelemesine ve eline alıp tartmasına izin verdi. Bize sırimla kaplı tutma yerinin hangi biçimlerde kavrandığını, sonra da kendisinin en çok tercih ettiği biçimi gösterdi. Ardından ciritin evveliyatına ilişkin bazı açıklamalarda bulundu. Ok ve yayın icadından önce, ilk toplumlarda avlanma amacıyla mızrak atılmasıyla başlayıp MÖ sekizinci yüzyılda Antik Yunan'daki ilk Olimpiyat Oyunları'yla devam ettiğini söyledi. İlk cirit atıcısının büyük savaşçı ve canavar kıyıcısı Herkül olduğu söyleniyordu. Mr. Cantor bize onun Yunan tanrılarının en üstünü Zeus'un dev oğlu olduğunu ve yeryüzündeki gelmiş geçmiş en güçlü adam olduğunu anlattı. Bu kadarlık dersin ardından şimdi sıra ısınma hareketlerindeydi; yaklaşık yirmi dakika boyunca ısınmasını seyrettik, kenarda duran çocuklardan bazıları onun hareketlerini taklit edebilmek için elinden geleni yapıyordu. Bacaklarını iki yana açıp leğen kemiğini yere değdirecek biçimde esnerken, kasıklardaki kasları germek için önceden alıştırtma yapılmasının önemli olduğunu söyledi, bu bölgedeki kaslar en küçük bir zorlamaya gelmeyecek denli hassastı. Egzersizlerinin çoğunda ciriti esneme sopası gibi

kullanıyor, bir yandan diz çöküp çömelir, ileri atılarak yeniden ayağa kalkar, gövdesini esnetip döndürürken, aleti boyunduruk gibi dengede tutarak bir omzundan öbür omza çevirerek geçiriyordu. Amuda kalkıp ellerinin üzerinde geniş bir çember çizdi, çocuklardan bazısı bu hareketini yapmayı denedi. Ağzı yerden sadece birkaç santim yukarıda, bar üstünde üst gövdesini esnetmek yerine amuda kalktığını anlattı. Önce birkaç defa öne doğru eğilip doğruldu, sonra topuklarından aldığı güçle kalçasını yukarı itip sırtı inanılmaz yükseklikte bir kavis meydana getirene kadar bedenini geriye doğru büküp köprü kurarak ısınma hareketlerine son verdi. Sahanın etrafında iki tur koşacağını söylediğinde biz de peşine takıldık ve hızına yetişmemizin imkânı olmasa da sanki ciridi atmak için ısınan bizmişiz gibi davrandık. Ardından, hayali bir koşu yolunun üzerinde birkaç dakika boyunca ciridi yükseğe kaldırıp yatay ve dikey tutarak gidip geldi.

Atışa hazır olduğunda, nelere dikkat etmemiz gerektiğini anlattı; önce hız almak için koşacak, sonra sıçrayarak pozisyon alıp ciridi fırlatacaktı. Elinde cirit olmadan, bütün hareketleriyle atışın nasıl yapıldığını ağır çekimde gösterdi. "Bunu yapmanız için büyüye gerek yok çocuklar, ama tereyağından kıl çeker gibi kolayca yapabileceğinizi de söyleyemem. Ancak, çok çalışırsanız" dedi, "çok çalışır ve yılmadan egzersiz yaparsanız, karşılığını göreceğiniz konusunda size söz veriyorum. Fakat bunu ancak bir, denge egzersizlerini; iki, hareket kabiliyeti çalışmalarını ve üç, esneklik alıştırmalarını aksatmazsanız; eğer ağırlık egzersizlerine sadık kalırsanız ve cirit atmak sizin için gerçekten bir anlam taşıyorsa yapabilirsiniz. Sporla ilgili her şeyde azim şarttır. Azim, adanmışlık ve ağır disiplini, yani üç A kuralını benimsemişseniz, başarmaya çok yaklaştımsınız demektir."

Her zamanki gibi gereken bütün önlemleri alarak güvenliği için kimsenin kesinlikle sahaya adım atmaması gerektiğini söyledi; her şeyi durduğumuz yerden izlememiz gerekiyordu. Uyarısını bir kez daha tekrar etti. Bundan daha ciddi olamazdı; ciddiyeti kendini görevine bütünüyle adanışını yansıtıyordu.

Ve sonra ciridini attı. Ciridi havaya savururken her bir kasının hareketini ayrı ayrı görebiliyordunuz. Değneği olanca kuvvetiyle fırlatırken boğuk bir uluma sesi çıkarmıştı (sonrasında

hepimiz günlerce bu sesi taklit edip durduk), öyle bir sesteki ki, adeta onun özünü yansıtıyordu: Mükemmeliyete ulaşmak için çırpınan birinin yalın savaş çığılığıydı. Cirit elinden kurtulup serbest kaldığı anda dengesini yeniden kurmak ve çamurun üzerine kramponlarıyla işaretlediği faul çizgisinin ötesine geçmemek için olduğu yerde sekerek sıçramaya başladı. Bu süre boyunca gözlerini, sahanın üzerinde yüksek ve geniş bir yay çizen ciritten ayırmadı. Daha önce hiçbirimiz atletik bir oyunun gözlerinin önünde böylesine güzel bir biçimde sergilenişine şahit olmamıştı. Cirit havada süzülürdü, elli yarda çizgisini* aştı, rakip takımın otuz yarda çizgisinin uzak tarafına kadar gitti, alçalıp yere doğru süzülürken titredi ve yuvarlak madeni ucu iniş hızının verdiği kuvvetle dimdik yere saplandı.

Hepimiz çığılık çığığa bağırıp olduğumuz yerde zıplamaya başladık. Ciritin havada çizdiği yayın başlangıç noktası Mr. Cantor'ın esnek kaslarıydı. Ahenk içinde hareket ederek atışa güç veren, -ayaklarıyla, bacaklarıyla, kalçasıyla, gövdesiyle, kollarıyla, omuzlarıyla, hatta kalın ense köküyle- onun bedeniydi. Sanki okul bahçesinden sorumlu olan öğretmenimiz ilkel bir insana dönüşmüş, yiyecek peşinde koştuğu ovalarda avlanıyor, vahşi doğayı elindeki kuvvetle dize getiriyordu. Hayatımızda kimseye daha fazla hayranlık ve saygı duymamıştık. Onun sayesinde, oğlanlar olarak biz mahallemizin küçük hikâyesini terk edip kadim cinsimizin tarihi destanına ayak basmıştık.

Mr. Cantor o gün öğleden sonra tekrar tekrar cirit attı, atışlarının her biri diğerinden daha yumuşak ve güçlüydü, her atışına çığılık ve homurtu karışımıyla çınlayan o ses eşlik ediyor ve cirit bizi daha da zevklendirerek her seferinde sahada birkaç yarda daha öteye saplanıyordu. Ciriti havada tutarak koşmasını, atış yapacağı kolunu vücudunun arkasına doğru gerip ciriti havaya fırlatmak için kolunu omzunun üstünde yükseltmesini -ve sonra bir patlama gibi ileri göndermesini- seyrederken, gözümüze yenilmez görünmüştü.

* Yüz yarda uzunluğundaki Amerikan futbolu sahası on yardalık dilimlere bölünmüştür, elli yarda sahanın tam ortasını ifade eder (ç. n.)

Philip Roth, *Nemesis*'te, insanın varoluşuna dair söyledikleriyle Yunan trajedilerini hatırlatan sarsıcı bir hikâye anlatıyor.

1944 yazında, polio salgını Newark sakinlerinin, ama özellikle de çocukların hayatlarını cehenneme çevirirken, gözleri yeterince iyi görmediği için orduya alınmayan genç beden eğitimi öğretmeni Bucky Cantor, şehrin Yahudi mahallesindeki bir okulun bahçe sorumluluğunu yapmakta ve orada oynayan çocukları hastalıktan korumaya çalışmaktadır. Şehirden ve salgından uzaktaki bir yaz kampında çalışan sevgilisi Marcia'yı bir mutluluk hayali olarak hep aklında bulunduran Bucky, bu hayale bir an önce ulaşmak için acele ettiğinde, bütün hayatını değiştirecek bir seçim yaptığının farkında değildir.

Nemesis, gençlik heyecanları, ölüm korkusu, sorumluluk ve inanç üzerine unutulmayacak bir roman.



ISBN 978-975-08-2290-2



12 TL

9 785750 022902